ಚೆಲುವ ತರು

ದಿ ಬ್ಯೂಟಿಫುಲ್ ಟ್ರೀ
18ನೇ ಶತಮಾನದ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ದೇಶಿ ಶಿಕ್ಷಣ

ಮೂಲ : ಧರ್ಮಪಾಲ್
ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ : ಡಾ. ಮಾಧವ ಪೆರಾಜೆ

ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಕಾಶನ
ಚಿಕ್ಕನಹಳ್ಳಿ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಲೇಔಟ್ 2ನೆ ಹಂತ
ಸೂಲಿಕೆರೆ ಪೋಸ್ಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು – 560 060.

The Beautiful Tree by Dharampal
Kannada translation as "**Chaluva Tharu**" by
Prof. Madhava Peraje,
Dravida Samskruthi Adhyayana Vibhaga,
Kannada University, Hampi.

Published by : **PARASPARA PRAKASHANA,**
C/o. Mahesh Kumar C.S.
Chikkanahalli, Vishveshwaraiah Layout, 2nd Stage
Sulekere Post, Bangalore - 560 060.
Mob. : 9880910113, 9964645309,
9901688334, 9886228487

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2015

ಪುಟಗಳು : xxvi + 486

ಆಕಾರ : 1/8 ಡೆಮ್ಮಿ

ಕಾಗದ : 70 ಜಿ.ಎಸ್.ಎಂ., ಎನ್.ಎಸ್. ಮ್ಯಾಪ್ಲಿತೋ

ಬೆಲೆ : **₹ 320/- (ಮೂರು ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂ.ಗಳು)**

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ : ಅರುಣ್‌ಕುಮಾರ್ .ಜಿ

ಪರಸ್ಪರ ಬಳಗ
ಡಾ॥ ಮಹೇಶ್ ಕುಮಾರ್ ಸಿ.ಎಸ್
ಗುಂಡೀಗೆರೆ ವಿಶ್ವನಾಥ್
ರವಿಕುಮಾರ್ ಎಲ್
ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಡಿ

ಮುದ್ರಣ :
ಎಕ್ಸಲೆಂಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್
ಗೋವಿಂದರಾಜನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು – 560 040.
ಮೊ. : 9980873794

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಗಾಂಧಿವಾದಿಯೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರೂ ಆಗಿರುವ ದಿ. ಧರ್ಮಪಾಲ್ ಅವರು 1983ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ 'The Beautiful Tree' ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕದ ಕನ್ನಡಾನುವಾದವಾಗಿದೆ. ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಪೂರ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಯೊಂದು ಹೀಗಿದೆ:

ಅಕ್ಟೋಬರ್ 20, 1931ರಂದು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಸಭೆ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು:

"The British administrations when they came to India, instead of taking hold things as they were, began to root them out. They scratched the soil and began to look at the root and left the root like that, and the Beautiful Tree Perished."

– "ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಇರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಇರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತುಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ, ಮೂಲಕ್ಕೇ ಕೈ ಹಾಕಿದರು. ಅವರು ನೆಲವನ್ನು ಗೆಬರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆಗ ಚೆಲುವ ತರು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿತು."

ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತು. ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ 'School of Oriental Studies' ನ ಸ್ಥಾಪಕನಾಗಿದ್ದ ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್ ಎನ್ನುವವನು ಗಾಂಧೀಜಿಯನ್ನು ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೇ 'ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೇನು?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಆಗ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು 'Young India' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ ಲೇಖನ (Dec. 1920, The Decline of Mass in the Panjub, How Indian Education was crushed in Panjub) ಮೊದಲಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಿಟಿಷರವನೇ ಆದ ಯೇಡಮ್ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ್ದ ವರದಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬ್ರಿಟಿಷರವನಾದ ಲೈಟ್ನರ್ ಎಂಬಾತನು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಆಗ ಹಾರ್ಟಗ್‌ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರಸೆಗಳನ್ನು

ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಇವುಗಳು ಆಧಾರವಾಗಲಾರವು, ಬೇರೆ ಖಚಿತವಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಇಲ್ಲವೇ ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಕಾಡತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹಾಗೊಂದು ವೇಳೆ ಸರಿಯಾದ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂದಾದಲ್ಲಿ ಈಗ ನನ್ನ ಮಾತಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಹಿಂಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದರು.

ಮುಂದೆ ಲಂಡನ್ನಿನಿಂದ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಯರವಾಡ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಯಿತು. ಆಗಲೂ ಹಾರ್ಟಗ್ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ ಬೇತಾಳನಂತೆ ಜೈಲಿಗೂ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಾ, "ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಆಧಾರ ಕೊಡಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಅದನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ." ಎಂದು ಗಂಟುಬೀಳತೊಡಗಿದನು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಆಗ 'ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ತನಗೆ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ, ಆದರೆ ತಮಗೆ ಆತ್ಮೀಯರಾದ ಕೆ.ಟಿ. ಶಾಹ್ ಎನ್ನುವವರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ನಿಗಾ ವಹಿಸಲು ಹೇಳಿರುವುದಾಗಿಯೂ' ದಿ.15 ಫೆಬ್ರವರಿ 1932ರಂದು ಅವನಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದರು. ಅದರಂತೆ ಕೆ.ಟಿ. ಶಾಹ್ ಅವರು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸುಧೀರ್ಘ ಪತ್ರ ಬರೆದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ 'ಇದು ಅಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಆಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ದಾಖಲೆಗಳು' ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಹಾರ್ಟಗ್ ಇದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. 'ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮಾತಿಗೆ ಇವು ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರಗಳಾಗಲಾರವು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮತ್ತೆ 'ದಾಖಲೆ ಕೊಡಿ ಇಲ್ಲವೇ ಮಾತನ್ನು ಹಿಂಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಅದೇ ರಾಗ ಹಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು, 'ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಕೈಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಆಧಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ನೆರವಾಗಲು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳು ಈಗಲೂ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇ ಸರಿ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬುತ್ತಿವೆ. ನೀನು ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆಧಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿರುವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ' ಎಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಬಿಸಿಮುಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಮಹತ್ತರವಾದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚರ್ಚೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ರಚನೆಯ ಹಿನ್ನಲೆಗಿದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ, ಗಾಂಧೀವಾದಿಯೂ ಆಗಿದ್ದ ಧರ್ಮಪಾಲ್ ಅವರು ಈ ಚರ್ಚೆಯ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು

ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಕನ್ನಡಾನುವಾದ ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಈಗ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿರುವಂತೆ 'ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು' ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಕೂಡ ಒಂದು ಕಡೆ 'ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಯಾವುದೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದನದ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಗಣಿ ಎತ್ತುತ್ತಿದ್ದೆ.' ಎನ್ನುವರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯಿತು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯಿತು ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂತು, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂತು, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ಜಾತಿ ವಿರೋಧಿ ಭಾವನೆ ಬಂತು, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ಭಾರತ ಒಂದು ದೇಶ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂತು, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ನಮಗೆ ಬಂತು, ಎಂಬೆಲ್ಲಾ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಇಂದು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಹಾಗೂ ಕಾಲೇಜು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಹೋಗಿವೆ. ಇದೇ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲೂ ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದೇಕೆ? ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದೇಕೆ?

ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೊದಲಿನ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು (ಅಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯಿತು) ಒಂದು ಸಂಶೋಧನೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿಫುಲವಾದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಇದಿಷ್ಟು ಈ ಗ್ರಂಥದ ನೆಲೆ, ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಯಿತು. ಉಳಿದಂತೆ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಈಗ ಅದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಅನುವಾದವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದ ಕುರಿತೇ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೆ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕಿರುವ ಮಹತ್ವ ಇನ್ನಷ್ಟು

ಮನದಟ್ಟಾಗಬಲ್ಲದು ಎನ್ನುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದ ಬಗೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಾಗಲೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಹಾರ್ಟಗ್ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಅದು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದ್ದದ್ದೇ ಆದರೆ ಅಂತಹ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಅರ್ಹವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರಿದರು. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಅಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನಾಲಾಯಕ್ಕಾದವರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದದೇ ಉರು ಹೊಡೆಯುವವರು, ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಯೇ ಅವರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದ್ದರಲ್ಲದೇ, ಅದರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡೆವು.

ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಇಂದಿಗೆ ಸಂದು ಹೋಗಿವೆ. ಈಗ ನಾವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಸವಲತ್ತನ್ನು ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈಗೇನಾಗುತ್ತಿದೆ? ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ 200 ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಏಷ್ಯಾದ 200 ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತದ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ದೊರಕುವ ನೋಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಭಾರತದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ದೊರಕುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ, ಎರಡೇ! ಅಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದರೋ ಅದೇ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿವೆ ಎಂದಾಯಿತಲ್ಲ.

ಇದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟದ ವಿಷಯವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನೈತಿಕ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅದರ ಕಥೆಯೇ ಬೇರೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿ ಐದು ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಒಂದರಂತೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಪ್ರಕರಣಗಳು ದಾಖಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ತಾರುಣ್ಯದ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು. ರಾಜಕೀಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಮೇರೆ ಮೀರುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಜಾತಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಮೂಲ

ಸ್ಥಾನಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ಕೂಡ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಎಂದು ಬಲವಂತ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಇಂದಿನ ತರುಣರು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಏನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ?

ಒಂದು ಕಡೆ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಜನಜೀವನ ಪ್ರಗತಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ, ದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಘೋಷವಾಕ್ಯಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಅದು ಯಾವುದೂ ಆಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉತ್ತರಗಳೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳೂ ನಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿವೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಆಗಿರುವುದಾದರೂ ಏನು?

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಒಂದಷ್ಟು ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಕೈತುಂಬ ಸಂಬಳವೂ ಸಿಗಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಣದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಓದು ಬರೆಹ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರವೂ ಬಂದಿರಬಹುದು, ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರವಾಗುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ಈ ಪ್ರಮಾಣದ ಜಾತಿ ಮನೋಭಾವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ

ತುಂಬಿರುವುದೇಕೆ? ಇದಕ್ಕೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೇ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಬಹುಶಃ ಈಗ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿರುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದಲೇ 'ಚೆಲುವ ತರು' ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಂಶೋಧನೆ ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಯಾವ ಮಹತ್ತರವಾದ ಅಂಶ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿದೆ? ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಅಷ್ಟೇ.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೂರ್ವ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನೀತಿ ಪಾಠ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಕಾಲೇಜು ಹಂತದ ವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಗಣಿತವೂ ಕೂಡ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತದವರೆಗೂ ಇತ್ತು. ಅಂದರೆ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿಗೆ ನೀತಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗಣಿತ ಎನ್ನುವುದು ಮೂಲ ಸೂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇಂದಿನ

ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮರೆತಿರುವ ಬಹುಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವೇ ಅದು. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳಾವುವು ಎನ್ನುವ ವಿವರವೂ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ನೀತಿ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಗಣಿತವೂ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಎನ್ನುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನೀತಿ ಎನ್ನುವುದು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಲೋಪವಾಗಿರುವುದೇ ಇದು. ಇಂದು ನಾವು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀತಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಪಾಠಗಳಿರುತ್ತವೆಯಾದರೂ, ಅವು ಕೇವಲ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ 'ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ'ಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಅಂಕಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಓದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಾಗಿದೆ. ನೀತಿ ಪಾಠಗಳನ್ನು ನಾವು ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳೆಂದೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವವರು ಮಾತ್ರವೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ನೀತಿ ಇಲ್ಲದವರು 'ರೇಪ್' ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಯಾರು?

ಇನ್ನು ನೀತಿಯ ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗಣಿತ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ.ಯ ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಗಣಿತವನ್ನು ಓದುತ್ತೇವೆ. ಅನಂತರ ಗಣಿತವನ್ನು ಓದುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಹಾಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಣಿತ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಗಣಿತ ಎಲ್ಲಾ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾದ ವಿದ್ಯೆ, ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಜ್ಞಾನವೂ ತಲೆಗೆ ಹತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಗಣಿತವನ್ನು ಓದದಿರುವ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಿರುವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನಾದರೂ ಈ ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೌದು, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೊಳಹುಗಳಿವೆ. ಅಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಂದಿನ ಹಾಗೆ ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ರೂ.

3ರಿಂದ ರೂ. 8ರ ವರೆಗೆ ಮಾಸಿಕ ವೇತನ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಾಗಲೀ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕ ಎನ್ನುವುದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಗೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಯನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಏನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕಲಿಸುವವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಬಗೆಗೆ ಮಮಕಾರವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. (ಉದಾ: ಈಜು ಕಲಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ) ಇಂತಹವರಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ರೇಪ್ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಕಲಿಸಬೇಕು? ಕೇವಲ ದುಡ್ಡು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನು ಇಲ್ಲಿದೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿರುವ ವಿವರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವಂತೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನೀಡಿರುವ ವರದಿಯಂತೆ ಅಂದಿನ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿತ್ತು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿಯೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಲ್ಲದೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಈಗಲೂ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮನೆಯೇ ಮೊದಲ ಪಾಠಶಾಲೆ, ಜನನಿ ತಾನೇ ಮೊದಲ ಗುರುವು ಎಂದರೆ ಇದೇ ಅರ್ಥವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಈ ಮೊದಲ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸರಕಾರ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿದಾಗ (ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ) ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗುವ ತೊಂದರೆ, ಶಾಲೆಯನ್ನೇ ಪಾಕಶಾಲೆಯನ್ನಾಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಹಣಕಾಸಿನ ತೊಂದರೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಎಂಬ ಗುಮ್ಮನ ಭಯವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಕೂಡ ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಎನ್ನುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಈಗಲೂ ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದು, ಬರವಣಿಗೆ, ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳಿಗೇ ಗಮನ ನೀಡಿ ಮುಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಪಾಸ್ ಮಾಡುವ ಇಲ್ಲವೇ ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೆ ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸುವ ಅನುಕೂಲವಿತ್ತು. .ಈಗಲೂ ನಾವು ಈ ಪರೀಕ್ಷಾ ಕ್ರಮವವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಬಿಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈಗ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಕಾತಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿಂದ

ತೊಡಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು (ಸಿ.ಇ.ಟಿ) ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಅಂಕಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪದವಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಯಾವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರೇಡ್‌ಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಒಟ್ಟು ಕಲಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರೇ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ನೆರವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಇದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯವಾದರೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಒಳನೋಟಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದಾಗಿದೆ:

ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವು ಈಗ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಂತದಲ್ಲಿ (ಎಂದರೆ, ಒಂದನೇ ತರಗತಿಯಿಂದ ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ) ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ, ಭೂಗೋಳ – ಹೀಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು, ಬೇಡವಾಗಿರುವುದು, ಎಲ್ಲವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ (ಪಿಯುಸಿ) ಬಂದಾಗ ಮೂರು ಭಾಷೆಯ ಬದಲು ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳು ಸಾಕಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಣಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದ ಮೂಲ ವಿಜ್ಞಾನಗಳೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ. ಪದವಿ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಈ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಒಂದು ಭಾಷೆ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಮೂರೇ ಮೂರು ಸಬ್ಜೆಕ್ಟ್‌ಗಳು ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಯ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ನಾನು ಆರ್ಟ್ಸ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀಡಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಪದವಿ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಓದುವಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಸಮಸ್ಯೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂಲ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಷಯಗಳಿದ್ದರೂ ಬದುಕಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಷಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಭಾಷೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಆಟಕ್ಕುಂಟು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರ ಬಗೆಗೆ, ಸಮಾಜದ ಬಗೆಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಪ್ರೀತಿ ಎನ್ನುವುದೇ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲಂತೂ ಇನ್ನೂ ವಿಚಿತ್ರ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆರ್ಟ್ಸ್‌ನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರಂತೂ ಅಯೋಮಯ! ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಕಲಿಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಆತ 'ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್ಸ್' ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಓದುವುದಾದರೂ ಏನು? ನಾಲ್ಕು ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಎರಡು ಕವನ ಸಂಕಲನ, ಮೂರು ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳ ಸಂಕಲನ ಇವುಗಳನಷ್ಟೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಎಂ.ಎ. ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಯಾವ ಬಗೆಯ ವಿದ್ವತ್ತು? ಇನ್ನು ಉಳಿದಂತೆ ಎಂ.ಎಸ್ಸಿ, ಎಂ.ಕಾಂ.ಗಳ ಕಥೆಯೂ ಇದುವೇ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಓದು. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನಷ್ಟೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಅಂಕಗಳ ಆದಾರದ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು 'ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೈನ್ಸ್' ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಭಾಷೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಎಳ್ಳುನೀರು ಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ವಸ್ತುಗಳ ಹಾಗೆ ಭಾಸವಾಗತೊಡಗುತ್ತವೆ.

ಈಗಂತೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರಿಕ ನೆಲೆಗಳಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಡೊನೇಷನ್ ನೀಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸೇರುವ ಕೋರ್ಸ್ ಎಂದರೆ ಹೋಟೆಲ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧ ತರುವ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕೋರ್ಸುಗಳ ಕಥೆಯೇ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇನ್ನು ಹೋಟೇಲ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗಳಂತಹ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ಹೇಗಿರಬೇಡ? ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೂ ಅವರು ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನು? ನೀಟಾಗಿ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಅಬ್ಬೇಪಾರಿಯ ಹಾಗೆ ಅಪರಿಚಿತನಿಗೆ ಬಡಿಸುವುದು, ಅವನು ಉಗಿದರೆ ಉಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಷ್ಟೇ!

ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಈ ರೀತಿಯ ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಲ್ಲ. ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಇದು ಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂಲ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಸೀಮಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅದನ್ನೇ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗಲೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢ

ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾಗಿ, ಪದವಿ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭವಾಗುವುದೇ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅಷ್ಟೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅಷ್ಟೇ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪಾಠಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ತಯಾರಿ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರಗಳೂ ಮಾನದಂಡಗಳೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ!

ಹೀಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಗೂಡಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಕೆಲವು ದಾರಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಿಂದ ಕೊನೇಪಕ್ಷ ಪದವಿಯವರೆಗಾದರೂ ವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ ಮತ್ತು ನೀತಿಪಾಠಗಳು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ (ಭಾಷೆ) ಮತ್ತು ನೀತಿಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ನೀತಿಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದರೆ ಉರು ಹೊಡೆಯುವುದಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿರುವುದರ ಬಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೀತಿ ಅಂದರೆ ಗುಣವೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಲೇಬೇಕು. ಅದಿಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಈಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ರೇಪಿಸ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ನಮಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿರುವುದೇಕೆ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಾಗಿ ಬಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಭಾರತವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆಯಿತ್ತು. ಅದೆಲ್ಲವೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಫಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೂ ಬಿತ್ತು. ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವವರೆಗೆ – ಅಂದರೆ ನೀತಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಇರುವವರೆಗೆ – ಭಾರತೀಯರ ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಆಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಂದರು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಯುವುದಾದರೂ

ಹೇಗೆ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಸಂಚನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರು. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ನಾಶಪಡಿಸಿದರು. ಎರಡನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಇವೆರಡೂ ಮುಂದೆ ಫಲ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು.

ಅದು ಹೇಗೆ ಫಲ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದಾದರೆ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೂ, ಬರವಣಿಗೆಗಳೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಧೋರಣೆಗಳಿಗನು-ಗುಣವಾಗಿಯೇ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾನವಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು) ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು ಎನ್ನುವುದು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿಯೇ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂತು, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂತು, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ಸಮಾನತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂತು, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ಏಕತೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂತು. ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆಯೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂತು, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ಭವ್ಯತೆಯ ಅರಿವಾಯಿತು ಈ ಮೊದಲಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಮೂಲಕ ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತಲೇ ಬಂದರು. ಅಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕೊಡಮಾಡಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ನಮಗೆ ಕೇವಲ ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಡಿದುದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಐಡಿಯಾಲಜಿಯನ್ನು (ಚಿಂತನಕ್ರಮ) ಜೊತೆಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ನೀಡಿತು. ಮುಂದೆ ಈ ಐಡಿಯಾಲಜಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನಗಳೂ ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಅವು ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿವೆ. ಮುಂದೆಯೂ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಐಡಿಯಾಲಜಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ ಏಕೈಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಒಬ್ಬರೇ ಇರಬೇಕು. ಅವರ 'ಹಿಂದ್ ಸ್ವರಾಜ್ಯ' ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ಈ ಐಡಿಯಾಲಜಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳೂ ಕೂಡ ಇದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಮಾನವಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ

ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಬರವಣಿಗೆಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಗಳ ಮರುರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ.ಅವು ಈಗ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಐಡಿಯಾಲಜಿಗಳನ್ನೇ ಮರು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿರುತ್ತವಷ್ಟೇ.

ಅದಕ್ಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜೋರಾಗಿ ನಡೆದಿರುವ 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜಾತಿ ವಿರೋಧಿಯಾದುದು' ಎನ್ನುವ ನಿಲುವು ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮೂಲ ಈ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ವಚನಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಈ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಭಾರತೀಯರು, ಕನ್ನಡಿಗರು ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಿದ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆಯೇ ಭಾವಿಸಿದರು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅದು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವೊಂದರ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಘಟಾನುಘಟಿ ಚಿಂತಕರು ಆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯನ್ನೇ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಮರುನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಸಿಗದೇ ಹೋದಾಗ ತಡವರಿಸಿದರು, ಸಿಟ್ಟಾದರು. ಹೌದು! ಪಕ್ಷವೊಂದರ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಗೆ, ಐಡಿಯಾಲಜಿಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ, ಅದರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶುದ್ಧ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಹರಿಯಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯ?

ನಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯದ ಬವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ಬುಸ್‌ಬುಸ್ ಎನ್ನುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಎಂದರೆ ಆರ್ಯರು ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡರು ಎನ್ನುವುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ನಮಗೆ ನೀಡಿರುವ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಜನಾಂಗೀಯವಾಗಿ, ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದು ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಜನಾಂಗೀಯವಾಗಿ, ಮೂಲನಿವಾಸಿಗರು, ವಲಸಿಗರು ಮೊದಲಾಗಿ ಗಂಡಾಂತರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರೊಬ್ಬರು ದ್ರಾವಿಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಕರೆಕೊಟ್ಟರು. ಅದು ಇದ್ದರೆ ತಾನೇ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುವುದು.! ಆದರೆ ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದಿಂದ ಹೋದಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ

ಗದ್ದುಗೆ ಏರಿದ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಇಂತಹ ಐಡಿಯಾಲಜಿಗಳನ್ನು ಪಕ್ಷದ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದವು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಅದು ಅಧ್ಯಯಯನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಗ ಪಡೆಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಈಗಲೂ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಫಲಿತಾಂಶವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಗಳೇ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಯೋಚನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು(ಐಡಿಯಾಲಜಿಯನ್ನು) ರೂಪಿಸಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೋದಮೇಲೆ ಅದರಿಂದ ಆಳುವ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡವು. ಆ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿ ಪಕ್ಷವೊಂದರ ಅಥವಾ ಅನೇಕ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಈ ಯೋಚನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಮರುನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇವೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗೆ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದಾಗಿ ತೋರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾದರಿಯೆಂದರೆ ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕೊನೇಪಕ್ಷ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಯೋಚನೆಗಾದರೂ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ದೂರಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವುದು ಶುದ್ಧ ವ್ಯಾಪಾರವಷ್ಟೇ ಆಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟವೂ ಬೇಕು, ಅದರ ನಡುವೆ ಇಂತಹ ದೂರಶಿಕ್ಷಣವೂ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕೆಂದರೆ ಹೇಗೆ? ದೂರಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಡಿಗ್ರಿ ಪಡೆದ ತಕ್ಷಣ, ಮುದ್ರಿತ ನೋಟ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಓದಿದ ತಕ್ಷಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತರಾದರು? ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವುದು ಪದವಿಗೇ, ಪರೀಕ್ಷೆಗೇ ಸೀಮಿತವಾದುದಾದರೆ ಅದನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಸರಕಾರ ನೀಡಬಹುದಲ್ಲ? ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚ ಏಕೆ? ನಾಗರಿಕರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಬೇರೆ, ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಬೇರೆ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ, ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಡವೇ? ಈ ಅರಿವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ದೂರಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇಂದು ನಕಲಿ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರುವುದು; ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಕೋರ್ಸುಗಳನ್ನು ಬೇಕಾಬಿಟ್ಟಿ ಹರಾಜು ಹಾಕುತ್ತಿರುವುದು.

ಈಗ ಭಾರತದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಅನರ್ಹವಾಗಿವೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ಭಾರತದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಐಡಿಯಾಲಜಿಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವು ಈವರೆಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಆಳುವ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಮರುನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಷ್ಟೇ ಆಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಚಿಂತನೆಗಳು ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷದ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಮಾತ್ರ ಗಿರಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಏರುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಆದರೆ ನನಗನ್ನಿಸುವಂತೆ ಅದೂ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತದಂತಹ ಪ್ರಾಚೀನ, ಬಹುಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿರುವ ದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದರು, ಇಂದೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆಯೂ ಇರುತ್ತಾರೆ, ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಅಥವ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಏರುವುದು, ಬಿಡುವುದು ನಮಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಪದವಿಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವುದೇಕೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ 'ಚೆಲುವ ತರು' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿದೆ. ಗಾಂಧಿ ಚಿಂತನೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಯೋಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಪೂರ್ವ ಭಾರತೀಯ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನೀತಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಭಾರತೀಯ ಚಿಂತನೆಯೇ ಹಾಗಿತ್ತು. ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಹೀಗೆಯೇ: ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣ ಇರುವವರು ಯಾರು? ಶೌರ್ಯವಂತನಾರು? ಧರ್ಮಜ್ಞನಾರು? ಕೃತಜ್ಞನಾರು? ಸತ್ಯಭಾಷಿಯಾರು? ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಾರದರಿಗೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಋಷಿಗಳು ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೇ ಕಥೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆಯೂ ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದಲೇ; ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದಿ ಎನ್ನುವವನು ಈಗ ಯಾರಿದ್ದಾನೆ? ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವದ ಜನರನ್ನು ಸಜ್ಜನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡೋಣ, ಜತೆಯಾಗಿ ಬಾಳೋಣ, ಜತೆಯಾಗಿ ಊಟ

ಮಾಡೋಣ ಎನ್ನುವ ಮಾತೇ ವೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವುದು. ಹೋಮರನ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಪ್ಲೇಟೋನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೀಗೆ ಆರಂಭವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೋ, ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಲಭಿಸುತ್ತದೋ ಎನ್ನುವುದೇ ಗ್ರೀಕರ ಮೂಲಭೂತ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿದೆ. ನಾವು ಜ್ಞಾನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯದಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಮನುಷ್ಯತ್ವದ ಬಗೆಗೆ, ಮನುಷ್ಯರ ಗುಣಗಳ ಬಗೆಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದವರು. ಇದು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿದೆ.

ಹೌದು! ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕು ಇದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಇಂದು ಬಂದೂಕನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಆಡುವ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದೂಕುಗಳಿವೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನೇ ಗುಂಡಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಹಪಾಠಿಗಳು, ನಿರಪರಾಧಿಗಳು, ಮುಗ್ಧರನ್ನು ಸಿಕ್ಕಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಇಂದು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಂದೂಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಧ್ಯಕರೇ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೈಚೆಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕತೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಂದೂಕಿನ ಧಾಳಿಯಿಂದ 9/11ರ ಅನಂತರ ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ 15 ಲಕ್ಷ ಜನರ ಕೊಲೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಧಿಕೃತ ಮೂಲಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು ತಾನೇ?

ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ, ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯರ ಬಗೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಚಿಂತನೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಹ ಚಿಂತನೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೀಗ ನಮ್ಮ ಆದರ್ಶವಾಗಲೇಬೇಕು. ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಾಗತಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ನಾವು ಸೇರಿಯೇ ಸೇರುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದೇ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು. 'ಚೆಲುವ ತರು' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಉದಾತ್ತ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ 'ಹಿಂದ್ ಸ್ವರಾಜ್ಯ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನೇ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇಂದು ಭಾರತೀಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಾಣುವುದೇ ಅಪರೂಪ. ಅವು ಜಾತಿವಾದಿಗಳ ಕೂಪವಾಗಿವೆ. ಅನೇಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸರ್ಕಾರ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿರುವ ಜಾತಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು

ಜಾತಿಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವು? ಅವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ, ಕಾಲೇಜುಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಯೋಜನೆಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿದ ಜಾತಿಗಳಾಗಿವೆ.. ಹೀಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಹಳಿದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಆಗುವುದಲ್ಲದೇ ಬೇರೇನೂ ಆಗಲಾರದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳು, ದೌರ್ಜನ್ಯಗಳು,ಕೊಲೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂಸೆಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಕೆಲಸಗಳು ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕೆಲಸ ಎಂದು ಅವು ಭಾವಿಸಿವೆ.ಹಾಗೆಯೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ವಿದ್ಯೆ ನೈತಿಕ ಬದುಕನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಿಂದ ಉನ್ನತ ಹಂತದವರೆಗೆ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಾಗಬೇಕು. ಸಹಜವಾಗಿ ಅಂತಹ ಗುಣಗಳಿರುವವರೇ ಅಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ತುಂಬಾ ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಗೌರವಿಸುವ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಎನ್ನುವ ಸರಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬಹುಶಃ ಆ ಪದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ನೆಲೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಅದೇ ಅರ್ಥ ಬರಬಹುದು. ಭಾರತದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಹೀಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡರೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ತಲುಪಬಲ್ಲವು.

ಇದಿಷ್ಟು ಈ ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಬೇರೇನಾದರೂ ಪುರಾವೆಗಳಿವೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಅನುಮಾನವೂ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿದ ಕೆಲವರಿಗಾದರೂ ಬರಬಲ್ಲುದು. ಅಥವಾ ಇಂತಹ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ, ಆಳವಾದ ವಿದ್ವತ್ ಇಲ್ಲದೇ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಾಗ ಏನಾಗಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಎದುರಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ 'ಹಳಗನ್ನಡ: ಲಿಪಿ, ಲಿಪಿಕಾರ, ಲಿಪಿ ವ್ಯವಸಾಯ' (ಷ. ಶೆಟ್ಟರ್, 2014) ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿದೆ.

ಇದು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಮೊದಲ ಪುಸ್ತಕವೇನಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುವ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಚರ್ಚೆಗಳಿವೆ, ಅದಿರಲಿ. ಆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ:

"......ಆರಂಭಕಾಲದ ಲಿಪಿಕಾರನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಚರ್ಚೆ ಇದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮಂಡನೆಗೊಂಡಿವೆ. 'ಕಂಡರಣೆಕಾರನೊಬ್ಬ ಅಜ್ಞಾನಿ, ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ, ಪಾಠಕನ ಮೇಲೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅವಲಂಬಿತ, ಸ್ವತಃ ಪಾಠಕಟ್ಟುವುದಾಗಲೀ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವುದಾಗಲೀ ಅವನ ನಿಲುಕಿಗೆ ಮೀರಿದ ಎತ್ತರ' ಎಂಬುದು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಬಹುತೇಕ ಲಿಪಿಕಾರರು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಅವಿದ್ಯಾವಂತರು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವ್ಯವಹಾರ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡವರು, ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಡರಿಸಬಲ್ಲ ತಂತ್ರಜ್ಞರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು. ಆರಂಭಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನುಹೇಳುವವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿದೆ. ಸಂದೇಶಗಳ್ನು ಸ್ವತಃಕೊಡುತಿದ್ದ ಅಶೋಕನು ಇವನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟಿರಲ್ಲಿಲ್ಲ.ಮಹಾಮಾತ್ರರು ಇವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಹೊಣೆಹೊತ್ತಿದ್ದರು ಮಾತ್ರ.ಯಾವ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ಬಂಡೆಗಲ್ಲನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಲಿಪಿಕಾರ ಕಮಡರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ನೇರವಾಗಿ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಭಾಷೆ,ಲಿಪಿ ಮತ್ತು ಕಂಡರಣೆಯ ಕಲೆಯನ್ನು ಈತನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.ಈ ಮಾತು ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನ ಮೂಡಿಸಬಹುದು."(ಪು.6.)

ಇದು ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ತ್ವಷ್ಟರು, ಆಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರು ಮುಖ್ಯರಾದವರು. ಇವರದು "ಮರಗೆಲಸ ಮತ್ತು ಕಂಚುಗಾರಿಕೆ ಪ್ರಧಾನ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು.... ಮರಗೆಲಸ ಮತ್ತು ಕಂಚುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತ್ವಷ್ಟರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಲಿಪಿಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಸ್ಥಳೀಕರಾಗಿದ್ದರು. (ಪು.46) ಹಾಗೆಯೇ ಆಚಾರ್ಯರು "ತಾವು ಮರಗೆಲಸಕಾರರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು ಕೂಡ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹುಶಃ ಇವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತೇನೋ" (ಪು.47) ಅಷ್ಟೇಕೆ ಈ ತಟ್ಟಾರರು (ಎಂದರೆ ತ್ವಷ್ಟರು) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಧೇಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. (ಪು.48) ಹಾಗೆಯೇ

ವಿಶ್ವಕರ್ಮರೂ ಕೂಡ ಲಿಪಿಕಾರರಾಗಿದ್ದರು. "ಮನು-ಕಮ್ಮಾರ ; ಅಪ್ಪು, ಮಯ-ಬಡಗಿ ; ಅಗ್ನಿ, ತ್ವಷ್ಟ-ಕಂಚುಗಾರ ; ವಾಯು, ಶಿಲ್ಪಿ- ರೂಪಕಾರ; ಆಕಾಶ, ವಿಶ್ವಜ್ಞ - ಸುವರ್ಣಕಾರ...... ಈ ತ್ವಷ್ಟನೇ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಇವನ ಪುತ್ರರೇ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರು". (ಪು.53) ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ "ಶಾಸನ ಪಾಠವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ (ಅಥವ ಕ್ಷತ್ರಿಯ) ನೊಬ್ಬನಿಂದ ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಲಿಖಿಸಿದನೆನ್ನುವ ಮಾತು ಈ ಕಾಲದ ಯಾವ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ." (ಪು.60.)

ನನ್ನ ತರ್ಕವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಸಾಕು. ಆಸಕ್ತರು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಓದಬಹುದು. ಇದೇ ಮಾತನ್ನೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಾಖಲೆಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ 'ಚೆಲುವ ತರು' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪಾಲ್ ಅವರು ಹೇಳಿರುವುದು. ಬೇರೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇತರ ಜಾತಿಯವರೂ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರೂ, ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಷ. ಶೆಟ್ಟರ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ದಾಖಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದವನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಇವನು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ದತ್ತಿದಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. (ಈತನ ಕಾಲ ಕ್ರಿಶ. 748--820) ಹಳಗನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂದು ವಿಶ್ವಕರ್ಮರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾತಿಗಳವರು ಅಂದು ಲಿಪಿಕಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು, ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತ ಅನುಕೂಲವಂತರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಹಾಗಾದರೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವೇನು?

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದರೂ ಷ. ಶೆಟ್ಟರ್ ಹಳಗನ್ನಡ (ಲಿಪಿ, ಲಿಪಿಕಾರ, ಲಿಪಿವ್ಯವಸಾಯ) ಒಂದು ವಿದ್ವತ್ ಕೃತಿಯಲ್ಲ. ಆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ವಿವರಗಳಿವೆ. ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಓದು ಇದೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಆ ಕೃತಿಗೆ ಇರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೊರತೆ ಎಂದರೆ ಇದುವೇ. ಅಂದರೆ ವಿದ್ವತ್ತಿನ ಕೊರತೆಯೇ ಅದರ ಪ್ರಧಾನ ದೋಷ. ಶೆಟ್ಟರ್ ಅವರು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ:

"ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅವ್ಯಾಹತ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಾಗಿತ್ತೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕೆಳ ದಖ್ಖಣದ ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ಆಕರಗಳು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದಂತೂ ನಿಜ. ಮೊದಲ ಸಹಸ್ರಮಾನ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಗೊತ್ತು ಗುರಿಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದವೆನಿಸುವುದು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷಾ ವ್ಯವಹಾರವು ಬಹುತೇಕ ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೆ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ವ್ಯವಹಾರವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳ ಶೂದ್ರಾದಿ ಶೂದ್ರರಾದ ಮಾದಿಗ ಮತ್ತು ಚರ್ಮಕಾರರನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಬಹುಮುಖಿ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿತು.(ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ) ಹಾಗಾದರೆ ಧರ್ಮಪಾಲ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಷ. ಶೆಟ್ಟರ್‌ಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೂರ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ? ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಇಂತಹ ಮಹತ್ವವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಮೊದಲು ಅವರು ಧರ್ಮಪಾಲ್ ಅವರು 1982ರಲ್ಲಿಯೇ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಣೀತವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ದತ್ತವಾದ ಐಡಿಯಾಲಜಿಯೊಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು– ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬಂದಮೇಲೆ ಅದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದು–ಅವರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಐಡಿಯಾಲಜಿಯನ್ನು ಮೀರಿಯೂ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಂಡಿಸುವಸುವಷ್ಟು ವಿದ್ವತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಪಾಲಕಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಧರ್ಮಪಾಲ್ ಅವರ ಕೃತಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನ ಕೃತಿಯೆಂಬ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಅವರ ಚೆಲುವ ತರು ಒಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಂಶೋಧನ ಕೃತಿಯೂ ಹೌದು.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತವೆ. ಹಳಗನ್ನಡ ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರಾದ ಷ. ಶೆಟ್ಟರ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಳಜಾತಿಯವರು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮೊದಲಾದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಾಗೆ ದತ್ತಿ–ದಾನ–ಉಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ರೂಢಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು. ವೈದಿಕ ಧರ್ಮ ಅಂದರೆ ಈಗ ನಮ್ಮ

ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಂತೆ ಅಸಮಾನತೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಜಾತಿ, ಸ್ತ್ರೀಶೋಷಣೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈವರೆಗೆ ನಾವು ಅವುಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದಲೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ವಿವರಗಳಿಂದ ಅಂದರೆ ಷ.ಶೆಟ್ಟರ್ ಅವರ 'ಹಳಗನ್ನಡ' ಕೃತಿಯಿಂದ ಕೇಳಜಾತಿಯವರೂ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಈ ಅಮಾನವೀಯ ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಜಾತಿಯವರೂ ಬೆಂಬಲಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ನಿಜವಾದ ಮನುವಾದಿಗಳು ಯಾರು?

ಧರ್ಮಪಾಲ್ ಅವರ ಚೆಲುವ ತರು (Beautiful Tree) ಹೀಗೊಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತು ನನಗೆ ನನ್ನದೇ ಆದ ಕೆಲವು ಚಿಂತನೆಗಳಿವೆ. ಅದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಮೀರಿದುದು. ಆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಓದುಗರು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿ-ಯಾಗಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಗಾಂಧಿ ಚಿಂತನೆಯ ಬಗೆಗೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಧರ್ಮಪಾಲ್ ಅವರು ಅಪ್ಪಟ ಗಾಂಧಿವಾದಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಗಾಂಧಿವಾದದ ಬಗೆಗೆ ಈಗ ಚರ್ಚೆಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಗಾಂಧಿವಾದಿಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಗಾಂಧಿವಾದಿ ಸಂಘಟನೆಗಳೂ ಇವೆ.ಗಾಂಧಿ ಜಯಂತಿಯಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದೇಳುವ ಗಾಂಧಿವಾದಿಗಳು ಇಡೀ ವರ್ಷ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಎದ್ದೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿವಾದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಧರ್ಮಪಾಲ್ ಅವರ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಗಾಂಧಿವಾದವನ್ನು ಸಂಶೋಧನ ವಿಧಾನವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಚಿಂತನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಪಾಠ ಈಗಷ್ಟೇ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ದೇಶದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗಾಂಧಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಗಳಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಗೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕು ಎಲ್ಲಿಂದ ಕಲಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಚರ್ಚೆಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶ,ಷಕಾರಗಳು

ಇರಬೇಕೇ ಬೇಡವೇ ಎನ್ನುವ ಬಗೆಗೆ ವಾದ ವಿವಾದಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ನಾನು ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನದ ನೆಲೆಯಿಂದಲೂ ಇಂತಹ ಚರ್ಚೆಗಳು ಹೇಗೆ ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಅನುವಾದವು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಅಂತಹ ಚರ್ಚೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ದಾರಿತಪ್ಪಿಸುವಂತಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದರ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಅಂತಿಮ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಇತಿಹಾಸದ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆದರು.ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಕೆಗೆ ಈಗಷ್ಟೇ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳು ಮತ್ತು ದಲಿತರು ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯುತಿದ್ದಾರೆ; ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ವಿಚಾರಗಳು ಆಧಾರ ಇಲ್ಲದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ದಲಿತರು ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬರುವ ಮುನ್ನವೇ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣವು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಆಗಿನ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರನ ವರದಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.ಈಗ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಮಿಶನರಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣವು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಾದುದಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿಯೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬೇಕು ಕನ್ನಡದ್ದೇ ವ್ಯಾಕರಣ ಎನ್ನುವ ವಾದ ಎಂತಹ ಅಸಂಬದ್ಧವಾದುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಈ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಮಾತು. Beatiful Tree ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡುವಾಗ ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸುಂದರ ಮರ ಎನ್ನುವ ಪದ ಹೊಳೆಯಿತು. ಆದರೆ ಅದರ ಲಯ ಇಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಸುಂದರ ವೃಕ್ಷ ಎನ್ನುವ ಪದ ನೆನಪಾಯಿತು.ಅದೂ ಬೇಡವೆನಿಸಿತು. ಹೀಗೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪಂಪ ಕವಿಯ ಆದಿಪುರಾಣದ ಈ ಪದ್ಯ ಹೊಳೆಯಿತು:

ತಳಿರೊಳ್ ನೀನೆ ಬೆಡಂಗನೈ ನನೆಗಳೊಳ್ ನೀಂ ನೀರನೈ ಪುಷ್ಪಸಂ
ಕುಲದೊಳ್ ನೀನೆ ವಿಳಾಸಿಯೈ ಮಿಡಿಗಳೊಳ್ ನೀಂ ಚೆಲ್ವನೈ ಪಣ್ತ ಪಂ
ಙ್ಗಳಿನೋಪೋ ಪೆರತೇನೋ ನೀನೇ ಭುವನಕ್ಕಾರಾಧ್ಯನೈ ಭೃಂಗಕೋ
ಕಿಲಕೀರಪ್ರಿಯ ಚೂತರಾಜ ತರುಗಳ್ ನಿನ್ನಂತೆ ಚೆನ್ನಂಗಳೇ ॥

ಇದು ಮಾವಿನ ಮರವನ್ನು ಪಂಪ ವರ್ಣಿಸುವ ಪರಿ. ಗಾಂಧಿಯವರು ಕೂಡ ಭಾರತವನ್ನು ಸುಂದರವಾದ ಮರ ಎಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.ಆ ಸುಂದರವಾದ ಮರ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮಾವಿನ ಮರ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು

ಪಂಪ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದಿದರೆ ಗಾಂದೀ ಕೂಡ ಸ್ಮೈ ಅನ್ನುತ್ತಿದರೇನೋ! ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಚೆಲುವ ತರು ಎನ್ನುವ ಪದಪುಂಜ ಕೂಡ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಚೆಲುವಾಗಿಯೇ ಇದೆ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಈ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ನಾನು ಎದುರಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ಓದುಗರ ಮುಂದೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ನಾಮಪದಗಳು (ಉದಾ.: ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ, ಊರಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹೆಸರು, ಇತ್ಯಾದಿ) ಮೂಲತಃ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವು. ಅವು ನೇರವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗೆ ಲಿಪ್ಯಂತರಗೊಂಡು ಮೂಲ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದವು. ಅವುಗಳ ನಿಜವಾದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಈಗ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುವಾದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ನೆರವಿನಿಂದ ಲಿಪ್ಯಂತರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ತುಂಬ ಅಸಹಜತೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಓದುಗರು ಮನ್ನಿಸಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ಪ್ರೊ. ಈ. ಶಿವರಾಮಕೃಷ್ಣನ್ ಇದನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಕಾಶನದ ಮಿತ್ರರಾದ ಡಾ. ಸಿ.ಎಸ್. ಮಹೇಶ್ ಕುಮಾರ್, ಗುಂಡೀಗೆರೆ ವಿಶ್ವನಾಥ್, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಡಿ. ಹಾಗೂ ಎಲ್. ರವಿಕುಮಾರ್‌ರವರಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಗೆಳೆಯರಾದ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್. ಚೈತ್ರ., ಡಾ. ಕುಪ್ಪೇರಾವ್, ಕು॥ ಗಾಯತ್ರಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ಜಿ. ಪುಟ್ಟಮ್ಮ, ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಎಕ್ಸಲೆಂಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು ಇದರ ಮಾಲೀಕರಾದ ಶ್ರೀ ನಾಗರಾಜು ಹಾಗೂ ಸಿಬ್ಬಂಧಿವರ್ಗಕ್ಕೆ, ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ಶೋಭಾ ಕೇಶವಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಓದುಗರಾದ ನಿಮಗೆ ಆಭಾರಿ

ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ

'ಚೆಲುವ ತರು' ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನದ ಮೂರನೇ ಪುಸ್ತಕ. ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಮಾಡದೇ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದೆ ತೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಇರಾದೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿತರೇ ಸೇರಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಕಾಶನವಿದು.

ಈ ಬೃಹತ್‌ಗ್ರಂಥವು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪೂರ್ವ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ವರೂಪದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವಂತಹ ಆಕರ ಗ್ರಂಥವಾಗಲಿದೆ. ಯುರೋಪ್ ಸಮಾಜದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದರು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವವೇ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ವಾಸ್ತವದ ಸ್ವರೂಪ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ನೈಜತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ದಕ್ಕದೇ ಹೋಯಿತು. ಆದರೂ ಅವರು ತಾವು ಭಾವಿಸಿದ ಭಾರತವನ್ನು ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಎಂದು ಈ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಬಗೆಗೆ 'ಜ್ಞಾನ'ವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿದರು. ತತ್ಪರಿಣಾಮ, ಸದ್ಯದ ಭಾರತದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಭಾರತೀಯರ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಚಿತ್ರಣದ ನಡುವೆ ಸಿಲುಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಣದ ನಡುವಿನ ಕಂದರವು ಇಂದಿನ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ನಾಗರೀಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತಹ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಒಂದು ಆಕರ ಗ್ರಂಥವಾಗಲಿದೆ ಎನ್ನುವ ಭರವಸೆಯೊಂದಿಗೆ ಓದುಗರ ಮುಂದೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಿಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಓದಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ.

ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಟ್ಟ 'ಧರ್ಮಪಾಲ್'ರ ಪುತ್ರಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಗೀತಾ ಧರ್ಮಪಾಲ್‌ರವರಿಗೆ ಅನುಮತಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕರಿಸಿದ ಪ್ರೊ. ಜಿ. ಸಿವರಾಮ್ ಕೃಷ್ಣನ್‌ರವರಿಗೆ, ಮುತುವರ್ಜಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶ್ರಮಗಳಿಂದ ಅನುವಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಪ್ರೊ. ಮಾಧವ ಪೆರಾಜೆಯವರಿಗೆ, ಗೆಳೆಯರಾದ ಮಂಜುನಾಥ್‌ರವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮುಖಪುಟ ಕಲಾವಿದರಾದ ಅರುಣ್‌ರವರಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸದಾ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿರುವ ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್. ಲಲಿತಾಂಬರವರಿಗೆ, ಎಕ್ಸಲೆಂಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ಶ್ರೀಯುತ ನಾಗರಾಜ್ ಮತ್ತು ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಪರಸ್ಪರ ಬಳಗ

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನದ ಇತಿಹಾಸವು, ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಕಳೆದ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ವಿದೇಶೀಯರು ಬರೆದ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದಲೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತಕ್ಷಶಿಲಾ ಮತ್ತು ನಲಂದಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಕುರಿತು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿವೆಯಲ್ಲದೇ ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ವಿವರಗಳೂ ಇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಚೀನಾದ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಅಧ್ಯಯನ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದನ್ನು (Journal) ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಇಲ್ಲವೇ ಅಂತಹ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ದೇಶದವರಿಗೆ ಕಾಲಾನುಗತಿಯಲ್ಲಿ ದಾಟಿಸಿರಬೇಕು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1500ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಮತ್ತು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಸಾಹಸಪ್ರಿಯರು ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂತು. ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಆ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಬಂದಿದ್ದ ದೇಶಗಳಿಗೂ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಅದರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರಿಲಿಜನ್, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಇತ್ತೀಚಿನ ವಾಸ್ತುಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪತ್ತು, ಕಲಿಯುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಧಾನಗಳು ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಅವು ಅವರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದವು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1770ರ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು (ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಾರತದ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಳುವವರಾದರು) ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಆಸಕ್ತಿಗಳಿದ್ದವು. ಅವರ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಆದರಿಸಿಯೇ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಾಗಿರದೇ, ಮುಂದಿನ ದಶಮಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತದ ರಾಜನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕುವುದು ಮೊದಲಾದವು ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವುದೇ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತದ ಧರ್ಮ. ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ವಿದ್ವತ್ತು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮೊದಲಾಗಿ.

ಪಾರಸಿಕರು ಮತ್ತು ಸೂರತ್‌ನ ಬನಿಯಾಗಳು (ವೈಶ್ಯರು) ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಭಾರತದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿದ್ದವು. ಬ್ರಿಟನ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ 16ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕಳೆದ 18ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಇಂತಹ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದುದೇ ಈ ಕುರಿತು ನಿರಾಸಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಧರ್ಮ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕಲಿಯುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮದತ್ತವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿರುವವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ವಿದ್ವತ್ ಅಥವ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ, ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬೇಕನ್, ಶೇಕ್ಸ್‌ಫಿಯರ್, ಮಿಲ್ಟನ್, ನ್ಯೂಟನ್ ಮೊದಲಾದವರು ಆಗಿದ್ದರು. ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್, ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಮತ್ತು ಎಡಿನ್‌ಬರ್ಗ್ ಮೊದಲಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ 13 ಮತ್ತು 14ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದವು. 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ 500ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಕರಣ ಕಲಿಕೆಯ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಆಯ್ದ ಜನಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದವು, ಅಷ್ಟೇ. ಇದಂತೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 16ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತಲ್ಲದೇ, ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟೆಂಟರ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಕ್ರೈಸ್ತ ಪಂಥಗಳೇ ಕಣ್ಮರೆಯಾದವು. ರಾಜ್ಯವು ಅವುಗಳ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ವತ್ತುಗಳನ್ನು ಅಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿತು.

ಈ ಕುರಿತು ಎ.ಇ. ಡೋಬಸ್ (A.E. Dobbs) ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟೆಂಟರ ಕ್ರಾಂತಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಬಡವರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಲೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅದು ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಔಷಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಲಿಯುವ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಕೇಂದ್ರವೂ ಆಗಿತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ನೀಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಒಂದು ನಿಂಬದವಾದ ರೀತಿಯ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಸಮಾನ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಸುವ, ಹಾಗೆಯೇ ಬಡವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಅತೀ ಹಳೆಯ ನಿಯಮವೊಂದು ಹೇಳುವಂತೆ, ಯಾರೇ ಆಗಲೀ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪಟ್ಟಣ ಅಥವ ಬರೋ (ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರ) ಗಳಲ್ಲಿ

ಸೇರಿಸಬಾರದು. ಹಾಗೊಂದು ವೇಳೆ ಸೇರಿಸುವುದೇ ಆದರೆ ಅವರು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 20 ಷಿಲ್ಲಿಂಗ್‌ನಷ್ಟು ತೆರಿಗೆ ಪಾವತಿಸುವವರಾಗಿರಬೇಕು; ಅವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಅಥವಾ ತಾಯಿಯಂದಿರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಅಥವಾ ಅವರ ಎಸ್ಟೇಟ್‌ಗಳ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಅದಲ್ಲದೆಯೂ ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಆದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಂದು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಚರ್ಚ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೈಬಲನ್ನು ಓದಬಾರದು ಎಂದು ಕಾನೂನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರು, ಅವರಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನವರು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಗೃಹಸ್ಥರು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತಷ್ಟೇ. ಅದನ್ನು ಕಲಾಕಾರರಿಗೆ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸೇವಕರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೆನಿಸಿದವರಿಗೆ ನಿರಾಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರ ಮೂಲಕ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಓದುವುದರ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಏರುಪೇರುಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹೊಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರೈತನ ಮಗನೊಬ್ಬ ರೈತನೇ ಆಗಬೇಕಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಾಕಾರನ ಮಗ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರ ಮಕ್ಕಳು ಸರಕಾರದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಲ್ಲದೇ ಆ ಮೂಲಕ ಅವರು ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಬಹುದಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವೂ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರೈತಾಪಿ ಜನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು; ಎಲ್ಲರೂ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದರಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಒಂದು ಶತಮಾನ ಹಾಗೂ ಇನ್ನರ್ಧ ಶತಮಾನ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ (ಅಂದರೆ 17ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ) ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಗಳಿಗಾಗಿ ಉದಾರವಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಾದರೂ ತೆರೆಯಲಾಯಿತು. ಇಂಥ ಶಾಲೆಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದು, ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ರಿಲಿಜಿಯಸ್ ಪ್ರಜ್ಞೆಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದೇ ಅವುಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ವೇಲ್ಸ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ "ಆದಿತ್ಯವಾರದ ಆರಾಧನೆಯಂದು ಬೈಬಲನ್ನು ಓದುವ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ಕ್ಯಾಟೇಚೇಲಿಕ್ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ (Catechetical Instruction) ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದೇ ಇದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು".

ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ಬಳಿಕ ಈ ರೀತಿಯ ಉದಾರವಾದಿ ನಿಲುವಿನ ಶಾಲೆಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾದವು. 1780ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವು ಸಂಡೇ ಸ್ಕೂಲ್ ಮೂಮೆಂಟ್‌ನ (Sunday School Movement) ಜತೆ ಲೀನವಾದುವು. ಜನಪ್ರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವೆನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಮಿಶನರಿಗಳ ಅಗತ್ಯಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಅದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವೂ ಬೈಬಲನ್ನು ಓದುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಭಾನುವಾರವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸಭ್ಯರಾಗಿ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಸದಾಶಯದಿಂದ ಈ ಸಂಡೇ ಸ್ಕೂಲ್‌ಗಳು ಆರಂಭವಾದುವು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಬಳಿಕ ಇದು ಮುಂದುವರಿದಂತೆಲ್ಲ ಪ್ರತೀ ದಿನ ಶಾಲೆ ತೆರೆಯುವುದು ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಆಮೇಲೆ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವೆನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು. 1834 ರವರೆಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭೋದನೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದು ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಅಂಕಗಣಿತವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು ಅನಿಷ್ಟವೆಂದು ಅದನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಗಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದಿನದ ಶಾಲೆಗಳ (Day School) ಚಳುವಳಿಗೊಂದು ಹೊಸ ತಿರುವು ಬಂದುದೇ 1802ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಬಂದ ಪೀಲ್ಸ್ ಯ್ಯಾಕ್ಟ್ (Peel's Act) ಮೂಲಕ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಏಳು ವರ್ಷದ ತರಗತಿಗಳ ಪೈಕಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಓದು, ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಪ್ರತೀ ಭಾನುವಾರವೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ರಿಲಿಜಿಯಸ್ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ದಿನ ಅವರು ಪೂಜಾ ಕೇಂದ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆಯೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಸಾರಿತು. ಆದರೆ ಆ ಕಾನೂನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚೇನು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜೋಸೆಫ್ ಲೇನ್‌ಕೇಸ್ಟರ್ (Joseph Lancaster) ಹಾಗೆಯೇ ಆಂಡ್ರಿವ್ ಬೆಲ್ (Andrew Bell) ಇವರು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ (Monitonial) ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಂದರಲ್ಲದೇ ಅದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿತು. (ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಹುಶಃ ಇವರು ಭಾರತದಿಂದ ಕಲಿತಿರಬೇಕು) ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1792 ರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಜರಾತಿಯು 40,000 ಆದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದು 674 883 ಆಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ 1851ರಲ್ಲಿ ಅದು 21,44337ಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1801ರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 3,363 ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1851ರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ 46,114 ಆಯಿತು.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೆಲ್ಲ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕವಾದವ-ರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲೇನ್ ಕೇಸ್ಟರ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಅವರು ದಡ್ಡರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಕುಡುಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಶಾಲಾ ಜೀವನದ ಕುರಿತು ಡೋಬ್ಸ್ ಹೇಳುವಂತೆ 1835 ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಓದುವ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ 1851ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಗೈರುಹಾಜರಿಯಾಗುವ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎರಡು ವರ್ಷ ಒಂದೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಂತಾಯಿತು.

18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಗಳ ಭವಿಷ್ಯವು ಹಾಳಾಗತೊಡಗಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ 1797ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವ್ಸ್‌ಬರಿಯಲ್ಲಿನ (Shrewsburry) ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಥವ ನಾಲ್ಕಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಹುಡುಗರಿರಲಿಲ್ಲ. ತುಂಬಾ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟ ಬಳಿಕ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 20ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರತೊಡಗಿದರು. ಈಟನ್ (Eton) ತರಹದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಂಕಗಣಿತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು (ಇಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟನ್ ಭಾಷೆಯ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು). ಐದನೆಯ ಇಯತ್ತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಚೀನ ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವ ಬೀಜಗಣಿತವನ್ನು (Algebra) ಕಲಿಯಬೇಕಿತ್ತು. ಈಟನ್ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವರ್ಷ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದವರು ಯೂಕ್ಲಿಡ್‌ನ ಕೆಲವೊಂದು ಗಣಿತ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಯಬೇಕಿತ್ತು. ಅಷ್ಟಾದರೂ ದೈನಂದಿನ ಶಾಲಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ 1851ರವರೆಗೂ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವು ಸೇರಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶಿಕ್ಷಣವೆನ್ನುವುದು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವೆನ್ನುವುದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1800 ರವರಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ (Oxford), ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ (Cambridge) ಹಾಗೂ ಎಡಿನ್‌ಬರ್ಗ್ (Edinburgh) ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಯಾವತ್ತೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನ ತಕ್ಷಶಿಲಾ ಹಾಗೂ ನಲಂದಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವು ನವದ್ವೀಪಾದಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಹಾಗೇ 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದವರೆಗೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1773 ರ ಅನಂತರ ಅಂದರೆ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಿಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶಕರರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರತೊಡಗಿದರಲ್ಲ - ಅವರು ಮಾತ್ರ ಮೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದರಲ್ಲಿ ಓದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇದೀಗ 1800 ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ

ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಉಚಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಅಂತಹ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ವಿವರಗಳು ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಮತ್ತು ಎಡಿನ್‌ಬರ್ಗ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯುಗಳಿಗೂ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವವು.

ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ರೋಮಿನ ಜತೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಸಂಬಂಧ ಮುರಿದುಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ. ಈ ಮುಂದೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು 1546ರಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿವರವಾಗಿದೆ. 1546ರಲ್ಲಿ 8ನೇ ಹೆನ್ರಿಯು ಆರಂಭಿಸಿದ 5 ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಹುದ್ದೆಗಳು :

1. ಡಿವೈನಿಟಿ (Divinity) 2. ಸಿವಿಲ್ ಲಾ (Civil Law) 3. ಮೆಡಿಸಿನ್ (Medicine) 4. ಹೀಬ್ರೂ (Hebrew) 5. ಗ್ರೀಕ್ (Greek), 1619, ಜಿಯೋಮೆಟ್ರಿ (Geometry) ಮತ್ತು ಆಸ್ಟ್ರೋನೊಮಿ (Astronomy), 1621, ನೇಚ್ಯುರಲ್ ಫಿಲಾಸಫಿ (Natrual Philosophy), 1621 ಮೋರಲ್ ಫಿಲಾಸಫಿ (Moral Philosophy) ಆದರೆ ಇದು 1707-1829ರ ನಡುವೆ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. 1622, ಏನ್‌ಶಿಯೆಂಟ್ ಹಿಸ್ಟ್ರಿ (Ancient History) (ಅಂದರೆ ಹೀಬ್ರ್ಯೂ ಮತ್ತು ಯುರೋಪ್), 1624, ಗ್ರಾಮರ್, ರೆಟಾರಿಕ್, ಮೆಟಫಿಸಿಕ್ಸ್ (Grammer Rhetoric, Metaphysics) ಇದನ್ನು ಡಿಸ್ಕಸ್ ವರ್ಗಕ್ಕೆ 1839ರಲ್ಲಿ ಲಾಜಿಕ್‌ನ ಬದಲಾಗಿ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. 1624, ಅನೋಟಮಿ (Anatomy), 1626, ಮ್ಯೂಸಿಕ್ (Music), 1636, ಅರೇಬಿಕ್ (Arabic), 1669 ಬಾಟನಿ (Batony), 1708, ಪೊಯಟ್ರಿ (Poaetry), 1724, ಮಾಡರ್ನ್ ಹಿಸ್ಟ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಾಡರ್ನ್ ಲ್ಯಾಂಗ್‌ವೇಜಸ್ (Modern History and Modern Languages), 1749, ಎಕ್ಸ್‌ಪರಿಮೆಂಟಲ್ ಫಿಲಾಸಫಿ (Experimental Philosopy), 1758, ಕಾಮನ್ ಲಾ (Common Law) 1780, ಕ್ಲಿನಿಕಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ (Clinical Instruction), 1795, ಆಂಗ್ಲೋ-ಸ್ಯಾಕ್ಸನ್ (ಅಂದರೆ, ಲಾಗ್ವೇಜ್, ಲಿಟ್ರರೇಜರ್), 1803 ಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿ (Chemistry).

19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ 19 ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ಐದು ಸಭಾಂಗಣಗಳು (Halls) ಇದ್ದವು. ಈ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ 500 'ಫೆಲೋ'ಗಳಿದ್ದರು (Fellows). ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರ ಜತೆಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1800ರಲ್ಲಿ 19 ಮಂದಿ ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳಿದ್ದರು. ಅದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1854 ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ 25ಕ್ಕೆ ಏರಿತ್ತು.

19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಲಜಿ (Theology) ಮತ್ತು ಕ್ಲಾಸಿಕ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು (Classics) ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಗಳಿಗೆ ಲಿಟರರಿ ಹ್ಯುಮೇನಿಯರ್ಸ್ (Literary Humaniares) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮೋರಲ್ ಫಿಲಾಸಫಿ, ರೆಟರಿಕ್ ಮತ್ತು ಲಾಜಿಕ್, ಹಾಗೆಯೇ ಆರಂಭಿಕ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ (Elements of the mathematical science) ಮತ್ತು ಫಿಸಿಕ್ಸ್‌ಗಳಿದ್ದವು.

ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ವಿಷಯಗಳಾದ ಲಾ, ಮೆಡಿಸನ್, ಮತ್ತು ಜಿಯಾಲಜಿಗಳ ಮೇಲೂ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1805 ರ ಅನಂತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಯಿತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 760ರಷ್ಟು ಇದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 1820–24ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ 1300ಕ್ಕೆ ಏರಿತು.

ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ಆದಾಯವು ಅದಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದತ್ತಿ ನಿಧಿ (Endowments)– ಅದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿತ್ತು – ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಣವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಮೂಲದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆದಾಯವು ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ, (ಅದರಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಯಿಂದ ಪ್ರಯಾಣ ಖರ್ಚು ಕೂಡ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು) ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಪೋಷಕರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳ ಖರ್ಚಿನಿಂದ ತೊಡಗಿ ರಜಾದಿನಗಳವರೆಗಿನ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚವೆಂದು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ 600–800 ಪೌಂಡ್‌ಗಳವರೆಗೆ, ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1850ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅವಧಿಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಖರ್ಚು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 16ನೇ ಶತಮಾನ ಮತ್ತು 17ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು, ಡಚ್ಚರು, ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಮತ್ತು ಫ್ರೆಂಚರು ನೇರವಾಗಿಯೋ ಇಲ್ಲವೇ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯ (East India Company) ಹೆಸರಲ್ಲಿಯೋ ಅವರ ವಸಾಹತುಗಳನ್ನು, ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳನ್ನು, ವಾಣಿಜ್ಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾದವುಗಳನ್ನು ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರದಾದ್ಯಂತ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಈ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ

ನಿರತರಾದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದವರೆಂದರೆ, ವಿವಿಧ ಕ್ರೈಸ್ತ ಪಂಥೀಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕ್ರೈಸ್ತರುಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪ್ರದಾಯ (Customs), ರೀತಿ-ನೀತಿ, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ರಿಲೀಜನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಅಥವಾ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದಾದ ದುರಾದೃಷ್ಟಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆದರು. ಹೀಗೆ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಪರಿಣಿತ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಇಂತಹ ಬರವಣಿಗೆಗಳು ಯೂರೋಪಿನ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡವು. ವಾದ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯೆನಿಸಿದರೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆಸಲಾಯಿತು.

II

ಹೀಗೆ 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ನಡೆದ ಮೇಲೆ, ಭಾರತ ಮತ್ತು ಆಗ್ನೇಯ ಏಷ್ಯಾದ ಕುರಿತು ವಿದ್ವತ್‌ಪೂರ್ಣ ಚರ್ಚೆಗಳಾದವು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಭೂಭಾಗದ ರಾಜಕೀಯ, ಕಾನೂನು ತತ್ತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ- ಈ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಗಂಭೀರ ಚರ್ಚೆಗಳಾದವು. ಹೀಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರ ಆಸಕ್ತಿಗಳ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ (ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಾಲ್ಟೇರ್, ಅಬೇರೇನಾಲ್ ಮತ್ತು ಜೀನ್ ಸಿಲ್ವಾಯ್ನ್, ಬೈಲಿ ಮೊದಲಾದವರು) ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿಯೂ (ಇದೇ ಮಾದರಿಯ ಉತ್ಸಾಹದ) ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪಡೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗತೊಡಗಿತು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಎಡಿನ್ ಬರ್ಗ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಂತಹ – ಆಡಮ್ ಫರ್ಗ್ಯುಸನ್, ವಿಲಿಯಂ ರಾಬರ್ಟ್‌ಸನ್, ಜಾನ್ ಪ್ಲೇಫೇರ್ ಮತ್ತು ಎ. ಮೆಕೊನೋಲಿ-ಮೊದಲಾದವರು ಮುಖ್ಯರಾದವರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1775ರಲ್ಲಿ ಆಡಮ್ ಫರ್ಗ್ಯುಸನ್ನನು ಒಂದು ಕಾಲದ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದ ಜಾನ್ ಮ್ಯಾಕ್ ಫರ್‌ಸನ್ನನಿಗೆ (ಆತ 1784-85ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿದ್ದರು) ಹೀಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದನು:

"ನೀನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸು.... ನಾನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿವರವನ್ನು ಎಂದಾಗ ನಿನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಯಿತು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.... ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆ ಅಥವಾ ಅದರ ತಾಲ್ಲೂಕನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೋ.

ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಅದರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ ಯಾವ ಯಾವ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಯಾವ ವರ್ಗದ ಜನರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳೇನು, ಅವರ ಜೀವನ ವಿಧಾನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳು ಹೇಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿವೆ ಎನ್ನುವ ವಿವರವೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲಸದವರಿಂದ ಸರಕಾರ ಇಲ್ಲವೇ ಅದರ ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಏನು ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ವಿಷಯವಿದೆ; ಮಹಾರಾಯ! ಅದು ಯಾವುದ ಅಂತ ನನಗಿಂತಲೂ ನಿನಗೇ ಹೆಚ್ಚು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾರು ಭಾರತದ ಬಗೆಗೆ (ಅಂದರೆ ಅದರ ಭೌತಿಕ ಸಂಪತ್ತು ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕುರಿತು) ಈ ದೇಶದ ಜನಗಳಿಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೂ ಅಂತಹ ದಿಗ್ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನವರು ಅನುಸರಿಸುವ ಹಾಗೆ ತಿಳಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ಯಶಸ್ವೀ ಪುರುಷನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ನಾನು ನನ್ನ ಪತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ...."

ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ವಿ. ಮೆಕೋನೊಶಿಯು (ಮೊದಲಿಗೆ 1783ರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮತ್ತೆ 1788ರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತ) ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಜ ಗಂಗಾನದಿಯ ದಡಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದೂ ಇಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ, ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ, ಹಿಂದುಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಗ್ರಹವೇನಿದೆ – ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೊರತರಬಹುದೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಯುರೋಪಿಗೆ ಈ ಬರಹಗಳನ್ನು ಒಯ್ದರೆ, ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವದೊಂದಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರೆದು ಆತನು ಹಿಂದೂಗಳ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯಾಗಲೀ, ಅವರ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಆತನು, ಹಿಂದೂಗಳ ಇತಿಹಾಸ, ಕಾವ್ಯ, ಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗೆಗೆ–ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ಮೋಸೆಸ್‌ನಿಂದ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರೀಕ್ ಯಾರಿಂದ ರಿಲಿಜನ್ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಿತೋ – ಅಂತಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜನಗಳ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಬಲ್ಲರು. ಪ್ರೊ. ಎ. ಮೆಕೋನಿಶಿಯು ವಾರಣಾಸಿಯೇ ಇಂತಹದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೇಂದ್ರವೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ

ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲಸಗಳು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಸೇರಿಸಿದನು.

ಇದೇ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಲಂಡನ್ನಿನಿಂದ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ, ಅಲ್ಲಿಯ ರೀತಿ–ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ, ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವರಿಂದಲೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆದಿತ್ತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸರಕಾರ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವೂ, ತಕ್ಷಣವೇ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತವೂ ಆಗಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲದೇ, ಹಿಂದೂಗಳ ಬರವಣಿಗೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಕಾನೂನಿನ ಬಗೆಗೆ (ಅದು ಆಡಮ್ ಫರ್ಗ್ಯುಸನ್ನನಿಂದ ಆರಂಭವಾಯಿತು) ಹೆಚ್ಚು ಅಧ್ಯಯನಗಳಾದವು. ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಆದಾಯ ಮೊದಲಾದುವು ಸೇರಿದ್ದವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದರು. ಈ . ಭಾಷೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶೋಧಗಳು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಯಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಯಾವುದನ್ನು ಕೈಬಿಡುವುದು, ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಪೂರಕವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಕೆಲವರು ಸಂಸ್ಕ ೃತ ಕಲಿಯುವುದರ ಬಗೆಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಪ್ರೊ. ಮೆಕೋನೇಶಿಯವರ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೋ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ವಿಲ್ಕಿನ್ಸ್, ವಿಲಿಯಂ ಜೋನ್ಸ್, ಎಫ್.ಡಬ್ಲೂ ಎಲ್ಲೀಸ್ ಮತ್ತು ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ವಿಲ್‌ಫೋರ್ಡ್ (ಈತ ಮುಂದೆ ವಾರಣಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ) ಮೊದಲಾದವರು ಇಂತಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1770ರಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ (ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎನಿಸಿದರೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದವು) ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದವು. ಆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಜ್ಞಾನ, ವಿದ್ವತ್ತು, ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದವು. ಮೊದಲನೆಯ ಉದ್ದೇಶವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿದ್ದು, (ಆಡಮ್ ಫರ್ಗ್ಯೂಸನ್ ಮೊದಲಾದವರು ಸೂಚಿಸಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬಂದವು) ಅದರ

ಮೂಲಕ ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವಾದ ಪೋಷಾಕು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ದೊರೆಯುವಂತಾಯಿತು (ದೂರಾನ್ವಯ ವಾದಗಳು). ಇದರ ಮೂಲಕ ಅವು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹೊಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ನಿಯಮಾವಳಿಗಳಿಗೆ (Procedures) ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವೂ, ಪಾರಂಪರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳವೂ ಎಂದೆನಿಸಿದವು. ಮೂಲತಃ ಈ ಅಗತ್ಯವೇ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಇಂಡೋಲಜಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಉದ್ದೇಶವು (ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1750) ಎಡಿನ್‌ಬರ್ಗ್ ಎನ್‌ಲೈಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಅದು ಪ್ರೊ। ಮೆಕೋನೋಶಿ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಅಂತಹವರಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ, ತತ್ತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲಿತಗಳಿಂದಾಗಿ (ಅಮೆರಿಕಾದವರ ಇಡೀ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನೇ ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿದ ಮಂದಿ) ಒಂದು ಭಯವಿತ್ತು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ನಾಗರೀಕತೆಯೊಂದರ ಜೈಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಸೋಲು ಎಂದರೆ ಅದರ ಕತ್ತರಿಸುವಿಕೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಿಂದಿನ ಜ್ಞಾನವೂ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ ಎನ್ನುವುದೇ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಭಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ವಾರಣಾಸಿಯಂತಹ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಕಲಿಯುಬಹುದೋ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಏನೇನಿದೆಯೋ ಅವುಗಳ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಮುಂದಾದರು. ಮೂರನೆಯ ಉದ್ದೇಶವು ಗ್ರೇಟ್ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಥಿಕಗೊಳಿಸುವ, ನಿಯಮ ಬದ್ಧವಾಗಿಸುವ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಪೌರಬೋಧನೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈಡೇರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಪಂಥದ ಬೆಳಕು ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪಸರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇರುವ ದೈವವಾಣಿಯ ಒತ್ತಾಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಯಿತು. ವಿಲಿಯಂ ವಿಲ್‌ಬೆರ್ ಫೋರ್ಸ್‌ನು ಒಂದು ಕಡೆ ಹೇಳುವಂತೆ "ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೈಬಲನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಕ್ರೈಸ್ತ ಪಂಥದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಬೇಕು. ಆ ಮೂಲಕ ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಭಾರತೀಯರು–ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಬಹುದೆನಿಸಿದರೆ – ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಾಗಬೇಕು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ಒಂದೆಡೆ ಕಲೆತವು. ಇದರ ಮುಂದಿನ ಹಂತವೇ ಸರಕಾರದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯನ್

ಭಾಷೆಗಳ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವುದಾಯಿತು. ಇವು ನೇರವಾಗಿ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾರತೀಯ ಪಠ್ಯಗಳ ಅಥವ ಅವುಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಅವು ಸರಕಾರದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಅದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮಿಶನರಿಗಳು ಕೂಡ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಆಗಾಗ ಅವರು ದೇಶದ ಬಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ದೇಶೀ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಬರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಹಾಗೆಂದು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಜನಗಳ ಮೇಲಾಗಲೀ, ಅವರ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲಾಗಲೀ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಜನಗಳು ಅಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮಹತ್ವದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಇತರ ಆಸಕ್ತಿ ಎಂದರೆ (ಅದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1813ರವರೆಗೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತ) ಯಾರು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅವರನ್ನು ಮತಾಂತರ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು. (ಅಥವಾ ಅವರದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಕ್ರೈಸ್ತ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವುದು) ಇಂತಹ ಮತಾಂತರಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕಾದರೂ ಆಳುವವರ ಮತ್ತು ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಹಂತದ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ಸರಕಾರದ ಆದಾಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಈವರೆಗೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಆದಾಯ ನೀಡದೆ ಇರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುವುದಾಗಿತ್ತು.

III

ಕ್ರಿ.ಶ. 1813ರ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್ಸ್‌ನ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟಿನ ಕಲಾಪದ ಬಿಟ್ಟ ಭಾಗವನ್ನು ಭಾರತದೇ ಆದ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯಾಪಕತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಗುಣಧರ್ಮದ (ಈಗಿನ ಅದರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ) ಕುರಿತಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಚರ್ಚೆಗಳೇ ತಿಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಿಲಿಜಿಯನ್ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆಯ ಉನ್ನತೀಕರಣದ ಅಂಶವೂ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವುದಾದರೂ ಹೊಸ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ

ಮುನ್ನ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ಸರಿಯಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯಾಪಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಿಂದ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ, ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ತುಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. (ಇದು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹೊಸ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆಗುವ ತೊಡಕಾಗಿರುತ್ತದೆ)

ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಈಗ ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಸರಕಾರೀ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿರಲಿ ಅವು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೇಶೀಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸರ್ವೆಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವು ಕ್ರಿ.ಶ. 1820 ಮತ್ತು 1830ರ ಕಾಲದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಲೈಟನರ್‌ನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1882ರಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಒಂದು ಅನಧಿಕೃತ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯೂ 1850ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಾರತದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು, ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಮುನ್ನ ಈ ಎಲ್ಲ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಮಾಹಿತಿಯ ಅಗಾಧತೆ. ಆ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಈಗ ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಶಾಲೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಪ್ಪು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತಾಳುವುದಕ್ಕೂ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು, ಮದರಸಗಳು ಮತ್ತು ಗುರುಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅಶಿಕ್ಷಿತ ರೈತಾಪಿ ಜನಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ನೀಡುವ ದೇಣಿಗೆಗಳಿಂದ ಜೀವಂತವಾದುವುಗಳಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು 'ಶಿಕ್ಷಾ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. (ಅದು ಪ್ರಜ್ಞಾ, ಶಿಲ್ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು). ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಮಾಜಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲ ಸೆಲೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ 'ಶಾಲೆ' ಎಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವುಗಳು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನೀಡಿರುವ ಸಾಂಖಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾದುದು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಂಗತಿ ಎಂದೇನು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾದ ಶಾಲೆಗಳ ಆಗಮನವನ್ನಷ್ಟೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದೆಂದರೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾದ ಯೋಜನೆ, ಎಂದರೆ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತವಲ್ಲದುದನ್ನು ತರಲಾಯಿತೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ತಲೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅವಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ವಿಲಿಯಂ ಆಡಂ ನೀಡಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ವಿವಾದಾತ್ಮಕವೂ ಆದುದಾಗಿದೆ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ 1830ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ 1,00,000 ಶಾಲೆಗಳು ಇದ್ದವು. ಆತ ನೀಡಿರುವ ಈ ಮಾಹಿತಿಯು ಉನ್ನತ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಒಡನಾಟವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಇತರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದವುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಧಿಕೃತ ಕಛೇರಿ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಇಂತಹದ್ದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಈತನು ಈ ಮೊದಲೇ ತಾಳಿದ್ದನು. ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಮೊದಲಾದವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಜಿ.ಎಲ್. ಪ್ರೆಂಡರ್ ಗಾಸ್ಟ್ ಹೇಳುವಂತೆ 1820ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹೊಸ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ, "ಸಣ್ಣ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಟ ಪಕ್ಷ ಒಂದಾದರೂ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹಳ್ಳಿಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು". ಇದರಂತೆಯೇ ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಲೈಟನರ್‌ನು ಪಂಜಾಬ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೂ 1882ರಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಈತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ವೇದವಾಕ್ಯವೆಂದೇ ನಂಬಿದರು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಅದು ದೇವನಿಂದೆಯಂತೆಯೂ ಕಂಡಬಂತು. ಮೊದಲನೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದದ ಜೊತೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು 19ನೇ ಶತಮಾನ ಮತ್ತು ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಹಾನ್ ಭಾರತೀಯರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕೇರ್ ಹಾರ್ಡಿ ಹಾಗೂ ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಮುಲ್ಲರ್ ನಂತಹ ಬ್ರಿಟೀಷರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯ

ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಪರವಾಗಿದ್ದವರು ಭಾರತೀಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸೇರಿದ ಅನಂತರದ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದವರಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸಮಾಜಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಪ್ರಮೇಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದು, ಅವರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಸತ್ಯವೆಂದೇ ಆಯಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಬ್ರಿಟೀಷರಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದಲಾದರೂ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತೆನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಹ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಈ ವಿವಾದದ ಕುರಿತಾಗಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಅವಲೋಕನವನ್ನು ಅದರ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲು ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದುದಾಗಿದೆ. ಲೈಟನರ್‌ನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭ ಕಾಲಘಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುವು. ಅನಂತರದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಈ ವಿವಾದದ ಎಳೆಯ ಪರವಾಗಿರುವುದು ಕಠಿಣವೇ ಆಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ 1800ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆಂದು ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಪ್ರಾಚಿನ ವ್ಯಾಕರಣ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಹೀನಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಭಾರತದ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದವರು ಗ್ರೇಟ್ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನವರು (ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಅಥವಾ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಕುಶಲಕರ್ಮ, ಅಥವಾ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರ ವೇತನ ಇತ್ಯಾದಿ 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಅಥವಾ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ). ಅವರು ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಕುರಿತು ಅವರು ಬರೆದಾಗ–ಅವು ಅಕ್ಷರಶಃ ಸರಿಯಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಿಂತ– ಗ್ರೇಟ್ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಆದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಾಗಿ ಅವು ಇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಈ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ, ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಆ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದುದರಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ಕೇವಲ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದವುಗಳಲ್ಲ. ಶ್ರಮ ವಹಿಸಿ, ಅಂಕೆ–ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾಡಿದ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ, ಅದರ ಪಾಠ ಕ್ರಮ, ಅವಧಿ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೆಯೇ, ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ

ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೂ ಶಾಲೆಗಳು ಇತ್ತೆಂಬ ವಿಚಾರವು ವರ್ಣರಂಜಿತವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಅವರ ವಿಶೇಷ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಿತಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕುವಂತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳು ಮತ್ತು ಗಂಭೀರವಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯದೇ ಹೋಗಿವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಗಳೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿವೆ. ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಆದರೂ ದುರದುಷ್ಟಕರವೂ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಪತ್ರಗಳು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ನೀಡಬಲ್ಲವು. ಈ ದಾಖಲೆಗಳ ಕುರಿತು ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯ'ಯನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಮುಂದಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ಒದಗುವುದಾಗಿ 1,00,000 ಶಾಲೆಗಳ ಗತಿ ಏನಾಯಿತೆಂಬ ಒಗಟು ಇದರಿಂದ ಬಗೆಹರಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಈ ಮುಖ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಪಾಠಕ್ರಮದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಮಕ್ಕಳ ಹಾಜರಾತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಕ್ರಿ.ಶ. 1800 ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗಿಂತ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿತ್ತು. (ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಘಾಸಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅಸಂಘಟಿತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ). ಆಗ ಭಾರತದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಠಕ್ರಮಗಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗಿಂತ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದವುವಾಗಿದ್ದವು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅವಧಿಯು ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿತ್ತು. ಅಧ್ಯಾಪನವು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಯದಾಗಿದ್ದು, ಅದೇ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಸರಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿತ್ತು. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಜರಾತಿಯು 1822–25ರ ಪತನಮುಖಿ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಕ್ರಿ.ಶ. 1800 ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠ–ಪ್ರವಚನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಈಗ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ – ಆದರೂ ಅವರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯೇ ಆದುದಾಗಿ – ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು

ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗಿಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 1800ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1800ರ ಅನಂತರ ಈ ಸಂಖ್ಯೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಭಾರತೀಯರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ (ಆದರೆ ಈಗ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಅದರ ನಿಖರತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ) ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದೇ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಾಲ್ – ಬಿಹಾರ್ ಕಡೆಯಿಂದ ದೊರಕುವ ದಾಖಲೆಗಳು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಅದು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದು ನೀಡುವ ವಿವರಗಳು ಕಳೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಅಥವಾ ಈಗಲೂ ಹೇಳುವಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಸ್ಲೀಮರಲ್ಲಿ ಆಳುವವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮೀಸಲಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಹಾಗೂ ಬಿಹಾರದ ಎರಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಕೆಳಜಾತಿಯ ಜನರು ಅಲ್ಲಿಯ ನೂರಾರು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರೇ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟೀಷರು ಬರುವ ಮುನ್ನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದು ಸದೃಢವಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟದ ಆದಾಯವು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ವಿವಿದೋದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಾಗಿಡಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪೂರ್ವದ ಎಲ್ಲ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೇ ಅದರ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಆದಾಯದ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನಾಶವಾಯಿತಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕುಸಿತ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇದು ಹೌದಾದರೆ, ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪೂರ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಯ ಕುರಿತು ಒಂದು ಮರು ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವ ಮೊದಲು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದೊರೆಯುವ ವಿವಿಧ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಮತ್ತು 1930ರಲ್ಲಿ ಅದು ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ದೊರೆಯುವ ದಾಖಲೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದಿರುವುದರಿಂದ, ಹಾಗೂ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ನಾವು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಬಹುದು.

IV

ಈ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸರಕಾರದ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ, ಅಂದರೆ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಆದಾಯ ಇಲಾಖೆ (Board of Revenue) ಇವರು ಹೊರಡಿಸಿದ ಸುತ್ತೋಲೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸುತ್ತೋಲೆಗಳಿಗಾಗಿ ಉತ್ತರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು 21 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಾದ ನಡಾವಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಾವೀಗ ಕಲೆಕ್ಟರುಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಈ ಮಾಹಿತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತಮಿಳುನಾಡು ಸರಕಾರದ ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವವುಗಳಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲದ ಯಾವುದಾದರೂ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಎಲ್ಲಾದರೂ ದಾಖಲೆಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪಟ್ಟಣಗಳ, ಗ್ರಾಮಗಳ ಕಾಲೇಜು, ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲವು.

ಗೌವರ್ನರ್ ಇನ್ ಕೌನ್‌ಸಿಲ್ (Governor in council) ಅವರು ತಮ್ಮ ನಡಾವಳಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ನೀಡಿದ ಆದೇಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಹಾಗೆಯೇ ಸರಕಾರದಿಂದ ಆದಾಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ತಲುಪಿದ ಪತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹುಡುಗ-ಹುಡುಗಿಯರ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಈ ಮುಂದಿನ ವರ್ಗೀಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲು ಸಹ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಅ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು (ಆ) ವೈಶ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು (ಇ) ಶೂದ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು (ಈ) ಇತರ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು (ಉ) ಮುಸಲ್ಮಾನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಥವಾ ಅದರ ಕೆಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದೂ

ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರು ಎಂದಾಗ ಶೂದ್ರರಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳವರು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಈಗ ಯಾವುದನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ-ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಗಳವರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ನಮಗೆ ಸಿಗುವ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಸರಕಾರದ ಆದೇಶಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಉತ್ತರ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಶಾಲೆಗಳು ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಆತನು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವವರ ವಿವರವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆನರಾದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿವರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನನ್ನು ನೀಡಿದುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು 'ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗದು ಎಂದು ಆತನು ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನ ಪೋಷಕರು, ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನ ಪರಿಪಾಡು ಏನೆಂದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದಷ್ಟು ಸಮಯವನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿಡಬೇಕಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದಾಗಲೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವು ಶಾಲೆಗಳಾಗಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅದರಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗದು ಎಂದು ಅವನ ಎಣಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆತನು ತನ್ನ ಪತ್ರವೇ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ಇಲ್ಲಿ ನಾವೀಗ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ (ಸು. 1800ರಿಂದ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ 1850ರವರೆಗಾದರೂ) ಆಂಧ್ರದ ಕರಾವಳಿಯ ಬಹುತೇಕ ಉತ್ತರದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಡಳಿತದ ವಿರುದ್ಧ ನಿರಂತರವಾಗಿ ರೈತರ ದಂಗೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಇಂತಹ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಆದೇಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ, ಕಲೆಕ್ಟರುಗಳ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ, ಇಂತಹ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಪರಿಶೀಲನೆಗಳಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಆಗಾಗ ಕಲೆಕ್ಟರುಗಳನ್ನು ಅವರ ಸಹಾಯಕರನ್ನು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು (ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ) ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ನೇಮಕಾತಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರು

ಕೂಡ ಆಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಬಹಳ ಜನ ಕಲೆಕ್ಟರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಕೆಲಸದ ಒತ್ತಡದ ಕಾರಣದಿಂದಲಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಮಾನಸಿಕ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದುದರಿಂದಲಾಗಿಯೂ ಅವರು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇಂತಹ ಮಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಗ್ರತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ತಾಲ್ಲೂಕುವಾರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳು (ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಪರಗಣ ಅನುಸಾರವೂ ಇದೆ) ಇವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ನಡೆದಿದೆ. ಮೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣಂ, ಮಚಲೀ ಪಟ್ಟಣಂ ಮತ್ತು ತಂಜಾವೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ನೀಡಿದ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು– ಅಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ನಡುವಿನ ವರ್ಗೀಕರಣವಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಅಥವಾ ರಾಜಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕಡಪಾ, ಗುಂಟೂರು ಮತ್ತು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ದೀರ್ಘವಾದ ಬರವಣಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ತಿರುವನ್ವೇಲಿ, ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ ಮತ್ತು ತಂಜಾವೂರಿನ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಅವರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಇಂತಹುದರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಂದು. ಅವನು ತೆಲುಗು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ 43 ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. (ತಖ್ತೆ 1)

ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆಗಳು, ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರು:

ತಖ್ತೆ 1ರಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ನೀಡಿದ ವರದಿಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಂಜಮ್ ಮತ್ತು ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣಂ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವ (ಮಾಹಿತಿಗಳು

ತಖ್ತೆ 1, ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳ ವಿವರಗಳು

	ಶಾಲೆಗಳು		ಕಾಲೇಜುಗಳು		ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಷರಾ
	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	(1823 ಅಂದಾಜು)	
ಒರಿಯ ಭಾಷಿಗರು						
ಗಂಜಾಂ	255	2,977		*	3,32,015 (3,75,281)	ಭಾಗಶಃ ಆದಾಯ
ತೆಲುಗು ಭಾಷಿಗರು						*ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ
ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣಂ	914	9,715			7,72,570 (9,41,004)	ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ
ರಾಜಾಮಹೇಂದ್ರಿ	291	2,658	279	1,454	7,38,308	
ಮಚಲೀ ಪಟ್ಟಣಂ	484	5,083	49	199	5,29,849	ಆದಾಯ ಸರಿಯಗಿ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ
ಗುಂಟೂರು	574	7,724	171*	939*	4,54,754	
ನೆಲ್ಲೂರು	697	7,621	107	*	8,39,647	ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಕಲಿಕೆ
ಕಡಪಾ	494	6,000		*	10,94,460	ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.
ಕನ್ನಡ ಬಾಷಿಗರು		38,801				ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಕಲಿಕೆ
ಬಳ್ಳಾರಿ	510	6,641	23	*	9,27,857	
ಶ್ರೀರಂಘಪಟ್ಟಣಂ	41	627			31,612	ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.
		7,268				

	ಶಾಲೆಗಳು		ಕಾಲೇಜುಗಳು		ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ	
	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	(1823 ಅಂದಾಜು)	ಷರಾ
ಮಲಯಾಳಿ ಬಾಷಿಗರು						
ಮಲಬಾರ್	759	14,153	1	75*	9,07,575	ಖಾಸಗಿಯಾದ
ತಮಿಳು ಬಾಷಿಗರು						ಕಲಿಕೆಯನ್ನು
ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್	630	7,326	69	418	8,92,92 (5,77,020)	ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ
ದಕ್ಷಿಣ ಆರ್ಕಾಟ್	875	10,523			4,55,000 (4,20,530)	ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ.
ಚಂಗಲ್ ಪೇಟ್	508	6,845	51	398	3,63,129	
ತಂಜಾವೂರ್	884	17,582	109	769	9,01,353 (3,82,667)	
ತಿರುಚಿನಾಪಲ್ಲಿ	790	10,331	9	131	4,81,292	
ಮದುರೈ	844	13,781		*	7.88,196	ಖಾಸಗಿ
ತಿನ್ನಾವೆಲ್ಲಿ	607	9,377			5,64,957	ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ
ಕೊಯಮತ್ತೂರು	763	8,206	173	724	6,38,199	
ಸೇಲಂ	333	4,326	53	324	10,75,985	ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ
ಮದ್ರಾಸ್	322	5,699		*	4,62,051	ಉಚಿತವಾಗಿ
		93,996				
ಒಟ್ಟು	11,575	1,57,195	1,094	5,431	1,28,50,941	

ತಖ್ತೆ 2
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜಾತಿವಾರು ವಿವರಗಳು

ಜಿಲ್ಲೆ	ಹಿಂದೂ					ಮುಸ್ಲಿಂ	ಒಟ್ಟು ಗಂಡು ಹುಡುಗರು 100%
	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	ಕ್ಷತ್ರಿಯರು	ವೈಶ್ಯ	ಶೂದ್ರ	ಇತರ		
ಒರಿಯಾ ಭಾಷಿಗರು							
ಗಂಜಾಂ	808	–	243	1,001	886	27	2,965
ತೆಲುಗು ಭಾಷಿಗರು							
ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣಂ	4,345	103	983	1,999	1,885	97	9,412
ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ	904	–	653	466	546	52	2,621
ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣ	1,673	18	1,108	1,506	470	265	5,050
ಗೂಂಟೂರು	3,089	–	1,578	1,923	775	257	7,622
ನೆಲ್ಲೂರ್	2,466	–	1,641	2,407	432	617	7,563
ಕಡಪಾ	1,416	–	1,713	1,775	647	341	5,892
ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಗರು							
ಬಳ್ಳಾರಿ	1,185	–	981	2,998	1,174	243	6,581
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಂ	48	–	23	298	158	86	613
ಮಲಯಾಳ ಭಾಷಿಗರು							
ಮಲಬಾರ್	2,230	–	84	3,697	2,756	3,196	11,963
ತಮಿಳು ಭಾಷಿಗರು							
ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್	698	–	630	4,856	538	552	7,274
ದಕ್ಷಿಣ ಆರ್ಕಾಟ್	997	–	370	7,938	862	252	10,419
ಚಿಂಗಲ್‌ಪೇಟೆ	858	–	424	4,809	452	186	6,729
ತಂಜಾವೂರು	2,817	369	222	10,661	2,426	933	17,428
ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ	1,198	–	229	7,745	329	690	10,191
ಮದುರೈ	1,186	–	1,119	7,247	2,977	1,147	13,676
ತಿನ್ನಾವೇಲಿ	2,016	–	–	2,889	3,557	796	9,258
ಕೊಯಮತ್ತೂರು	918	–	289	6,379	226	312	8,124
ಸೇಲಂ	459	–	324	1,671	1,382	432	4,268
ಮದ್ರಾಸ್							
ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲೆ	358	–	789	3,506	313	143	5,109
ಚ್ಯಾರಿಯಟ್ ಶಾಲೆ	52	–	46	172	134	10	414

ಅಸಂಪೂರ್ಣವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿಗಳೂ ಜಮೀನ್ದಾರೀ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೋ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೋ ಸೇರಿದ್ದ ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಇಬ್ಬರು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಥವಾ ಇತರ ಖಾಸಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗೆಗೂ ವಿವರವಾದ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಲಬಾರಿನ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನು 1,594 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಖಾಸಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಡಿಯಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮದ್ರಾಸಿನ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನು ಫೆ. 1826ರಂದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ 26,963 ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತನ್ನ ಆಡಳಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಖಾಸಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಲಾಗುವುದು.

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ನೀಡಿದ ವರದಿಯನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸರಕಾರವು ಮಾರ್ಚ್ 10, 1826ರಂದು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆಗಿನ ಗವರ್ನರ್ ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಎಂಬುವನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದುವರಿದು ಆತನು ಇಡೀ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ 5 ರಿಂದ 10 ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದೂ ಆ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಹುಡುಗಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 1/4ರಷ್ಟಿದೆ ಎಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಒಟ್ಟಾರೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ 1/4 ಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರಬಹುದಷ್ಟೇ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಗಂಡಸರ ಸಂಖ್ಯೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮೇಲಿನ 1/4 ಎನ್ನುವ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ 1/3 ರಷ್ಟು ಪುರುಷರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡಬಹುದು ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಜಾತಿವಾರು ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಂಗಡಣೆ: ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ, ಜಾತಿವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಷ್ಟಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕರವೂ, ಅತ್ಯಗತ್ಯವೂ ಆದ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಷ್ಟೇ ಕಂಡುಬರದೆ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಾದರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಈ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಒರಿಯಾ, ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ, ಮಲಯಾಳಂ ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಭಾಷಾವಾರು ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಿ ನೀಡಿರುವುದು ಇನ್ನೂ

ಕುತೂಹಲಕರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ವಿವರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮತ್ತು 19ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದವು. ತಖ್ತೆ ೨ರಲ್ಲಿ ಈ ಐದು ಭಾಷಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಜಾತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. **(ತಖ್ತೆ 2)**

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಬರುವ ಮುನ್ನವಾಗಲೀ, ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಸಮಾಜದ ಉನ್ನತ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಸ್ತರದವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥವೇ ಇತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದೂಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ (ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ 95% ರಷ್ಟಿದ್ದರು) ಅದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ತಖ್ತೆ 3ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ 1822-25ರಲ್ಲಿ ದೊರಕಿರುವ ದಾಖಲೆಯು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಷ್ಟೇ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮೀಸಲಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ದಕ್ಷಿಣ ಅರ್ಕೋಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 13% ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಅದು 23% ರಷ್ಟಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ದಕ್ಷಿಣ ಅರ್ಕೋಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚೆಂಗಲ್‌ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ 3% ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಸೇಲಂನಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರಮಾಣ 10% ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ಇತರ ಜಾತಿಗಳವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಮಾಣವು ಸೇಲಂ ಮತ್ತು ತಿರುವನ್ವೇಲಿಗಳಲ್ಲಿ 70% ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ 84% ರಷ್ಟು ದಕ್ಷಿಣ ಆರ್ಕೋಟ್‌ನಲ್ಲಿತ್ತು.

ಮೇಲಿನ ತಖ್ತೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಶೇಕಡವಾರು ಆಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಖ್ತೆ-3 ಶೇಕಡಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. (ತಖ್ತೆ 3)

ಮಲಯಾಳಂ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಟ್ಟಾರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಮಾಣದ 20% ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಮುಸ್ಲಿಮ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 27% ರಷ್ಟಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶೂದ್ರ ಮತ್ತು ಇತರ ಜಾತಿಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ 54% ರಷ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮಾತಾಡುವ ಬಳ್ಳಾರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು 33% ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ಇತರ ಜಾತಿಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 63% ರಷ್ಟಿದೆ.

ತಖ್ತೆ 3
ಜಾತಿವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶೇಕಡ ಪ್ರಮಾಣ

ಜಿಲ್ಲೆ	ಹಿಂದೂ					ಮುಸ್ಲಿಂ
	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	ಕ್ಷತ್ರಿಯರು	ವೈಶ್ಯ	ಶೂದ್ರ	ಇತರ	
ಒರಿಯಾ ಭಾಷಿಗರು						
ಗಂಜಾಂ	27.25	–	8.24	33.76	29.88	0.91
ತೆಲುಗು ಭಾಷಿಗರು						
ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣಂ	46.16	1.09	10.44	21.24	20.03	1.03
ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ	34.49	–	24.91	17.78	20.83	1.98
ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣ	33.13	0.36	21.94	29.82	9.30	5.44
ಗೂಂಟೂರು	40.53	–	20.70	25.23	10.17	3.37
ನೆಲ್ಲೂರ್	32.61	–	21.70	31.83	5.71	8.16
ಕಡಪಾ	24.03	–	29.07	30.13	10.98	5.79
ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಗರು						
ಬಳ್ಳಾರಿ	18.01	–	14.91	45.56	17.84	3.69
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಂ	7.83	–	3.75	48.61	25.77	14.02
ಮಲಯಾಳ ಭಾಷಿಗರು						
ಮಲಬಾರ್	18.64	–	0.70	30.90	23.04	26.72
ತಮಿಳು ಭಾಷಿಗರು						
ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್	9.60	–	8.66	66.76	7.40	7.59
ದಕ್ಷಿಣ ಆರ್ಕಾಟ್	9.57	–	3.55	76.19	8.27	2.42
ಚಿಂಗಲ್‌ಪೇಟೆ	12.75	–	6.30	71.47	6.72	2.76
ತಂಜಾವೂರು	16.16	2.12	1.27	61.17	13.92	5.32
ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ	11.76	–	2.25	76.00	3.23	6.77
ಮದುರೈ	8.67	–	8.18	52.00	21.77	8.39
ತಿನ್ನಾವೇಲಿ	21.68	–	–	31.21	38.42	8.60
ಕೊಯಮತ್ತೂರು	11.30	–	3.56	78.52	2.78	3.84
ಸೇಲಂ	10.75	–	7.59	39.15	32.38	10.12
ಮದ್ರಾಸ್						
ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲೆ	7.01	–	15.44	68.62	6.13	2.80
ಚ್ಯಾರಿಯಟ್ ಶಾಲೆ	12.56	–	11.11	41.55	32.37	2.42

ಒರಿಯಾ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತಾಡುವ ಗಂಜಮ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 35.6% ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ಇತರ ಜಾತಿಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು 63.5% ರ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿದೆ.

ತೆಲುಗು ಮಾತಾಡುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣವು ಕಡಪಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 24% ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ 46% ರಷ್ಟು ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿತ್ತು. ವೈಶ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣವು 10.5% ರಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದರೆ 25% ರಷ್ಟು ಕಡಪಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಪ್ರಮಾಣವು 1% ರಷ್ಟು ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನೆಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ 8% ರಷ್ಟಿದೆ. ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ಇತರ ಜಾತಿಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣವು ಗುಂಟೂರಿನಲ್ಲಿ 35% ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ 41% ರಷ್ಟು ಕಡಪಾ ಮತ್ತು ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದೆ.

ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಗಳ ವಿಂಗಡಣೆ

ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ವಿವರವೂ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ವಿವರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೇವಲ 10 ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್‌ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾಧ್ಯಮ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ಏಳು ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್, ನೆಲ್ಲೂರು ಮತ್ತು ಮಚಲೀ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ 50,40 ಮತ್ತು 19 ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ 10, ಮತ್ತು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿ 5 ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್ ಮತ್ತು ಕೊಯಮತ್ತೂರ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಮ್ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. (1 ರಿಂದ 5ರವರೆಗೆ) ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದವೀ ಭಾಷಾಮಾಧ್ಯಮದ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. (ಆರ್ಕಾಟ್‌ನಲ್ಲಿ 16 ಮತ್ತು ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ 14 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು) ಹಾಗೆಯೇ ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ 23 ಮರಾಠಿಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 365 ತಮಿಳು ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದರೆ, 201 ತೆಲುಗು ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಮಾನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ತಖ್ತೆ 4 ರಲ್ಲಿ ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ತಖ್ತೆ 4

ಶಾಲೆಗಳು – ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮ

ಜಿಲ್ಲೆ	ಗ್ರಂಥಮ್	ತಮಿಳು	ತೆಲುಗು	ಕನ್ನಡ	ಹಿಂದವೀ	ಮರಾಠಿ	ಪರ್ಶಿಯನ್	ಇಂಗ್ಲೀಷ್	ಒಟ್ಟು
ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ			285				5	1	291
ಮಚಲೀಪಟ್ಣಂ			465				19		484
			(4,847)				(234+2)		(5,083)
ನೆಲ್ಲೂರ್		4	642				50	1	697
ಬಳ್ಳಾರಿ		4	226				21	1	510
ಆರ್ಕಾಟ್	1	365	201	235	16	23	40	7	630
	(8)	(4,506)	(2,218)		(135)		(398)	(61)	(7,326)
ಕೊಯಮತ್ತೂರು	5	671	25	38	14		10		763

ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುವ ಮಕ್ಕಳ ವಯಸ್ಸು, ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ ಇತ್ಯಾದಿ:

ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಜನ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರರು ಎಷ್ಟನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು 5ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜ ಮಹೇಂದ್ರಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ನೀಡಿರುವ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಹುಟ್ಟಿದ 5 ವರ್ಷ, 5 ತಿಂಗಳು 5ನೇ ದಿನವು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಲು ಶುಭದಿನವಾಗಿರುತ್ತಂತೆ. ಕಡಪ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನ ವರದಿಯಂತೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಕ್ಕಳು 5 ರಿಂದ 6 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶೂದ್ರರ ಮಕ್ಕಳು 6 ರಿಂದ 8 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಡಪ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕಲೆಕ್ಟರನ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು 2 ವರ್ಷ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನೆಲ್ಲೂರು ಮತ್ತು ಸೇಲಮ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 3 ರಿಂದ 5 ವರ್ಷಗಳ ವರಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅವಧಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ 5 ರಿಂದ 15 ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅವಧಿ ಇತ್ತು. ಕೆಲವು ಕಲೆಕ್ಟರರಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬಗೆಗೆ ಅಥವಾ ಕಲಿಕೆ, ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪದ್ಧತಿನ ಬಗೆಗೆ ಪಕ್ಷೇನೂ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಅಂದು ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮದ್ರಾಸಿನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ. "ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 13ನೇ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಜ್ಞಾನವು ಅಸಾಧಾರಣ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತಿತ್ತು" (ತಪ್ತೆ-5)

ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವ ವಿವರಗಳ ಪ್ರಕಾರ. ಶಾಲೆಗಳ ಅವಧಿಯು ದೀರ್ಘವಾಗಿತ್ತು: ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆರು ಗಂಟೆಯಿಂದ ಶಾಲೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನ ಉಪಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಬಿಡುವಿನ ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಪಾಠ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೆ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ತಡವಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ತಪ್ತೆ 5ರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಬೋಧನಾ ಕ್ರಮ, ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಫ್ರಾ ಪಾಲಿನೋಡ ಬಾರ್ತಲೋಮಿಯೋ (ಕ್ರಿ.ಶ 1796) ಮತ್ತು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡ್ರ ವಾಕರ್ ಅವರು (1820) ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುವ ವಯಸ್ಸು, ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ, ಅವಧಿ

ತಖ್ತೆ 5

ಜಿಲ್ಲೆ	ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುವ ವಯಸ್ಸು	ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ	ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುವ ಅವಧಿ
ಗಂಜಾಂ		ಬೆಳಗ್ಗೆ 6 ರಿಂದ ಸಂಜೆ 5	
ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣ		ಬೆ. 6–9, 10–30 ರಿಂದ 2 ಸಂಜೆ 3 ರಿಂದ 6	
ರಾಜಾಮಹೇಂದ್ರಿ	5ನೇ ವರ್ಷದ		5 ರಿಂದ 7 ವರ್ಷಗಳು
ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣ	5ನೇ ತಿಂಗಳಿನ	ಬೆ. 6–9, ಬೆ.11–ಸಂ.6	7 ರಿಂದ 12 ವರ್ಷಗಳು
ಗುಂಟೂರು	5ನೇ ದಿನ	ಬೆ.6–9, ಬೆ.11–ಮ.2 ಸಂ.4–7. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ	
ಕಡಪಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	5–6	ಬೆ.6–10, ಬೆ.11.30–ಸಂ.6	2 ವರ್ಷ
ಶೂದ್ರ	6–8		
ನೆಲ್ಲೂರು	5		3 – 6 ವರ್ಷ
ಬಳ್ಳಾರಿ	5		5–10–15 ವರ್ಷ
ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್	5	ಬೆ.6–10, ಮ.12–2, ಸಂ.3–7	6ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು
ದಕ್ಷಿಣ ಆರ್ಕಾಟ್			
ತಂಜಾವೂರು			5 ವರ್ಷ
ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ	7		8 ವರ್ಷ
ಮದುರೈ	5	ಬೆ.6–10, ಮ.2–ಸಂ.8	7–10 ವರ್ಷ
ಕೊಯಮತ್ತೂರು	5	ತಿಂಗಳಿಗೆ 4 ಹಬ್ಬಗಳು ಮುಖ್ಯ ದಿನಗಳು	8–90 ವರ್ಷ
ಸೇಲಂ			3–5 ವರ್ಷ
ಮದ್ರಾಸ್	5		ಸರಾಸರಿ 8 ವರ್ಷ

ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಯಾಗಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳು:

ಭಾರತೀಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಓದು, ಬರಹ ಮತ್ತು ಅಂಕಗಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಳ್ಳಾರಿ ಮತ್ತು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಯಾಗಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ವಿವರಗಳೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ.

ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಠ್ಯಗಳ ಹೆಸರು:

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಠ್ಯಗಳು

1 ರಾಮಾಯಣ 2. ಮಹಾಭಾರತ 3. ಭಾಗವತ

ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ–

2. ನಾಗಲಿಂಗ ಕಥಾ 2. ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಪುರಾಣ 3. ಕುಮಲೇಶ್ವರ ಕಾಳಿಕಾ ಮಾತಾ

ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ–

3. ಬಸವ ಪುರಾಣ(?) 2. ರಾಘವನ್–ಕುಂಕಾಯ(?) 3. ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ 4. ಅನುಭವಾಮೃತ 5. ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ 6. ಗುರುಲಘು ಇತ್ಯಾದಿ

ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದಿಗೆ–

4. ಪಂಚತಂತ್ರ 2. Bhatalapunchavnahsatee 3. Punklee-Soopooktahutter 4. ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ

5. **ನಿಘಂಟುಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳು–**

1. ನಿಘಂಟು 2. ಅಮರ 3. ಶಬ್ದಮಂಜರಿ(?) 4. ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣ 5. ವ್ಯಾಕರಣ 6. ಆಂಧ್ರ ದೀಪಿಕಾ 7. ಆಂಧ್ರನಾಮಾ ಸಂಗ್ರಹ ಇತ್ಯಾದಿ.

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತವಾಗಿದ್ದ ಪಠ್ಯಗಳು.

1. ಬಾಲ ರಾಮಾಯಣವು 2. ರುಕ್ಮಿಣಿ ಕಲ್ಯಾಣವ್ 3. ಪಾರಿಜಾತಾಪಹರಣಮ್ 4. ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣಮ್ 5. ರಾಮಾಯಣಮು 6. ದಾಶರಥಚರಿತಮ್ Danasurady satacum ? 7. ಕೀರ್ತನ ಶತಕಮ್ 8. ಸುಮತಿ ಶತಕಮ್ 9. ಜಾನಕಿ ಶತಕಮ್ 10. ಪ್ರಸನ್ನ ರಾಘವ ಚರಿತಮ್ Prasunnaragara Satacum? 11.

ರಾಮಾ ತಾರಕ ಶತಕಮ್ 12. ಭಾಸ್ಕರ ಚರಿತಮ್ Bhascara Satacum 13. ಭೂಷಣ ವೀರ ಶತಕಮ್ 14. ಭೀಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶತಕಮ್ 15. ಸೂರ್ಯ ನಾರಾಯಣ ಶತಕಮ್ 16. ನಾರಾಯಣ ಶತಕಮ್ 17. ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತಮ್ (?) 18. ವಸು ಚರಿತ 19. ಮನುಚರಿತ 20. ಸುಮೇಘ ಚರಿತಮ್ 21. ನಳ ಚರಿತ 22. ವಾಮನ ಚರಿತ 23. ಗಣಿತಮು 24. ಪಾವಲೂರಿ ಗಣಿತಮ್ (Pauvaloory Ganitham) 25. ಭಾರತಮ್ 26. ಭಾಗವತಮ್ 27. ವಿಜಯ ವಿಲಾಸಮು 28. ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾ ವಿಲಾಸಮು 29. ರತಿ–ಮನ್ಮಥ ವಿಲಾಸಮು 30. ಸಪ್ತಮ ಸ್ಕಂಧಮ್ 31. ಅಷ್ಟನು ಸ್ಕಂಧಮ್ 32. ರತಿ–ಮನ್ಮಥ ಸಂವಾದಮ್ 33. ಭಾನುಮತಿ ಪರಿಣಯ 34. ವೀರಭದ್ರ ವಿಜಯಮು 35. ಲೀಲಾ–ಸುಂದರೀ ಪರಿಣಯಮ್ 36. ಅಮರಮು 37. ಸುರತುಂಗ ಸ್ವರಮ್ 38. ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವಮ್ 39. ಆಡಿತರ್ಮಮ್ 40. ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷಮ್ 41. ಆಂಧ್ರ ನಾಮಾ ಸಂಗ್ರಹಮ್ 42. ಕಚೋಪಖ್ಯಾನಮು 43. ರಸಿಕ ಜನ ಮನಾಭರಣಮು

ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:

ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಇಂತಹ ಯಾವುದೇ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿರುವುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದು ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದವರು ಅಂತಹ 1094 ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ ಎಂದೂ ವರದಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು (ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ) ಕಾಲೇಜುಗಳೆಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಂದರೆ 279 ರಷ್ಟು ಇದ್ದದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ 1,454 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದ್ದರಂತೆ. ಇನ್ನು ಕೊಯಮತ್ತೂರಿಗೆ ಅನಂತರದ ಸ್ಥಾನ.

ಅಲ್ಲಿ 173 ಕಾಲೇಜುಗಳಿದ್ದವು. ಅದರಲ್ಲಿ 724 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಗುಂಟೂರಿನಲ್ಲಿ 171 ಕಾಲೇಜುಗಳು, 939 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು; ತಂಜಾವೂರಿನಲ್ಲಿ 109 ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ 769 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೆಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ 107 ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್‌ನಲ್ಲಿ 69 ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (418 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಸೇಲಮ್‌ನಲ್ಲಿ 53 ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (324 ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಚೆಂಗಲ್‌ಪುತ್ ನಲ್ಲಿ 51 ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (398 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಮಚಲೀ ಪಟ್ಟಣಮ್‌ನಲ್ಲಿ 49 ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (199 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ 29 ಕಾಲೇಜುಗಳು ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ 9 ಕಾಲೇಜುಗಳು (131 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಹಾಗೆಯೇ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಕಾಲೇಜು – ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು 1094 ಕಾಲೇಜುಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಹಳೆಯ

ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸಮುದ್ರಿನ್ ರಾಜ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳ ವರದಿಯಂತೆ ಅಂತಹ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾನೂನು, ಖಗೋಳ, ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ, ನೀತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವುಗಳು ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಥವಾ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂತಹ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವುಗಳಿದ್ದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ತಖ್ತೆ 6ರಲ್ಲಿ ಇತರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. **(ತಖ್ತೆ–6)**

ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವು ವೃತ್ತಿ ಪರತೆಯನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಹೊಂದಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇದು ಥಿಯಾಲಜಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ನೀತಿ ಹಾಗೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾನೂನಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಮಲಬಾರಿನಿಂದ ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 808 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 78 ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು; ಹಾಗೆಯೇ 194 ಜನ ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ 31 ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ 5 ಮಂದಿ ಶೂದ್ರವರ್ಗದವರಿದ್ದರು. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಿಂದ ದೊರೆಯುವ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಹೇಳುವಂತೆ ಕ್ಷೌರಿಕರು ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದರು.

ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಿನ್ ರಾಜನ ಕುಟುಂಬದವರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿವರವೂ ಲಭ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗುಂಟೂರು, ಕಡಪಾ, ಮಚಲೀ ಪಟ್ಟಣಮ್, ಮಧುರೈ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್‌ಗಳ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳೂ ಕೂಡ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮದರಾಸಿನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಅಥವಾ ಹೆತ್ತವರು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಧುರೈ ಕಲೆಕ್ಟರನ್ನು ಬೇರೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ:

ತಖ್ತೆ 6
ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಜಿಲ್ಲೆ	ಕಾಲೇಜು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	ವೇದ / ಥಿಯಾಲಜಿ	ಕಾನೂನು	ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ / ಗಣಿತ	ಆಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರ	ಹಿಂದೂಸ್ತಾನಿ ಸಂಗೀತ	ಇತರೆ
ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ	279	1,454	1,033	358	49	14		ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು – 145
			(198)[2]	(60)[2]	(14)[2]	(7)[2]		ಶೂದ್ರರು – 5
ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣ	49	199	(83)[2]	(45)[2]	(8)[2]	(1)[2]		ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ನೆಲ್ಲೂರ್	137		298	117	3			ಸ್ವರ ಪ್ರಸ್ತಾರದ ಪುಸ್ತಕ
ಚೆಂಗಲ್ ಪೇಟೆ	51	398	(43)[2]	(24)[2]	(2)[2]			ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್	69	418						ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
			(94)[2]	(69)[2]	(10)[2]			ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ತಂಜಾವೂರು	109	769						ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ	9	131						ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ಕೊಯಮತ್ತೂರು	173	724						ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ಮಲಬಾರ್	1	75						ಕೆಲವರು ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ
ಗುಂಟೂರು	171	939						ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ
ಸೇಲಂ	53	324						ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು

ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಪರಿಪಾಠ ಇತ್ತು. ಅಂತಹವರಿಗಾಗಿಯೇ 20 ರಿಂದ 50 ಫಣಂ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ ಬರುವ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಂದು ಅಪರೂಪದ ನಿದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ 100 ಫಣಂ ಆದಾಯ ಬರುವ ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಗುರುಗಳು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು.

ಮಚಲೀ ಪಟ್ಟಣಂನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಕೂಡ ಇದೇ ರೀತಿಯ ವರದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ–

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹುಡುಗರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಓದಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ನೇರವಾಗಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವೇದ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂದುಗಳ ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ವೇದಗಳು ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಗೂ ಸಂವಾದಿಯಾದ ಪದವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳು ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕಾನೂನು, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಥಿಯಾಲಜಿ ಮೊದಲಾದುವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರವೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಗ್ರಹಾರಗಳು, ಮಾನ್ಯಂ, ಝುನನಾ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ರೀತಿ–ನೀತಿಗಳನ್ನು ಸದಾ ಪಾಲಿಸುವುದೇ ಇವರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ನಗರಗಳ, ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ದೂರದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೇದ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಬೇರೆಲ್ಲಾದರೂ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಡಪಾ ಮತ್ತು ಗುಂಟೂರುಗಳ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ನೀಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯು ಇನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿದೆ. ಕಡಪಾದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆಗಳು ಅಥವಾ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಇಲ್ಲವಾದರೂ, ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಡವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 10 ಅಥವಾ 16 ವರ್ಷವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಈಗಾಗಲೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಇಲ್ಲದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗರು ತಮ್ಮ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಿತಿಯು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಏಕೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಸುಮಾರು 10 ರಿಂದ 100 ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಈ ಸಮಿತಿಯು ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ದಿನವೂ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗಳಿಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಊರಿನ ಜನರೇ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನೆರವಾಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದು. ಇದನ್ನು ವಾರಾನ್ನ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಗೌರವ ಭಾವದಿಂದ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದರಿಂದ ಬಡವರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಅಂತಹವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಕಾರವು ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಗುಂಟೂರಿನ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನು ಕೂಡ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಗುಂಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ ಆದರೆ,

ಇಂತಹ ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶುಲ್ಕ ಅಥವಾ ಸಂಬಳ, ಇಲ್ಲವೇ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗಿನ ಉಂಬಳಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಹಣವಸೂಲಿ, ಆಸ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಇಂತಹ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೋಧನೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವಂತೆ, ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಂತಹ 171 ಸ್ಥಳಗಳಿವೆ. ಇವು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 93 ಆಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನುರಿತ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರು ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮನೆಯವರು ಆತನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ನೆರವು ನೀಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಭರಿಸಬಹುದು. ಅದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಅದು ಅವನ ತಿಂಗಳ ಖರ್ಚಿಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನ

ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಇದನ್ನು ಭರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ಅಂತಹ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪೂರೈಸುವ ಮನೆಗಳಿಂದ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಥಿಯಾಲಜಿ ಮೊದಲಾದುವುಗನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ, ಅಂತಹವರು ಅವರು ವಾರಣಾಸಿ ಇಲ್ಲವೇ 'ನವದ್ವೀಪಕ್ಕೆ' ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲವರು ವರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಪಂಡಿತರ ಬಳಿ ಇದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪಠ್ಯಗಳು:

ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದರೆ ವೇದಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಪುರಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುವುಗಳೆಂದರೆ ಗಣಿತ, ಜ್ಯೋತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣಗಳಾಗಿದ್ದವು. ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯಿಂದ ಬಂದ ವರದಿಯನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ, ಇತರ ಯಾವುದೇ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಕಲೆಕ್ಟರರು ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು:

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳು:

1. ಋಗ್ವೇದಮ್, 2. ಯಜುರ್ವೇದಮ್ 3. ಸಾಮವೇದಮ್ 4. ಸ್ತೋತ್ರಮ್ 5. ದ್ರಾವಿಡಮ್ ಅಥವಾ ನನ್ನೂಲ್

ರಘುವಂಶಮ್, ಕುಮಾರ ಸಂಭವಮ್, ಮೇಘ ಸಂದೇಶಮ್, ಭಾರವಿ, ಮಾಘಮ್.

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು :

ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣ, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕುಮುದಿ, ನೈಷಧಮ್, ಆಂಧ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಮ್, ತರ್ಕಮ್, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಮ್, ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಮ್, ಕಾವ್ಯಮ್

ಇದರೊಂದಿಗೆ ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು ಕೂಡ ಇದ್ದವು. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅದೇ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕಗಳ ವರದಿ ಕೂಡ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ಅವು ಹೀಗಿವೆ:

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳು–

1. Caremah Aumah Dunnanmadh
2. Harckarum in Persian
3. Ishah culipha and Goolstan
4. Bahurdanish and Bostan

5. Abdul phazul Inshah
6. Calipha
7. Khoran

ಮನೆ ಪಾಠ:

ಅನೇಕ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ರವಾನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೆನರಾದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತನು ಅನೇಕ ಜನ ಹುಡುಗ-ಹುಡುಗಿಯರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಂದ, ಅಥವಾ ಪಾಲಕರಿಂದ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಅನೇಕ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಮಲಬಾರ್ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸಿನ ಕಲೆಕ್ಟರರು ಈ ಕುರಿತು ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಲಬಾರಿನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರೆ, ಮದ್ರಾಸಿನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಅವರವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗ, ಹುಡುಗಿಯರ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ತಖ್ತೆ 7 ಎ ಮತ್ತು ತಖ್ತೆ 7 ಬಿ ಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಮಲಬಾರಿನಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಈಗ ನೋಡೋಣ. ಅನೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಿಗೆಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಅದರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದವು. ತಖ್ತೆ 7 ಎ ಮತ್ತು 7 ಬಿ ಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತೆ, 1823ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯದ ನೆರವಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲೇಜುಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ 21 ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಮಲಬಾರಿನಿಂದ ದೊರೆತಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಪ್ರಕಾರವೂ ಕೂಡ 194 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇಶೀಯವಾದ ವೈದ್ಯಜ್ಞಾನವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಪ್ರತೀಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. (ಕೆಲವೊಂದು ಈಗಲೂ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳಾಗಿವೆ) ಇಂತಹ ವೈದ್ಯವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಯು ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಎಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು? ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇದ್ದರು? ಎನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ನೀತಿ, ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ, ವೈದ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ-ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಊಹಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಅಂದರೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಬಗೆಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಮದ್ರಾಸಿನ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಪ್ರಮಾಣವು 4.73ರಷ್ಟು ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಗಳವರು ಅರ್ಧಕ್ಕರ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯರೇ ಆಗಿದ್ದರು, ಶೂದ್ರರೂ 28.9% ಹಾಗೂ ಇತರ ಜಾತಿಗಳವರು 13% ರಷ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ನಗರ ಎನ್ನವುದು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಇತರ ನಗರ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈ ನಗರವು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದುದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಧುರೈ, ತಂಜಾವೂರು ಮತ್ತು ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ನಗರಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅದು ಕೆಳಸ್ತರದಲ್ಲಿತ್ತು. ಹೀಗಿರುವಾಗಲೂ, ಇತರ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಿಗೆಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಮದ್ರಾಸ್ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ 4-5 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸಾಧನೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಮದ್ರಾಸ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 26903 ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಸಂಖ್ಯೆಯು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದಾದರೆ, ಗವರ್ನರ್‌ಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಕಷ್ಟವೇನೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮೊದಲೇ ಆ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಮನ್ರೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಾನೂನನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಮೇಲೆ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. "ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಟ್ಟವು ನಮ್ಮ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ

ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯೂರೋಪಿನ ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಇರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ." ಬ್ರಿಟನ್ನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 'ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ' ಎನ್ನುವುದು 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಶಾಲೆ ಆರಂಭವಾಗಿರುವುದೇ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಹುಡುಗಿಯರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ :

ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣದ ಮಲಬಾರ್ ಮತ್ತು ಜೈಪುರದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಚೆಟ್ಟಿ ಸಮುದಾಯದ ಹುಡುಗಿಯರೇ ಕಲಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹುಡುಗಿಯರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ: ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ 56 ಮತ್ತು ಸೇಲಮ್‌ನಲ್ಲಿ 26 ಮಂದಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹುಡುಗಿಯರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಂದೂ ಹುಡುಗಿಯರಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇತ್ತು ಎಂದಾಗಲೂ ಅವರು ಶೂದ್ರ ಮತ್ತು ಇತರ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಮಚಲೀ ಪಟ್ಟಣಮ್ ಮತ್ತು ಮಧುರೈ ಕಲೆಕ್ಟರು ಹೇಳುವಂತೆ ಆ ಮಕ್ಕಳು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇವದಾಸಿಯರ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದರು. ತಖ್ತೆ 8ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಮತ್ತು ಜಾತಿವಾರು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ತಖ್ತೆ –9 ರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ಮಲಬಾರ್ ಮತ್ತು ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣದ ಜೈಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಚಿತ್ರಣಗಳು ನಮಗೆ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗಿಯರು ಮತ್ತು ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಖ್ತೆ 8ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಶೇಕಡವಾರು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ವಿಶಾಲ ಪಟ್ಟಣದ ಜೈಪುರದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರಿಗಿಂತ ಹುಡುಗಿಯರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ 29.7% ರಷ್ಟು ಇದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುತೂಹಲಕರವಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ 37% ರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹುಡುಗರಿಗಿಂತ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹುಡುಗಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 35% ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿರುವುದು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ ಪಡುವಂತಹುದೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವೈಶ್ಯರು, ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ಇತರ ಜಾತಿಗಳ ಹುಡುಗಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ

ತಖ್ತೆ 7

1853ರಲ್ಲಿ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಪಾತದ ವಿವರಗಳು

	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ವೈಶ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಶೂದ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಇತರರು		
	1 ಗಂ.	2 ಹೆ.	3 ಒಟ್ಟು	4 ಗಂ.	5 ಹೆ.	6 ಒಟ್ಟು.	7 ಗಂ.	8 ಹೆ.	9 ಒಟ್ಟು	10 ಗಂ.	11 ಹೆ.	12 ಒಟ್ಟು
ಥಿಯಾಲಜಿ/ಕಾನೂನು	471	3	474	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ	78	–	78	18	5	23	176	19	196	496	14	510
ಅಧ್ಯಾತ್ಮ	34	–	34	–	–	–	–	–	–	31	–	31
ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ	22	–	22	–	–	–	–	–	–	31	–	31
ವೈದ್ಯ	31	–	31	–	–	–	59	–	59	100	–	100
ಒಟ್ಟು	636	3	639	18	5	23	235	19	254	658	14	672

	ಒಟ್ಟು			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ		
	13 ಗಂ.	14 ಹೆ.	15 ಒಟ್ಟು	16 ಗಂ.	17 ಹೆ.	18 ಒಟ್ಟು	19 ಗಂ.	20 ಹೆ.	21 ಒಟ್ಟು
ಥಿಯಾಲಜಿ/ಕಾನೂನು	471	3	474	–	–	–	471	3	474
ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ	768	38	806	2	–	2	770	38	808
ಅಧ್ಯಾತ್ಮ	65	–	65	–	–	–	65	–	65
ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ	53	–	53	–	–	–	53	–	53
ವೈದ್ಯ	190	–	190	4	–	4	194	–	194
ಒಟ್ಟು	1,547	41	1,588	6	–	6	1,553	41	1,594

ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ

ಗಂ. : 4,58,364

ಹೆ. : 4,49,207

ತಖ್ತೆ 7 ಬಿ : ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆ ಪಾಠದ ವಿವರ (ಫೆ. 1825)

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು			ಇತರರು		
1 ಗಂ.	2 ಹೆ.	3 ಒಟ್ಟು	4 ಗಂ.	5 ಹೆ.	6 ಒಟ್ಟು	7 ಗಂ.	8 ಹೆ.	9 ಒಟ್ಟು	10 ಗಂ.	11 ಹೆ.	12 ಒಟ್ಟು
7,586	98	7.684	6,132	63	6,195	7,589	220	7,809	3,449	136	3.585

ಒಟ್ಟು			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ		
13 ಗಂ.	14 ಹೆ.	15 ಒಟ್ಟು	16 ಗಂ.	17 ಹೆ.	18 ಒಟ್ಟು	19 ಗಂ.	20 ಹೆ.	21 ಒಟ್ಟು
24,756	517	25,273	1,690	–	1,690	26,446	517	26,963

ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ : ಗಂ. : 2,28,630, ಹೆ. : 2,33,415

ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಕ್ರಮವಾಗಿ 15.5% , 19.1%, ಮತ್ತು 12.4% ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಲಬಾರ್ ಮತ್ತು ಜೈಪುರದಂತಹ ದೂರದ ಎರಡು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ಇನ್ನೊಂದು ಒರಿಸ್ಸಾದ ದಕ್ಷಿಣದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶ ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಕಾರಣಗಳೇನು ಎನ್ನುವುದು ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ತಿಳಿಯಲಾಗುವ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1825ರಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್ ಈ ರೀತಿಯ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೇಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗೆ ಹೀಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲಾಯಿತು. "ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಅವರು ಇಂತಹದೊಂದು ಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಆಭಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ.- ಎಂದು ಆ ಒಕ್ಕಣೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಬರಹಗಳನ್ನು ಪಡೆದಮೇಲೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಕಲೆಕ್ಟರನನ್ನು ಅವಹೇಳನ ಮಾಡಲಾಯಿತಲ್ಲದೇ ವರದಿಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಾಯಿತು. 16 ಏಪ್ರಿಲ್ 1828ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಗಳಿವೆ ಎಂದೂ, ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಇನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕಾದರೆ, ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಒಂದಷ್ಟು ಸಹಕಾರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು.

ತಖ್ತೆ – 8

ಪ್ರದೇಶ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	ವೈಶ್ಯ	ಶೂದ್ರ	ಇತರ	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಒಟ್ಟು
ಮಲಬಾರ್						
ಹುಡುಗಿಯರು	5	13	707	343	1,122	2,190
ಹುಡುಗರು	2,230	84	3,697	2,756	3,196	11,963
ಹುಡುಗಿಯರು ಶೇಕಡವಾರು		15.5%	19.1%	12.4%	35.1%	18.3%
ಜೈಪುರ (ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ)						
ಹುಡುಗಿಯರು	94		71	64		229
ಹುಡುಗರು	254	38	266	213		771
ಹುಡುಗಿಯರ ಶೇಕಡವಾರು	37%		26.7%	30%		29.70%

ತಖ್ತೆ 9 : ಹುಡುಗಿಯರ ಜಾತಿವಾರು ಪ್ರಮಾಣ

	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	ವೈಶ್ಯ	ಶೂದ್ರ	ಇತರೆ	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ಹುಡುಗಿಯರು	ಇತರರು
ಒರಿಯಾ ಭಾಷಿಗರು								
ಗಂಜಾಂ			2	10		12	1,79,111	
ತೆಲುಗು ಭಾಷಿಗರು								
ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ	99		73	131		303	4,58,914	
ಜೈಪುರಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ	94		71	64		229	36,419	
ರಾಜಾಮಹೇಂದ್ರಿ	3		6	28		37	3,44,796	
ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣಂ	1		1	29	2	33	2,40,683	ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ
ಗುಂಟೂರು	5							ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿ-
ನೆಲ್ಲೂರು			37	57	3	102	2,10,985	ಯರು
ಕಡಪಾ			55		3	58	4,06,927	
ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಗರು			68	39	1	108	5,15,999	
ಬಳ್ಳಾರಿ	2	1	26	31				
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ			14			60	4,38,184	
ಮಲಯಾಳಂ ಭಾಷಿಗರು						14	16,761	
ಮಲಬಾರ್								
ಶಾಲೆ	5	13	707	343		2,190	4,49,207	
ಖಾಸಗಿ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ	3	5	19	14	1,122	41		
ಥಿಯಾಲಜಿ & ಕಾನೂನು	3					3		

ತಖ್ತೆ 9 : ಹುಡುಗಿಯರ ಜಾತಿವಾರು ಪ್ರಮಾಣ (ಮುಂದುವರಿದುದು)

	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	ವೈಶ್ಯ	ಶೂದ್ರ	ಇತರೆ	ಮುಸ್ಲಿಂ	ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	ಒಟ್ಟು ಹುಡುಗಿಯರು	ಇತರರು
ಬಿ) ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ		5	19	14		38		
ತಮಿಳು ಭಾಷಿಗರು								
ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಟ್	1	.	32	8	11	52	2,78,481	
ದಕ್ಷಿಣ ಆರ್ಕಾಟ್			94	10		104	2,02,556	
ಚೆಂಗಲ್ ಪೇಟೆ	3		79	34		116	1,72,886	
ತಂಜಾವೂರು			125	29		154	1,87,145	
ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ			66	18	56	140	2,33,723	
ಮದುರೈ			65	40		105	3,86,682	ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿಯರು
ತಿನ್ನಾವೇಲಿ				117	2	119	2,81,238	
ಕೊಯಮತ್ತೂರು			82			82	3,21,268	ಕೈಕಲಾ ಜಾತಿ ನೃತ್ಯಗಾರ್ತಿಯರು
ಸೇಲಂ			3	28	27	58	5,33,485	
ಮದ್ರಾಸ್							7,33,415	
ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು	1	9	113	4		127		
ಚಾರಿಟಿ ಶಾಲೆಗಳು		2		47		49		
ಖಾಸಗಿ	98	63	220	136		517		

ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ

ಆಡಮ್‌ನ ವರದಿ:

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ 15 ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸಣ್ಣದಾದ ಒಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಇದು ಆಡಮ್‌ನ ವರದಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು Reports on the State of Education in Bengal 1836 and 1838 ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರದಿಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ವರದಿಯು ದಿ 1-7-1836ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು. ಬಂಗಾಳದ ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣ, ಅವಕಾಶಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ವರದಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯದು ದಿ. 23-12-1835 ರಂದು ನೀಡಿದ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ನತ್ತೂರಿನ ಥಾನಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ (ಸು 127-208, ಪು 528-578) ಇದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವರದಿಯಿದು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರನೆಯದು ದಿ 28-4-1838ರ ವರದಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಮುರ್ಶಿದಾಬಾದ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಬಿರ್‌ಬುಮ್, ಬರ್ದ್ವಾನ್, ದಕ್ಷಿಣ ಬೇಹಾರ ಮತ್ತು ತಿರ್‌ಹೂತ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಮ್ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

ಆಡಮ್‌ನ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ವರದಿ ಮಂಡನೆ :

ಆಡಮ್‌ನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ 1,00,000 ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದದರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 1830ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವು ಮುಚ್ಚುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ ಎನ್ನುವ ಅಂಶ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಇದು ಆಡಮ್‌ನ ಮಿಶನರಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹಾಗೂ ನೈತಿಕ ಮನೋಧರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಆತನು ಈ ಶಾಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರಬೇಕು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆಡಮ್‌ನು ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಉಳ್ಳವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಷಯಗಳು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಂದಿನ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರಕಾರದ ಧೋರಣೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಆತನು ಭಾರತದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲಿಗನಾಗಿ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶಗಳೊಡನೆ ಇದರ ಪರವಾಗಿಯೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಾರತದ ಶಾಲೆಗಳು ಮುಚ್ಚುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದೂ, ಇಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದೂ,

ಇಲ್ಲಿನ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ, ಹಾಗೂ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಮೊದಲಾಗಿ ಕೊರತೆಗಳಿವೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಇಚ್ಛೆಯು ಫಲಿಸುವ ಹಾಗೆ ಆತನು ನೀರೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಡಬ್ಲ್ಯು. ಆಡಮ್ ಎಂಬ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರಿನ ಈತನು 1818ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳಕ್ಕೆ ಬಾಪ್ಟಿಸ್ಟ್ ಮಿಶನರಿಯಾಗಿ ಬಂದವನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಆತನು ಮಿಶನರಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಬದಲಿಗೆ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಾದರೂ ಆತನು ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಕಾಲದ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಧೋರಣೆಗಳು ಹೀಗಿದ್ದವು – ಮೊದಲನೆಯದು ಭಾರತವನ್ನು ಕ್ರೈಸ್ತೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು: ಇದರ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ವಿಲಿಯಂ ವಿಲ್‌ಬರ್ ಫೋರ್ಸ್; ಎರಡನೆಯದು ಅದನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಗೊಳಿಸುವುದು. ಅದರ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು ಟಿ.ಬಿ. ಮೆಕಾಲೆ ಮತ್ತು ವಿಲಿಯಮ್ ಬೆಂಟಿಕರು ಆಗಿದ್ದರು. ಈ ಎರಡು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಆಡಮ್ ಕೂಡ ಒಪ್ಪಿದ್ದನು. ಇವೆರಡು 1813ರ ಧೋರಣೆಗಳು ಚಾರ್ಟರ್ ಏಕ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆಡಮ್‌ನ ವರದಿಯು ಅಧಿಕೃತವಾದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಲಾಯಿತಲ್ಲದೇ ಸ್ವತಃ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಅದಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದನು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರ ವರದಿಗಳು ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದಾಗಲೂ–ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಅವರು ಆಗಿನ ಸರಕಾರದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು (ಅಂದರೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರಕಾರದ) ಯಾವಾಗಲೂ ಟೀಕಿಸಿರಲಿಲ್ಲ

ವಿವಿಧ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಯುತವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳು:

ಆಡಮ್‌ನ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುವುಗಳು. ಮೊದಲನೆಯದು ಆತನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ 1800 ಮೂಲಾಧಾರಗಳು; ಎರಡನೆಯದು ಆತನು ತಾನೇ ಮಾಡಿರುವ ಶೋಧಗಳು. ಕೊನೆಗೂ ಆತನು ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು .ಬಿಹಾರಿನಲ್ಲಿ 1,00,000 ಶಾಲೆಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಮರೆತೇ ಹೋದರೂ (ಆತನು ನೀಡಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜಾತಿವಾರು ವಿವರಗಳು, ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಜಾತಿಗಳು, ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳು) ಮೊದಲಾದ ದಾಖಲೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿವೆ.

ವಿವರಗಳ ಮರು ನಿರೂಪಣೆ :

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಆಡಮ್‌ನು ನೀಡಿರುವ ಕೆಲವೊಂದು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. (ಅನುಬಂಧ –D) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ (i) ಮೊದಲನೆಯ ಮತ್ತು

ಎರಡನೆಯ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೀಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು (ii) ಮೊದಲನೆಯ ವರದಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿವರಗಳು (iii) ಎರಡನೆಯ ವರದಿಯಿಂದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳು (iv) ಮೂರನೆಯ ವರದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿವರಗಳ ತಖ್ತೆಗಳು. ಕೊನೆಯ ಈ ತಖ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಿವೆ :

1. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಜಾತಿವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಂಗಡಣೆ
2. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಜಾತಿವಾರು ವಿವರಗಳು
3. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು
4. ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿವರಗಳು
5. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು
6. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ
7. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಕ್ ಪಠ್ಯಗಳು
8. ಪಠ್ಯ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ

ಮೊದಲ ವರದಿ: ಅಂಚೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿದ 1800 ಮಾಹಿತಿಗಳು:-

ಆಡಮ್‌ನ ಮೊದಲ ವರದಿಯು ಆತನು 1800 ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಇತರ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿವರಗಳ ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಆತನ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಹೀಗಿವೆ – ಮೊದಲನೆಯದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯೂ ಒಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯು ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿ 1,50,748 ಹಳ್ಳಿಗಳಿವೆ. 1,00,000 (ಒಂದು ಲಕ್ಷ) ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಎರಡನೆಯದು ಆತನ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದಿಂದ ಹಾಗೂ ಇತರ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಆತನು ನೀಡಿರುವ ವಿವರಗಳು. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಏನಿದ್ದರೂ 100 ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ 10,800 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಂಗಾಳದ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಮುಂದವರಿದು ಆತನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಗೌರವಸ್ಥರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆಯಾದರೂ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಕೋಣೆಗಳು ಅಥವಾ 9 ರಿಂದ 11 ಕೊಠಡಿಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಓದುವ ಕೊಠಡಿಯೂ

ತಖೆ – 10
ಆಡಮ್‌ನು ನೀಡಿರುವ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿವರ

ಜಿಲ್ಲೆ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳ		ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಅಂದಾಜು	ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಅನುಪಾತ	ಆಡಮ್‌ನು ನೀಡಿರುವ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
ದಿನಾಜ್‌ಪುರ್	(ಪಿ. 16)	30,00,000 (1808)	3 – 7	ಬುಕಾನನ್ 16 : ಆಡಮ್ ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.
ಪರ್ಣಿ	(ಪಿ. 16)	14,50,000 (1801)	57 – 47	ಬುಕಾನನ್ : 119
		29,04,380 (1810)		ವಾರ್ಡ್ (1818) : 28 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು : 747, ತರ್ಕ, ಕಾನೂನು
ಕಲ್ಕತ್ತಾ	(ಪಿ. 17)	2,00,000 (1822)		ಹೆಚ್.ಹೆಚ್.ವಿಲ್ಸನ್ : (1820) : 25, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 500–600
		ಸರಾಸರಿ		ಅಧಿಕಾರಿಗಳು : (1816) 46, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು : 380
ನಾಡಿಯಾ	(ಪಿ. 17)	7,64,430 (1802)	11 – 5	ವಾರ್ಡ್ : 7–8
	(ಪಿ. 78) (ಪಿ. 79)			ವಾರ್ಡ್ : 7–8
ಕುಮಾರು ಹತ್ತ	(ಪಿ. 81)			
ಭಟ್ಪಾರ	(ಪಿ. 81)			ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ (1801) : 190
				ವಾರ್ಡ್ : 17 – 18
24 ಪರ್ಗಣಾಗಳು	(ಪಿ. 22)	16,25,000 (1801)		ವಾರ್ಡ್ : 17 – 18
ಜಯನಗರ	(ಪಿ. 22)			ವಾರ್ಡ್ : 10 – 12
ಮುಜಿಲೀ ಪುರ	(ಪಿ. 22)			
ಅಂದೂಲಿ	(ಪಿ. 22)			ಹಾಮಿಲ್ಟನ್ : 0, ಆಡಮ್ 40
ಮಿಡ್ನಾಪುರ	(ಪಿ. 50–51)	15,00,000 (1801)	6 – 1	ಸ್ಟಿರ್ಲಿಂಗ್ : 'ಗಣಿತ'ದ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ
ಕಟಕ್ (ಪುರಿ)	(ಪಿ. 54)	12,96,365	10 – 1	
				ವಾರ್ಡ್ : (1818), ಹಾಮಿಲ್ಟನ್ : (1801) : 150 ಕಾನೂನು
ಹೂಗ್ಲೀ	(ಪಿ. 57–58)	10,00,000 (1801)	3 – 1	ತರ್ಕ : 12 – 14
ವಾರಣಾಸಿ				7 – 8
ತ್ರಿವೇಣಿ				

ತಖ್ತೆ – 11

ಭಾಷಾವಾರು ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿಧಗಳು

ವಿಧಗಳು	ಮುರ್ಶಿದಾಬಾದ್	ಬೀರ್‌ಭೂಮ್	ಬರ್ದ್ವಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಬೀಹಾರ್	ತಿರ್‌ಹೂತ್	ಸರ್ವೆ ಮಾಡಿದ ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆ	ಮಿಡ್ನಾಪುರ
ಬಂಗಾಳಿ	62	407	629			1,098	548
ಹಿಂದಿ	5	5		285	80	375	
ಒರಿಯಾ							182
ಸಂಸ್ಕೃತ	24	56	190	27	56	353	
ಪರ್ಶಿಯನ್	17	71	93	279	234	694	48
ಅರೇಬಿಕ್	2	2	11	12	4	31	
ಇಂಗ್ಲೀಷ್	2	2	3	1		8	1
ಹುಡುಗಿಯರು	1	1	4			6	
ಶಿಶುಗಳು						1	
	113	544	931	604	374	2,556	779

ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಓದುವ ಕೊಠಡಿಯನ್ನೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಗುರುಗಳೇ ಆಸನ ಮತ್ತು ವಸತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಗತ್ಯ ಬಂದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರು ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೋಧನೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹಾಗೂ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆಡಮ್‌ನು ಅಂಚೆಯ ಮೂಲಕ ದೊರೆತ 18000 ಮಾಹಿತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ತಖ್ತೆ – 10 ರಲ್ಲಿ ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ವರದಿ: ನತ್ತೂರ್‌ಥಾನದ ಸಮೀಕ್ಷೆ:

ಎರಡನೆಯ ವರದಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಾಜಶಾಹಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನತ್ತೂರ್ ಥಾನಾದಲ್ಲಿ ಆಡಮ್‌ನು ಮಾಡಿದ ಅಧ್ಯಯನದ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಈಗಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಆತನು ವೈಧಾನಿಕತೆ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಗಳೆರಡನ್ನು ಬಳಸಿ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ದೊರಕಿದ 485 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ತಖ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಆಡಮ್‌ನು ಮಾಡಿದ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇತರ ತಖ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಥಾನಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಆಗ 120928 ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 30,028 ಇತ್ತು. (ಹಿಂದೂ–ಮುಸ್ಲಿಂ ರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಆಗ 1:2 ರಷ್ಟಿತ್ತು) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 27 ಆದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 38 ಆಗಿತ್ತು. (ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹಿಂದುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದವು. ಇರುವ 1588 ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ 80% ಹಿಂದೂಗಳು) ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 262. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ 8–14 ವರ್ಷಗಳ ನಡುವೆ ಸೇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 397. ಅವರಲ್ಲಿ 136 ಜನ ಸ್ಥಳೀಯರಾಗಿದ್ದರೆ 261 ಮಂದಿ ಹೊರಗಿನವರಿದ್ದರು. ಹೊರಗಿನಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮಂದಿ ಆಸನ ಮತ್ತು ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 16 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂದರೆ 11 ವರ್ಷದಿಂದ 26 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಈ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೂ 123 ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 205 ಗ್ರಾಮ ವೈದ್ಯರು 21 ಸಿಡುಬು ರೋಗಕ್ಕೆ ಲಸಿಕೆ

ಹಾಕುವವರು (ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಇರಬೇಕು) ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿಯ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮುಂದವರಿಸಿದ್ದರು. 297 ದಾದಿಯರು ಹಾಗೂ 722 ಜನ ಹಾವು ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ನೀಡುವವರಿದ್ದರು.

ಮೂರನೆಯ ವರದಿ : ಐದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ:

ಆಡಮ್ ನೀಡಿದ ಮೂರನೆಯ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಮುರ್ಷಿದಾಬಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಆತನು ಮಾಡಿದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನಲ್ಲದೆ (20 ಠಾಣಾಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 124804. 37 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಖ್ಯೆ 969447) ಹಾಗೆಯೇ ಬಂಗಾಳದ ಬೀರ್‌ಬೂಮ್ ಮತ್ತು ಬರ್ದವಾನ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಆತನು ಬಿಹಾರದ ದಕ್ಷಿಣ ಬೇಹಾರ್ ಮತ್ತು ತಿರ್‌ಹೂತ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದೊಂದು ಠಾಣಾದಲ್ಲಿ ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಆಡಮ್‌ನು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ನೀಡಿರುವನಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆತನ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳ ಮೇರೆಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಜಾತರೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಮೊದಲಿಗೆ ಆಡಮ್‌ಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗೂ ಹೋಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಬಯಕೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಆತನು ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ವಿದೇಶಿಯನೊಬ್ಬನು ತಕ್ಷಣ ಭೇಟಿ ನೀಡುವುದರಿಂದ, ಭಯದ ವಾತಾವರಣ ಉಂಟಾದರೆ ಕೆಲಸ ಸಾಗುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂದು ಈ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗೆ ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಹೋಗುವ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಆತ ಕೈಬಿಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದ ಸಮಯವೂ ಉಳಿಯಿತು.

ಭಾಷಾವಾರು ವಿಂಗಡಣೆ:

ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 2,566 ಈ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಬಂಗಾಳಿ (1098) ಹಿಂದಿ (375) ಸಂಸ್ಕೃತ (353) ಪರ್ಶಿಯನ್ (654) ಅರೇಬಿಕ್ (31) ಇಂಗ್ಲಿಷ್ (8) ಹುಡುಗಿಯರು (6) ಶಿಶುಗಳ (1) ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಿಡ್ನಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಲೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಅಲ್ಲಿ 548 ಬಂಗಾಳಿ ಶಾಲೆಗಳು, 182 ಒರಿಯಾ ಶಾಲೆಗಳು 48 ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ 1 ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಾಲೆ ಇತ್ತು. ತಖ್ತೆ–11 ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ :

ಆಡಮ್‌ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಅವಧಿಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ: ಮೊದಲನೇ ಹಂತವು ಹತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗಿನ ಹಂತ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಪಳಗಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಸಣ್ಣ ಕಡ್ಡಿ ಅಥವಾ ಬಿದಿರು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಥವಾ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಎರಡನೆಯ ಹಂತವು ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೂರನೆಯ ಹಂತವು ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯದ್ದಾಗಿದ್ದು ಬಾಳೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುವುದು, ಕೂಡಿಸುವುದು, ಕಳೆಯುವುದು ಮತ್ತಿತರ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ರಾಮಾಯಣ, ಮಾನಸ ಮಂಗಲ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಓದುವಷ್ಟು ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಹಾಗೂ ಪತ್ರಗಳನ್ನು, ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಷ್ಟು ಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ತಖ್ತೆ 12ರಲ್ಲಿ ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ :– ಆಡಮ್‌ನ ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳ ಜನಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ – ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಸಡಗೋಪ ಮತ್ತು ಅಗೂರಿ ಮೊದಲಾದ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಜನರೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೂ 30 ಮಂದಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಇತರ ಜಾತಿಯಿಂದಲೂ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆರು ಜನ ಚಂಡಾಲ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯ ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಮಕ್ಕಳು ಶೇಕಡವಾರು ಪ್ರಮಾಣವು 40% ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಹಾರದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆರಡೂ ಜಾತಿಗಳು ಸೇರಿದಾಗಲೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 15% ರಿಂದ 16% ಪ್ರಮಾಣವಷ್ಟೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ 61

ಮಂದಿ ದೊಮ್ 61 ಮಂದಿ ಚಾಂಡಾಲ ಜಾತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಇದು ವೈದ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ 126 ಆಗಿದೆ. ಬರ್ದ್ವಾನ್‌ನಲ್ಲಿ 13 ಮಿಷನರಿ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ದೋಮ್ ಮತ್ತು ಚಾಂಡಾಲ ಜಾತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನಾಲ್ಕು ಇತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಡಂನು ಮಿಷನರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ 16 ಕೆಳಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ 86 ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ 674 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಮೂದಿಸುವುದನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ.

ಬೋಧನೆಯ ವಿಷಯ:

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಡಮ್‌ನು ಆಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ 14 ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳ ವಿವರಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ನಮೂದಾಗಿಲ್ಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಖ್ತೆ 13ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಐದರಿಂದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸು 13 ರಿಂದ 16.5 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲೆಗಳು:

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು (ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ 353) ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಬರ್ದವಾನ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ, 190 ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. (ಅಲ್ಲಿ 1358 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು) ದಕ್ಷಿಣ ಬೇಹಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ 27 ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲೆಗಳಷ್ಟೇ ಇದ್ದವು. (437) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಇಲ್ಲಿ 355 ಮಂದಿ ಗುರುಗಳಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಕೇವಲ ಐದು ಮಂದಿ ವೈದ್ಯ ಜಾತಿಯವರಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಕರಣ (1,424 ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ತರ್ಕ (378 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಕಾನೂನು (336 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಪರ್ಶಿಯನ್ (694) ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ (120) ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಇತರ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ

ಪುರಾಣ (82 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ (78 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ನಿಘಂಟು (48 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಛಂದಸ್ಸು (19 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ವೈದ್ಯ (18 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ತಂತ್ರ (14 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಮೀಮಾಂಸಾ (2 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯ (ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ) ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಒಟ್ಟು ಅವಧಿ ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಮತ್ತು ಬಿಡುವ ಅವಧಿಯು ವಿಷಯದಿಂದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು 9 ರಿಂದಿ 12 ವರ್ಷಗಳ ಒಳಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತರ್ಕ, ಪುರಾಣ, ಮತ್ತು ತಂತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು 20 ವರ್ಷದಿಂದ ಕಲಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅವಧಿಯು 7 ರಿಂದ 15 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:

ಪರ್ಶಿಯನ್ನನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 3,479 ಆಗಿತ್ತು (ಆಡಮ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು) ದಕ್ಷಿಣ ಬೇಹಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಅಂದರೆ 1424 ಮಂದಿ ಕಲಿಯುವವರಿದ್ದರು. ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 6 ರಿಂದ 8 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಿಂದ 10.3 ವರ್ಷಗಳ ಒಳಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು 11 ವರ್ಷಗಳಿಂದ 15 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿವರೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿನವರಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕಾಯಸ್ಥರೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಅರೇಬಿಕ್ ·ಭಾಷೆಯನ್ನು 175 ಮಂದಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲೀಮರೇ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆದರೆ 14 ಮಂದಿರ ಕಾಯಸ್ಥರು 2 ಮಂದಿ ಅಗುರಿಗಳು ಒಬ್ಬ ತೆಲಿ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಇವರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದವು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಧ್ಯಾಪಕರೆಲ್ಲರೂ 30 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಆಡಮ್ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ತಖ್ತೆ – 12

ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳು	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ				
	ಮುರ್ಶಿದಾಬಾದ್	ಬೀರ್‌ಭೂಮ್	ಬರ್ದ್ವಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಬೇಹಾರ್	ತಿರ್‌ಹೂತ್
ಮೊದಲನೇ ಹಂತ					
ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು	71	372	702	1,560	250
ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು					
ಎರಡನೇ ಹಂತ					
ತಾಳೇ ಗರಿ	525	3,551	7,113		
ಮರದ ಹಲಗೆ	35	19		1,503	172
ಮೂರನೇ ಹಂತ					
ಬಾಳೇ ಎಲೆ	3	299	2,765		
ಸಾಲದ ಎಲೆ		98			
ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಹಲಗೆ	9	.		42	55
ತಗಡು					
ನಾಲ್ಕನೇ ಹಂತ					
ಕಾಗದ	437	2,044	2,610	39	30
ಒಟ್ಟು	1,080	6,383	13,190	3,144	507

ತಖ್ತೆ – 13
ಬೋಧನೆಯ ವಿಷಯಗಳು ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು

ವಿಧಗಳು	ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ				
	ಮುರ್ಶಿದಾಬಾದ್	ಬೀರ್‌ಭೂಮ್	ಬರ್ದವಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಬೇಹಾರ್	ತಿರ್‌ಹೂತ್
ವಾಣಿಜ್ಯ	7	36	2	36	4
ಕೃಷಿ	14	47	5	20	8
ಎರಡೂ	46	328	608	229	68
ಒಟ್ಟು	67	411	616	285	80
ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು		1	13		
ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳು	67	412	629	285	80

IV

ಪಂಜಾಬ್‌ನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ : ಡಾ.ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಲೈಟನರ್:

ಸುಮಾರು 45 ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಡಾ.ಜಿ. ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಲೈಟನರ್ ಎನ್ನುವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ವರದಿಯೊಂದನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. (ಈತನು ಲಾಹೋರಿನ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಆಗಿದ್ದನಲ್ಲದೇ ಅನಂತರ ಒಂದಷ್ಟು ಅವಧಿಗೆ ಪಂಜಾಬಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಕೂಡ ಆಗಿದ್ದನು.) ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆಯು ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಆಡಮ್‌ನ ವರದಿಯನ್ನೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಲೈಟನರ್‌ನ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಆತನ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಬಹಳ ನೇರವಾದುವು ಹಾಗೂ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರವಾದವುಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಯ ಕಳೆದಾಗಲೆಲ್ಲ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಆದ ದೈವಿಕ ಆಜ್ಞೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ತು. ಪಂಜಾಬ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಓದುವ, ಬರೆಯುವ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 330000 (ಮೂರು ಲಕ್ಷದ ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ) ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇದು 1882 ರಲ್ಲಿದ್ದ 1,90,000 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಅದಲ್ಲದೇ 35–40 ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಅರೇಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಸ್ತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌರಸ್ತ್ಯ ಕಾನೂನು, ತರ್ಕ, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ವಿದ್ವತ್ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಲೈಟರ್‌ನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿವರ ವಿವರವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹಳೆಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ತಡಕಾಡಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ 1882ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ವಿವರವಾಗಿ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೆಲವು ವಿವರಗಳನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆತನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಶಾಲೆಗಳ ಮಾದರಿಗಳು ಮೊದಲಾಗಿ ಅನುಬಂಧ E ಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ನೀಡಲಾಗಿದೆ

ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ನೀಡಿರುವ ವಿವರಗಳು ಅಥವಾ 18ನೇ ಶತಮಾನ ಅಥವಾ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಷಯಗಳಾದ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಉನ್ನತ

ಶಿಕ್ಷಣದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಕುಶಲ ಕಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಗಳ ವಿವರಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದುಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿವರಗಳೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬಂದಿದೆ. ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಗಳೆರಡು ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಧಿಸಿದವು.

ಆದರೆ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಕುಶಲತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿವರಗಳು ಅಲ್ಲಿಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಪ್ರವಾಸಿಗರು, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮಿಷನರಿಗಳು ಅಥವಾ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಅದು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಅಥವಾ ಕಲೆಯ ಬಗೆಗಷ್ಟೇ ಆಸಕ್ತರು; ಅವರು ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳ ಕೆತ್ತನೆ, ಹತ್ತಿ ಮತ್ತು ರೇಷ್ಮೆ ಉಡುಪುಗಳು, ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಧನಗಳು ಕಟ್ಟಡಗಳು, ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳು, ಮಂಜುಗಡ್ಡೆ, ಪೇಪರ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು - ಹೀಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವಿಧಾನ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಆದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರಗಳಿಲ್ಲ.

ಅಷ್ಟಾಗಿಯೂ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಾದರೆ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಕುಶಲಿಗನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಂದ ಕಲಿಯಬೇಕಲ್ಲದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಲಿಕೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪೋಷಕರೇ ಗುರುಗಳು ಮಕ್ಕಳೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳು ಅಥವಾ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ಉದಾ - ಕೆರೆ ತೋಡುವುದು, ಇಲ್ಲವೇ ಸರಕು ಸಾಗಾಣೆ ಮೊದಲಾದುವು - ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ತರಬೇತು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿತ್ತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಸಮುದಾಯಗಳು

ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಇದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕೆಲವೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ
ಮಾತ್ರವೇ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ
ನಿಯಮಿತವಾದ ಬೋಧನೆ ಅಥವಾ ತರಬೇತಿ ಎನ್ನುವುದು ಅಂತಹವರಿಂದ
ಮಾತ್ರವೇ ದೊರಕಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕುರಿತು "ಭಾರತೀಯರ ಕಲೆಗಳನ್ನು
ಕಲಿಯುವುದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಕರವಾದುದು. ಅದು ಕುಲಕಸುಬು ಆಗಿದ್ದು
ತಂದೆಯಿಂದ ಮಗನಿಗೆ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು
ಮೀರಿದವರಿಗೆ ಜಾತಿಯಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಈ ವೃತ್ತಿ
ಧರ್ಮವನ್ನು ಮೀರುವುದು ತುಂಬ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದುದರಿಂದ ಈ ಕುರಿತು
ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ವಿದೇಶಿಯರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಈ
ರೀತಿಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕುಶಲಿಗರ ಸಮುದಾಯಗಳಿದ್ದ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.
ಅಷ್ಟಾದರೂ ಅವರ ಬೋಧನೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಬಹುದಾದ, ಹೊಸತನ,
ಮಾರ್ಪಾಡು ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅಂತಹ ಸಮುದಾಯಗಳ
ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಇಂತಹ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ
ಕುಶಲಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಔಪಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇವುಗಳ
ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತು ನಮಗೆ ತೀರಾ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ
ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ.

ಈ ಕೆಳಗೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿದ್ದ (19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ
ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಈ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು) ಕುಶಲ
ಕರ್ಮಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಿಯು ಅವರ ಕುರಿತು ಒಂದು
ಪುಟ್ಟ ಮಾಹಿಯಷ್ಟೆ:-

ಕೆರೆ, ಕಟ್ಟಡ ಇತ್ಯಾದಿ:

ಕಲ್ಲು ಕುಟಿಗರು, ಬಡಗಿಗಳು, ಮಾರ್ಬಲ್ ಕಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಾರರು, ಚುನಾಮ್ ಮೇಕರ್ಸ್, ಒಡ್ಡರು, ಗರಗಸ ಕೆಲಸದವರು, ಇಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡುವವರು

ಲೋಹದ ಕೆಲಸ:

ಕಬ್ಬಿಣ ಅದಿರು ಸಂಗ್ರಹಗಾರರು, ಕಬ್ಬಿಣ ತಯಾರಿಸುವವರು, ಕಬ್ಬಿಣದ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು, ಕುಲುಮೆಗಾರರು, ಸರಳು ತಯಾರಿಸುವವರು, ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕೆಲಸದವರು, ಸೀಸದ ಕೆಲಸದವರು, ಚಿನಿವಾರರು, ಕಮ್ಮಾರರು, ಲಾಳ ತಯಾರಿಸುವವರು.

ಉಡುಪು ತಯಾರಿಕೆ:

ಕಾಟನ್ ಕ್ಲೀನರ್ಸ್, ಕಾಟನ್ ಬೀಟರ್ಸ್, ಕಾಟನ್ ಕಾರ್ಡರ್ಸ್, ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆ ತಯಾರಕರು, ನೂಲುವವರು, ಖಾದಿ ನೇಯುವವರು, ಚಾಯ್ ಥ್ರೆಡ್ ಮೇಕರ್ಸ್, ಚಾಯ್ ರೂಟ್ ಡಿಗ್ಗರ್ಸ್, ರಂಗೂರ್ಝ್ ಅಥವಾ ಡೈಯರ್ಸ್, ಮುದ್ದವಾಡರು ಅಥವಾ ಡೈಯರ್ಸ್ ಇನ್ ರೆಡ್ ಇಂಡಿಗೋ ಮೇಕರ್ಸ್, ಬಾರ್ಬರ್ ವೀವರ್ಸ್, ಬೋಯಾ ವೀವರ್ಸ್, ಸ್ಮೂತ್ ಅಂಡ್ ಗ್ಲಾಜ್ ಕ್ಲಾತ್ ಮೆನ್, ಫೈನ್ ಕ್ಲಾತ್ ವೀವರ್ಸ್, ಕೋರ್ಸ್ ಕ್ಲಾತ್ ವೀವರ್ಸ್, ಚಿಂಟ್ಸ್ ವೀವರ್ಸ್, ಕಾರ್ಪೆಟ್ ವೀವರ್ಸ್, ಸಟರ್ಸ್‌ರಘ್ ಕಾರ್ಪೆಟ್ ವೀವರ್ಸ್, ಕಾಟ್ ಟೇಪ್ ವೀವರ್ಸ್, ಥ್ರೆಡ್ ಫರ್ದಾ ವೀವರ್ಸ್, ಗನ್ನಿ ವೀವರ್ಸ್, ಫರಿಯಾ ವೀವರ್ಸ್ (ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮಂದಿ) ಮುಸಲ್ಮಾನ ವೀವರ್ಸ್, ಡೈಯರ್ಸ್ ಇನ್ಸ್ ಇಂಡಿಗೋ, ಲೂಮ್ ಮೇಕರ್ಸ್, ಸಿಲ್ಕ್ ವೀವರ್ಸ್,

ಇತರ ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳು :

ಪ್ರಿಪೇರರ್ಸ್ ಆಫ್ ಅರ್ಥ್ ಫಾರ್ ಬ್ಯಾಂಗಲ್ಸ್, ಬ್ಯಾಂಗಲ್ ಮೇಕರ್ಸ್, ಸಾಲ್ಟ್ ಮೇಕರ್ಸ್, ಅರ್ಥ್ ಸಾಲ್ಟ್ ಮೇನ್ಯೂಫ್ಯಾಕ್ಚರರ್ಸ್, ಪೇಪರ್ ಮೇಕರ್ಸ್, ಪಟಾಕಿ ತಯಾರಕರು, ಗಾಣಿಗರು, ಸಾಬೂನು ತಯಾರಕರು, ಸಾಲ್ಟ್- ಪೆಟ್ರಿ ಮೇಕರ್ಸ್, ಸಾರಾಯಿ ಮಾರುವವರು, ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಡ್ರಗ್ಸ್ ಅಂಡ್ ರೂಟ್ಸ್, ಉತರ್ ಮೇಕರ್ಸ್, ಡ್ರಗ್ಗಿಸ್ಟ್ಸ್

ಇತರರು:

ಅಂಬಿಗರು, ಬೆಸ್ತರು, ಭತ್ತ ಕುಟ್ಟುವವರು, ಈಡಿಗರು, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ, ನೆಲ ಸಾರಣೆ ಮಾಡುವವರು, ಮಡಿವಾಳರು, ಸಿಂಪಿಗರು, ಬುಟ್ಟಿ ನೇಯುವವರು, ಚಾಪೆ ಮಾಡುವವರು, ಗಂಧ ತಯಾರಕರು, ಕೊಡೆ ತಯಾರಕರು, ಸಮಗಾರರು, ಪೆನ್ ಪೈಂಟರ್ಸ್, ಆಚಾರಿಗಳು, ಡಬ್ಬಿ ತಯಾರಕರು, ವೈಂಡಿಂಗ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರೂಮೆಂಟ್ ಮೇಕರ್ಸ್, ಸೀಲ್ ಮೇಕರ್ಸ್, ಚಕ್ಲರ್ಸ್,

ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಡಳಿತವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕೆಲವೇ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಅದು ಅವನತಿ ಹೊಂದತೊಡಗಿತು. ಇದು 1822-25 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಿಂದ ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿಗಳು, 1835-38ರಲ್ಲಿ ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಲೈಟನರ್ ಪಂಜಾಬಿನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವೂ, ಸರ್ವ ಸಾಧಾರಣವೂ ಆದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾದ

ಕುಶಲಕಲೆಗಳು, ಹಾಗೂ ಈ ಕಾಲದ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಅಥವಾ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಿದಾಗಲೂ ಈ ಮೇಲಿನ ತೀರ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದು. ಅದರ ಹೊರತಾಗಿ ಆರಂಭದ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀಡಿರುವ ವಿವರಗಳು (ಅಂದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ಹಿಡಿತಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ) ಹಾಗೂ ಈ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಫ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ (ಭಾರತದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಈ ಸಮಾಜವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತ್ತೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅನಂತರದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶವು ಅವನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರು ಈ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸತೊಡಗಿದ್ದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲ. ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ 1769–70ರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬರಗಾಲವು (ಬ್ರಿಟೀಷ್ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರವೇ ಆಗ 1/3 ರಷ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾಶವಾಯಿತು) ಮುಂದೆ ಆಗುವ ಅನಾಹುತದ ಕೇವಲ ಮುನ್ಸೂಚನೆಯಷ್ಟೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಇತಿಹಾಸದ ಕೆಲವೊಂದು ವೈರುಧ್ಯಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅವನತಿಯು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನೋಣ. ಅದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವೂ, ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವೂ ಆದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಲಾರದು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗೆ ಅಥವಾ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗೆ ದೂರದವನೇ ಆದ ಕಾರ್ಲ್ ಮಾರ್ಕ್ಸನೂ ಕೂಡ 1853ರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದ; ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಈಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬರಬಹುದು, ಮೊದಲನೆಯ ವಿನಾಶಕಾರಿಯಾದುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಪ್ರಾಚೀನ ಏಷ್ಯಾದ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದು, ಎರಡನೆಯದು ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಭೌತಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾದ ವಿನಾಶ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾದುದಲ್ಲ, ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ಆಫ್ರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ವಿನಾಶ ನಡೆಯಿತು. ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1500 ರಿಂದ ಅಮೇರಿಕಾವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ನಾಗರೀಕರನ್ನು ಬೃಹತ್ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಲೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1500 ರಲ್ಲಿ

ಸ್ಥಳೀಯ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಂತೆ 90 ರಿಂದ 112 ಮಿಲಿಯನ್ನಷ್ಟಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಆಗ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅದು ಕೆಲವೇ ಮಿಲಿಯನ್‌ಗೆ ಬಂದಿಳಿಯಿತು. ಮಾನವ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ ಕೇವಲ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಉತ್ಪಾತಗಳು ಹಾಗೂ ಕಗ್ಗೊಲೆಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವುದುಂಟು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಲೀ ಜನ ಸಮುದಾಯವಾಗಲೀ ಇಂತಹುದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಮುಗ್ಧರೇನಲ್ಲವೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ವಿಷಯ ಅದಲ್ಲ, ಆದರೆ, ಕ್ರಿ.ಶ. 1500 ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಜಗತ್ತು ಹೇಗಿತ್ತೋ ಹಾಗೆ ಅದರ ಅನಂತರದ ಕಾಲ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಅನಂತರ ಪ್ರಾಚೀನವೂ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವೂ, ಸಮೃದ್ಧವೂ ಆದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಸರ್ವನಾಶವಾಗದೆ, ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಳಿದುಳಿದರೂ ಹೆಚ್ಚಕಡಿಮೆ ಮಂಕು ಕವಿದು ಹೋದವು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳೇನು ಎಂದು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು. ಅದನ್ನೂ ನೀಡೋಣ, ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ!

19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಡೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಕೆಡುಕು, ಏಳಿಗೆ ಹೊಂದದಿರುವುದು, ಬಡತನ ಭಾವನೆಗಳು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಕಾಡತೊಡಗಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಭಾವನೆಗಳು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ವೈಯಕ್ತಿಕ, ಷೋಷಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಂದಷ್ಟು ಅತಿ ರಂಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1900ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತದಿಂದಾಗಿ, ದೇಶವು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸರ್ವನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬಡತನವಷ್ಟೇ ಈಗ ಇದ್ದುದಲ್ಲ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಅವಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಮೋಸ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಭಾರತೀಯರ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ರೀತಿ–ನೀತಿಗಳನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನೇ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಳು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತವನ್ನು ಆಳತೊಡಗಿದಾಗಲೇ ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನಕ್ಷರತೆಯು ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಡಳಿತ ಇಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ, ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವಿತ್ತು. 1930ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇದೇ

ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಬಂದು ಹೇಗೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದರೆಂದೂ, ಆ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹೇಗೆ ಬಡತನಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದವೆಂದೂ ಈ ಬರವಣಿಗೆಗಳು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾವಂತರೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿಗಳೇ ಇರಲಿ, ಸಮಾಜವಾದಿಗಳೇ ಆಗಲೀ, ಅಥವಾ ಬಂಡವಾಳ ಶಾಹಿಪರವಾದರೇ ಆಗಿರಲಿ – ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅದು ಕಪೋಲ ಕಲ್ಪಿತವೆನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ನಿಜವಾದರೂ ಅಪ್ರಸ್ತುತವಾದುದು ಎಂದು ಅವರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರಕಾರ ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದ 1931ರ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಲಂಡನ್ನಿನ Royal 'Institute of International Affairs' ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಅನಕ್ಷರತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು. ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬೆಳಕಿನ ಕಿಡಿಯೊಂದು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು.

ಈ ಸಭೆಯು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 20, 1931ರಂದು ನಡೆಯಿತು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ಇಂಗ್ಲಂಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಿಂದ ಗಣ್ಯ ಮಾನ್ಯರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಬಂದು ಸೇರಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ಆ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಲಾರ್ಡ್ ಲಾಥಿಯನ್ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿ ಅಂದು 'ಭಾರತದ ಭವಿಷ್ಯ (The Future of India) ಎನ್ನುವ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದರು. ಭಾರತದ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 1) ಹಿಂದೂ–ಮುಸ್ಲಿಂ–ಸಿಖ್ಖರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು 2) ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಮತ್ತು 3) ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ 85% ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಂದಿ ಎಂದಿಗೂ ಅನುಭವಿಸದಿರುವ ಕಡು ಬಡತನ – ಇವುಗಳು ಸೇರಿದ್ದವು. ಅದಾದ ಬಳಿಕ ಅವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಈಗ ತುರ್ತಾಗಿ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, 'ಜನಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ' ಹಾಗೂ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದವರಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಮಾತನಾಡಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ

ಹಾಲು ಮತ್ತು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಆನಂತರ ಅವರು ಶಿಕ್ಷಣದತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿದರು; ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾದ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಹರಿದುಬಂದ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅವರು ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ, ರಚನಾತ್ಮಕವಲ್ಲದುದನ್ನು ಏನೇನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ರಚನಾತ್ಮಕವಲ್ಲದುದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಹೇಳುವಾಗ 'ಅದು ಭರಿಸಲಾಗದಿರುವ ಮಿಲಿಟರಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕ ಖರ್ಚುಗಳು' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಮಿಲಿಟರಿ ಖರ್ಚಿನ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಅವರು ನನಗೇನಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ 3/4 ಭಾಗದಷ್ಟು ಮಿಲಿಟರಿ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಕಡಿತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಗರಿಕ ವೆಚ್ಚದ ಬಗೆಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯು ಸರಾಸರಿ ಆದಾಯದ 50 ರಷ್ಟು ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಭಾರತದ ವೈಸರಾಯ್ ಸರಾಸರಿ ಆದಾಯದ 500 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಅವರು ಈ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ನಾಗರಿಕ ವೆಚ್ಚ ಎಂದರೆ ಭಾರತದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರು. ಮೊದಲನೆಯದು, ಇಂದು ಭಾರತವು ಕಳೆದ 50 ಅಥವಾ 100 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯದು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು "ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುವ ಬದಲು ಅದನ್ನು ಬುಡಮೇಲುಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮಣ್ಣನ್ನು ಬಗೆದು ಬೇರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಆ ಚೆಲುವ ತರು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದೆ" ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವರು ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತ ಅವರು "ಇದರಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಯಾವ ಅಳುಕೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಸವಾಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು" ಎಂದೂ ಹೇಳಿದರು.

ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಹರ್ಟಾಗ್ ಎಂಬುವನು ಆ ಕೂಡಲೇ ಇದನ್ನು ಸವಾಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಆತನು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ School of Oriental Studies ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು 1818 ಮತ್ತು 1530 ರ ನಡುವೆ ಡಾಕಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಪತಿಯಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಅನೇಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯನಾಗಿಯೂ, ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದವನು.

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಭಾಷಣದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಐದು-ಆರು ವಾರಗಳ ನಡುವೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾತುಕತೆಗಳಾದುವು. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಒಂದು ಗಂಟೆಗಳವರೆಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಾಂದೀಜಿಯವರು "Young India" ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ಎರಡು ಲೇಖನಗಳನ್ನು (The Decline of Mass Education in India & How Indian Education was crushed in the panjab) ಆತ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದನು. ಈ ಎರಡು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಆಡಮ್ ವರದಿ ಮತ್ತು ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಲೈಟನ್‌ನ ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಅಧಿಕೃತ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಫಿಲಿಪ್ ಹರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ ಅದು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಆಧಾರ ಎಂದೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆತನು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ಗಾಂಧೀಜಯವರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮರಳಿದ ಮೇಲೆ ತಾವು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಾಗಿಯೂ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಕುರಿತು ವಿಷಾಧವನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿಯೆ ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರಚಾರ ಬರುವಂತೆ-ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದರು.

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಜೊತೆಗೆ ಹರ್ಟಾಗ್ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದನು. ಅದೆಂದರೆ ಗಾಂದೀಜಿಯವರು ಬ್ರಿಟೀಷರನ್ನು "ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದುಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಬ್ರಿಟೀಷರು ಅವು ತಾವಾಗಿಯೇ ನಾಶ ಹೊಂದಲಿ ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡದೇ "ಕಾಲ ತಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದರು" ಎಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದನು. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ, ಅವು ಹಾಗೆ ವಿನಾಶ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಲಾಯಕ್ಕಾಗಿದ್ದವು, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದಕ್ಕಲ್ಲ.

ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹರ್ಟಾಗ್‌ನು ಇತಿಹಾಸಜ್ಞನಾದ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಜೆ. ಥಾಮಸ್ ಎಂಬಾತನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಥಾಮ್‌ಸನ್ ಕೂಡ "ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೇಳಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ನೀನು ಹೇಳಿರುವುದೇ ಸರಿ" ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಸಾತ್ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಆತನು ಕೂಡ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ದೇಶೀಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವರಲ್ಲ - ಅವು ತಾವಾಗಿಯೇ ನಾಶವಾದವು ಎಂದು ನಂಬಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. 1918ರ ಅನಂತರ

ಒಂದಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನೇ ಅಭಿನಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಪತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡನು. ಮುಂದುವರಿದು ಆತನು 'ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಂದು ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರು ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಐಸಿಎಸ್ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೂ ನಾಲಾಯಖ್ ಆದವರಾಗಿದ್ದರು' ಎಂದೂ, ಇದರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗದ ಅವಕಾಶಗಳೇ ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಬರೆದನು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸುಮ್ಮನಾಗದ ಆತನು, ನಾನು ಓದುತ್ತಿರುವ ಹಳೆಯ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹರ್ಟಾಗ್‌ನನ್ನು ಸಂತೈಸಿದನು.

ಅಷ್ಟಾದರೂ ಹರ್ಟಾಗ್ ಮತ್ತು ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಥಾಮ್‌ಸನ್ ಅವರ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರವು ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಹರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬೇಕಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಅಥವಾ ತಥ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ಬೆಂಬಲವನ್ನೇನೂ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆಯಾದಮೇಲೆ ಅವರ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಸವಾಲಾಗಿ 'International Affairs' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ "ನಾನು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೆ, ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಸಿಗುವಂತೆ ನಾನು ವಿಷಾಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೇಳಿರುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ಬರೆದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಹರ್ಟಾಗ್ ಮತ್ತು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ನಡುವಿನ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಯಿತು. ಆತನು ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷರು ನಾಶಪಡಿಸಿದರು ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯರೇನೂ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ, ಬ್ರಿಟೀಷರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡದೆ ಅವು ಸಾಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬದುಕುವುದಕ್ಕೇ ನಾಲಾಯಖ್ ಆಗಿದ್ದವು ಎಂದು ಸಬೂಬನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮರಳಿದ 15 ದಿನಗಳ ಒಳಗಡೆಯೇ ಯರವಾಡ ಜೈಲಿಗಟ್ಟಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ 15 ಫೆ. 1935 ರಲ್ಲಿ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ಬರೆದು ಆತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿನಂತೆ ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅದಲ್ಲದೇ, ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆ.ಟಿ. ಶಾಹ್ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಬಳಿಕ ಕೆ.ಟಿ. ಶಾಹ್ ಅವರ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಪತ್ರವು ಹರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ ಬಹುಬೇಗನೇ ತಲುಪಿತು. ಈ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಾಹ್ ಅವರು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅನೇಕರು ಎಂದರೆ, ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮುಲ್ಲರ್, ಲುಡ್‌ಲೋ, ಜಿ.ಎಲ್. ಪ್ರಿಂಡರ್‌ಗಾಸ್ಟ್ ಹಾಗೆಯೇ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ, ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಆಡಮ್ ಹಾಗೂ ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಲೈಟನರ್ ಮೊದಲಾದವರು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದರು. ಮುಂಬಯಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಾಹ್ ಅವರು ಜಿ.ಎಲ್. ಪ್ರಿಂಡರ್‌ಗಾಸ್ಟ್ (ಬಾಂಬೇ ಪ್ರಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯ) ಏಪ್ರಿಲ್, 1821 ರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದರು:

ನಮ್ಮ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ, ಹಾಗೂ ನನಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಳ್ಳಿ-ಅದು ಸಣ್ಣದೇ ಇರಲಿ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡದೇ ಇರಲಿ – ಒಂದಾದರೂ ಶಾಲೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಲೆಗಳಿವೆ, ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ, ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ಹಾಗೂ ಲೆಕ್ಕ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಕೂಡ ತುಂಬ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ಎರಡು ಮುಷ್ಟಿ ದವಸ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ನೀಡಿದರೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪೋಷಕರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರೈತ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ ತನ್ನ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಾರೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟ ಇಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ವರ್ತಕರು ಲೇವಾ-ದೇವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ, ಸಲೀಸಾಗಿ, ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ – ಯಾವುದೇ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಹಾಗೆ – ನೀಡಬಲ್ಲರು.

ಮುಂದುವರಿದು ಶಾಹ್ ಅವರು ಹಾರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ ಈಗ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು "ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈಗ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಆಧಾರ ಬೇಕೆಂದರೆ ಕೊಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ"ವೆಂದೂ ಬರೆದರು. ಮುಂದುವರೆದು ಅವರು ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಧಾರವನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಆಗಿನ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ಥ ಸ್ಥಿತಿ, ಹಾಗೂ ಅಸಮರ್ಪಕವಾದ ಅವಲೋಕನವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಜನಗಳ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವರದಿಗಳನ್ನು ನಂಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.. ಕೊನೆಯದಾಗಿ "ಲೈಟನರ್‌ನು ಈ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕೃತವಾದುದೆಂದು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವು" ಎಂದೂ ಅವರು ಹೇಳಿದರೂ "ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ" ಎಂದೂ ಆ ಒಕ್ಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರು.

ಆದರೆ ಶಾಹ್ ಅವರ ಸುದೀರ್ಘ ಪತ್ರದಿಂದ ಹರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ ಸಮಾಧಾನವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಆತನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೆರಳಿಸಿತು. ಶಾಹ್ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತ ಹರ್ಟಾಗ್ "ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರವು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮುಂದೆ ನಾನಿಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಬರೆದನು. ಆ ಪತ್ರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "100 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಂಗಾಳವು ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನನಗೆ ನಂಬಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದೂ ಸೇರಿಸಿದನು.

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರು ಎಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೆಲವು ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡಿ ಹೇಳುವುದು ತುಸು ಕಷ್ಟವೇ ಆದರೂ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ವಿನ್ಸೆಂಟ್ ಸ್ಮಿತ್‌ನ 'Akhbar the Great Mogul' ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಎಚ್. ಮೋರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಒಮ್ಮೆ ಓದಿದನಂತೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ಮತ್ತು ಜಹಾಂಗೀರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಡಿಗೆ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಇಂದಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಓದಿ ಆತ ನಂಬದೇ ಹೋದನಂತೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತ ಆತನು "ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗೆಗೆ ವಿನ್ಸೆಂಟ್‌ಸ್ಮಿತ್ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ತಿಳಿದವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸದೇ ಹೋದರೆ, ಅದು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗುವ ಮುನ್ನವೇ ನಾನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಮೋರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಂತಹ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು.

ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, ಫಿಲಿಪ್ ಹರ್ಟಾಗ್ ಮಾತ್ರ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮಾತನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯೂನಿವರ್‌ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಲಂಡನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಎಜುಕೇಷನ್ ನಲ್ಲಿ Some Aspects of Indian Education : Past and Present ಎನ್ನುವ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಅದು Joseph Payne Lectures for 1935–36 ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸರಣಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಈ ಭಾಷಣಗಳು ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಶಿರೋನಾಮೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದುದು

(ಅ) ಕಳೆದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆ (ಆ) ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಲಿಯಮ್ ಆಡಮ್ ನೀಡಿದ ವಿವರಗಳು (1835-38) ಮತ್ತು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಶಾಲೆಗಳ ಕಥೆ (ಇ) ಡಾ.ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ವೈಟ್‌ನರ್‌ನು 1845-82 ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬಿನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ನೀಡಿದ ವರದಿ. ಇವುಗಳನ್ನು 1939ರಲ್ಲಿ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಯೂನಿವರ್‌ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್‌ನಿಂದ ಇದೇ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎ.ಡಿ. ಕಾಂಪ್‌ಬೆಲ್ ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಬಗೆಗೆ ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹರ್ಟಾಗ್ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆತನು ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 1/3 ರಷ್ಟು ಹೊರತು 1/4 ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟನು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಮನ್ರೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಂಪ್‌ಬೆಲ್ ನಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನು. ಕೊನೆಗೂ ತನ್ನ ತೀರ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ಮನ್ರೋ, ವಿಲ್‌ಫಿನ್‌ಸ್ಟೋನ್ ಮತ್ತು ಬೆಂಟಿಕ್ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಹೋದರೆ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಬರೆದನು. ಆಗರೆ, ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರಕಾರವು ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಈ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ ಹರ್ಟಾಗ್‌ನು ಗ್ರೇಟ್ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ 1833ರ ವರೆಗೆ ಸರಕಾರವು 30,000 ಪೌಂಡ್‌ಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಯ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೇರೆ ಸೇರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಆತನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದನಲ್ಲದೆ ಭಾರತವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವೂ ಅತ್ಯಂತ ಆಧುನಿಕವೂ ಆದ ಸಂಮ್ಮಿಶ್ರಣವೆಂದು ಹೊಗಳಿದನು.

ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಪೀಠಿಕಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆತನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತವು ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸದೇ ವಿನಾಶವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳು ಉಂಟು ಮಾಡಿದ್ದ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದನು. ಈ ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರು 20-4-1931ರಲ್ಲಿ 'Royal institute of International Affairs' ನಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಭಾಷಣದ ಬಗೆಗೆ ತಾನು ಅಂದು ಎತ್ತಿದ ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಇದು ಸಮರ್ಥವಾದ ಆಧಾರಗಳಾಗುವುದರಿಂದ ಆ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ಅನಂತರವೂ ಹರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆ ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಇನ್ನು 1939ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್ ಹೇಗಿತ್ತೋ ಅದನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮೂಲತಃ ಜ್ಯೂ ಆದ ಆತನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಆ ರೀತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತೇನೋ. ಆ ಕಾರಣಗಳೇನೇ ಇರಲಿ, ಹೋದ 18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಾಗಲೀ ಆರಂಭವಾದ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ದಿನಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸವಲತ್ತುಗಳು ಇದ್ದವು ಎಂಬುದಂತೂ ಹರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ ಈಗ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಲಿಯಮ್ ವಿಲ್ಬರ್‌ಫೋರ್ಸ್‌ಗೆ (William Willberforce) 125 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೂಗಳು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯಾನಿಟಿಯು ಕಾರಣವಾದುದೇನಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೂ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹರ್ಟಾಗ್, ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಥಾಮಸನ್ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ, ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಆಡಮ್ ಹಾಗೆಯೇ ಮದ್ರಾಸಿನ ಕೆಲವು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಮಾತ್ರ ಭಾರತದ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಹಾಗೆ ಅವು ಕೇವಲ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದಂತೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿದ್ದವು ಎನ್ನುವ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಾಳಿದ್ದರು.

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನೆರಡು ಅಂಶಗಳೂ ಹರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ ಸಂಕಟವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ್ದವು. ಮೊದಲನೆಯದು-ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿರುವ ಲೈಟ್‌ನರ್‌ನ ಬರವಣಿಗೆಗಳು, ಎರಡನೆಯದು, 'ತಕ್ಷಣದ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ' ಹಾಗೆ ಹರ್ಟಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರ್ಟಾಗ್‌ನು ಹೊಸ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ) ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರತಿಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದು, ಅದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೆ ಪೌರಸ್ತ್ಯವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವಲ್ಲ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಸಾರಿದನು. ಮುಂದುವರಿದು ಆತನು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಭಾರತವು ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇನೋ ನೀಡಿತ್ತು; ಆದರೆ, ಏನೂ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಲುಮೆಯನ್ನು ತಾಳಿದ್ದನು. ಹರ್ಟಾಗ್ ಅಂತಹ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಆತನ ಹಿಂದಿನ ಬ್ರಿಟನ್ ಅಧಿಕಾರಗಳೇ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭವಿಷ್ಯದ ಭಾರತವು ನೈತಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಆತನು ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದನು.

ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಲು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಅವನಿಗೆ ಕಂಟಕವಾಗಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹರ್ಟಾಗ್ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ತನ್ನ ಭಾಷಣದ

ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆತನು ನೀವು 'Royal Institute of International Affairs'ನಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಅದು ಸತ್ಯವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದನು. ಮುಂದುವರಿದು ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಹಿಂದೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಈಗ ಕಾಲ ಕೂಡಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂದೂ ಸೇರಿಸಿದ್ದನು.

ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳ ಬಳಿಕ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಅದು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಮಾದರಿ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು "ಬ್ರಿಟೀಷರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮ ಹೇಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಜೊತೆ ಮಾತಾಡಿದವರೆಲ್ಲರೂ ನನಗೆ ಸಹಮತ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತ ಪುರಾವೆಗಳಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳು ಅಥವಾ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪಿತಗಳು ನಾನು ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದೇ ಸರಿ ಎನ್ನುತ್ತಿವೆ. ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಕ್ಷಿಗೆ ನೀವು ಸವಾಲೆಸೆದಿದ್ದೀರಿ ಎಂದು ನಾನು ಹರಿಜನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ" ಹೀಗೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು.

ಈ ವಾಗ್ವಾದಗಳು ಗಾಂಧೀಜಿಯುವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡವು. ಆದರೆ 10 ಸೆ. 1939ರಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಯುದ್ಧದ ಕುರಿತು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ತಾಳಿದ್ದ ನಿಲುವಿಗೆ ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿ ಹರ್ಟಾಗ್ ಹೀಗೆ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದನು:

"ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜನರೆಲ್ಲ 'ಟೈಮ್ಸ್' ನಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸಹಮತ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ"

ಹರ್ಟಾಗ್‌ನ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದುವು. ಯುನಿವರ್‌ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಕಲ್ಕತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಆಡಮ್‌ನ ವರದಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಏನು ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅದೇ ವಿವರಗಳು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾದುವಷ್ಟೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವು ಅಂದು ಕೆ.ಟಿ. ಶಾಹ್ ಅವರು 1932ರಲ್ಲಿ ಫಿಲಿಪ್ ಹರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ ಏನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೋ ಅವುಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯೇ ಆಗಿದ್ದವು.

VII

ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1931ರಂದು ಚಾದಂ ಹೌಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಏನು ಮಾತಾಡಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನು ಹರ್ಟಾಗ್ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಅಕ್ಷರ-ಅಕ್ಷರವೂ ಸತ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಪತ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೇಗೆ ಹಳ್ಳಹಿಡಿದಿದ್ದವು ಎನ್ನುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾದೀತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟಿನ ಅವನತಿಯು 1823ರಲ್ಲಿ (ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲ) ನಡೆಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಮ್ ನಡೆಸಿದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 1822–25ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 1,50,000 ಆಗಿತ್ತು. ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುವುದಾದರೆ 20–30 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಅದೇನಿದ್ದರೂ 1822–25ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. 1823 ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 1,28,50 341 ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 1811ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 9543610 ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದಂತೂ ಸತ್ಯ – ಎರಡು ದೇಶಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಅಷ್ಟೇನೂ ಮಹತ್ವದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ಇದ್ದ ವಿವಿಧ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ (ಚಾರಿಟಿ, ಸಂಡೇ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕುಲೇಟಿಂಗ್ ಮೊದಲಾಗಿ) ಇದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕೇವಲ 75,000 ಮಾತ್ರ. ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಒಂದರಲ್ಲೇ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಎರಡು ಪಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಇಷ್ಟು ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಂದರೆ 75,000 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿದ್ದರು ಎಂದಾಗಲೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಮಾತ್ರ 2–3 ಗಂಟೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವವರಾಗಿದ್ದರು.

ಸರಿ, ಅಷ್ಟಾದರೂ 1803 ರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಪ್ರತೀ ವರ್ಷವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ 1800ರ ಸುಮಾರಿಗೆ 75,000 ಇದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 1818ಕ್ಕೆ 6,74,883ಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 1851ರಲ್ಲಿ ಅದು 21,44,377 ಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕಳೆದ 50 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಾದ ಸರಾಸರಿ

ಏರಿಕೆಯು 29 ಪಟ್ಟು ಎಂದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪಾಠ – ಪ್ರವಚನಗಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯುಂಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಠಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ 1835ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಇದ್ದದ್ದು 1851ರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಿತು ಅಷ್ಟೇ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಮಾಡಿದ ಅವಲೋಕನಗಳು ಹಾಗೂ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ನೀಡಿದ ವರದಿಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಮುಂದಿನ 50–100 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏನು ಆಯಿತೋ ಆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅದು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ತಿರುವು ಮುರುವು ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಆ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕರುಳಿನ ಮಿಡಿತದಿಂದಾಗಿಯೇ 1931ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಆ ಮಾತನ್ನು ವಾಪಾಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯಲು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ತೀರಾ ವಿರುದ್ಧ ಗುಣಗಳಿರುವ ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಹರ್ಟಾಗ್ ನಂತಹವರು ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹೊಂದದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ತೂತು ಕೊರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನಷ್ಟೇ ನೋಡುವವರಾಗಿದ್ದರು.

ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಹರ್ಟಾಗ್ ಮತ್ತು ಇತರರು ಸಾಂಖಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಇವುಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಆ ವಾದಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ 1822–25 ರಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ 1880ರ ಮತ್ತು 1890ರಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರ ಹಾಗೂ ಬಾಂಬೇ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ದಾಖಲೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ.

1879–80ರ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ದಿ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಫಾರ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು (ಕಾಲೇಜುಗಳು, ಹೈಸ್ಕೂಲು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರೈಮರಿ ಶಾಲೆಗಳು) ವಿಶೇಷ ಅಥವಾ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಸೇರಿ 10,553 ಆಗಿತ್ತು. ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ 10,106 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

2,38,960 ಹುಡುಗರು ಮತ್ತು 29419 ಹುಡುಗಿಯರಿದ್ದರು. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಆಗಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 3,13,08,872 ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 1822–23ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ 1879–80ರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು ಎಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದೇ ವೇಳೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. 1822–25 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಕೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೂ (ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 1/9 ರಷ್ಟು ಮಂದಿ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೇರಿ) ಈ ವಯಸ್ಸಿನ ಗಂಡಸರ ಸಂಖ್ಯೆಯು (ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸರಿಸಮವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗಲೂ) 17,39,400 ಇರಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆ 2,18,840 ಆಗಿತ್ತು. ಆಗ ಈ ವಯಸ್ಸಿನ ಹುಡುಗರ ಶೇಕಡಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣವು 12.58 ರಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. 1822–25ರಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು 1/4 ರಷ್ಟು. ಅಂದರೆ 25% ರಷ್ಟು ಇತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾವು ಎಲ್ಲ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗಲೂ ಅಂದರೆ 2,38,960 ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗಲೂ 1879–80ರಲ್ಲಿ ಆದ ಏರಿಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಕೇವಲ 13.74% ಅಷ್ಟೇ ಆಗಿತ್ತು.

1879–80 ರಿಂದ 1884–85 ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಏರಿಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು 3,08,68,504 ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ಈಗ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 3,79,932ಕ್ಕೆ ಆಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ 50,919 ರಷ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟಾದರೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಶೇಕಡವಾರು ಪ್ರಮಾಣವು (ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುವ ವಯಸ್ಸಿನ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆಗನುಗುಣವಾಗಿ) 22.15% ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಆಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹುಡುಗರ ಪ್ರಮಾಣವು 18.33% ರಷ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಇದು 1822–25 ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಿಳಾ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾದರೂ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ 1884–85ರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹುಡುಗಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೇವಲ 705 ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ 62 ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಅಂದರೆ ಆಗಸ್ಟ್ 1823 ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹುಡುಗಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅದೇ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ 1,122ಕ್ಕೆ ಏರಿತ್ತು. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಬಾರಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಂದರೆ 1884–85ರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು.

1895–96ರ ಬಳಿಕವೂ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ 3,56,41,828ಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಆಗ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 681174 ಹಾಗೂ ಹುಡುಗಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 1,10,460 ರಷ್ಟು ಏರಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು (ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ) 34.4% ರಷ್ಟು ಏರಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ 1826 ರಲ್ಲಿ 1/3 ರಷ್ಟು (ಅಂದರೆ 33.3%) ಎಂದು ಅಂದು ಭಾರತದ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಮನಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಎಂದರೆ, ಮನ್ರೋ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿದ 70 ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೇವಲ 28%ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು.

1899–1919 ಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 7,33,923ಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಹುಡುಗಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ 1,29,068 ಏರಿಕೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು 2,64,299 ಆಗಿತ್ತು ಎಂದು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಷನ್ ಇವರು ಮಾಡಿದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಆಗ ಎಲ್ಲ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದವರ ಪ್ರಮಾಣವು 27.8 ರಷ್ಟು ಆಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಅಂಕೆ–ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲೂ ಕೂಡ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. 1822–25ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಅವನತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಈಗಲೂ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಇತ್ತು.

ಕಳೆದ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಧನೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ಹುನ್ನಾರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಆ ಕಾಲದ ಅಂಕೆ– ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ತೋರಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ 1822–25ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಗಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳಿಂದ 1822–25ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಅವನತಿಯು ಮುಂದಿನ ಆರು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋದವು. ಆದುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗಿ .ಹಾಗೆ ನುಂಗಿಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮುಂದೆ 1890ರಿಂದ ಮುಂದೆ 1822–25ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಂತೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಏನಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ಬೇರೆಯೇ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ.

1822–25 ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೇಲಿನ ದಾಖಲೆಯನ್ನು 1880 ಮತ್ತು 1890 ರ ದಾಖಲೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬೇಕು. ಆಗ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಧಾರಗಳು – ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂತಹ ಆಧಾರಗಳು ಬೇಕೇ ಎಂದಾದರೆ – ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಅದು 1882 ರಲ್ಲಿ ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಲೈಟನರ್ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಇಳಿಕೆಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿದಂತೆ, ದೇಶೀಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ 35–40 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವನತಿಯಾಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

VIII

ಈ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಗತಿಗಳು ಗೋಚರವಾಗತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳ ವರದಿಗಳು, ಆಡಮ್ ಮತ್ತು ಲೈಟನರ್‌ಗಳ ವರದಿಗಳು ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದವು. ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ 100000 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದುರೂ, ಮನ್ರೋ ಮತ್ತಿತರ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಶಾಲೆ .ಇತ್ತು, ಅದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದೂ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವೂ, ವಿಸ್ತೃತವೂವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದು ಯಾವುದೇ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೇ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯರು ಭಾರತದ ವರ್ತಮಾನ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿದೇಶೀಯರತ್ತ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಚಿಂತನ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಒಲಿದ ಕೆಲವರು ವಿದೇಶೀಯರು ಅಂತಹ ಉತ್ತಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರೆನ್ನುತ್ತ ಭಾರತೀಯರ ಆಗಿನ ಸ್ಥಿತಿ, ಅನಾಗರಿಕತೆ, ಒರಟುತನ,

ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗುವ ಮನೋಭಾವಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದುವರಿದು ಭಾರತೀಯರು ಅಜ್ಞಾನ, ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಬಡತನಗಳಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ನರಳುವವರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯರ ಗತಕಾಲವೆಂದರೆ, ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯಸ್ಥೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಅಥವಾ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ – System of Asiatic social organisms' ಎನ್ನುವುದಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಥದವರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ನೆಲವು ಯಾವಾಗಲೂ 'ಪರಂ ವೈಭವ'ವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತಾಗಿ, ಅಲ್ಲೊಂದು-ಇಲ್ಲೊಂದು ಅಹಿತಕರ ಘಟನೆಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು; ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರಜಾನುರಾಗಿಗಳೂ ಆದ ರಾಜರಿಂದ ಇದು ಆಳಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಮೆಟ್‌ಕಫ್ ಹಾಗೂ ಹೆನ್ರಿ ಮೈನ್ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಈ ದೇಶವು 'ಹಳ್ಳಿ ಗಣರಾಜ್ಯ'ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುಖ ಸಂಪೃದ್ಧಿಯ ನಾಡಾಗಿತ್ತು. ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದಲಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಆಳವಾದ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾರಣಗಳಿಂದಲಾಗಿಯೋ (ಅಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಕೂದಲು ಸೀಳುವಿಕೆಯ ವಾದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದಲೋ) – ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದುರಾದೃಷ್ಟದಿಂದಲಾಗಿ – ಭಾರತೀಯರು ಕಳೆದ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸಂದುಹೋದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಬಾಯ್ಮಾತು, ಕೇವಲ ಉತ್ತರ ಕುಮಾರರಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವುದರ, ಮಾತಿನ ಹೂರಣದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥವೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ 'ಹಳ್ಳಿ ಗಣರಾಜ್ಯ'ಗಳು ಎಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ 'ಗಣರಾಜ್ಯ' ಎನ್ನುವ ಪದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಅದರ ಹೊರ ಕವಚವಾದ, ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಮತದಾನ ಮೊದಲಾದುವಷ್ಟೇ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಮೆಟ್‌ಕಫ್ ಮತ್ತು ಹೆನ್ರಿ ಮೈನ್ ಅವರು ಆರಂಭದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಬರೆದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಅವರು ಕಳೆದ 18ನೇ ಶತಮಾನ ಮತ್ತು 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದ ಕಾಲದ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪ್ರವಾಸಿಗರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮೊದಲಾಗಿ ಇತರ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಬರೆದ ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅದು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ರಾಜ್ಯದ ಪಡಿಯಚ್ಚೇ ಎನ್ನುವಂತಾಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜ್ಯವು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿತ್ತು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅದರ

ಕೈಗೆ ಅಧಿಕಾರವೂ ಬಂತು. ಈ 'ಹಳ್ಳಿ ರಾಜ್ಯ'ಗಳು ಹೇಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದುವು? (ಅವು ಪಟ್ಟಭದ್ರರು ನಡೆಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವೇ, ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಜಾತಿ ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳು ಅಥವಾ ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿದ್ದರೇ, ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರೂಪವೇ ಅಥವಾ ಇತರ ಯಾವುದಾದರೂ ರೀತಿ–ನೀತಿಯೇ?) ಎನ್ನುವುದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಶೋಧನೆಯ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಾವುವು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ 'ಹಳ್ಳಿಗಣರಾಜ್ಯ'ವು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತಲ್ಲದೇ, ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅಶೋಕ, ವಿಜಯನಗರ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, ಮೊಗಲರು ಮೊದಲಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು 'ಪೌರಸ್ತ್ಯ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ' ಮೊದಲಾಗಿ ಏನೇ ಇರಲಿ – ಅವುಗಳ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಬರವಣಿಗೆಗಳೇನೇ ಇರಲಿ – ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯವು ಮೂಲತಃ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನುಳ್ಳದ್ದಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ನಾನು ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ. 18ನೇ ಶತಮಾನ ಮತ್ತು 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಯೂರೋಪಿನ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಜಹಾಂಗೀರನು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಯು ಒಟ್ಟು ಆದಾಯದ 5% ರಷ್ಟನ್ನು ಮೀರಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಔರಂಗಜೇಬನ ತೆರಿಗೆಯೂ ಕೂಡ 20% ರಷ್ಟನ್ನು ಮೀರಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಭಾರತದ ಅರಸರು ಜನಾನುರಾಗಿಯಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಾಗಿಯೂ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಅಂದರೆ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದಿಂದಾಗಿ ಭಾರತವು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ದುರ್ಬಲವಾದುದು ಅಂದರೆ ಮಿಲಿಟರಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಬಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಶ್ರೇಣೀಕರಣಗೊಂಡ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾದ ರಾಜ್ಯಗಳು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಿಲಿಟರಿ ಬಲದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸುಭದ್ರವೂ, ಬಾಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳೋಣ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವ ಅಂಶಗಳೂ ಆಗಿವೆ. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಈಗ ನಾವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಂತೂ

ಇದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಆಯಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರ ಬರವಣಿಗೆಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಭಾರತೀಯ ಮೂಲಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಆಧಾರಗಳು – ಅನೇಕ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶದ ನಂಬಿಕೆ, ಸಮುದಾಯ, ಗುಂಪು ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿವೆ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವುಗಳು ಯಾವ ಸಮಾಜದ ಭಾಗಗಳಾಗಿವೆಯೋ ಅವುಗಳ ಛಾಯೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಧಾರಗಳು ಕೂಡ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಸ್ಥಳೀಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಖರ್ಚು ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತೆರಿಗೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ತೆರಿಗೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು (ಇದನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ) ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮೂಲಭೂತ ನೆರವಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಲಕರು ಕೂಡ ಅವರವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೆರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಸತ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಕೂಡ ಒಂದು – ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮತ್ತು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅದು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತರಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಆಗಿರುತ್ತ, – ಅದು ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕ ಅಥವಾ ಉತ್ತಮ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಉಳಿದು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿದಾಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗೆಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವವರು ಮರೆತ ಹಾಗಿದೆ.

1770 ಮತ್ತು 1780 ರಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 'ಖಾಲ್ಸಾ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಆಡಳಿತವಿರುವ ಪ್ರದೇಶ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಶಾಲವಾದ ಖಜಾನೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವರ್ಗೀಕೃತ ತೆರಿಗೆಯನ್ನಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ತೆರಿಗೆಗಳೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇವುಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ತೆರಿಗೆಗಳಾಗಿದ್ದು (ಖಾಲ್ಸಾವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹುತೇಕ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳಾಗಿದ್ದವು

(ಅಂದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ 80% ತೆರಿಗೆಗಳು ಇದರಿಂದಲೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಕೆರನ್ ಝುಮೀನ್ ಮತ್ತು ಬಾಜೀ ಝುಮೀನ್‌ಗಳು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಎರಡು ತೆರಿಗೆಗಳು. ಮೊದಲನೆಯದು ಆಡಳಿತ, ಆರ್ಥಿಕ, ಕರಣಿಕ ವೃತ್ತಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಎರಡನೆಯದು ದತ್ತಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ತೆರಿಗೆಯಿಂದ ಬಂದ ಒಂದು ಭಾಗದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ದೇವಾಲಯ, ಮಸೀದಿ, ದರ್ಗಾ, ಛತ್ರ ಮತ್ತು ಮಠಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಧೇಯಗಳಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ (ಹಾಗೆಯೇ ಬಂಗಳಾದಲ್ಲಿಯೂ) ಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವುಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಪಂಡಿತರು, ಕವಿಗಳು, ಜೋತಿಷಿಗಳು ಮತ್ತು ವೈದ್ಯರು ಮೊದಲಾದ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಹಾಗೆಯೇ ವಿದೋಷಕರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಗಂಗಾತೀರ್ಥವನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಖರ್ಚುಗಳಿಗೆ (ದೇವಾಲಯ ಘುತ್ತು ಕೆಲವೊಂದು ಉತ್ಸವಗಳಿಗೆ) ಮೊದಲಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

1770ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಬಂಗಾಳದ ಹೆಡ್ಗೇಲಿಯಲ್ಲಿ 1/2 ರಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶವು ಬಾಜಿ ಝುಮೀನ್ ಕಂದಾಯದಿಂದ ಹೊರತಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಬಾಜೀ ಝುಮೀನ್‌ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಂಗಾಳದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 30,000 ದಿಂದ 36,000ದವರೆಗೂ ಇದ್ದವು. (ಇದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಸಮೂಹಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇದ್ದರು) ಹೆಚ್.ಟಿ. ಪ್ರಿನ್ಸೆಪ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ 1780ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಾಜಿ ಝುಮೀನ್‌ಗೆ ನೊಂದಾಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಯು 72,000 ಆಗಿತ್ತು.

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಚಿತ್ರಣ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. 1750–1800ರ ನಡುವಣ ಅರಾಜಕತೆ, ಅಶಾಂತಿ, ವಿನಾಶಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. 1801ರ ವೇಳೆಗೆ ಸೀಡೆಡ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಈಗಿನ ರಾಯಲ ಸೀಮಾ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ 35% ರಷ್ಟು ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ತೆರಿಗೆ ರಹಿತ ಭೂಮಿಗಳೆನಿಸಿದವು. ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋನ ಸಾಧನೆ ಎಂದರೆ ಕೃಷಿಯಾಧಾರಿತ ಭೂಮಿಯ 5% ರಷ್ಟು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ತೆರಿಗೆ ರಹಿತ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದುದಾಗಿದೆ. ಸೀಡೆಡ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಕೆಲವೊಂದು ಭಾಗಗಳು ಬೇಗನೆ ಈ ವೃತ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವು. ಕೆಲವೊಂದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಳಗಾದವು.

1805–1820 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಆದಾಯ ಗಳಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕರವಸೂಲಾತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. (ಇದರಲ್ಲಿ ದವಸ–ಧಾನ್ಯ, ಹಣ ಮೊದಲಾದುವೂ ಸೇರುತ್ತವೆ) ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಆದಾಯಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸರಕಾರವು ಬಯಸಿದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲವೇ ಅಂತಹವರಿಗೆ ಒಂದು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕರಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಂಜಾವೂರಿನಿಂದ ಏಪ್ರಿಲ್ 1813ರಿಂದ ಬಂದಿರುವ ವರದಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸ ಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ 1013 ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಅಥವಾ ಸಣ್ಣ ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು 350–400 ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಹಣ ಸಂದಾಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ (ಅನುಬಂಧ ಜಿ ಮತ್ತು ಹೆಚ್) ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಆ 43,037 ಪಗೋಡದಷ್ಟು ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದಲೂ, 5929 ಪಗೋಡದಷ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಹಣ ಸಂದಾಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಪಗೋಡ ಎಂದರೆ ಮೂರು ಅಥವಾ ಮೂರೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳ ಬಹುದು.

ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಚಿತ್ರಣವು ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ, ಪಂಜಾಬ್ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ಥಾನ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಇದು ಅನ್ವಯವಾಗುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅನುದಾನಗಳು – ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೆಕಾರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ 1/4 – 1/3 ರಷ್ಟು ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳನ್ನು (ಭೂಮಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಬಂದರೂ ಸೇರಿ) ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬರುವ ತನಕ ಅದು ನಡೆದು ಬಂದಿತ್ತು.

ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ರೈತರು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಯೂ ಕೂಡ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. 1770ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರು ನೀಡಿದ ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಬಾಜೀ ಝಮೀನ್‌ಗೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಯು 1/4 ರಿಂದ 1/3 ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇದಕ್ಕೆ 'ಖಾಲ್ಸ' ಕರಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರು. ಇದರ ಮೂಲಕ ಅವರು ಇತರ ವರ್ಗದ ಕರಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸಿದರೂ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಇಂತಹುದೇ ಚಿತ್ರಣವು 1820ರ ಅನಂತರವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು

ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ 1750ರ ವರೆಗೆ ಭೂಮಿ ತೆರಿಗೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ವಿತರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತೆರಿಗೆಗಳಷ್ಟೇ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವರದಿಗಳೇ ಹೇಳುವಂತೆ, ಬ್ರಿಟೀಷರು ಬರುವವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ತೆರಿಗೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಭೂಮಿ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು (ಸೈನಿಕರಿಗೆ, ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ) ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದ ನೆಲವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಇದು ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ 1757-58ರ ಅನಂತರ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಚಕೆರನ್ ಜಮೀನ್ ಮತ್ತು ಬಾಜಿ ಜಮೀನ್‌ಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗತೊಡಗಿದವು. 1770ರ ಅನಂತರ ಬಾಜಿ ಜಮೀನ್ ಕೂಡ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಯಿತು. 1800 ಅನಂತರ ಇವುಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕರವಿಧಿಸಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ವರಮಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಸಾಧನಗಳೆಂದರೆ ಹೊಸದಾಗಿ ನೇಮಕಾತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳಿಗೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಕರ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೇಮಕಾತಿಯಾದಾಗ, ಮೊದಲಿದ್ದವರನ್ನು ಹುದ್ದೆಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಹಂತವು ಹಣದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನೇ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿ ತೆರಿಗೆದಾರರು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೆ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತೋ ಆಗ ಅವರು ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕಾಯಿತು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹಿಂದಿನ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳು ಅಂತಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವರಿಂದ (ಉದಾ- ಬೋಧನೆ, ವೈದ್ಯ, ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ ಮೊದಲಾಗಿ) ಕಾನೂನಿನ ಬೆಂಬಲವಿಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಯಿತು.

ಕೆಲವೊಂದು ಆದಾಯದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ (ಈ ಕುರಿತು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ನೀಡಿದ ವರದಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು) ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಿಗುವುದುಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷಾಬೋಧನೆಗೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ದಿನ ಸಂಬಳ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳೂ ಇವೆ. ಇತರ ಕೆಲವು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು

ಕೆಲವೊಂದು ಆದಾಯದ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಈಗ ಇಲ್ಲವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್‌ನು ಮತ್ತೆ ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಿದನೆಂದೂ, ಬ್ರಿಟಿಷರು ಟಿಪ್ಪುವಿನಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ) 1792 ರಿಂದ 1806ರ ವರೆಗಿನ ಅನೇಕ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬರ್ಕಾಸ್ತುಗೊಳಿಸಿದ ವಿವರಗಳೇ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತಹ ಬರ್ಕಾಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಟಿಪ್ಪುವಿಗೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಟಿಪ್ಪು ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಹೆದರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಅಂದರೆ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಬ್ರಿಟೀಷರ ವಶವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಂತಹ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿರಬೇಕು.

ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಂತಹ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ 1800ರ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಹೇರಲಾಯಿತು. (ಅದು ಅರ್ಕಾಟಿನ ನವಾಬನ. ಅಥವ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮನ ಅಥವಾ ತಂಜಾವೂರಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜರ ಪ್ರದೇಶಗಳೇ ಆಗಿರಲಿ, ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಲಾಯಿತು) ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು 1750 ರಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇದು 1780ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆರಂಭವಾಗತೊಡಗಿತು. ಈಗ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಆರ್ಕಾಟಿನ ನವಾಬನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ನಿಷೇಧಗಳನ್ನು ಹೇರಿದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಧಾನವೆಂದರೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಶುಲ್ಕಗಳು ಎಂದಿದ್ದ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಏಕಾಏಕಿ ಬದಲಾಯಿಸಿದುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಜಿಲ್ಲಾ ಶುಲ್ಕಗಳನ್ನು. ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಇದನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ನವಾಬನ ಹೆಸರಲ್ಲಿಯೇ ರೆಕಾರ್ಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸತೊಡಗಿದರು. ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿಯಂತಹ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪಾರಂಪರಿಕ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು 93% ರಷ್ಟು ಕಡಿತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲು 2,82,148 ರಷ್ಟು ಪಗೋಡಗಳಷ್ಟಿದ್ದ ಜಿಲ್ಲಾ ಶುಲ್ಕಗಳನ್ನು 19143 ಪಗೋಡಗಳಿಗೆ ಏಕಾಏಕಿ ಇಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಬಳ್ಳಾರಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನು ನೀಡಿದ ವರದಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಕಟಿತ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವುದೂ ಆಗಿದೆ. ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಅಡಕವಾದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ. ಸುದೀರ್ಘವೂ ಆದುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೇ ಕೊರತೆಯಾಗಿದೆ. ಆ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಒಬ್ಬ

ಕಲೆಕ್ಟರನಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಬಹುದೋ ಅದನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಹೇಳುವಂತೆ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದರಿಂದ ಭಾರತವನ್ನು ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಡತನದತ್ತ ತಳ್ಳಿದಂತೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. 'ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದರೆ ತುಂಬಲಾರದ ಹಾನಿಗೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ; ಹಾಗೆಯೇ 'ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ತಡೆಗಟ್ಟುವುದರಿಂದಲೂ, ದಿನಾ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಗಳಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಅಡ್ಡಪರಿಣಾಮಗಳಾಗುತ್ತವೆ; ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆ, ಶಾಲೆ ಇಲ್ಲದ ಹಳ್ಳಿಯೇ ಇಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ, ಕಲಿಕೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈಗ ಹೀನಾಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿರುವಾಗ ಎಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಆಡಳಿತದ ನೆರವಿಲ್ಲದೇ ಬಲಗೊಂಡಿದ್ದೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ನೆರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತ ಆತನು, ಈಗ 533 ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸರಕಾರದ ನೆರವು ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಹಿಂದೂ ಅರಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಣ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ದೇಣಿಗೆ ರೂಪದ ಹಣವು ಹಿಂದೆ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ದತ್ತಿ–ದಾನವೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ಆತನು ಹೀಗೆ ಕೊನೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುವಾಗ ನನಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಗಳು ಯಾವತ್ತೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾದ ಗೌರವವನ್ನು ತೋರಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದತ್ತಿ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರ ಹೊರತು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಆದಾಯಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಷರತ್ತನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ರಾಜನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಡದೆ, ಕೇವಲ ಮಹಾತ್ಮರ ಅಥವಾ ಗುರುಗಳ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ

ಆಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ಬೇಡುವುದಕ್ಕೆ ಅದು ಮೀಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹವರು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಒಂದು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯವನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅಂತಹ ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಉದ್ದೇಶವಿರುವುದಾಗಿದೆ".

ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನಾದ ಎ.ಡಿ. ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್ ಒಬ್ಬ ನುರಿತ ಹಾಗೂ ಚಿಂತನಾಪರನಾದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಈ ಮೊದಲು ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಆಫ್ ದಿ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವೆನ್ಯೂ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋನ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದವನು. ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ 10 ಮಾರ್ಚ್ 1826 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ 'ದೇಶೀ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಹಿಂದೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು' ಎನ್ನುವದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವನೂ ಆಗಿದ್ದ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಹದಗೆಡುತ್ತ ಬರತೊಡಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಶವೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಮನ್ರೋನಂತಹ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಗವರ್ನರಿಗೂ ಕೂಡ ಇದರ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಕುರಿತಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಂತಹ ದಾಖಲೆಗಾಗಿ ನಾವು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಆಳಿದ ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಲೈಟನರ್‌ನು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಬಹಳ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಪಂಜಾಬ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಗಾಂಧೀಜಿಗೆ ಅವರ ಅಂತರ್ಬೋಧನೆಯಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಹರ್ಟಾಗ್‌ಗೆ "ನನ್ನ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳು ಅಥವಾ ಪೂರ್ವ ನಿಶ್ಚಿತ ಭಾವನೆಗಳು ನಾನು ದುಂಡುಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ" ಎಂದು ಉತ್ತರ ನೀಡಿದ್ದರು.

IX

ಅಂತೂ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವೂ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಎ.ಡಿ.ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್ ಬರೆದ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಪತ್ರವು ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂತು. ಆಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಓದು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ಕೇವಲ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು

ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರು. ಅಂದರೆ ಅದು ಏನಿದ್ದಾಗಲೂ ಓದುವುದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಬರವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ಅಂಕಗಣಿತವೂ ಇತ್ತು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಆಚೆಗೆ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂದುವರಿದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು.

ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾದುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆಗಳಿಂದ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು 'ಹೀನಾಯ ಸ್ಥಿತಿ'ಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬ್ರಿಟಿಷರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಇದನ್ನೇ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಓದು, ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಂಕಗಣಿತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ರಿಲಿಜಿಯನ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಓದು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇತ್ತು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳೂ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ 1835ರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವಧಿಯು ಕೇವಲ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅದು 1851ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಏರಿತ್ತು. ಮುಂದುವರಿದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಕೆಲವು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕೆಡುಕು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕೈಬಿಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಹಣದ ದಾಹವು ಎಷ್ಟಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್‌ನ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕುವಂತೆ ಮಾಡಿತಲ್ಲದೇ, ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಭಾರತದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಗಳೇ ಅಲುಗಾಡತೊಡಗಿದವು. ಮುಂದೆ ಅದು ಪತನಮುಖಿಯೂ ಆಯಿತು. ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದೂ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲಾಯಿತು. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲಾಗಿಯೇ ಮೆಕಾಲೆ ಮತ್ತು ಬೆಂಟಿಕ್, ಆಡಮ್ ಮೊದಲಾದವರು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ ಎಂದಾಗಲೂ – ಅದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೇ, ಆಂಗ್ಲಮಯದ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದರು.

1813ರಲ್ಲಿ ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿಯೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿಯೂ ವಿಲಿಯಮ್ ವಿಲ್ಬರ್‌ಫೋರ್ಸ್ ಎಂಬುವನು ಘೋಷಿಸಿದನು. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ "ಭಾರತೀಯರು ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಕದಂಬ ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ನಲುಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ತೀರಾ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ" ಟಿ.ಬಿ. ಮೆಕಾಲೆಯು ಕೂಡ ಇಂತಹದೇ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, "ಭಾರತದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿದ್ವತ್ ಎನ್ನುವುದು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಉತ್ತಮ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು 'ಸೆಲ್ಫ್'ಗೂ ಕೂಡ ಸರಿಸಮವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡಲಾಗಿರುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಶಿಶುವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ವಿಷಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಾಲಾಯಕ್ ಆಗಿವೆ". ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೆಕಾಲೆ ಸಾಹೇಬರು ಹೇಳುವಂತೆ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವೂ ಅಸಂಗತವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅಸಂಗತ ಇತಿಹಾಸ, ಅಸಂಗತ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅಸಂಗತ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ, ಅಸಂಗತ ಥಿಯಾಲಜಿ - ಹೀಗೆ ಇಡೀ ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನವೇ ಅಸಂಗತವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಇದರ ಅನಂತರ ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಕೂಡ ಇಂತಹದ್ದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಾಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಆತನು ಬ್ರಿಟೀಷರ ಅಧಿಕೃತ ಬರವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಕುರಿತು ಇರುವ ಇತರ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಈ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಜೂನ್ 25, 1853ರಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ಡೈಲಿ ಟ್ರಿಬ್ಯೂನ್ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮದ ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೇ, ಒಂದು ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಅದು ಹೇಗೆ ಬೈಬಲಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆಯೇ ಮೌಢ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ, "ಭಾರತೀಯ ಜೀವನವು ಯಾವಾಗಲೂ ಅನಾಗರಿಕ, ಸ್ಥಗಿತ, ಅನೈಸರ್ಗಿಕ ಹಾಗೂ ಋಣಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆಯನ್ನುಳ್ಳದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅದು ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಭಯಾನಕವಾಗಿ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯೊರೋಪಿಯನ್ನರು ಮನುಷ್ಯನೇ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡುವವನು ಎನ್ನುವಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲರು, ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಒಂದು ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

"ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೇಂಡ್ ಏನೇ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿರಲಿ, ಅದು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುವ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಾಧನವೇ ಆಗಿದೆ", ಹೀಗೆ

ಭಾರತವನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ನೋಡಲು ಆತನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕುತೂಹಲವಿತ್ತು.

ಅಷ್ಟಾದರೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರೀಕತೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಜೇಮ್ಸ್‌ಮಿಲ್ಲನನ್ನು ಮೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೇ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯ? ತನ್ನ 'ಹಿಸ್ಟ್ರಿ ಆಫ್ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಎನ್ನುವ ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ (1817ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ) ಆತ ಈ ಮಹಾನ್ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು. ಅಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಆತನು ಬರೆದ ಇತಿಹಾಸವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಘನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವವರಿಗೆ ಕೈಪಿಡಿಯೇ ಆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆಯುವವರಿಗೆ ಅದು ತಳಪಾಯವೇ ಆಯಿತು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯರ ಬಗೆಗೆ ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಮಿಲ್ಲನ ಪ್ರಕಾರ, "ಅಸ್ಥಿರತೆ, ಅಪ್ರಮಾಣಿಕತೆ ಹಾಗೂ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹವಲ್ಲದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಇತರರನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು: ಹಾಗೆಯೇ ಅನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಲಂಚಕೋರತನ ಇವು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಗುಣಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಸಂಪತ್ತು ಬಂದರೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಇರಬಲ್ಲರು. ಹಿಂದುಗಳಾದರೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ದರಿದ್ರರು ಮತ್ತು ಬೈರಾಗಿಗಳು; ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಹಿಂದುಗಳು ನಪುಂಸಕರು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಗುಲಾಮರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದವರು". ಹಾಗೆಯೇ ಚೀನಿಯರು ಕೂಡಾ. ಹಿಂದೂಗಳು ಮಳ್ಳರು, ಕಳ್ಳರು, ಸುಳ್ಳರು. ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಅನಾಗರಿಕವಾದ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂತಹವರು ಇರಲಾರರು. ಚೀನೀಯರು ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಗಳು ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಹೇಳುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಹೇಡಿಗಳೂ ಅಸಹ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಬ್ಬರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಇತರರನ್ನು ಹಳಿಯುವವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಮಂದಿ – ಚೀನೀಯರು ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯರು – ದೈಹಿಕ, ವೈಯುಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಾ ಕೊಳಕರಾಗಿರುವವರು.

ಮಿಲ್ ಹೇಳುವಂತೆ, ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುನ್ನತವಾಗಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ತುಂಬಾ ಅತ್ಯುನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು. ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇ

ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿದ್ದಾಗಲೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹಿಂದೂಗಳಿಗಿಂತ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದು ಮಿಲ್ಲ್ ಚಿನ್ನದಂತಹ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಅದೆಂದರೆ ಯುದ್ಧವೀರ ಯುರೋಪಿಯನ್ ದೇಶಗಳಂತಲ್ಲದೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂದುಗಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹಿಂದೇಟು ಹಾಕುವವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರಂತೆ! ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸಿದವರಂತೆ, ಮತ್ತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಗಳೆಂದರೆ ಕಾಲುದಾರಿಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುತ್ತವೆಯಷ್ಟೇ. ನದಿಗಳಿಗೆ ಸೇತುವೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಎನ್ನುವುದು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೂಗಳ ಗುಲಾಮಗಿರಿ ಮತ್ತು ಕ್ರೂರತ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಗುಣ, ನಡತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಧೈರ್ಯ– ಶೌರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಿಗಿಲಾದವರು.

ಹಾಗಾದರೆ ಹಿಂದೂಗಳ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿರುವುದು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ? ನೂಲುವಿಕೆ, ನೇಕಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಬಟ್ಟೆ ಮಡಿ ಮಾಡುವಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳು ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗಿಂತ ಮುಂದುವರಿದಿರುವರಂತೆ. ಉಣ್ಣೆಯ ಕೆಲಸ, ಹಾಗೆಯೇ ಹರಳು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನಯಗೊಳಿಸುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಣ್ಣು ವೇಷಹಾಕುವುದು ಮತ್ತು ಭಾಷಣ ಕಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದುಗಳು ಮುಂದುವರಿದವರು. ಆದರೆ ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಗಿಂತ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಹಿಂದೂಗಳ ನೇಯ್ಗೆಯ ಕೆಲಸವು ಅದರದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಾಗಲೂ ಅದು ದೂರಗಾಮಿಯೂ ಮತ್ತು ನಾವಿನ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದೆಯೂ ಇರುವಂತಹದು. ಅದನ್ನು ಉತ್ತಮವಾದ ಯಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ತಯಾರಿಸಿದರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಯಂತ್ರಗಳ ಬಾಳಿಕೆಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅದರ ಅಳವಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಿಗಿರುವ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮಿಲ್ ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಮೊಂಡು ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಅನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜವೊಂದರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಮಿಲ್ ಸಾಹೇಬರು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಈ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. "ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಒರಟರಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಮೋಸ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಎಷ್ಟು ಸರ್ವ ಸಾಧಾರಣವಾದುದೆಂದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹಂಚುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿದೆ. ಗೋಥಿಕ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಜನಗಳು ಅಲೆಮಾರಿತನವನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೆಡೆ ನೆಲೆಸಿ ಬಾಳ್ವೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದೂಗಳಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ".

ಹೀಗೆ ಮಿಲ್ಸ್, ವಿಲ್‌ಬರ್‌ಫೋರ್ಸ್, ಮೆಕಾಲೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಮೊದಲಾದವರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯರು ರೀತಿ – ನೀತಿಗಳು ನಾಗರಿಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನಾಗರಿಕರಾದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವರ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಅವರ ಭಾರತೀಯತೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಹಾಕಿ ನಾಗರಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಿಲ್ಸ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯರು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಾದರೆ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಾರೆ; ಮೆಕಾಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅವರು ಆಂಗ್ಲರಾಗಬೇಕು, ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತೀಯರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಾಗಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇಕೆ ಇವರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲಿಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನೊಬ್ಬನಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ನಾಮಧೇಯ ಹೆನ್ರಿ ದಂಡಸ್ ಎಂದು. ಈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದಲೇ ಭಾರತವನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಆಳಿದ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ "ಭಾರತೀಯರು ಬ್ರಿಟೀಷರಿಂದ ಆಳಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೇ ಯೋಗ್ಯರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಬ್ರಿಟೀಷರು ಅವರಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞರೂ ಆಗಿರಬೇಕೆಂತೆ! ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ" ಅವರಿಗೆ ನಾವು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಅವರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಮುಂದೆಂದೂ ನಮಗೆ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿಬೇಕು. ಅವರು ನಾಗರಿಕರು ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಅಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಕೃತಕೃತರಾಗಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದೂ ಸಾರಿದ್ದಾನೆ! ನಮಗೆ ಇನ್ನೇನು ತಾನೇ ಬೇಕು?

ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ವಭಾವದ ಕುರಿತು ಇಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಳೆದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಗುರಿ ಇಡತೊಡಗಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ನಾಶ ಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಕೇವಲ ಅವಹೇಳನ ಮತ್ತು ಅನಾದರ ತೋರಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಅದರ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನೇ ತೊಡೆದು ಹಾಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಂತಹ ಯಾವುದೇ ನೇರವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದೇ ಸಲ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿಜ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅನಗತ್ಯವೂ ಆಗಿದ್ದವು. ಏಕೆಂದರೆ, ಸರಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಬೇರೆ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಗತ್ಯವಾದರೂ ಏನಿದೆ?

ಲಂಡನ್ನಿನಿಂದ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗೆ ಭಾರತದ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ವಿವರ ಕೇಳಿ ಪತ್ರ ಬರೆದ ತಕ್ಷಣವೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ನಡೆದು ಹೋಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲಾಯಿತು. ಲಂಡನ್ನಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಜನಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮೂಗುತೂರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಷರಾವನ್ನು ಬರೆಯಲಾಯಿತು. ಅದೇನು? "ಆದರೆ, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಜನಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ಅವರದೇ ಆದ ಅರೆಬರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತರುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ" ಹೀಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಕಟುವಾಗಿಯೂ ಅಪಮಾನಕರವಾಗಿಯೂ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೀಗಳೆಯಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ನೆರವುಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ದೊರೆದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಹಾಗಿರುವಾಗ, ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಮೂಲೆಗೊತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿತು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ನಾಶವೂ ಆಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅನಾದರ ಮಾಡುತ್ತ, ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಆನಂದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯವರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅನಂತರ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅದು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ನಡುವೆ ಒಂದು ತೊಡಕಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೀಡಲಾಗಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅದು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿತು. ಆ ಸಮತೋಲನದಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತರದ ಜನಗಳೂ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಮದ್ರಸಗಳು ಸ್ಥಳೀಯವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಘನತೆಯಿಂದ

ಮುಕ್ತವಾಗಿಯೂ, ಸರಿಸಮನಾಗಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೂ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದವು. ಇದೇ ರೀತಿಯ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾದ ಈ ಅನಾಹುತಗಳಿಂದ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಹಂತದ ಜನಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನಮಾನದಲ್ಲೂ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ಘನತೆ – ಗೌರವಗಳಿಂದ ಬಾಳದಷ್ಟು ಬಲವಾದ ಹೊಡೆತಗಳುಂಟಾದವು. ಹಾಗೆ ಹೊಡೆತ ತಿಂದ ಜನ ಸಮುದಾಯವನ್ನೇ ನಾನು ಈಗ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದು ನಾವು ಯಾರನ್ನೂ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆಯೋ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಜನಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಾದರೂ ಪ್ರಹಾರಗಳು ಬಿದ್ದವು. ಈ ಸಮುದಾಯಗಳವರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಚಳುವಳಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮತೋಲನಗಳು ಮರಳಿ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ತಲೆದೋರುತ್ತಿವೆ.

ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಇದೆ. ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ವಿದ್ಯಾವಂತರೆನಿಸಿಕೊಂಡವರು ಕೂಡ ಅವರು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದ ಬಗೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಮಾಜವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಅವರು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗಿರುವವರ ಬಗೆಗೂ ಅನಾದರ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದುರಂತದ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ, ಒಂದು ಶತಮಾನದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಹಾಗೂ ದಣಿದಿರುವ ಅನುಭವವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಂದಿಟ್ಟಿದೆ.

ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಶಿಕ್ಷಣ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಏನು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತ್ತೋ ಹಾಗೂ ಅದರ ಮೂಲೋಚ್ಚಾಟನೆಗೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೂಡಲಾಯಿತೋ ಅದು ಈಗ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿದೆ. ಕಳೆದು ಹೋದುದನ್ನು ಈಗ ಮತ್ತೆ ಸಜೀವವಾಗಿ ಪರಿಚಯಗೊಳಿಸಿದರೂ, ಅಥವಾ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದರೂ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಆಗಲಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದು ಏನಿದೆಯೋ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಅಷ್ಟಕಷ್ಟೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಏನಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಕಾಲಾನುಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಗತ್ಯವೆಂದು ಕೊಂಡದ್ದು ಈಗ ನಮ್ಮಬೆನ್ನಿಗೆ ಏಕೆ ಭಾರವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಅರಿವು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಯಾವುದರ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎನ್ನುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲದು.

ದಾಖಲೆಗಳು

ಅನುಬಂಧ-ಎ – I

ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಅವರು ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ನೀಡಿದ ಆದೇಶ 26.6.1822 (ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. ರೆವಿನ್ಯೂ ಕನ್‌ಸಲ್ಟೇಶನ್ : ಸಂ. 920 : ದಿ. 2.7.1832)

1. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಜನಗಳ ದಡ್ಡತನ ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚರ್ಚೆಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ನಡೆದಿವೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಕೇವಲ ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಾಗಿವೆ. ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಇಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ತುಂಬ ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸುವುವು ತೀರಾ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿವೆ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದತ್ತವಾದ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪೌರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇದೀಗ ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಈಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆಯಾಗಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಅಧಿಕೃತ ನಿಲುವುಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಅಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯಾಗಿದೆ. ನಾವು ಅದರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತೇವೆಯಲ್ಲದೇ, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಗಣತಿಗೂ ಆದೇಶಿಸಿರುತ್ತೇವೆ..ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಾಖಲೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಭಾಗಶಃ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅವು ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ನಡೆದಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ ಹಾಗೂ ಅವು ಬಹಳ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಈ ದೇಶದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೂ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಂತಹ ಅಗತ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೂ ಕಷ್ಟವೇ. ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಲಭ್ಯವೇ ಇರಲಾರದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಲಭ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾವು ಒಂದೆರಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೆವೆಂದಾಗಲೂ ಅದರಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಉತ್ತರಿಸಿಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಖಚಿತವಾದ ಉತ್ತರಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಾವೇನೂ ಭಾವಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ನಾವು ಜನಗಳಿಗೆ

ಯಾವ ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ಶಾಲೆಗಳಿವೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಓದು ಬರಹ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಷ್ಟು, ಯಾವ ಯಾವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ, ಯಾವ ಯಾವ ಜಾತಿಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವ ವಿವರಗಳು ಈಗ ನಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿವೆ.

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲು ಈ ಮೂಲಕ ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದುತ್ತಿರುವ ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳು ಯಾವಾಗ ತೆರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ ವರ್ಷ ಇಲ್ಲವೇ ವಾರದಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಶುಲ್ಕದ ವಿವರವನ್ನು ನೀಡುವುದು; ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ದೇಣಿಗೆ ನೀಡಿರುವುದೇಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ದೇಣಿಗಳ ಕ್ರಮ ಮತ10ುತ್ತಿ ದೇಣಿಗೆಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ವಿವರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೂ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವ ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು, ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ. ಅವುಗಳ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಶುಲ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲವೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರಗಳು ಸಂಭಾವನೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಭೂಮಿಯನ್ನೋ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ನೀಡುವುದು ಉಂಟು.

2. ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಗಳು ಕೇವಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮತ್ತು ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭವೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಸ್ತರಣೆಗೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಯ ಪಟೇಲ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವುದುಂಟು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಿಂದೂಗಳ ಹೆಂಗಸರು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ದೂರವಿರಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಲಿಂಗಭೇದವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರು ಕೇವಲ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಕುಣಿಯುವುದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅರ್ಹರಾಗಿರುವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಜ ಬಂದ್ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಬುಡಕಟ್ಟಿನ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಇದು ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಓದು – ಬರಹವನ್ನು

ನಿರಾಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು. ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಾಜರಾತಿಯೂ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇರಬಹುದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಇರಬಹುದು. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಓದುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು. ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ತುಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಮೂನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮಿಶ್ರ ಜಾತಿಗಳು ಅಥವಾ ಮೈಲಿಗೆಯ ಜಾತಿಗಳ ಪೈಕಿ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಮೂನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದೀತು.

3. ಈಗ ಇರುವ ಶಾಲೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ದೂರವಿಡುವುದು, ಜನಗಳು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತಾವೇ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗ. ನಾವೀಗ, ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕಾಗಿದೆಯಷ್ಟೇ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ಶಾಲೆಗಳು ಅನುದಾನ ನಿಂತು ಹೋಗಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೇ, ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಈಗ ನಾವು ಸಂಗ್ರಹಿಸ ಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು ತೀರಾ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವು ಬಂದಾಗಲಷ್ಟೇ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಈ ಮೂಲಕ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆಗಳ ರೀತಿ – ನೀತಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನಿಭಾಯಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಸ್ಥಳೀಯರು ತಮ್ಮದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಹಕರಿಸುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಿಂತುಹೋಗಿರುವ ದೇಣಿಗೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಶ್ರಮವಹಿತಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಹಿ

25 ಜೂನ್ 1822 ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ

II ಪತ್ರವನ್ನು ರವಾನಿಸಲು ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ
ನಂ. 459, ರೆವಿನ್ಯೂ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್

ಇವರಿಗೆ,

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು,
ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ

ಮಾನ್ಯರೇ,

ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಗವರ್ನರ್ ಇನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಅವರು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಸಿದ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಅದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಅದರ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿಯಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ನೀಡುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಲು ಈ ಮೂಲಕ ಆದೇಶಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಓದು ಬರಹ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಅವರ ಜಾತಿಗಳನ್ನೂ ದಾಖಲಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಶಾಲೆ ಆರಂಭವಾಗುವ ಸಮಯ, ತಿಂಗಳು ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದಾದರೂ ಶಾಲೆಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದೇಣಿಗೆಯಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಮೊತ್ತವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ. ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ, ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಶುಲ್ಕ ಅಥವಾ ಸಂಭಾವನೆಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಬೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೂ ಸರಕಾರಗಳು, ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಹಣ ಅಥವಾ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡುವುದುಂಟು – ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು.

ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಕೆಲವೇ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅದರಿಂದ ವಂಚಿತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವಿರುವುದಾಗಿ, ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಮೂದಿಸುವುದು.

ಫೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್
2 ಜುಲೈ 1822

ಡಿ. ಹಿಲ್
ಗವರ್ನರ್ ಅವರ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

III ಸುತ್ತೋಲೆ – ಫೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾಜ್ – 25 ಜುಲೈ 1822
(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 320 ಪ್ರೊ. 25.7.1822
ಪು. 6971–72 ನಂ. 7)

ನಾನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಅವರ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸರಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ರೆವಿನ್ಯೂ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಈ ಪತ್ರ ಮತ್ತು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಆದೇಶಿತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಶೀಘ್ರವೇ ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿ ಕಳುಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ನಿಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ನೀವು ನೇಮಕ ಮಾಡುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸಗಾರರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ರೀತಿ – ನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ನೀಡುವುದಲ್ಲದೇ, ಯಾವುದಾದರೂ ಅನುದಾನಗಳು ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿಯಲ್ಲದೇ ಬೇರೆಯದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೀಸಲಾಗಿಡುವಂತೆಯೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಈ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ — ಆರ್. ಕ್ಲಾರ್ಕ್
25 ಜುಲೈ 1822 — ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ IV ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಕೆನರಾ : 27.8.1822
(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 924 ಪ್ರೊ. 5.9.1822
ಪು. 8425–29 ನಂ. : 35 – 6)

1. ತಾವು ದಿ. 25 ಜುಲೈ 1822ರಂದು ಬರೆದಿದ್ದ ಪತ್ರ ಮತ್ತು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿದ – ಸರಕಾರದ ರೆವಿನ್ಯೂ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು ದಿನಾಂಕ 2 ಜುಲೈ 1822 ರಂದು ಬರೆದ – ಪತ್ರದ ಯಥಾ ನಕಲು ನನಗೆ ತಲುಪಿದೆ ಎಂದು ಈ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಲು ಹರ್ಷಪಡುತ್ತೇನೆ. ಸದರಿ ಪತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಮೂದಿಸಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತೀರಿ.

ತಾವು ಕೇಳಿರುವ ಅಗತ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾಲಾವಕಾಶ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈಗ ನಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗನ್ನಿಸುವಂತೆ ತಾವು ಕೇಳಿರುವ ವಿವರಗಳು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವು ಅತ್ಯಗತ್ಯವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

2. ಕೆನರಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಓದು ಬರಹಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆಗಳಾಗಲೀ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ.

ಇಂತಹ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರದಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಯಾವುದೇ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಲ್ಲ.

3. ಕೆಲವೊಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನನೊಬ್ಬನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದುಂಟು. ಆತನು ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಅಧ್ಯಾಪಕನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವೊಂದು ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳನ್ನು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ನೀಡುವುದೂ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮುಖಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆತನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಲ್ಲಾನು ಕೂಡ ಕೆಲವು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಾಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಆಗಾಗ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ.

ಉನ್ನತ ಜಾತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಓದು – ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಪರ್ಶಿಯನ್, ಹಿಂದು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದು ಅಪರೂಪ. ಅಥವಾ ಕಲಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಖಾಸಗಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಲ್ಲದೇ ಇತರ ಕೆಳಜಾತಿಯವರ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದೇ ತಪ್ಪು.

4. ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವುದು ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಹೀನಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದರ ಬಗೆಗೆ ಅನುಮಾನವೇ ಬೇಡ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕೊಂಕಣಿಗರು, ಶಿನ್ನವೀ

ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಮೀಪವಾದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ, ಇಲ್ಲಿನ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಜನಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೇ ನೀಡಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಥವಾ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

5. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ನಾನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸರ್ಜನ್ ಒಬ್ಬ ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರದ ತುಣಕೊಂದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಸೂಪರಿನ್‌ಟೆನ್‌ಡೆಂಟ್ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ವಾಕ್ಸಿನೇಶನ್ ಅವರು ನನಗೆ ಕೇಳಿದ ವಿವರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾನು ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರನ್ನು ಔಷಧಿ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರೆಂಬ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಅನಾನುಕೂಲವಷ್ಟೇ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಪುಟ 6, 7 ಮತ್ತು 8ರ ತುಣುಕುಗಳು:

6. ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಕ್ರೈಸ್ತರನ್ನು ಈ ವಿಷಯುವಾಗಿ ನೇಮಕಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ಜಾತಿಗಳು ನೇಮಕಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಲಾರದು ಎಂದು ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಬಹುತೇಕ ಜನ ಕೃಷಿಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕಣಿವೆ ಮತ್ತು ಕಾಡುಗಳ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಡಿಸಲುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನದೇ ತೋಟದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಪಟ್ಟಣಗಳಷ್ಟೇ ಇವೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ತೋರುವಂತೆ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವ ಜನಗಳೇ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಲ್ಲ ಆಸಕ್ತರಾದ ಜನಗಳೇ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

7. ಈ ಮಣ್ಣು ಇಲ್ಲಿಯ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದುದು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಈಗ ಕೃಷಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಈಗಲೂ ಆತನು ತನ್ನ ಮನೆಯಿಂದ ಕೃಷಿಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ದೈನಂದಿನ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಆತನ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಫಲ

ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ಕೆಲವೊಂದು ಪಟ್ಟಣದ ಜನಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಪಟ್ಟಣಗಳು ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವವರು ಕೊಂಕಣಿಗರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೊಂದು ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವುದು ವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿಯೇ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ವಿದೇಶೀ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಅವಕಾಶಗಳೂ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಪರಿಚಿತರನ್ನು ಹೊರಗಿಡುತ್ತಾರೆ.

8. ನಾನು ಕೆನರಾಕ್ಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಮೂಲ ಕೃಷಿಕರನ್ನು (ಅಂದರೆ ಬಂಟರನ್ನು) ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಕರನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಶಾಲೆ ಈಗ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನಾನು ವಿಜ್ಞಾನದ ಬಗೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದೇನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ, ಆತ ಅದನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕೈಬಿಡಲಾರನು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಔಷಧಿ ವಿತರಕನಾಗುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು.

9. ಈ ವಿವರಣೆಗಳ ಅನಂತರವೂ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಈ ನಮೂನೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಕೊಡಲೇಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬಯಕೆ ಇದ್ದರೆ ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಉಪಯೋಗವೂ ಆಗಲಾರದು. ಈಗ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಸೇವಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಮಾತ್ರವೇ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಜ್ಞಾನ ಇರುವವರು ಕೂಡ ಅಷ್ಟಕಷ್ಟೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಾಲಬಂಧ ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಲು ಕೆಲವೊಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಗೊತ್ತು. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ಅನೇಕರಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಹಳೆಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ಬಾಲಬಂಧಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಗಳೂರು,
ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಕಛೇರಿ,

27 ಆಗಸ್ಟ್ 1822
(ಅದೇ ಆದೇಶ) – 35–36

ಟಿ. ಹೇರೀಸ್
ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

V

ತಿನ್ನಾವೇಲಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 18.10.1822

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 828 ಪ್ರೊ. 28.10.1822 ಪು. 9936–7 ನಂ. : 46 ಮತ್ತು 49)

ನಿಮ್ಮ ಡೆಪ್ಯೂಟಿಯವರು ದಿನಾಂಕ 28 ಜುಲೈ 1822 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರದಂತೆ ನಾನು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಹುಡುಗಿಯರ ಜಾತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಳಂಬವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರೆಲ್ಲ ನರ್ತಕಿಯರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿವರವನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತಿನ್ನಾವೇಲ ಜಿಲ್ಲೆ
ಶರೇನ್ ಮಾದವಿ — ಜಿ.ವಿ. ಹಡಲ್ ಸ್ಟನ್
18 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1822 — ಕಲೆಕ್ಟರ್

(ವಿವರವನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ).

VI

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 29.10.1822

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 929 ಪ್ರೊ. 4.11.1822 ಪು. 10260–2 ನಂ. : 33 ಮತ್ತು 34)

1. 25ನೇ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಿಂದ ನೀವು ವಿವರಣೆ ಕೇಳಿ ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ಮೂಲಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿವರವಾಗಿದೆ.

2. ಈಗ ಇರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ – ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವು ಅತ್ಯಂತ ಸೀಮಿತವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅದು ಕೇವಲ ಓದುವುದು ಬರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾದುದಾಗಿದೆ. ಅದು ಕೇವಲ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ.

3. ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಶಾಲಾ – ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರವಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ದೇಶ ಪ್ರೇಮ ಇರುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಲೀ ದೇಣಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಕರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ.

4. ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದಲೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ 5 ಆಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಭಾವನೆಯಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 2,351 ರೂ. 4 ಆಣೆಗಳು ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು 41 ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಹಂಚಿದಾಗ ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ, ಅಂದರೆ ಮೊತ್ತ ಅಂದರೆ 57 ರೂ. 5 ಆಣೆ 5 ಪೈಸೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೆಚ್. ವಿಬಾರ್ಟ್
ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಇನ್‌ಚಾರ್ಜ್

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ
29 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1822

VI

ತಿನ್ನವೇಲಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 7.11.1822 (ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 931 ಪ್ರೊ. 18.11.1822 ಪು. 10545–6 ನಂ. : 37)

ನನಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳ ವಿವರವನ್ನು ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲು ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಪಂಜಮಹಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಶಾಲೆಗಳ ವಿವರವು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಈ ವಿವರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳು ಬಹುಶಃ ತಪ್ಪಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ದಾಖಲೆಯಾಗಿವೆ. ವಿವರವನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತಿನ್ನಾವೇಲಿ
7.11.1802

ಜೆ.ಬಿ. ಹಡ್ಲಸ್ಟನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

VIII

ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್, ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

23.4.1822

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 932 ಪ್ರೊ, 2.12.1882

ಪು. 10939–943 ನಂ. : 49)

ಇವರಿಗೆ,

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು,
ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ

ಮಾನ್ಯರೇ,

1. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಅವರು ದಿ. 25 ಜುಲೈ. 1988 ರಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ವಿವರ ಕೇಳಿ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

2. ತಖ್ತೆ ೧ರಲ್ಲಿರುವ ವಿವರವು ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಅವರ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ತಖ್ತೆ ೨ರಲ್ಲಿರುವ ವಿವರವು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಪೋಷಕರು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಪಾವತಿಸುವ ಸರಾಸರಿ ಶುಲ್ಕ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಾಗಿ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ತಖ್ತೆ ೩ರಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸರಕಾರಗಳು ನೀಡಿರುವ ದೇಣಿಗೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿವರಣೆ ಇವೆ.

3. ಶಾಲೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಅಲ್ಲಿ 13 ರಿಂದ 14 ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವವರು 15 ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರಾಗುವವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಸಿಗುವ ತನಕವೂ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

4. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನಿಯಮಿತವಾದ ಸಂಬಳ ದೇಣಿಗೆಯನ್ನಲ್ಲದೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಕರಿಂದಲೂ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ದಸರಾ ಮತ್ತು ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಹೊಸ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭ ಮಾಡುವಾಗಲೂ

ಶುಲ್ಕ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ನೀಡಲೇಬೇಕಾದ ಶುಲ್ಕವು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 14 ಆಣೆಯಿಂದ 3 ರೂಪಾಯಿವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪೋಷಕರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಯ ಬೆಳಗಿನ ಅವಧಿಯು 6 ಗಂಟೆಯಿಂದ 10 ಗಂಟೆ; ಮಧ್ಯಾಹ್ನ 1 ಗಂಟೆಯಿಂದ 2 ಗಂಟೆ ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿ 8 ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಹಬ್ಬಗಳಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ರಜೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು 4 ದಿನಗಳು ಹಾಗೂ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಮೊದಲ ದಿನ, ಹಾಗೆಯೇ ಅದರ ಅನಂತರ ಒಂದು ದಿನ ರಜೆ ಇರುತ್ತದೆ.

5. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನರ್ತಕಿಯರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರವೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕೈಕಲರ್ (Kykeler) ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೂಲುವುದು ಇವರ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣ ಅಪವಾದವೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ.

6. ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿಸುವ ಶಾಲೆಯೂ ಒಂದಿದೆ. ಅದು ಈ ಕಛೇರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬರಹಗಾರರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕೊಯಮತ್ತೂರು — **ಜೆ. ಸೆಲ್ವನ್**

23 ನವೆಂಬರ್ 1882 — ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

(ವಿವರವನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

IX

ಮಧುರೈನ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನು ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 842 ಪ್ರೊ. 13.2.1823 ಪು. 2402–406 ನಂ. : 21)

1. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರಣೆ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿದ್ದೆನು. ಬಡವರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕರೆತಂದರೆ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶಾವಾದಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ಅಂತ ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ, ನಾವು ಬಡವರು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆ ಏಕೆ? ಅವರು ದನಕಾಯುವುದಕ್ಕೇ ಸರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ದನ ಕಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬದುಕು ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಮಧುರೆಯ ಕೋಟೆ ಹಾಗೂ ಈ ಊರಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಸಬಾಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಅನುಕೂಲಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದ ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು. ಮದುರೆಯ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ 5 ಅಥವಾ 6 ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಸಬಾದಲ್ಲಿಯೂ 2 ಅಥವಾ 3 ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಶಾಲೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ 30 ರಿಂದ 40 ರಷ್ಟು ಪಣಗಳ ಸಂಬಳ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಊರಿನ ಮುಖಂಡರೆಲ್ಲರೂ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದರೆ ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉಳಿಯಬಲ್ಲವು. ಏಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಓದು – ಬರಹವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

2. ನಾನು ನೀಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ 8,00,000 ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 844 ಶಾಲೆಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ 13781 ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗ ಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

3. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಭಾಗಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರತೀ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಪೋಷಕರು ಬಡವರಾದರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ 1/2 ರಿಂದ 1 ಪಣ, ಅನುಕೂಲಸ್ಥರಾದರೆ 2–3 ಮತ್ತು 5 ಪಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಾದರೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 10 ರಿಂದ 30 ಪಣ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 5ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. 12 ರಿಂದ 15 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಾರೆ.

4. ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆದಿಯಿಂದಲೂ ವೇದ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 20 ರಿಂದ 50 ಪಣಗಳಷ್ಟು ಆದಾಯ ಬರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ 100 ಪಣಗಳಷ್ಟು ಆದಾಯ ಬರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದುಂಟು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

5. ಹಿಂದೂ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನರ್ತಕಿಯರಾಗಿರುವವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮಾತ್ರವೇ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ತಿರುಮಂಗಲಮ್
5 ಫೆಬ್ರವರಿ 1823

ಆರ್. ಪೀಟರ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

(ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

X

ತಂಜಾವೂರಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 953 ಪ್ರೊ. 3.7.1823 ಪು. 5345–47 ನಂ. : 61)

25 ಜು. 1822ರಂದು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು ಬರೆದ ಪತ್ರ ಮತ್ತು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿದ ನಮೂನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇದೀಗ ನಾನು ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲು ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಇಲ್ಲಿನ ತಹಶೀಲ್ದಾರ್ ಅವರಿಂದ ಪಡೆದು ನಿಮಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಖ್ತೆ ೧ ಮತ್ತು ತಖ್ತೆ ೨ರಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಮತ್ತು ಸರಕಾರವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ದೇಣಿಗೆಯಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಈ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ. (ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

ತಂಜಾವೂರು ನಾಗಪಟ್ಟಣಮ್
28 ಜುಲೈ 1823

ಜೆ. ಕಾಟನ್
ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

XI

ಮದ್ರಾಸಿನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 3
(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 931 ಪ್ರೊ. 13.11.1822
ಪು. 512–13 ನಂ. : 57–8)

1. 25 ಜುಲೈ 1822ರಂದು ತಾವು ಬರೆದ ಪತ್ರ ನನಗೆ ತಲುಪಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಾಗಿರುವ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು.

2. ಸರಕಾರದ ಆದೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಈಗ ನಾನು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿ, ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಅನುಮತಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇನೆ.

3. ಈ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀಡಿರುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಕೇವಲ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೇರಿದವುಗಳು.

4. ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ 5 ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರವರ ಐಚ್ಛಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ 13 ವರ್ಷ ತಲುಪುವರೆಗೆ ಅವರು ಅಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಜ್ಞಾನವಿದೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಜಾತಿಯ ಜನಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು ಎನ್ನುವಂತಿದೆ.

5. ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮೊದಲಾದುದನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಕರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಬಳವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

6. ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದೇಣಿಗೆಯಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಚ್ಯಾರಿಟಿ ಸ್ಕೂಲು'ಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ

ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮಿಶನರಿಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿವಿಧ ಜಾತಿ ಮತಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

7. ಚ್ಯಾರಿಟಿ ಸ್ಕೂಲುಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅವುಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರ ಇಚ್ಛೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ.

8. ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ 12ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪಗೋಡಗಳ ಹಾಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳು ಸಂಬಳ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. (ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

ಎಲ್.ಕೆ.ಜಿ. ಮದ್ರೆ
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ಮದ್ರಾಸ್ ಕಛೇರಿ
13 ನವೆಂಬರ್ 1822

XII

ಉತ್ತರ ಅರ್ಕಾಟಿನ ಮುಖ್ಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

3.3.1823

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 844 ಪ್ರೊ. 10.3.1823
ಪು. 2806–16 ನಂ. : 20–1)

1. ಈ ಮೂಲಕ ನಾನು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಹರ್ಷಪಡುತ್ತೇನೆ.

2. ತಮ್ಮ ಸೆಕ್ರೇಟರಿಯವರು ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಜೊತೆಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿರುವುದಲ್ಲದೇ ನಾನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಂದ ಅನುದಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ.

3. ಅನುದಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವವರ ವಿವರಗಳು ಇಂತಿವೆ. ಅರ್ಕಾಟಿನಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಚಮೀರ್‌ನ (Chamir) ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ತಮ್ಮ ಬೋರ್ಡಿಗೆ 10 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1820ರಂದು ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

4. ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು (28) ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳ ಖರ್ಚನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರಗಳು ಭರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಈಗಲೂ ಸರಕಾರದಿಂದಲೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹಣ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವು ರೂ. 516–11–0.

5. ಸೌತ್‌ಗಡ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಯಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ರೂ. 1/4 ರಷ್ಟು ಅನುದಾನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ 8 ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವೇರಿ ಪಾಕ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕಾಲೇಜಿಗೆ 5–8–4ರಷ್ಟು ಅನುದಾನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಅನುದಾನದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

6. ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತಜ್ಞರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು ಅವರು ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಥವಾ ಅವರ ಉದ್ದೇಶಗಳಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

7. ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಹಿಂದಿಯ ಭಾಷೆಯ ಶಾಲೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 5 ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದಿನ 5 ಅಥವಾ 6 ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತವಾಗಿಯೇ, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿಯೋ ಇಲ್ಲವೇ ಪಾರಂಪರಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. (ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರವರ ಕಛೇರಿ, ವಿಲಿಯಮ್ ಕೂಕ್
3 ಮಾರ್ಚ್ 1823 ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

XIII

ಚಿಂಗಲ್‌ತುತ್ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 3.4.1823
(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 346 ಪ್ರೊ. 7.4.1823
ಪು. 3493–96 ನಂ. : 25)

1. ದಿ. 25 ಜುಲೈ 1822ರಂದು ನಿಮ್ಮ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯವರು ಬರೆದ ಪತ್ರವು ನನ್ನ ಕೈ ಸೇರಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ಹರ್ಷಪಡುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದರಲ್ಲಿ

ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

2. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಿದ್ದೇನೆ.

3. ಒಬ್ಬ ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರನು ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ. 3 1/2 – 12 ಗಳಷ್ಟು ಸಂಬಳವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನನಗನ್ನಿಸುವಂತೆ ಸರಾಸರಿ ಅದು ರೂ. 7 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇರಲಾರದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರವರ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಪಾಠದ ಅವಧಿಗೆ ಕಲಿಯಲು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರ ಹಾಜರಾತಿಯೂ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ವ್ಯಾಕರಣ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಹೊರತು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗಾಗಲೀ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಲೀ, ಅವರು ಏನನ್ನೂ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

4. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರಗಳು ಯಾವುದೇ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಉಂಬಳ ನೀಡಿರುವುದುಂಟು.

5. ನಾನು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವುದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಆದೇಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

6. ಒಂದು ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳ ಹಂತಕ್ಕೆ ಇಳಿದರೆ ಅದೇನೂ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೈಗೊಂಡಂತಹ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುವುದೇ ಎನ್ನುವ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಆತಂಕವಿದೆ. (ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

ಚೆಂಗಲ್‌ಪೇಟ್ ಪಟ್ಟಂ
3 ಏಪ್ರಿಲ್ 1823

ಎಸ್. ಸ್ಮಾಲೀ
ಕಲೆಕ್ಟರ್

XIV

ದಕ್ಷಿಣ ಅರ್ಕಾಟಿನ ಮುಖ್ಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 29.6.1823 ಕಡಲೂರು

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 954 ಪ್ರೊ. 7.7.1823 ಪು. 5622–24 ನಂ. : 59–60)

1. ನಿಮ್ಮ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಸೆಕ್ರೇಟರಿಯವರು ದಿ. 25 ಜುಲೈ 1822 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ ತಲುಪಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಅಂಕಿ–ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

2. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ತಿಳಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಟ್ಟು ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಲಬಾರಿ ಮತ್ತು ಜೆಂಟೂ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಓದಲು ಮತ್ತು ಬರೆಯಲು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪಣ ಅಥವಾ ಒಂದು ಪಗೋಡವನ್ನು ಅವನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಕೂಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ 6 ರಿಂದ 10 ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ 12 ರಿಂದ 2 ಗಂಟೆ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಗೆ 3 ರಿಂದ 7 ಅಥವಾ 8 ರವರೆಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಾರೆ.

3. ಇಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಾನೂನು, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಖಾಸಗಿ ಅಥವಾ ಸರಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರವು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ. (ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

ಪ್ರಿನಿಕಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಕಛೇರಿ, ಕಡಲೂರು — **ಸಿ. ಹೈಡ್,**
29 ಜೂನ್ 1823 — ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

XV

ನೆಲ್ಲೂರಿನ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ (23.6.1823)

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 952 ಪ್ರೊ. 30.6.1823 ಪು. 5188–91 ನಂ. : 26)

1. ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ತೊಂದರೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ನೀವು 25 ಜುಲೈ 1822ರಂದು ಬರೆಧ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಈಗಾಗಲೇ ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

2. ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಕಳಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಈ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವು ನನ್ನ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿವರಗಳಾಗಿವೆ.

3. ಬಿ. ತಖ್ತೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ವೇದ, ಅರೇಬಿಕ್, ಈ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಖ್ಯೆ, ಅವರ ವೇತನ ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರಗಳು ನೀಡಿರುವ ಉಂಬಳಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ವಿವರಗಳಾಗಿವೆ. ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರಗಳು ನೀಡಿರುವ ಈ ನೆರವನ್ನು ಕಂಪನಿಯು ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ತಖ್ತೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

4. ತಖ್ತೆ 'ಎ'ಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಅನುದಾನಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವೊಂದು ಶಾಲೆಗಳು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೂ ಉಂಟು.

5. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 3 ರಿಂದ 6 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದ 2 ರಿಂದ 4 ರೂಪಾಯಿಗಳು ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳವಾಗಿ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇತರ ಖರ್ಚಿನ ಬಾಬ್ತಿಗಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ. 3.00 ಹಾಗೆಯೇ ರೂ. 1 ಬರವಣಿಗೆಯ ವೆಚ್ಚ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಗೆ ಸಂದಾಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಾದರೆ ರೂ. 2.00ಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

6. ನನಗನಿಸುವಂತೆ ಸ್ಥಳೀಯರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 5 ವರ್ಷ ತುಂಬಿದಾಗ ಅವರನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಮೊತ್ತವನ್ನಲ್ಲದೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಗುರುವಿಗೆ ಒಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮತ್ತು ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ಮರುದಿನ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುವಾಗ, ಹಾಗೆಯೇ ಆರಂಭದ ಯಾವುದಾದರೂ ಪಾಠವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದಾಗ – ಅಂದರೆ ಬಾಲ ರಾಮಾಯಣ, ಅಮರ ಮೊದಲಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿ ಹೋಗುವಾಗ – ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

7. ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಓದಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವ ಪೋಷಕರು

ತಕ್ಷಣವೇ ವಿದ್ಯಾವಂತನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮಕ್ಕಳು ಅವನಿಗೆ 2 ರಿಂದ 4 ಆಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಊಟ – ವಸತಿಯ ಅವರವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಪಾವತಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು, ಬೇರೆ ಹುಡುಗರನ್ನು ಜೊತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 1/4 ರಿಂದ 1 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದರೆಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ, ಅವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೂ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮೂಲಕ ಅನುಮತಿಸಲು ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

ಜೆಂಟೂ ಶಾಲೆಗಳು	642
ವೇದ ಶಾಲೆಗಳು	83
ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಶಾಲೆಗಳು	5
ಕಾನೂನು ಶಾಲೆಗಳು	3
ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಾಲೆಗಳು	1
ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳು	50
ತಮಿಳು ಶಾಲೆಗಳು	4
ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಸಂಗೀತ ಶಾಲೆಗಳು	1
ಒಟ್ಟು	**804**

ನೆಲ್ಲೂರು
23 ಜೂನ್ 1823

ಟಿ. ಫ್ರೇಸರ್,
ಕಲೆಕ್ಟರ್

(ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

XVI

ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ (ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಪ್ರೊ. 13.1.1823)

ಇವರಿಗೆ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು,
ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ
ಫೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್

ಮಾನ್ಯರೇ,

1. ನಿಮ್ಮ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯವರು ದಿ. 25 ಜುಲೈ 1822 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಗೌರವ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

2. ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳು ಎನ್ನುವ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಕಾಲಂ, 'ಛಾತ್ರೇಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ'ಗಳು ಎಂದು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೆಂಟೂಗಳ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ (ಹಿಂದೂ) ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 5ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸುಮಾರು 12 ರಿಂದ 17ನೇ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲಾ ಅವಧಿಯು ಬೆಳಗ್ಗೆ 6 ರಿಂದ 3 ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆ 4 ರಿಂದ 6 ರವರೆಗೆ ಶಾಲೆ ತೆರೆದಿರುತ್ತದೆ.

3. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೊದಲಿಗೆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಕಾಗುಣಿತ ಸರ್ವನಾಮ, ನಾಮಪದ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮರಳಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಬರೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾದ ಮೇಲೆ ತಾಳೆ ಓಲೆಯ ಬಾಲರಾಮಾಯಣ, ಅಮರ ಮೊದಲಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಲು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಜೆಂಟೂ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಣಿತ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆಸಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

4. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾಳೆವೋಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಗದಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿತರೆಂದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಶಾಲೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಅವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ

ಅವರಿಂದ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಅಥವಾ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕ-ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

5. ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವೈದ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಓದು ಬರವಣಿಗೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಶಾಲೆ ಬಿಡಿಸಿ ವೇದ – ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

6. ವೇದಗಳನ್ನು ಹಿಂದೂಗಳು ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ತಾಯಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಗೂ ಬಳಸುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದವಾಗಿದೆ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಕಾನೂನು, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ಥಿಯಾಲಜಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳೆಲ್ಲ ಇಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು – ಅಗ್ರಹಾರ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

7. ಈ ದೇಶದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಸತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

8. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಸರಕಾರ ಕೂಡ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ, ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಲ್ಲೂರಿನ ವೆಂಕಟನರಸಿಂಹ ಅಣ್ಣಾರಾವ್ ಎನ್ನುವ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಜೆಂಟೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರನ್ನೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನೇಮಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ 3 ಪಗೋಡಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 33 ಆಗಿದೆ. ಅದರೆ ಅವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

9. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನರ್ತಕಿಯರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

10. ಜೆಂಟೂಗಳ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ 6 ಆಣೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವರ ಕಾಗದ, ಪುಸ್ತಕ, ಊಟ, ವಸತಿ ಹಾಗೂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಭಾವನೆಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶುಲ್ಕವು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರನ ಸಂಬಳವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ತಲೆಗೆ 1/4 ರಿಂದ 2 ರೂ.ಗಳು.

11. ಈ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳು ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಂದ ಮತ್ತು ದಾನಿಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳು. ಕೆಲವುಗಳು ದಾನಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಆದ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಳವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾನ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅವರಿಗೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕುಲ ಗೌರವಾರ್ಹವಾದ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಸರಾಸರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕವು ರೂ. 60 ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

12. ಈಗ ನೀಡಿರುವ ವಿವರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಜೆಂಟೂಗಳ 465 ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ 4,847 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. 44 ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ 199.,

13. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ (ಇವರಲ್ಲಿ ಜೆಂಟೂಗಳ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ 41 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ) 19 ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ 236 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು 9 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (6 ರಿಂದ 15 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ) ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ 1/4 ರಿಂದ ಆಣೆಯನ್ನು ಪಾವತಿಸಲಾಗುವುದು. ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಾಧನಗಳಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ 4 ಆಣೆ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ಮೊಹಿಯುದ್ದೀನ ಅವರ ಮಗ ಫರೇಲ್ ಅಂತಹವನು.

14. ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ಥಿತಿವಂತರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಹಕಾರವೂ ದೊರೆಯುವುದುಂಟು. (ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣ **ಜೆ.ಎಸ್. ಟೇನ್**
3 ಜುಲೈ 1823 ಕಲೆಕ್ಟರ್

XVII

ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

14.4.1823

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 947 ಪ್ರೊ, 1.5.1823 ಪು. 3847–50 ನಂ. : 6–7)

1. ದಿ. 25 ಜುಲೈ 1822ರಂದು ನಿಮ್ಮ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯವರು ಬರೆದ ಪತ್ರ ತಲುಪಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತೇನೆ.

2. ಅದರಲ್ಲಿ ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯನ್ನು ವಿವರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಈ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿ.

ವಾಲ್ಟೇರ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಅವರ ಕಛೇರಿ, ಜೆ.ಸ್ಮಿತ್
14.5.1823 ಕಲೆಕ್ಟರ್

(ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

XVIII

ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬರೆದ ಪತ್ರ

23.8.1823

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ ಸಂ. : 959 ಪ್ರೊ, 28.8.1823 ಪು. 74556–57 ನಂ. : 35–36)

1. ದಿ. 25 ಜುಲೈ 1822 ರಂದು ಬರೆದಿರುವ ಸುದೀರ್ಘ ಪತ್ರದಿಂದ ವಿವರಗಳು ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ನನಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ತುಂಬಿರುವ ವಿವರಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆ, ಅವರ ಜಾತಿ, ಮುಸಲ್ಮಾನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿವೆ.

2. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 7 ರಿಂದ 15 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 7 – 5 ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು

ವಿನಿಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಥಿಯಾಲಜಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿವೆ. ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ.

3. ಜ್ಯಾಲೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರದಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ 7 ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ 44 ರಿಂದ 47 ಕಾರಿಯಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

(ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

ಜೆ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಸೌಂಡರ್ಸ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ
23 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1823

XIX

ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 17.8.1823 (ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ. : ಸಂಖ್ಯೆ 958, ಪ್ರೊ. 25–8–1823 ಪು. 7167–85 ನಂ. 32–33)

1. ದಿನಾಂಕ 25 ಜುಲೈ 1822ರಂದು ಮತ್ತು ದಿ. ಜೂನ್ 1822ರಂದು ನೀವು ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ತಡವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಅಮಲ್ದಾರರು ವಿವರಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ತಡವಾದುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.

2. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 9,27,857 ಆಗಿದೆ. ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೂ ಇರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೇವಲ 533 – ಇದನ್ನು ಸುಮಾರು 6,641 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಥವಾ ಪ್ರತೀ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸರಾಸರಿ 12 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅಥವಾ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಏಳು ಮಂದಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

3. ಹಿಂದೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 6398. ಮುಸಲ್ಮಾನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 243 ಇವರೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಿನವರೆಲ್ಲ ಗಂಡಸರೇ, ಕೇವಲ 6 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದೂಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

4. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ತಮಿಳು ಶಾಲೆಗಳು, 21 ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು, ಮರಾಠಿ 23 ಶಾಲೆಗಳು, ತೆಲುಗು 226 ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೆಯೇ 235 ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸು. 23 ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದು ಅವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಮೀಸಲಾಗಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಹಿಂದೂ ವಿಜ್ಞಾನಗಳಾದ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ತರ್ಕ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವುಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

5. ಹಿಂದೂ ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲಾ ಯುವಕರೇ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉನ್ನತ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ಹಾಗೂ ಅಂಕಗಣಿತವನ್ನಷ್ಟೇ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ನಾನು ಈ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವಾಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾನು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದೂ ಶಾಲೆಗಳನ್ನೇ ಗಮನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಮುಸ್ಲಿಂ ಶಾಲೆಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

6. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಐದು ವರ್ಷ ತುಂಬಿದಾಗ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಬಂದಾಗ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮನೆಗೆ ಕರೆತರಲಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಗಣಪತಿಯ ಮುಂದೆ ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಈಗಷ್ಟೇ ತೊಡಗುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲಾಗುವುದು. ಶಾಲೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾದಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಓಂ ಕಾರವನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯ ದಿನವೇ ಮಗುವಿನ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

7. ಕೆಲವೊಂದು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 5 ವರ್ಷವಷ್ಟೇ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಪಾಲಕರಿಗೆ ಬಡತನವೋ ಅಥವಾ ಬೇರೇನಾದರೂ ಕಾರಣಗಳಿದ್ದಾಗ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಪಾಲಕರು ಕೂಡ ಬಹಳ ವರ್ಷ ಅಂದರೆ 14 ರಿಂದ 15 ವರ್ಷ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ.

8. ಶಾಲಾ ಅವಧಿಯು ಅಪರೂಪಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ

6 ಗಂಟೆಗೆ ಶಾಲೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಗೆ ಮೊದಲು ಬಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗುವುದು. ಅದು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಗೌರವ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಬಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಬರೆಯಲಾಗುವುದು. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಬಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಸಣ್ಣದಾಗಿ ಒಂದು ಏಟು ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಹಾಗೆ ತಡವಾಗಿ ಬರುತ್ತಲೇ ಏಟಿನ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರುತ್ತಲೇ ಹೋಗುವುದು. ಸೋಮಾರಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕೈಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಮಧ್ಯೆ ಕೋಲನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೇತಾಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಮೊಣಕಾಲೂರಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸಲು ಹೇಳಲಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಬಸ್ಕಿ ತೆಗೆಸಲಾಗುವುದು.

9. ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಥವಾ ಎತ್ತರಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರಗತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುವುದು. ತುಂಬಾ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಮಾನಿಟರ್‌ನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಶಃ ಇರಿಸಲಾಗುವುದು. ದೊಡ್ಡವರು ನೇರವಾಗಿ ಮಾಸ್ತರ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಾಸ್ತರರು ಇಡೀ ಶಾಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಿಗಾ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ತರಗತಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತರಗತಿಗೆ ಅವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಮೇಲೇರುತ್ತಾನೆ. ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಮೊದಲಿಗೆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಬೆರಳಿನಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಯೂರೋಪ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವಲ್ಲ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅಭ್ಯಾಸವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಠದ ಮೂಲಕ ಬರೆಯಲು ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಅಥವಾ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ಗರಿಕೆಯಂತಹ ಸಾಧನ, ಭೂರ್ಜ್ವಪತ್ರ ಅಥವ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಅಥವಾ ಕಡತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಪೆನ್ಸಿಲ್‌ನಂತಹ ಸಾಧನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಅವರು ಸ್ಲೇಟಿನ ಹಾಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಡತಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಅಗಲವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಅಡಿ ಅಗಲ ಮತ್ತು ಮೂರು ಅಡಿ ಅಲಗವಿರುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಈ ಬೋರ್ಡಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಕ್ಕಿ ಬೆರೆಸಿ, ಚಾರ್ಕೋಲ್ ಮೆತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು (ಅಂದರೆ ಕಡತ) ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನ. ಮೊದಲಿಗೆ ಗಂಜಿಯಿಂದ ಹದಮಾಡಿ, ಎರಡು ಮಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ (ಪುಸ್ತಕದ ಹಾಗೆ) ಚಾರ್ಕೋಲ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಅಂಟುಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಒದ್ದೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬರೆಯಲು ಬಳಸುವ

ಪೆನ್ಸಿಲನ್ನು ಬುತ್ತಪ್ಪ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ 'ಚಾಕ್'ನ ಹಾಗಿರುತ್ತದೆ.

10. ಅಕ್ಷರ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಕಾಗುಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ನಾಮಪದಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬಳಿಕ ಲೆಕ್ಕ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಆಮೇಲೆ ಮಗ್ಗಿಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ 1 ರಿಂದ 100ರವರೆಗೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೂಡಿಸುವ ಕಳೆಯುವ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಗುಣಾಕಾರ ಮತ್ತು ಭಾಗಾಕಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಅಳತೆ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರಮ ಪಡಲೇಬಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪೂರ್ಣಾಂಕಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು, (ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ದಶಮಾಂಶ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕರ ಪದ್ಧತಿ) ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಗ್ಗಿ, ಗುಣಿಸುವುದು ತೂಕದ ಪ್ರಮಾಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸಾಲಾಗಿ ಕಲಿತ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

11. ಶಿಕ್ಷಣದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಂತವು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕೈಬರಹಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿದೆ. ಅವರ ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು, ಕೋಪಿ ಬರೆಯುವುದು, ಓದುವುದು, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದುವುದು, ಕಂಠಪಾಠ, ಆ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಷರೋಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಓದುವುದು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

12. ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯವರೂ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಭಾಗವತ; ಆದರೆ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳ ಮಕ್ಕಳು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ. ನಾಗಲಿಂಗನ ಕಥಾ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಪುರಾಣ, ಕುಮಲೇಶ್ವರ ಕಲಿಕಾ ಮಹಾತ್ಮೆ ಮೊದಲಾದವು ಅಂತಹ ಪತ್ರಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಲಿಂಗಾಯತರು, ಬಸವ ಪುರಾಣ, ರಾಘವಾಂಕನ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ, ಅನುಭವಾಮೃತ, ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ, ಗುರು-ಲಘುಗಳು(?) ಮೊದಲಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಓದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

13. ಇದಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಥೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಚತಂತ್ರ, Bhatalapunchavansatee (?), Punckleesoopookatahuller (?). ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ, ಮೊದಲಾದುವು ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳು, ದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅವರು ಓದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳು ಅನೇಕ ನಿಘಂಟುಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣ ಪುಸ್ತಕಗಳಾಗಿವೆ. ನಿಘಂಟು, Subdamumbured (ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ) (?), ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣಾಂ, ವ್ಯಾಕರಣ ಆಂಧ್ರದೀಪಿಕಾ, ಆಂಧ್ರ ನಾಮ ಸಂಗ್ರಹ ಮೊದಲಾದುವು ಅಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕೊನೆಯ ಮೂರು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಓದಲೇಬೇಕಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಓದದಿದ್ದರೆ ದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಲೆ ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಾಸ್ತರರುಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ದುಡ್ಡುಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಪ್ರತಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆಗಳಿರುವ ಇಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ತಪ್ಪುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಲಿಪಿಕಾರ ಸೋಮಾರಿತನ, ಅಸಡ್ಡೆ ತನಗಳಿಂದಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ದೋಷಗಳು ಹಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರತಿಗಳು ದೋಷಪೂರಿತವಾದವುಗಳು.

14. ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿವೆ. ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ, ರೀತಿ–ನೀತಿಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಭಾಷೆಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪದ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಭಾಷೆಯ ದೈನಂದಿನ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಲಿಪಿಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿವೆ. ಯಾರು ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಷೆಯ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಓದಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯರು ಈ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಕಾವ್ಯವು ಅವರು ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಬರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪದಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಜನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ವಿವರಿಸಬಲ್ಲವರಾದರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಭಾಷೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಂಠ ಪಾಠ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕವೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಾಲಾ ಬಾಲಕನೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳ

ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಗಿಣಿಗಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಶ್ರಮದಾಯಕ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ಕಲಿತ ಪಾಠದಿಂದ, ಕಠಿಣ ಶ್ರಮದಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯರು ಏನನ್ನೂ ಕಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಕೇವಲ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಓದು-ಬರವಣಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಬರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಜ್ಞಾನವೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ರೀತಿಯ ನೈತಿಕತೆಯೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ತನ್ನ ಯವ್ವನವನ್ನು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೂಡ ಕಲಿತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆತನು ಸಾವಿರಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪದಗಳಿಗೆ ತೀರ ದೂರದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೂಡ ಆತನಿಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಇವುಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಯೂಕ್ಲೈಡ್‌ನ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅಸಮರ್ಪಕವಾದ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದಾಗಿ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಬರೆಯುವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಕಾಗುಣಿತ ದೋಷ ಕೂಡ ಕಾನೂನಿನ ದೋಷ, ವ್ಯಾಕರಣ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲಾ ವಾಕ್ಯ – ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

15. ಸರಕಾರವು ಸ್ಥಳೀಯರ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೇನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಸರಳ ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾಷೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯ ಕವಿಗಳ ನೀತಿ ಕಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪುಸ್ತಕಗಳೇ ಸಾಕಾದವು. ಈಗ ಅವರು ಅರ್ಥವಾಗದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಓದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ತಾನು ಏನನ್ನೂ ಓದುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆಂಬುದು ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕು. ಈಗ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ನನಗೆ ನೆರವಾಗುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಇತಿಮಿತಿಗಳೇ ಕಾರಣ. ಇದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾದ ಪ್ರದೇಶವಾದರೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

16. ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಓದು – ಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಜಾಣರಾದವರು ಕಡಿಮೆ ಜಾಣರಾದವರಿಗೆ ಕಲಿಸುವುದರಿಂದ,. ಅವರ ಜ್ಞಾನವೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಲೂ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

18. ಈಗಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಪಕತೆ ಇರುವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೆಲವರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ತರಗತಿಯಿಂದ ಪದಗಳಿಗೆ ಓದುತ್ತಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಬೇಕಾದುದು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಕರ್ತವ್ಯವಾದರೂ, ಅವರು ಒಂದು ತರಗತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತರಗತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಲುಪುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಬಳದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಉಂಟಾಗುವ ಹಾಗೆ ಅವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ 1/4 ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಅವರು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಥವಾ ಪ್ರೌಢ ಗಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ 50 ಪೈಸೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಓದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮುಂದಿನ ತರಗತಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದಾಗ, ಅದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಿನ ಪಾಠಗಳೆಲ್ಲ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು, ದೇಶ ಭಾಷೆಗಳ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳೆಲ್ಲ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಶಾಲೆಯ ಖರ್ಚನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಲೆ ಬಿಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಹುಮುಖ್ಯವೂ, ಅತ್ಯಗತ್ಯವೂ ಅದೇ ಭಾಗಗಳನ್ನೇ ಅವರು ಕಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಇದರ ಲಾಭವೂ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದು ಅಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿದೆ.

18. ನಾನು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮೆ ಇರಲಿ. ಆದರೆ ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ, ಆದರೂ ನಿಧಾನವಾಗಿ ದೇಶದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೂ ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳ ಜೀವನವು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿಂದ ತುಂಬಾ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಭಾರತೀಯ ಖಾದಿ ಉದ್ಯಮವಂತೂ ತೀವ್ರ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಈಗ ಅನೇಕ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ಅವು ಹೊಸತಾಗಿ ನಮಗೆ ಸೇರಿದ ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಈ ದಿವಸ ಧಾನ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರಗಳ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಈಗ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಅದರ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಈಗ ಅದು ಯೂರೋಪ್‌ಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಇವರೆಲ್ಲ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಯುರೋಪಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇಕೆ ಈಗ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಈವರೆಗೂ ಶಮನ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ವರಮಾನ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಬಹುತೇಕ ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಪಾವತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಅದೂ ನಿಂತಿದೆ.

19. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಕೇವಲ 7000 ಮಂದಿಯಷ್ಟೇ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಇದು ನಾನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಂಶವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದ ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಒಂದೇ ಒಂದು ಶಾಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಕ್ಕಳಿಗಷ್ಟೇ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಬಡತನದಿಂದ ಉಳಿದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

20. ಇದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು, ಓದುವುದು ಮತ್ತು ಅಂಕಗಣಿತ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಭಾರತದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಬಳವನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳ ಹಂತಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಳಿದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮಾರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಥಿಯಾಲಜಿ, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ, ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕುಸಿತ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಉನ್ನತ ಹಂತದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಾರತವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಅರಸರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ನೆರವುಗಳಿಂದ ಈ ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉನ್ನತ ಹಂತದಲ್ಲಿತ್ತು.

21. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ 533 ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗೂ ಕೂಡ ಸರಕಾರದಿಂದ ನೆರವು ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಮುಜುಗರವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ

ಘನತೆವೆತ್ತ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಈ ಸಂಬಂಧ ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಲಿರುವುದು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮೂಲಕ ಈ ಭಾಗದ ಜನರಿಗೆ ಈವರೆಗೆ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಅವಕಾಶಗಳು ಮರಳಿ ಸಿಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಈ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆದಾಯದ ಸದುಪಯೋಗವಾಗುವುದ-ರೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವು ಸಿಗಬಹುದಾಗಿದೆ.

22. ಹಿಂದೂ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನುಮಾನಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗ ನಾನು ನನ್ನ ಖಜಾನೆಯಿಂದ ಒಂದಷ್ಟು ವಂತಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅನೇಕ ಹೊಸ ಮತ್ತು ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯದ 1/4, ,2/3 ಅಥವ ಕೆಲವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಆದಾಯಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೂ ಇದು ಅವರು ನೀಡುವ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೊಡಮಾಡಲ್ಪಡುವಂತಹದ್ದು ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವೇತನ ಪಡೆಯುವುದನ್ನು ಘನತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದತ್ತಿ – ದಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಮೂಲಗಳಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರಗಳು ಹೀಗೆ ನೀಡಿದ ದತ್ತಿ – ದಾನಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟವರು ಮಾರುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಬಂಧನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ರಾಜರು ದತ್ತಿ – ದಾನಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸನೊಬ್ಬನ ಅಥವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲವೇ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಆತನ ಆಶೀರ್ವಾದವಿರಲಿ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ದಾನಗಳನ್ನು ಗುರುವೊಬ್ಬನಿಗೆ ಅಥವಾ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಿಗೆ ಅವರು ನಡೆಸುವ ಒಂದು ಅಥವ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಾಲೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಡಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ದಾನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದರೂ ದಾನ ನೀಡುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಆಶಯಗಳೆಲ್ಲ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ.

23. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ, ಅದರದ್ದೇ ಆದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದೊಂದಿಗೆ, ಎಲ್ಲ ನೆರವುಗಳೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈವರೆಗೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಂತಹ

ಇಂತಹ ನೆರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮುಂದುವರಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಸೂಚನೆಗಳು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಈಗ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಬರುವ ವರಮಾನವನ್ನು ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯೂ ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಘನವಾಗಿರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯರ ಅನಂತರದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಅಂತಹ ಕಲಿಕೆ ಅಥವ ಬೋಧನೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬರಬಹುದು. ಅದರಂತೆ, ಹಿಂದೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಗೌರವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ, ವರಮಾನವು ಅದರಂತೆ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗ ದುರ್ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಈಗ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೋಧನೆಗಾಗಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅನುದಾನವು ಈಗ ಕುಂಟಿತವಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲ ಸರಕಾರದಿಂದ ಬೇಡುವಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಉಂಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಗತ್ಯ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ನಾವೀಗ ಪತನಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ, ಈ ಕಷ್ಟಕರ ದಿನಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

24. ಹಿಂದಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ – ಕಡಪಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ರೋಸ್ ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ – ಕಾಲೇಜ್ ಬೋರ್ಡ್ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಉನ್ನತ ಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ Experimental School ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ರೋಸ್‌ನಂತಹ ಸಮರ್ಥ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಕಾಲಿಕ ಮರಣದಿಂದಾಗಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳೂ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿವೆ. ಆತನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳಿದ್ದವು. ನಾನು ಬೋರ್ಡಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಅಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡುವುದಾದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಂತಹ ಉತ್ತೇಜಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬಲ್ಲೆ.

25. ನಾನು ಕಾನೂನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿರುವ, ಒಬ್ಬನನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಈಗ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಬಳದ ಜೊತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 10 ಪಗೋಡಗಳನ್ನು ನೀಡಲಿದ್ದೇನೆ. ಈತನು ಹಿಂದೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ

ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈಗಿರುವ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಂತಹ ಒಬ್ಬ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುತ್ತಾನೆ; ಒಂದು ವೇಳೆ ಈಗಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಅಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಸಿಗದಿದ್ದರೂ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಮಂದಿಗಳು ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು.

26. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಿಯತವಾಗಿ ಅವನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ, 17 ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ತೆಲುಗು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಬೋಧನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ 7 ರಿಂದ 14 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ನನ್ನ ಅಮಲ್ದಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಸಬಾಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ನೇಮಕಾತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ 7 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿ ಅನಂತರ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಏರಿಸಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ 14 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಏರಿಸಬಹುದು. ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಈಗಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಶಾಲೆಗಳಿಂದಲೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಇಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ದಕ್ಷತೆಯ ಮಟ್ಟವು ತೀರಾ ಕೆಳದರ್ಜೆಯದಾಗಿರು-ವುದರಿಂದ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳಿಂದ ತರಬೇತನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಮೇಸ್ಟ್ರುಗಳು ಹೀಗೆ ವೇತನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಏನನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಅಥವಾ ಬಿಡುವಾಗ ಈ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

27. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ 273 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು, ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ 154 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತಿಂಗಳಿಗೆ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮೂಲಧನವಾಗಿ ಸರಕಾರವೇ ಇದನ್ನು ಬರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬರಬರುತ್ತ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗದವರಿಂದ ನಾವು ನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿದುದಾದರೆ, ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಮಗೆ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗಿಂದೀಗಲೇ ನಮ್ಮ ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅನುಮಾನವಿದೆ.

28. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಸರಕಾರವು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೊತ್ತದ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿಯೇ ದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳಾದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಪ್ರಕಟಣಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಹೊರಗಡೆಯಾಗಲೀ ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಾನು ಸೂಕ್ತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಿರುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು ನೀತಿಕಥೆಗಳು, ಗಾದೆಗಳು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಈಗ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪುಸ್ತಕಗಳಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಕಾದಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಲ್ಲಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಉಚಿತವೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ವಿತರಣೆಯೂ ಆಗುತ್ತವೆ.

29. ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ನಡೆಯಬೇಕು. ಆ ಮೂಲಕ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಪದಕಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಣರಾದವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದಂತೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದರಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ.

30. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಹೊರೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಸಲ ಭರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅಗತ್ಯವಾದರೆ, ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊರೆಯಾಗದಂತೆ, ಈಗ ದಾನವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೊಸ ಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರಕಾರವು ಒಂದು ತಲೆಮಾರುಗಳವರೆಗೆ ಈ ದತ್ತಿ – ದಾನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿರುವುದಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಸ–ಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಶಾಲಾನಿಧಿಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸ (ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಿಧಿಯನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು) ಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಇದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜರಿಂದ

ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ದಾನವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಬೇಕು.

31. ಇಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರೂಪುಗೊಂಡರೆ, ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ನಿಧಿಯಿಂದ ವೆಚ್ಚವಾಗುವ ಹಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದಾಯ ನಮಗೆ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂದಾದರೂ ತೆರಿಗೆಯಿಂದ ಬರುವ ಹಣವೇ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೂರು ಪಟ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವು ಅಂತಹ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಕಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾಧಿಕಾರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಆಗು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವೇನಲ್ಲ. ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಅಂತಹ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದೆ, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮಗೆ ತಾವೇ ದೂರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯಷ್ಟೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ತಾವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮೊದಲು ಅದು ಅಂತಹ ಮಹತ್ವವೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೂ ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕಾಯಬೇಕಿತ್ತು. ನನಗೆನಿಸುವಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಸಲದ ಹಾಗೆ ಇದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗದು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯ ಮೂಲಕ ನಿಮ್ಮ ಬೋರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಸರಕಾರ, ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕಿಳಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಮೂಲಕ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಬಳ್ಳಾರಿ, **ಎ.ಡಿ. ಕಾಂಟ್‌ಬೆಲ್**
17 ಆಗಸ್ಟ್ 1823 ಕಲೆಕ್ಟರ್

(ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

XX

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

19.09.1823

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಪಿ. ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ.:ಸಂ. 963 ಪಿ.ಆರ್.:2.10.1823 ಪು. 8520–25, ನಂ. 29–30)

1) ದಿ. 25 ಜು. 1822ರಂದು ನಿಮ್ಮ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಸೆಕ್ರೇಟರಿಯವರು ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ನನಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ

ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟಿನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಲಗತ್ತಿಸಿರುತ್ತೇನೆ.

2) ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ವಿವರವೂ, ಹೆಚ್ಚುವರಿ, ವಿಷಯಗಳೂ ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅದು ನಿಮಗೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಉಪಯೋಗವಾದೀತು.

3) ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಬೇರೆಂಯುವರಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ (ಅದು ನನ್ನ ಕೆಲಸದವರು ನೀಡಿರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಗಳು) ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ. ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿ 1200 ಹಳ್ಳಿಗಳಿದ್ದು ಅದರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 7,38,308 ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 207 ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 291 ಇರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಸೇರಿದಂತೆ 2658 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 5 ರಿಂದ 7 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಐದನೇ ವರ್ಷದ ಐದನೇ ತಿಂಗಳಿನ ಐದನೇ ದಿನವನ್ನು ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಶುಭದಿನವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ 2 ಆಣೆಗಳಷ್ಟು ಶುಲ್ಕವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಏಳು ಆಣೆಗಳೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ದೇಣಿಗೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಯಾವ ಶಾಲೆಯೂ ಇಲ್ಲಿರುವುದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.

4) ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 279 ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 1454 ಇರುತ್ತದೆ. ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಿದೆ (ಮುಂದಿನ ಪುಟಕ್ಕೆ)

ವೇದಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ವೇದಗಳನ್ನೇ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ–ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನಷ್ಟೇ ಇತರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಜನರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ 279 ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ 69 ಜನರಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಂದ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು 13 ರೂಪಾಯಿಗಳು (ಎರಡೂ ಸೇರಿ) ದತ್ತಿ–ದಾನ

ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. 196 ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಯಾವುದೇ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ನನ್ನ ನೇರ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಬರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಶಾಲೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಂತೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ 2 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಈ ವರದಿ ತಮಗೆ ತಲುಪಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬೋರ್ಡ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡುವವನಿದ್ದೇನೆ.

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಎಫ್.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ರಾಬರ್ಟ್ ಸನ್
ಮುಗಲ್ ತೀರ್, ಕಲೆಕ್ಟರ್
19 ಸೆ. 1823

(ವಿವರಗಳನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

XXI

ಮಲಬಾರಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ – 5.8.1823

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ.:ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ.: ಸಂ. 957 ಪ್ರೊ. 14.8.1823 ಪು. 6949–55 ನಂ. 52&53)

ಎ) 1) ನನ್ನ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾನು ಥಿಯಾಲಜಿ, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ತಖ್ತೆಯೊಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಬಿ) 2) ನಾನು ಈಗ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಝಮೋರಿನ್ ರಾಜ ನೀಡಿರುವ ಮನವಿಯ ಅನುವಾದವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಲಗತ್ತಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಿರುವ ಅನೇಕ ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ.

3) ಶಾಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ತಿಂಗಳಿಗೆ 1 1/4ರಿಂದ 4 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆ ಬಿಡುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ನೀಡುವುದುಂಟು. ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು

ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅಗಲುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಉಡುಗೊರೆ ಅಥವ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರ ಕಛೇರಿ, **ಜೆ. ವಾಗನ್**
ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆ, 5 ಆಗಸ್ಟ್ 1823 ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

(ವರದಿ ಮತ್ತು ಅನುವಾದ ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿದೆ)

ಝುಮೇರಿನ್ ರಾಜನ ಮನವಿಯ ಅನುವಾದ

(ಬಿ) ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಲಬಾರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅವರಿಗೆ ಸಮೀಪದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆಮೇಲೆ ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ-ವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೈಬಿಡಲಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಒಂದು ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಬೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ವಿದ್ಯಾಪೀಠ (College) ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಅದು ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಕೂಟುನಾಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ, ನಿಶಿರಿನಾಡ್ (Nisherynad) ಹೋಬಳಿಯ ತೆರೂನ (Teroina) ಹಳ್ಳಿಯ ತೆರೂನವಿ (Teroonavy) ದೇವಾಲಯದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ (ನದಿಗೆ ಸಮೀಪವಿರುವ) ಕಟ್ಟಡವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆಗಿನ ರಾಜನಿಗೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆತನು ಅವರು ಗುರುತಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಜನಗಳೂ ಊಟ, ಎಣ್ಣೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಉಗ್ರಾಣ ಕಟ್ಟುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಇದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಆದೇಶಿಸಿದನು. ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭೂದಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಚಿಪೋ ಎರಕರ ನಂಬೂದರಿ (Achipora Erkara Namboory) ಎನ್ನುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಆಗ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇನ್ನೊಂದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ವಂಶದವರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ನಾನು ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ, ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ

ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಆಯವ್ಯಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲ, ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಮಿತಿಗಳಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಇರುತ್ತದೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 100 ರಿಂದ 200 ರಷ್ಟಿತ್ತು ಕ್ರಿ.ಶ. 949ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ವಿದೇಶೀಯರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟಾಗ ಅವರು ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರಲ್ಲದೇ, ಮನೆ - ಮಠಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಈ ಕಾಲೇಜು ಕೂಡ ನಾಶವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದ ಭತ್ತ ಗದ್ದೆಯೂ ಹಾಳಾಯಿತು. ಅವರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿದೇಶಿ ಅರಸರಿರುವಲ್ಲಿ ಬಾಳುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತಿರುವಾಂಕೂರಿನ ರಾಮ ರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಾಯನವೂ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದವರು ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕೈ ಬಿಡುವುದು ಪಾಪವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವುದರಿಂದ, ಅವರು ಹಾಗೂ ಅವರು ನೇಮಿಸಿದ ನಂಬೂದರಿಯು ರಾಮ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಜನು ತಿರುವಾಂಕೋರಿನ ಕರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಂನ ಸಮೀಪ (ತಿರುವಾಂಕೂರಿನ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ?) ಅಗತ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಅವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 996ರವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿದನು.

ದಾಳಿಕೋರರನ್ನು ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಕಂಪೆನಿ ಸರಕಾರವು ಮಲಬಾರಿನಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟಿದಾಗ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರದುದ್ದಕ್ಕೂ ತಮ್ಮದೇ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ, ವಲಸೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಮೇಲೆ ಅವರು ಮೊದಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು ನಾಶವಾದುದು ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೇಸರದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಅವರು ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ಆಗಿನ ರಾಜನಿಗೆ ಮನವಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗೂ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗೂ ತುಂಬಾ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ನೆರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಹಿರಿಯರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಾಲೆಯಾದುದರಿಂದ, ಅದರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದಾಗ ತನಗೆ ಪುಣ್ಯಬರುವುದೆಂದು ರಾಜನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಅವರ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಮರುಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲು ಆದೇಶಿಸಿದನು. ಅದು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಕಾಲೇಜಾಗಿದ್ದು

ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನಾವೀಗ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವ ವರಮಾನದಿಂದ ಕಡಿತ ಮಾಡಿದಾಗಲೂ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಅವರಿಗೇನು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ನಾನು ಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ 2000 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ 200 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ ನಾನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯ ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಬೇರೇನನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಲಪಾಲ್ಯನಾಡಿನ (Talpallynad) ಶೋರ್‌ನೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಬಳಿಕ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಭಾವನೆ (ಅಂದರೆ ವಾರ್ಷಿಕ 101 ಪಣ) ದೊರೆತ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆಯ ತಲ್ಲೆಲ್ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ (Tallel Chetrom) ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಈಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 70 ರಿಂದ 80 ಆಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನವು ಈಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೇ ಭೂಮಿಯ ಗಾತ್ರವೂ ಕೂಡ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ನೆರವೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಂದು ನನಗೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹಿಂದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ತಲ್ಲಿಲ್ (Tallil) ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಈಗಲೂ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ದಿ. 10. ಕರ್ಕಾಟಕ 998 ಸಹಿ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ

ಯಥಾನಕಲು, ಜೆ. ವಾಘಾನ್

XXII

ಸೇಲಂ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 8.7.1823

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್. ಸಂ.ಸಂ. 954, ಪಿ.ಆರ್.ಓ.ಜುಲೈ 1823 ನಂ. 50 ಪು. 54908 – 10)

1. ದಿನಾಂಕ 25 ಜುಲೈ 1822 ರಂದು ನಿಮ್ಮ ಬೋರ್ಡಿನಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ.

2. ನಾಲ್ಕುವರೆ ಚದರ ಮೈಲು ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಒಂದು ಸೀಮಿತ ಭೂಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ಸು. 10 ಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವಲ್ಲಿ, ಕೇವಲ 4650 ಮಂದಿಯಷ್ಟೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

3. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರರಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರವರ ಕಲಿಕೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಅವರ ಪೋಷಕರ ಇಚ್ಛೆಗನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಶುಲ್ಕವು ಕೇವಲ ರೂ. 3 ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರೂ. 15 ರಿಂದ 25 ಶುಲ್ಕವಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂಗಳ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದೇಣಿಗೆಯು ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಶಾಲೆಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ದೇಣಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದವರೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಅವರಿಂದ 56 ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೆರವು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತೀರಿಕೊಂಡ ಅನಂತರ ನನಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕಲೆಕ್ಟರರ್ ಅದನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಅವರ ಜೀವನಾವಧಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾದುದಾಗಿತ್ತು.

4. ಅಬ್ಬೂರ್, ನಾಮ್‌ಕಲ್, ಸೇಲಂ ಮತ್ತು ಪರ್‌ಮಟ್ಟಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಸುವ 20 ಜನ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಇನಾಮು ಜಮೀನನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯವು 1,109 ರೂಪಾಯಿಗಳೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವರು (ಅಂದರೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು) ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

5. ರಾಜ್‌ಪುರ ಮತ್ತು ಸಂಕೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಜಮೀನುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 384-00 ಆದಾಯವನ್ನು ತರುವ ಜಮೀನುಗಳು ಕೂಡ ಇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಇದನ್ನು ಸರಕಾರದ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

6. ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರನ್ನು ಅಥವಾ ಯಾರನ್ನೇ ಆಗಲೀ ಅಪರಾಧಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. (ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಡಿ. 11. 1815ರಂದು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ) ಹಾಗೆಯೇ ಅನಕ್ಷರತೆಯೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ

ಅಪರಾಧಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರುವ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಈಡೇರಿಸಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸೇಲಮ್ — ಎಂ.ಡಿ. ಕಾಕ್‌ಬರ್ನ್
ಕಲೆಕ್ಟರರ ಕಛೇರಿ — ಕಲೆಕ್ಟರ್
8 ಜೂ. 1823
(ವರದಿ ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

XXIII

ಗುಂಟೂರಿನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 3.7.1823 (ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ. 50, 954 ಪ್ರೊ. 14.7.1823, ನಂ. 45, ಪು. 5904–7)

1. ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ ಶ್ರೀ ವಿವೇಕಾ ಅವರು ಡಿ. 25. ಜು. 1822 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ ತಲುಪಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಶಾಲೆಗಳು – ಅಲ್ಲಿ ಓದು ಬರಹ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ – ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ.

2. ಸರಕಾರವು ದಿ. 2 ಜು. 1822ರಂದು ಹೊರಡಿಸಿರುವ ಸುತ್ತೋಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬೆಳಗ್ಗೆ 6.00 ಗಂಟೆಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬೆಳಗ್ಗೆ 9 ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಶಾಲೆಯಲಿದ್ದು ಬೆಳಗಿನ ಉಪಹಾರಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಸು. 11.00 ಗಂಟೆಗೆ ಮರಳಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಬಂದವರು ಅಪರಾಹ್ನ 2 ರಿಂದ 3 ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ, ಮತ್ತೆ ಪೂ. 4.00 ಗಂಟೆಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದು ಸಂಜೆ 7.00 ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ ವಿದ್ಯಾಥಿಗಳು ಓದುತ್ತಿರುತ್ತಾರಾದರೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ಮದ ಮೇಲೆ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ.

3. ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳು ಕೊಡುವ ಶುಲ್ಕವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಲಕರು ಅಥವಾ ಯಾರು ಅವರನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 2 ಆಣೆಗಳಿಂದ 2 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಶುಲ್ಕವನ್ನು ತೆರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆಯಾಯ

ಹಳ್ಳಿಯವರೇ ಆಗಿದ್ದು ಅವರು ಅವರವರ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

4. ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅನುದಾನದಿಂದ ನಡೆಯುವ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಕಾಲೇಜುಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತಜ್ಞರಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಧ್ಯಾಪಕರೇ ಕೆಲವೊಂದು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಅವರ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ದಾನವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಜಮೀನುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಆಗಿನ ಜಮೀನ್ದಾರಿಂದ ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರಗಳು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಜಮೀನಿನ ರೂಪದಲ್ಲಾಗಲೀ ಯಾವುದೇ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಈಗ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಸು. 171 ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 939. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಅದ್ಯಾಪಕರು ಅದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಬೇರೆಯವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಪೋಷಕರು ಸ್ಥಿತಿವಂತರಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಯಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತನ ಊಟದ ಖರ್ಚಿಗೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಪೋಷಕರು ಬಡವರಾದರೆ, ಅದೇ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

5. ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿ ಥಿಯಾಲಜಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕೆನಿಸಿದರೆ ಅವರು ವಾರಣಾಸಿಗೋ ಅಥವಾ ನವದ್ವೀಪಂಗೋ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ವರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಪಂಡಿತರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಗುಂಟೂರು ಜಿಲ್ಲೆ
ಬಾಪುತ್ತಾ
9. ಜು. 1923

ಜೆ.ಸಿ. ವಿಶ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

(ವರದಿ ಮುಂದಿನ ಪುಟಕ್ಕೆ)

XXIV

ಗಂಜಾಮ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ. ಸಂ. 967, ಪ್ರೋಂ. 6.4.1823, ಪು. 9332 – 34 ನಂ. 5–6)

1. ಶ್ರೀ ವಿವೇಕಾ ಅವರು ದಿ. 25 ಜು. 1823ರಂದು ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರ ತಲುಪಿತು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಶಃ ತುಂಬಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲು ನನಗೆ ಹರ್ಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

2. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದಾಗಲೀ, ಸರ್ಕಾರದ ಅನುದಾನದಿಂದಾಗಲೀ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆ ಅಥವಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಿಂಗಳಿಗೆ 4 ಅಣೆಯಿಂದ ಒಂದೇ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಶುಲ್ಕ ಪಾವತಿಸಿ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

3. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪೂರ್ವಾಹ್ನ 6 ಗಂಟೆಗೆ ಬಂದು ಸಂಜೆ 5 ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಇರುತ್ತಾರೆ.

4. ಅಗ್ರಹಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಇತರ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗಾಗಿ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಲ್ಲ.

5. ಈ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತರ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜಮೀನ್ದಾರಿಗಳ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒರಿಯಾ ಎನ್ನುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಗಡಿಭಾಗಗಳನ್ನೇ ಮಾತ್ರವೇ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಯಿದೆ.

ಚಿಕಕೋಲ್ — ಪಿ.ಆರ್. ಕೆರ್ಝೂಲ್ಟ್

27.6.1823 — ಕಲೆಕ್ಟರ್

XXV

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 27.1.1825
(ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. ಬಿ.ಆರ್.ಸಿ. 50,1010 ಪ್ರೊ. 27.1.1825, ನಂ. 7–8, ಪು. 674–675)

1. ಶ್ರೀ ಹಿಲ್ ಅವರು 2. ಜು. 1822ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವಂತೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅವರು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಘನತೆವೆತ್ತ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ ನಾನು ಆದೇಶಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

2. ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ವರದಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಯಾರಾದರೂ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ನೀಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೀವು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಅಂತಹ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತರತಕ್ಕದ್ದು ಹಾಗೂ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ನಿಮಗೆ ತಲುಪಿರುವ ವರದಿಗಳನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಪೋರ್ಟ್ — ಜೆ. ಸ್ಟೋಕ್ಸ್
21.ಜ.1825 — ಸರಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

XXVI

ಕಡಪಾಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗೆ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ (ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಪೋರ್ಟ್) ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ಬರೆದ ಪತ್ರ 31.1.1825
ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ. ಸಂ. 1010 ಪ್ರೊ. 31.1.1825 ನಂ. 42–ಪು. 841)

1. ನಾನು ದಿ. 25 ಜು. 1822 ರಂದು ನನ್ನ ಮೇಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ನಿಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಹಿಂದೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀವು ತಕ್ಷಣ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಲು

ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂದಿಂದ ಆದೇಶಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ತುಂಬಿಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

2. ಈಗಾಗಲೇ ಹಿಂದೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಅವರು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರುವ ಬೋರ್ಡ್, ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವರದಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಲು ನಿಮಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಲಾರದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿದೆ.

3. ನಿಮಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವ ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಖಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಕೋರಲಾಗಿದೆ.

ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಪೋರ್ಟ್ **ಜೆ.ಡೆಂಟ್**
31.ಜ.1925 ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ

XXVII

ಕಡಪಾದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ 11.2.1825 (ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಸಿ.: ಬಿ.ಆರ್.ಸಿ. 104 ಪ್ರೊ. 17.2.1825 ನಂ. 33, ಪು. 1272 – 6 – 78)

1. ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು ದಿ. ಜನವರಿ, 31ರಂದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಿಗದಿತ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

2. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಅನುದಾನದ ಮೂಲಕ ನಡೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾದ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆ ಅಥವಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಬಗೆಗೂ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

3. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ–ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಪೋಷಕರು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಶುಲ್ಕ ನೀಡುವಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತೇ ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದು 10

ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ 11-30 ಗಂಟೆಯ ಅನಂತರ ಮತ್ತೆ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದು, ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಓದು - ಬರಹ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶುಲ್ಕವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಓದು ಬರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಅಂಕ ಗಣಿತದ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇದು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಶುಲ್ಕದ ತೀರಾ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿದ್ದು, ಆತನು ಪಡೆಯುವ ಜ್ಞಾನವೇ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ನೀಡುವ ಶುಲ್ಕವು ತಿಂಗಳಿಗ 1/4 ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಅದು ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಅಥವಾ 1/2 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ವರಬಹುದಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಈ ಶುಲ್ಕದ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಶಾಲೆಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಕಲಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸ್ವಂತ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗುರುವಿನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಮೇರೆಗಷ್ಟೇ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಗುರುವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

4. ಕಡಪಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ನೆರವಿನಿಂದ ನಡೆಯುವ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಯೂರೋಪಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಹಾಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಲೆಗಳೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ.

5. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಲಿಸುವವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯರು 5 ರಿಂದ 6 ವರ್ಷದವರನಿರುವಾಗ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಶೂದ್ರನಾದರೆ 6 ರಿಂದ 8 ವರ್ಷದವನಿರುವಾಗ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೇಲ್ವರ್ಗದರಾದುದರಿಂದ, ಶೂದ್ರರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು-ಅದರಿಂದ ಬರುವ ವೈಯಕ್ತಿಕ -ಲಾಭವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೆಯೇ-ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದು - ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಗಣಿತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲಿಗೆ ಅವರನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಂತರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಕರೆತಂದು, ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಪರಿಣತಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಈಗಾಗಲೇ ಕಲಿತಿರುವ

ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಈಗಾಗಲೇ ಹಿರಿಯರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು 7 ವರ್ಷ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

6. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇನಾಮ್ (Enam) ಎನ್ನುವ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿದೆ. ಇದು ಪಂಚಾಂಗಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ನಡೆಯುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಇದರ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲೇ ಇರುವ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಥಿಯಾಲಜಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಇನಮ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಉನ್ನತ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಅವರು ಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುವುದು ಅಥವಾ, ಮುಹೂರ್ತ ತಿಳಿಸುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ಜಾತಕ ಬರೆಯುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

7. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ನೆರವಿನಿಂದ ನಡೆಯುವ ಯಾವುದೇ ಶಾಲಾ - ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲವಾದರೂ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಲೇ ಬೇಕು. ಅದೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಬಡವರು 10 ರಿಂದ 16ನೇ ವಯಸ್ಸಿಗಾಗುವಾಗ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಆತನು ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

8. ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗದೇ, ಪರವೂರಿನಲ್ಲಿ ಅದೂ 10 ರಿಂದ 100 ಮೈಲಿಗಳಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಆಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಬೋರ್ಡಿನವರು ಗಮನ ನೀಡಬೇಕು. ಅವರು ವಾರಾನ್ನದ ಮೂಲಕವೇ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದ್ಯಾಪಕರಿಂದ ಏನನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು, ಇಂತಹ ಭಿಕ್ಷೆಗೋಸ್ಕರವೇ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಥಳೀಯರ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾದುದೂ ಆಗಿದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಮೂಲಕವೇ ಬಡವರೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಬಡವರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೀಗ ಸರಕಾರವು ಇತ್ತ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

9. ಕಡಪಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ನಡೆಯುವ ಶಾಲೆಗಳೆಂದರೆ ಚಾರಿಟಿ ಶಾಲೆಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾದುವುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ 'ದೇಣಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳು' (Subscription School) ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇವೆ.

10. ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವಿವರಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೊರತೆಗಳಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದಲ್ಲಿ ತಕ್ಷಣವೇ ಪೂರಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು ಎಂದು ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇನೆ.

11. ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವ ಮೊದಲು ನಾನು ಶ್ರೀ ವೀಟ್ಲಿಯ ಅವರ ಸಹಕಾರವನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಈಗ ನೀಡಿರುವ ಈ ವರದಿಗೆ ಅವರೇ ಕಾರಣಕರ್ತರಾಗಿದ್ದು ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ, ಇಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನೈಜ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಕಡಪಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರವರ ಕಛೇರಿ — ಜಿ.ಎಂ.ಓಗಿಲ್‌ವೀ
11. ಫೆ. 1825 — ಸಬ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ (ಪರವಾಗಿ)

(ವರದಿ ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ)

XXVIII

ಮದ್ರಾಸಿನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಪತ್ರ 12.2.1825
ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ:ಬಿ.ಆರ್.ಸಿ. ಸಂ. 104, ಪ್ರೊ. 14.2.1825
ನಂ. 46. ಪು 1193–94)

ದಿ. 13. ನಂ. 1822ರಂದು ನಾನು ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಶಾಲೆಗಳ ಕುರಿತು ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಇದು ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಕಳುಹಿಸಿದಂತಹ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದು.

ಮದ್ರಾಸ್ ಕಛೇರಿ — ಎಲ್.ಜಿ.ಕೆ. ಮರ್ರೆ
12.ಫೆ. 1825 — ಕಲೆಕ್ಟರ್

(ವಿವರ ಮುಂದಿನ ಪುಟಕ್ಕೆ)

XXIX

ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಅವರು ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

ಟಿ.ಎನ್.ಎಸ್.ಎ. : ಬಿ.ಆರ್.ಪಿ.: ಸಂ.1011.ನಂ. 46, ಮೂ. 21.2.1825 ಪು. 14/2–28)

ದಿ. 2 ಜು. 1822ರಂದು ರೆವಿನ್ಯೂ ವಿಭಾಗದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು ಬರೆದ ಪತ್ರ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರಾದ ಸ್ಟೋರ್ ಅವರು ದಿ. 21. ಜು. 1822ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ನಾನು ಘನತೆವೆತ್ತ ಗವರ್ನರ್ ಇನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಅವರಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾಡಲಾದ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂದಿಂದ ಆದೇಶಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

1. ದಿ. 25 ಜು. 1822ರಂದು ಹೊರಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಸುತ್ತೋಲೆಗಳು.

ಗಂಜಾಂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ದಿ. 27 ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ದಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 6 ನ, 1823

ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಏಪ್ರಿಲ್ 14 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ: 1 ಮೇ, 1823

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಸೆ. 19ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 2 ಅಕ್ಟೋಬರ್, 1823

ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಸೆ. 3 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 13 ಜ. 1823

ನೆಲ್ಲೂರ್ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಜೂ. 23 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 25 ಆ. 1823

ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಜೂ. 17ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 25 ಆ. 1823

ಕಡಪಾದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಜೂ. 11 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 17 ಫೆ. 1825

ಚೆಂಗಲ್ ಪೇಟೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಜೂ. 3ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 7 ಏಪ್ರಿಲ್ 1823.

ಅರ್ಕಾಟಿನ ಉತ್ತರ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಜೂನ್ 3ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ: 10 ಮಾ. 1823

ಅರ್ಕ್ಕಾಟಿನ ದಕ್ಷಿಣ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಜೂ. 29 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 7 ಜೂ 1823

ಸೇಲಮ್‌ನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಜೂ. 8ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 14 ಜು. 1823

ತಂಜಾವೂರಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಜೂ. 28ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 3 ಜು. 1823

ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಜೂ. 23 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 28 ಆ. 1825.

ಮದುರೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಫೆ. 5ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 13 ಫೆ. 1823

ತಿನ್ನಾವೇಲಿ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಅ. 18 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 28 ಅ. 1822 ಮತ್ತು ನ. 7 : 18.2.1822

ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರನು ನ, 23 ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 2 ಡಿ. 1822

ಮಲಬಾರಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಆ. 5ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 14 ಆ. 1823

ಕೆನರಾದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಆ. 27ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 5 ಸೆ. 1827

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 4 ನ : 1822

ಮದ್ರಾಸಿನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಅ. 13ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 14 ನ 1822 ಮತ್ತು ಅ. 12ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರ : 14 ಫೆ. 1825

2. ಅನೇಕ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಕಳುಹಿಸಿದ ವರದಿಯ ಒಟ್ಟು ಸಾರರೂಪವನ್ನು ಕೂಡ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ದೊರಕಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

3. ಈ ಸಾರರೂಪವು ಸರಕಾರವು ನೀಡಿರುವ ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಕಾಲಂಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿವರವಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಜನಗಣತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ನೀಡಲಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಕಲೆಕ್ಟರರು ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಬರೆದಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವ ಅವಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೂ ಸರಕಾರವು ಕೇಳಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

4. ಈಗ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಲಕರು ನೀಡುವ ಶುಲ್ಕದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ನೀಡುವ ಶುಲ್ಕವು ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ

ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಪಾಲಕರು ಅವರವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 1 ಆಣೆಯಿಂದ 4 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಶುಲ್ಕ ಪಾವತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಡವರಿಗಾದರೆ ಕಡಿಮೆ ಅಂದರೆ 4 ಆಣೆ; ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ 2 ರೂಪಾಯಿ ಶುಲ್ಕ ತಗಲುತ್ತದೆ.

5. ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ದತ್ತಿ ಬಡವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ 69 ವಿಜ್ಞಾನದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿನ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಂದ 13 ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೇತನವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ನೆಲ್ಲೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲೀಮರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದಿಂದ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಹಣದ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ವೇದ, ಅರೇಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 1467 ರಷ್ಟು ಸಂಬಳ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಕಾಟಿನ ಉತ್ತರ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ 28 ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯಂ (maunium) ಮತ್ತು ಮಠದ ನೆರವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರವು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 516=00 ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆರು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 1861=00 ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸೇಲಮ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇನಾಮ್ ಜಮೀನುಗಳ ಬೆಲೆಯು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 1,109=00 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು 20 ಮಂದಿ ಥಿಯಾಲಜಿಯನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಒಂದು ಶಾಲೆಯೂ ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಂಜಾವೂರಿನಲ್ಲಿ 44 ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು 71 ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮಹಾರಾಜರ ಅನುದಾನದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದಿಂದಲೇ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆ ಅಥವಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಿಷನ್ನಿನಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿರುವ ಶಾಲೆಗಳು ತಂಜಾವೂರಿನಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸರ್ವಮಾನ್ಯಂ (surva manniam) ಇದೆ. ಅದರ ವಾರ್ಷಿಕ ಮೌಲ್ಯವು 1,100=00 ರೂಪಾಯಿಗಳೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ತಿರುಚಿನಾಪಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 7 ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಜಮೀರಿಯನ್ ರಾಜನು 46 ಕೌರಿಗಳಷ್ಟು ಭತ್ತವನ್ನು ನೀಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರವು ಒಂದಷ್ಟು

ಜಮೀನನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದೆ. ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ.

6. ಕಲೆಕ್ಟರರ ವರದಿಯಿಂದಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದತ್ತಿ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಅದರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಅಥವಾ ಮುಂದುವರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸೇಲಮ್ ಮತ್ತು ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ ಕಲೆಕ್ಟರರು ಈ ಬಗೆಗೆ ವರದಿ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಸೇಲಮ್ ಕಲೆಕ್ಟರನ ಪ್ರಕಾರ, 384=00 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಈಗ ಅದರ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಸರಕಾರದ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಜಮಾ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೊಯಮತ್ತೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನು ಹೇಳುವಂತೆ ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರವು ಕಾಲೇಜುಗಳ ನೆರವಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಮಾನ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಕೊಡುಗೆಗಳ ಮೌಲ್ಯವು ಈಗ ರೂ. 2208=00 ಆಗಿದ್ದು, ಈಗ ಅದು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ಇಲ್ಲವೇ ಬ್ರೀಟೀಷರಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿವೆ.

7. ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಹೇಳುವಂತೆ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದ ನೆರವಿನಿಂದ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಈಗ ಇಲ್ಲ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ ಹಿಂದೂ ಸರಕಾರವಿದ್ದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಮುಂದುವರಿದು ಆತನು ಹೇಳುವಂತೆ ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೋಮಿಯಾ (Yeomiahs) ಮತ್ತು ಶ್ರೋತ್ರಿಮ್‌ಗಳು (Shrotriums) ಬಹುಶಃ ಹಿಂದೆ ಇಂತಹ ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳಿಂದಲೇ ಬಂದವುಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರವು ಈ ದತ್ತಿ – ದಾನವನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಅವನು ಹೇಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಳುವ ರಾಜರಿಂದ ಉತ್ತಮರಿಗೆ ಅಥವಾ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ದಾನ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರಾಜರು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ-ಆ ಮೂಲಕ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ – ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಯಾವ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವರಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೋ ರೀತಿಯ ಪರಿಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರಗಳಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರೀಯುತ ಕಾಂಪ್‌ವೆಲ್ ಅವರು

ಮುಂದುವರಿದು, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದು ಅವರು ಈಗ ಯಾರಾದರೂ ಯೋಮಿಯಾ ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಆ ಬಗೆಗೆ ತನಿಖೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದುವರಿದು, ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂತಹ ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳು ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನವುಗಳಾದರೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರಕಾರವು ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ "ಸ್ಕೂಲ್ ಫಂಡ್" ಎಂದು ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ಆಗ ದತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಬರುವುದು ಎಂದು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋಚಿದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಅವರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಶ್ರೀ ಕಾಂಪ್‌ಬೆಲ್ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೇ ಎನ್ನುವುದು ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಗಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಯಮಾಡಬೇಕಾದೀತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಉದ್ದೇಶಗಳೂ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಎರಡನೆಯದು ಶಾಲೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಿನ್ನವೋ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವೂ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಒಂದು ನಿಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಜನಗಳು ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತಾಗಬೇಕು. ಅದರ ಹೊರತು ಹಣದ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ಅಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಬಾರದು.

ಶ್ರೀ ಕಾಂಪ್‌ವೆಲ್ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಬೋರ್ಡ್ ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಆತನು ನೀಡಿರುವ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಈಗ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಅನಗತ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹೇಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಇರಾಧೆ ಯಷ್ಟೇ ಇರುವುದು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮರುಕ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 12 ಮಿಲಿಯನ್ನ್‌ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 1,88,000 ಜನಗಳಷ್ಟೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ತೆರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ 13%ರಷ್ಟು ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಕಳವಳಕಾರಿಯಾದುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೆನರಾದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಕೂಡ ನಗಣ್ಯವಾದುದು. ಅಥವಾ ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾದುದು ಎಂದು ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ಆ ಪ್ರಮಾಣ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೇ ಆತ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರಗಳು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿದ ಬಹುದಾದ ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಆತನ ವರದಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಹೆರ್ರೀಷ್ (Harris) ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡದ ಬೋರ್ಡಿನವರು ಈಗಿರುವ ಕಲೆಕ್ಟರನ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಆಥನ ಗವರ್ನರ್ - ಇನ್ - ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಅವರಿಗೆ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಫೋರ್ಟ್ — ಜಿ. ಡೆನ್ಸ್ಟ್
21 ಫೆ. 1825 — ಸೆಕ್ರೇಟರಿ

(ವರದಿ ಮುಂದಿನ ಪುಟಕ್ಕೆ)

ಪರಾ

ಗಂಜಾಂ : ಸರಕಾರದ ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಯಾವುದೇ ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಿಂಗಳಿಗೆ 4 ಆಣೆಗಳಿಂದ 1 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ (ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ) ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೇ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವರದಿ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಜಮೀನ್ದಾರಿಗಳು ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಶಾಖಾಪಟ್ಟಣಂ : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳಿರುವ ಬಗೆಗೆ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೆರವಿನಿಂದ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಮಾತ್ರವೇ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 50=00 ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೇತನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ-ಅಂದರೆ ಒಂದು ಆಣೆಯಿಂದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯತನಕ – ತಿಂಗಳಿಗೆ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಕಲಿಸುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ತಿಂಗಳಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಅವರವರ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಕರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ : ಇಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಶಾಲೆಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೆರವಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಎರಡು ಆಣೆ, ಏಳು ಆಣೆ ಹಾಗೂ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಶುಲ್ಕ ಪಾವತಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು 5 ವರ್ಷ ತುಂಬಿದಾಗ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮುಂದೆ ಅವರು 5 ರಿಂದ 7 ವರ್ಷಗಳವರೆಗಿನ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು ಸಂಖ್ಯೆಯು 279ರಷ್ಟಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ 69 ಜನರಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನವಿದೆ (ದಾನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ) ಹಾಗೆಯೇ 13 ಜನಕ್ಕೆ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಜಮೀನ್ದಾರರು ವೇತನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 196 ಜನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಯಾವುದೇ ಶುಲ್ಕ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಫಲವಿಲ್ಲದೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಪಾವತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳು ಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಲೆಕ್ಟರನು ಹೇಳುವಂತೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೇತನವನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ಸಾಕು.

ಮಚಲೀ ಪಟ್ಟಣ : ಇಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅನುದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಅನುದಾನದಿಂದ ನಡೆಸುವ ಶಾಲೆಯೊಂದು ಎಲ್ಲೂರ್‌ನಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ 3 ಧನವನ್ನು ತಿಂಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಐದು ವರ್ಷ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 12 ರಿಂದ 16 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಖಾಸಗಿ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರವೇ ಥಿಯಾಲಜಿ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಗುಲುವ ವೆಚ್ಚವು ಸರಾಸರಿ 6 ಆಣೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ 4 ಆಣೆಯಿಂದ 2=00 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಸಂಭಾವನೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಉಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜಮೀನುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು

ನೀಡುವ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಎಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೈನಂದಿನ ಖರ್ಚು, ಪುಸ್ತಕ ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 60=00 ರುಪಾಯಿ ವೆಚ್ಚವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೇಶದ ಬಹುಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವೇದ ವೇದಲಾದವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಶಾಲೆಗಳು ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಮುಸಲ್ಮಾನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 6 ವರ್ಷಗಳಿಂದ 15 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ 1/4 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಸಂಬಳ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಇತರ ವೆಚ್ಚವು ತಿಂಗಳಿಗೆ 4 ಆಣೆಗಳೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಪಂಡಿತರು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದಿದೆ.

ಗುಂಟೂರು : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅನುದಾನದಿಂದ ನಡೆಯುವ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಪಂಡಿತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸಂಬಳ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅಂದಿನ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಬಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆಂದು ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಯಾವುದೇ ನಿದರ್ಶನಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 2=00 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಕೊಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಖರ್ಚು ತಗಲುತ್ತದೆ.

ನೆಲ್ಲೂರು : ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೆರವು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿವರದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ 26 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ವೇದ, ಅರೇಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರವು ಧನ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಇವರು 1467=00 ರೂಪಾಯಿಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ವೇತನವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 5 ವರ್ಷ ತುಂಬಿದಾಗ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಂದಿನ 3 ರಿಂದ 6 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ತಿಂಗಳಿಗೆ 2 ಅಣೆಯಿಂದ 4 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ವೇತನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು

ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಾಗ್ರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೈನಂದಿನ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ 3=00 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಾಕಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಹೆತ್ತವರು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ತೆರೆದಿರುತ್ತದೆ ಎಂದೇನಿಲ್ಲ. ಅವು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನೇಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಂತಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶ ನೆರವೇರಿದ ಅನಂತರ ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳಿಗೂ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ ಜಮೀನ್ದಾರರನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿರುವುದಷ್ಟೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬಳ್ಳಾರಿ : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವ ಶಾಲೆಗಳೂ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಯಾವುದೇ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತೆರೆದಿರುವ ಯಾವುದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 23 ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೇವಲ ಐದು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮಂತ ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳ ಮಕ್ಕಳು 14 ರಿಂದ 15 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ – ಅಂದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂದಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 1 ತಿಂಗಳಿಗೆ 1/4 ರೂಗಳನ್ನು ನೀಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಥವ ಗಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ 1/2 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಮುಂದುವರಿದಂತೆಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪೋಷಕರು ಇದನ್ನು ಕೂಡ ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.ಅಂತಹ ಮಕ್ಕಳು ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಲೆ ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇಂತಹ ಅಪೂರ್ಣವಾದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೂಡ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಈಗ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಈಗ ಕೇವಲ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಕ್ಕಳಷ್ಟೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇತರರು ಬಡವರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ

ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಭರಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಡಪ : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸರಕಾರದ ಅನುದಾನವನ್ನು – ಅಂದರೆ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಾಗಲೀ ಜಮೀನು ರೂಪದಲ್ಲಾಗಲಿ – ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇರುವ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಲಕರೇ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಶುಲ್ಕವು ತರಗತಿಯಿಂದ ತರಗತಿಗೆ ಮೇಲೇರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ 1/4 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅದು ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯಿಂದ ಒಂದುವರೆ ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಏರುವುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು ಅಪರೂಪ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗರನ್ನು 5 ಅಥವ 6 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶೂದ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 6 ರಿಂದ ವರ್ಷಗಳ ನಡುವೆ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಗಣಿತವನ್ನು ಅವರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಶಾಲೆಗಳೆಂದರೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರು ಉಚಿತವಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಶಾಲೆಗಳಷ್ಟೇ ಆಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ. ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕಲಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಪಾವತಿ ಮಾಡಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶುಲ್ಕ ತೆತ್ತು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿಯೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುವುದುಂಟು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿರುವ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಾರಾನ್ನದ ಮೂಲಕ ಜೀವನೋಪಾಯನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ

ಚೆಂಗಲ್‌ಪೇಟೆ : ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಯ

ಶಿಕ್ಷಕರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂರುವರೆ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ 12 ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗಿನ ವೇತನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸರಾಸರಿ ಸಂಬಳವು ತಿಂಗಳಿಗೆ 7=00 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಾರದು. ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರಗಳು ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೌರಿಯಿಂದ ಎರಡು ಕೌರಿಗಳವರೆಗೆ ಥಿಯಾಲಜಿಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ

ಆರ್ಕಾಟ್ ಉತ್ತರ ಜಿಲ್ಲೆ : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ 69 ಕಾಲೇಜುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು (ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಸೆಕ್ರಟರಿ) ಎರಡನೇ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 43 ಕಾಲೇಜುಗಳು ಥಿಯಾಲಜಿಯ ಬೋಧನೆಗೂ 24 ಕಾಲೇಜುಗಳು ಕಾನೂನಿನ ಬೋಧನೆಗೂ ಹಾಗೂ ಎರಡು ಕಾಲೇಜುಗಳು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಬೋಧನೆಗೂ ಮೀಸಲಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ 28 ಕಾಲೇಜುಗಳಿವೆ. ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರದಿಂದ ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭೂಮಿಯಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ 516=00 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆಳಗಿನ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಮೂರರಿಂದ ಎಂಟು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಂಬಳ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಉನ್ನತ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬೋಧನೆ ಮಾಡುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 12 ರಿಂದ 36 ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೇತನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೀಡುವ ಒಂದು ಪಣದಿಂದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗಿನ ಶುಲ್ಕವೇ ವೇತನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಸೇಲಮ್ : ಇಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದುಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಶಾಲೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೆರವು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಶಾಲೆ ಮಾತ್ರ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 56 ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೇತನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಮರಣಾ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಈಗ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರ್ಷದಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂದೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಹೆಚೆಂದರೆ ವಾರ್ಧಿಕವಾಗಿ ಈಗ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟೇ ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಸಲ್ಮಾನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 15 ರಿಂದ 20 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಪಾರಾಗುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ಇನಾಮ್ ಜಮೀನುಗಳಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 1409 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಅದಾಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಸಂಬಳ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಸುವ

ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಸಂಬಳವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 384 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಆದಾಯ ನೀಡುವ ಜಮೀನು ಕೂಡ ಇದೇ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ದೇಶವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವ ಮೊದಲೇ ತಡೆಹಿಡಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಈ ಆದಾಯವನ್ನು ಸರಕಾರದ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ತಂಜಾವೂರು : ಇಲ್ಲಿರುವ 44 ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಉಳಿದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪಣಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಉಚಿತ ಶಾಲೆಗಳ ಪೈಕಿ 19 ಶಾಲೆಗಳು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅವುಗಳನ್ನು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. 21 ಜನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ತಂಜಾವೂರಿನ ರಾಜನಿಂದ ಸಂಬಳವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ತ್ರಿವಲೂರಿನ ಪಗೋಡದಿಂದ ಸಂಬಳ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ 23 ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಉಚಿತವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸರಕಾರದಿಂದ ಯಾವುದೇ ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಂಜಾವೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಪವನ ಮಾನ್ಯಂ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಂಘಿಕವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ವಾರ್ಷಿಕ ವರಮಾನವು 1,100 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 5 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 109, ಇದರಲ್ಲಿ 99 ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 71 ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ತಂಜಾವೂರಿನ ಮಹಾರಾಜನು ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. 16 ಜನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಇಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ 'ಮಾನ್ಯಂ' ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಏಳು ಮಂದಿಗೆ ಪಗೋಡ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕನಿಷ್ಠ ಎಂದರೂ 10 ಕಾಲೇಜುಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೀಡುವ ಸಂಭಾವನೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ. ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದೂಗಳ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ತಖ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಶಾಲೆಗಳಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ತೋರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರವಲ್ಲ.

ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ತೊಡಗುವಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆ ಅಥವಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಥಿಯಾಲಜಿ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಜೈಲೂರ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏಳು ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರದಿಂದ ದತ್ತಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ 46 ರಿಂದ

47 ಕೇರಿಗಳಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಈ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಂಭಾವನೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 7 ರಿಂದ 15 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 7 ಪಗೋಡಗಳಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಧುರ : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಮಾನ್ಯಂ ಜಮೀನನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ 1/2 ಫಣದಿಂದ 1 ಪಣದವರೆಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಶುಲ್ಕ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಥಿತಿವಂತರು 2, 3 ಅಥವಾ 5 ಫಣದವರೆಗೆ ಶುಲ್ಕ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತಿಂಗಳಿಗೆ 30 ರಿಂದ 60 ಫಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಅದು 2 ರಿಂದ 3 3/4 ಪಗೋಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಶುಲ್ಕವಾದರೆ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದು 10 ರಿಂದ 30 ಫಣಗಳಾಗ ಬಹುದು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಾಗಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಾನ್ಯಂ ಜಮೀನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ವೇದಾಧ್ಯಾಯನವನ್ನು ಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ.

ತಿನ್ನಾವೇಲಿ : ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ.

ಕೊಯಮತ್ತೂರು : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಲಕರೇ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡುವ ಶುಲ್ಕವು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ 14 ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾಲಕರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನಿತ್ಯದ ಸಂಭಾವನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹೆತ್ತವರಿಂದ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾದ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಲು ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ಐದು ವರ್ಷವಾದರೂ ಆಗ ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮುಂದೆ 13 ಅಥವಾ 14 ವರ್ಷಗಳ ತನಕವೂ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಲಿತವರು ಮುಂದೆ 15ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಜ್ಞಾನವಂತರಾಗುವವರಿಗೆ ಅಥವಾ ಅವರು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಾಗಿನ ಸರಕಾರಗಳು ನೀಡಿರುವ ಮಾನ್ಯಂ ಮೊದಲಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ಅದರ ಬೆಲೆ ರೂ. 2,208–7 ಇರಬಹುದು.

ಕೆನರಾ : ಯಾವುದೇ ವಿವರಗಳಿಲ್ಲ.

ಮಲಬಾರ್ : ಮಲಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾಲೇಜು ಮಾತ್ರವೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಖಾಸಗಿಯವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಕಲಿಸುವಾಗ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಯುವಾಗ ಉಡುಗೊರೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ತಿಂಗಳಿಗೆ 1/4 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿರುವ ಏಕೈಕ ಕಾಲೇಜು ಈಗ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಂದ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜಮೀನ್ದಾರರು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 2,000ಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೇ, ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ರೂ. 200ಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲೇಜಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಭೂಮಿ ಇದ್ದುದಾಗಿಯೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಝಮೋರಿನ್ ರಾಜನು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ : ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ನೆರವಿಗೆ ಯಾವುದೇ ದತ್ತಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇದು ಆಣೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಶುಲ್ಕವಾಗಿ ಪಾವತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕನೂ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಐವತ್ತೇಳು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಮದ್ರಾಸ್ : ಈ ವಿವರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹುಡುಗರು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೆಯದು ಚ್ಯೇರುಟಿ ಶಾಲೆಗಳು ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳ ಮಕ್ಕಳು ಜತೆಯಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಐದು ವರ್ಷವಾದಾಗ ಪೋಷಕರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ 13 ವರ್ಷವಾಗುವ ಮೊದಲು ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕಲೆಕ್ಟರನು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ

ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೂ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 12 ಪಗೋಡಗಳ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ತಖ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವಂತೆ ಮದ್ರಾಸ್‌ನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಿದರೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

XXX

ಸರ್ ಥೋಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಮಾ.10,1826ರಂದು ಕೈಗೊಂಡ ನಿರ್ಣಯಗಳು
(ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಕೋಟೆ, ರೆವೆನ್ಯೂ)
ವಿಷಯಗಳು 10.3.1826

1. 2. ಜುಲೈ 1822ರಂದು ' ದಿ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಅವರು ಸರಕಾರದ ನಿರ್ದೇಶನದ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕುರಿತು ವರದಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಿದರು. ಮುಂದುವರಿದು ಅವರು 21 ಫೆಬ್ರವರಿ 1826 ರಂದು ಮತ್ತೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ವರದಿಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ, ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯು 12498 ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 12,850,941 ಹಾಗುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿ 1000 ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಂದು ಶಾಲೆ ಇದ್ದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆದರೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಓದುವುದರಿಂದ ನಾವು 500 ಜನರಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಲೆ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಬಹುದು.

2. ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಂತೆ ಇರುವ 12 1/2 ಮಿಲಿಯನ್ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 188000 ಜನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಥವಾ 67 ಜನರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪುರುಷರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಸರಿಹೋಗಲಾರದು. ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವರದಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 12,850,000 ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ 6,425,000ರಷ್ಟು ಪುರುಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದರಿಂದ ನಾವು 5 ರಿಂದ 12 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ

ಹುಡುಗರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು – ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುವ ಅವಧಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿದರೆ – ಅದು ಸುಮಾರು 1/9ರಷ್ಟು ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದು 7,13,000ದಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುವ 10 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಓದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೇವಲ 1,84,40 ಅಷ್ಟೇ ಆಗಿದೆ. ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ 1/4 ಹೆಚ್ಚಿರಬಹುದು. ನಾನು 5 ರಿಂದ 10ನೇ ವರ್ಷವನ್ನು ಹುಡುಗರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅವಧಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅನೇಕ ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 12 ರಿಂದ 14 ವರ್ಷದ ವರೆಗೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನವರು 10 ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಲೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು 1/4ಕ್ಕಿಂತ ಬದಲಾಗಿ 1/3 ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 26,963ರಷ್ಟಿದೆ. ಅಥವಾ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುವವರಿಗಿಂತ 5 ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು. ಬಹುಶಃ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ದೋಷ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಅವರ ಸಂಬಂಧಿ ಅಥವಾ ಹೆತ್ತವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವ ಸಂಬಂಧಿಕರಿಂದ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ನೀಡುವ ಕ್ರಮವು ಕಡೆ 1/10ರಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇರುತ್ತಾರೆ.

3. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕಡಿಮೆ ಎಂದೆನಿಸಬಹುದಾದರೂ ಇತರ ಯುರೋಪ್ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇದು ಹೆಚ್ಚೇ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗದು ಇದು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನುಮಾನವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ, ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗವುದು; ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು ಇಷ್ಟೇ ಆಗಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧ ಮತ್ತಿತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಜನ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರವಾಗುವುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಮಟ್ಟವು ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಪ್ರಮುಖ

ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿಗೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ 4 ರಿಂದ 6 ಆಣೆಯನ್ನು ವೇತನವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕರೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ 6 ರಿಂದ 7 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗುವುದರಿಂದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿರುವ ದಡ್ಡತನವೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿಫಲವಾಗುವ ಒಂದು ಕಾರಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ನೆರವು ಒದಗದಿರುವುದು ಹಾಗೆಯೇ ಜನ ಬಡತನವೂ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

4. ಈ ತೊಂದರೆಗಳು ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಬಹುದು. ಜನರ ಬಡತನದಿಂದ ಕುಂಟಿತವಾಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸರಕಾರದ ನೆರವಿನಿಂದಾಗಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೀಡುವುದರಿಂದ, ಆ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಒದಗಿದರೆ ಸರಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಒಂದು ವೇಳೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಗತಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಅಂತಹ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಯಾರಾದಾಗ ಬೇಕಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ವೇತನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಸರಕಾರದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ಸಂಬಳವು ದೊರೆಯಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಉಳಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಪರಿಹಾರವಾದಾವು. ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗಿಂತ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದವರಾದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ವರಮಾನವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

5. ಆದುದರಿಂದ ಮದ್ರಾಸ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಬುಕ್ ಕಂಪೆನಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಹಾಗೆ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಬುಕ್ ಕಂಪೆನಿಯು 25 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1824 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ 2ನೇ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಇದೆ. ನನಗನಿಸುವಂತೆ, ಅವರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 700 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅದು ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ 500 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ

200 ರೂಪಾಯಿಗಳು ವ್ಯಯವಾಗಬೇಕು. ಮುಂದುವರಿದು ನಾನು, ಸರಕಾರವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಿರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಿಂದೂ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕಲ್ಲದೇ, ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಬ್ಬ ತಹಶೀಲ್ದಾರ್‌ನನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಥವಾ 15 ಮಂದಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಒಟ್ಟು ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ನಾವು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೂ ಕೂಡ ಅದೇ ರೀತಿಯ ನೆರವನ್ನು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗ ಅಥವಾ ಮೇಲ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹಿಂದುಗಳಿಗಿಂತ 20 ರಷ್ಟಕ್ಕೂ ಮೀರದಿರುವುದರಿಂದ, ಒಂದು ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ಗೆ ಒಂದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಶಾಲೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರಬಾರದು. ಆರ್ಕಾಟ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಕಲವೊಂದು ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಾಧಾರಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

6. ನಾವು 20 ಕಲೆಕ್ಟರೇಟನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ; ತಹಶೀಲ್ದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾವು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರತಿ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ತಲಾ 15ರ ಹಾಗೆ ಇದ್ದಾರೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಥವಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅವರು 300ರಷ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಿನ ಯೋಜನೆಯ ಹಾಗೆ 40 ಕಲೆಕ್ಟರಿಗೆ 300 ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್ ಶಾಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸರಾಸರಿ 15 ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಹಶೀಲ್ದಾರೀ ಶಾಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ತಲಾ 9 ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಬಹುದು. ಈ ಸಂಬಳವು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ತೋರಬಹುದೇನೋ. ಆದರೆ ತಹಶೀಲ್ದಾರ ಸ್ಕೂಲಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಸರಕಾರಿ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಸಂಬಳದೊಂದಿಗೆ (ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ. 9) ಅದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಲೂ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇದು ಸ್ಕಾಟ್‌ಲೇಂಡಿನ ಶಾಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಬಳಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

7. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ತಗಲುವ ಖರ್ಚು ಇಂತಿದೆ:

ಮದ್ರಾಸ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಬುಕ್ ಸೊಸೈಟಿ – ತಿಂಗಳಿಗೆ	ರೂ.	700.00
ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್ ಶಾಲೆಗಳು – ಮುಸ್ಲಿಂ 20 x 15	ರೂ.	300.00

ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್ ಶಾಲೆಗಳು – 20 x 15		ರೂ.	300.00
ತಹಶೀಲ್ದಾರ್ ಶಾಲೆಗಳು – 300 x 9		ರೂ.	2,700.00
	ತಿಂಗಳಿಗೆ	ರೂ.	4,000.00
	ವಾರ್ಷಿಕ	ರೂ.	48,000.00

ಈ ಖರ್ಚನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ನಾವು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ತಜ್ಞರಾದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಗತ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಬೇಕಾದೀತು. ಮದ್ರಾಸ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಬುಕ್ ಕಂಪನಿಯ ಖರ್ಚು ಮತ್ತು ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್ ಶಾಲೆಗಳ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ಗೌರವಾನ್ವಿತ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮೊದಲೇ ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವರಿಂದ ನಾವು ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ ಕೇವಲ 50 ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ. ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ನೀಡಿರುವ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡುವ ನೆರವು ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಸಾಕಾಗಲಾರದು. ಅಂತಹ ನೆರವು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ 20,000.00 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಆಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದೇಣಿಗೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಮೊತ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕಡಿಮೆ ಮೊತ್ತದ ನೆರವನ್ನು ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜನರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಎಷ್ಟು ಖರ್ಚನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ದೇಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದಾಗ ತಾನಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಕೈ ಸೇರಬಲ್ಲದು. ಜನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸದಭಿರುಚಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ, ಸುಖೀ ಜೀವನ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನಾವು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆಯಷ್ಟೇ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವುದರ ಮೂಲಕವೇ ಜನಗಳ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸ ಬಹುದಾಗಿದೆ.

8. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆ ಸಮಿತಿಯು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಥಳೀಯರ ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಪಾಡಬಹುದು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗೆಗೂ ಈ ಸಮಿತಿಯು ತಿಳಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೇ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ವಿಷಯುವಾಗಿ ಅವರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅದು ವರದಿ ಮಾಡಬಹುದು.

9. ನಾವು ಸ್ಕೂಲ್ - ಬುಕ್ ಸೊಸೈಟಿಯ ನೌಕರರಿಂದ ತಕ್ಷಣವೇ ತುಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ಅವರು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದೆಂಬ ಅವರ ಉದ್ದೇಶವು ಈಗ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಾರದು. ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಂತಹ ಬೇಡಿಕೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಜನರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಉನ್ನತವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಜನರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಉತ್ತಮವಾದರೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಂದಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬಡವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ವಿದ್ಯೆ ಪಡೆಯುವವರಿಗಾದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉನ್ನತಿಗೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾಗಬಹುದು. ನಾವು ಜನರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ, ನಾವು ನಮ್ಮ ರೂಪು-ರೇಷೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ನಾವು ತಹಶೀಲ್ದಾರರಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸೀಮಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಾದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಕ್ಕಿಯೇ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಸ್ಕೂಲ್ - ಬುಕ್ ಸೊಸೈಟಿಯು ತನ್ನ 5ನೇ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

"ಅದು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳ್ಳುವುದು ತುಂಬ ನಿಧಾನ, ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರು ಗಣನೀಯ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ವರ್ಷಗಳೇ ಕಳೆಯಬೇಕಾದೀತು."

ಸಹಿ

ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ

ಅನುಬಂಧ – ಬಿ

ಫ್ರಾ ಪ್ರೊಲಿನೋ ಡ ಬಾರ್ತಲೋಮಿಯೋ ಬರೆದ ವಾಯೇಜ್ ಟು ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡೀಸ್‌ನಿಂದ ಆಯ್ದ ಭಾಗಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಜನನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ (ಪು. 253–268)

ಗ್ರೀಕಿನ ಎಲ್ಲ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು, ಭಾರತೀಯರ ಬಗೆಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಅವರು ಇತರ ದೇಶದವರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದವರೆಂದೂ, ಚತುರರೆಂದೂ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ನಿಜವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಶುದ್ಧವಾದ ಗಾಳಿ, ಆರೋಗ್ಯ,

ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಾಧನೆ ಅನುಪಮವಾದುದು. ಇವರು ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಸಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೋ ಎಂದು ನಮಗನಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಅವರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಬಿಗಿಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಬಂಧನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಕಾಲುಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಯಾವುದೇ ಅಡೆ-ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಅವರ ನರಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಳೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಯವ್ವನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಅವರು ಸುಂದರಕಾಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಆರೋಗ್ಯವಂತರೂ, ದೃಢಕಾಯರೂ ಮತ್ತು ಚತುರರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ.

ಯಾವಾಗಲೂ ತಣ್ಣಿರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ತೆಂಗಿನೆಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಇಂಡಿಯಾ ಪ್ಲಾಂಟ್‌ನ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಯಾಮದಿಂದಲಾಗಿ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿವಂತರೂ, ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಉತ್ತಮ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಯುವಕರು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಆರೋಗ್ಯವಂತರೂ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರೂ ಆದ ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ 20ನೇ ವಯಸ್ಸಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ನಾನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕುಂಟ, ಗೂನ ಮೊದಲಾದ ಅಂಗವಿಕಲರನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮಲಬಾರಿನ ಜನರು ಕೋರಮಂಡಲದವರಿಗಿಂತ ಅಥವಾ ತಮಿಳರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸುಂದರರೂ ಚಟುವಟಿಕೆಯುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಯುರೋಪಿನವರಿಗಿಂತ ಸರಳವೂ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನದೂ ಆಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಒಂದು ತೆಂಗಿನ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಲಗೈ ತೋರು ಬೆರಳಿನಿಂದ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬೆರಳಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಣಮಾಲೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಅನಂತರ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬರವಣಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಅಜ್ಜನ್ ಅಥವಾ ಎಳುತ್ತಚ್ಚನ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆತನು ಎದುರುಗಡೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ವೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲ ನಿಂತುಕೊಂಡೇ ಪಾಠ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹುಡುಗರು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮದ

ಮೇಲೆಯೋ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಮೇಲೆಯೋ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೂರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಧಾನವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತರು ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ 200 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮೆಗಾಸ್ತಾನೀಸನು ಗುರುತಿಸಿರುವನಲ್ಲದೇ ಈಗಲೂ ಅದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಜನರು ಭಾರತೀಯರ ಪೂರ್ವಜರಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಪ್ರತೀ ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಎರಡು ಪಣ ಅಥವಾ ಪಣಮ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಹಣ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಒಂದಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊರೆಯಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಏನನ್ನು ಬಯಸದೇ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹವರಿಗೆ ದೇವಾಲಯಗಳಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಜಾತಿಯ ಮುಖಂಡನೋ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನೂ ಕೆಲವೊಂದು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು 'ಏದುಪಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ (ಪನ) ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಗರಿಗಳ ಕಟ್ಟನ್ನು ಗ್ರಂಥ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕಬ್ಬಿಣದ ತಗಡಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ಅದನ್ನು ಗ್ರಂಥವರಿ ಅಥವಾ ಲೇಖ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಬರವಣಿಗೆ ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ಅಲೇಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಲೇಖ್ಯವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶಾಲೆಗೆ ಗುರು ಅಥವಾ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಬರುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಾಲಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಬಲಗೈಯಿಂದ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಗುರುವು ಮಾತಾಡಲು ಹೇಳುವವರೆಗೆ ಬಾಯಿಂದ ಕೈ ತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಮಾತಾಡುವುದು, ಅಥವಾ ಅವಿಧೇಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವರನ್ನು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯದವರನ್ನು ಕೂಡ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗಟ್ಟಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೂಡ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿನಯವಂತರಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮೀರುವುದೇ ಅಪರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗುರುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ವ್ಯಾಕರಣ, (ಮೊದಲ ಹಂತ) ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣ (ಎರಡನೆಯ ಹಂತ) ಅಮರಕೋಶ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಮರಕೋಶವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವವಾದ ಕೃತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವರು, ವಿಜ್ಞಾನ, ಬಣ್ಣ, ಧ್ವನಿ, ಭೂಮಿ, ನದಿಗಳು, ಪುರುಷರು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರಗಳಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುವು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ಶ್ಲೋಕ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪದಗಳನ್ನು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಪೋಣಿಸಬೇಕೆಂಬನಿಯಮ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ನೀತಿಯುತವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಡುವಾಗ ಕೂಡ ಮಕ್ಕಳು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ಜೀವನದ ರೀತಿ – ನೀತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಓದುಗರಿಗೆ ಇಂತಹ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕೆಲವೊಂದು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡುತ್ತೇನೆ.

1. ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಯದಿದ್ದರೆ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಗದಿದ್ದರೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಉಪಯೋಗವಾದರೂ ಏನು?

2. ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಸಂತೋಷಗೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಪರಸ್ಪರ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸದಿದ್ದರೆ ಕಾಡನ್ನು ತೊರೆದು ನಾವು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದಾದರೂ ಏತಕ್ಕೆ?

3. ಖಡ್ಗ ಮತ್ತು ಬೆಂಕಿಯಿಂದಾದ ಗಾಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಿಂದನೆಗಳಿಂದಾಗುವ ಗಾಯ ಹೆಚ್ಚು ನೋವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಬಹಳ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಗುಣವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

4. ಹೆಂಡತಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು? ಅವಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊರಬೇಕಾದವಳು ಅವಳೇ ತಾನೇ?

5. ಗಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಗಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ಒಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಸಂತೋಷವಾದೀತು; ಕ್ಷಮಿಸಿದರೆ ಜೀವನ ಪೂರ್ತಿ ಸಂತೋಷವಿರುವುದು.

6. ಸಭ್ಯತೆಯು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬೇಕಾದ ಗುಣವೇ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಅದು ಬೇಕೇ ಬೇಕು.

7. ಸದಾ ಗೌರವ, ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ಶಿಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಿಗಿಂತಲೂ ಭಯಾನಕವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಬಾಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುವ ಉದ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಭಾರತೀಯರೂ ಇದನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಶೈವರು ಮಾತ್ರವೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಒಂದು ಪಂಥವಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಶಿವನ ಮೂಲಕ ಅಗ್ನಿ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಶಿವನೇ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ಆತನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಜತೆಗೆ ಇನ್ನೆರಡು ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಶಾಲೆಗಳ ಮುಂದೆಯೂ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಗಣೇಶನದು – ಈ ದೇವತೆಯು ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಂರಕ್ಷಕನೂ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಂರಕ್ಷನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡನೆಯದು ಸರಸ್ವತಿಯದು – ಈಕೆ ವಿದ್ಯೆ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಗಳ ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಈ ಮೂರ್ತಿಗಳತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೈ ಮುಗಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಗುರುವೇ ನಮಃ ಅಥವ ಗಣಪತಿಯೇ ನಮಃ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೂರ್ತಿ ಪೂಜೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಂದ ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾಡನ್ನು ಗೌರವಿಸುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಗಾಡ್‌ಗಳ ಅವರ ರಕ್ಷಕನೆಂಬುದಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆಂದೇನೂ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮರ್ಕ್ಯೂಸ್ ಅವರು "ರಿಲಿಜಿಯನ್ನಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ರಿಲೀಜಿಯನ್ನಿನ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸುವವರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ 2000 ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿಗಾದರೂ ಗಾಡ್‌ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆಯಷ್ಟೇ.

ಭಾರತೀಯರ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆ, ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ನೌಕಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಈಟಿ ವಿದ್ಯೆ, ಚೆಂಡಾಟ, ಚದುರಂಗ, ಟೆನಿಸ್, ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಮೌನ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಓದುಗರಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ದೇಹರಚನಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭೂಗೋಳಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೈ ಬಿಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು

ಹೇಳಿರುವಷ್ಟೇ ಭಾರತೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಅವರ ದೇಶವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವೂ ಭಾರತೀಯರು ಅತ್ಯಂತ ಸಂಸ್ಕೃತರು ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರು ವಿದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿರುವುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯರು ಮಾಂಸವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಜ್ಯ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಣಿ ಹತ್ಯೆ ಅವರಿಗೆ ನಿಷೇಧವಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೀಳಿ ಒಳಗಿನ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾನು ನನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಮುಂದೆ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ನೌಕಾವಿದ್ಯೆಯು ಕೇವಲ ನದಿಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಪೇಗನ್ನರಾದ ಅವರು ಸಮುದ್ರದ ಬಗೆಗೆ ಹಿಂಜರಿಕೆಯ ಮನೋಭಾವ ಇರುವ ಭಾರತೀಯರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಕುಂತ, ಈಟಿ, ಚೆಂಡಾಟ ಮತ್ತು ಟೆನಿಸ್ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಅವರು ಕಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವೇನೋ ಹೌದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾದ ಗುರುಗಳು ಈ ಎಲ್ಲ ತರಬೇತುಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಬೋಧನೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಗುರುವೂ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಅಪಾರವಾದ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಅವರು ಸನ್ಮಾನವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ – ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ನಾಯರ್ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ – 12ನೇ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟರೆಂದರೆ ಅವರ ತಾಯಿ ಇಲ್ಲವೇ ಅತ್ತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಅಂತರ್ಗ್ರಹ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಗಂಡಸು ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ, ಹುಡುಗರಿಗೆ 9ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ತಂದೆಯ ಜಾತಿಗೆ ಅಥವಾ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಆದಮೇಲೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮೀರುವಂತಿಲ್ಲ. ಗ್ರೀಕ್ ಲೇಖಕರೆಲ್ಲ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಈ ನಿಯಮಗಳೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಜಟಿಲವಾದವು. ಆದರೂ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹಾಗೆಯೇ ರೀಲಿಜಿಯನ್ನಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದುವುಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಈ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯವರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಭಾರತೀಯರು ಸಾಧಾರಣವಾದ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ತೋರಿಕೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ

ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವು ಕೂಡ ತನ್ನ ಒಟ್ಟು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏನಾಗಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹುಡುಗನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಓದು – ಬರವಣಿಗೆ, ಪೂಜೆ, ಚಂದ್ರ ಗ್ರಹಣ – ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವುದು; ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ವೇದ – ವೇದಾಂಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವೈಶ್ಯನು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಯುದ್ಧ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶೂದ್ರನು ಯಂತ್ರ ವಿದ್ಯೇ, ಬೆಸ್ತರವನು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದು, ತೋಟಿಗನು ತೋಟ ಬೆಳೆಸುವುದು, ಬನಿಯನು ವಾಣಿಜ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ತಲೆಮಾರು – ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಹರಿದು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ; ಹಾಗಾದಾಗ ಜ್ಞಾನ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೇ, ಇನ್ನಷ್ಟು ನಿಶ್ಚಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್ ಮಹಾಶಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ತಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅಪಾರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಲ ನಾನು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆ. ಪೋರ್ಚಗಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಲ್ಯಾಂಪನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ತುಂಬ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಕಲಾ ನೈಪುಣ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ವಿನೂತನವಾಗಿತ್ತು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಅಂತಹದ್ದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಲ್ಯಾಂಪ್ ನನಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿದೇಶೀಯರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿಂದ ತೀವ್ರವಾದ ಅಧಪತನವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಏನೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಜಾತಿ – ಜಾತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಜಗಳವಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳು ಅಭ್ಯುದಯದ ಪಥದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯ – ನೀತಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ದುರಾದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಈಗಿನ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಅರಾಜಕತೆಯೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಅನುಬಂಧ – ಸಿ

ಪೀಟರ್ ಡೆಲ್ಲಾ ವಿಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಮಲಬಾರಿನ ವಿವರಗಳು

ನಾನು ಮಲಬಾರಿನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತೀಯರ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಯ ಕುರಿತಂತೆಯೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೇನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1800ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇರುವ ಹಾಗೆಯೇ ಅದೇ ನೆಲಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಮೂಲ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅದು ಯಾರ ಮನೆ ಮಾತಾಗಿಯೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಈಗ ಯೂರೋಪಿನ ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳೊಂದಿಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ರೋಮ್ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಗಾಥಿಕ್ ಭಾಷಾ ಪರಿವಾರಗಳೊಂದಿಗೂ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಯುರೋಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮತ್ತೂ ಗ್ರೀಕ್ ಭಾಷೆಗಳಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನವೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಇದೆ; ಆದರೆ ಈ ಭಾಷೆಯು ಈಗ ಆಡುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಆರಂಭದ ಶತಮಾನಗಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನಾವು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತೇವೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಆಗ ಜೀವನದ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮಪಡಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಜೀವನವು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಒದಗಿಸಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಇತರರ ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದೂಗಳು ತಥ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳ ಬದಲಾಗಿ ನೀತಿ – ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತಲೆಕೆಡಿಸಿ-ಕೊಂಡವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಜೀವನದ ಗುರಿಯ ಬಗೆಗೆ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿವಿಧ ಪಾತಳಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಯೋಚಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಅಮೂರ್ತವಾದ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಚಿಂತನೆಗಳೆಂದರೆ ತುಂಬ ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಅದು ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಅವರು ತರ್ಕ, ಛಂದಸ್ಸು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾದ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಪಡೆಯಬೇಕಾದುದು ಈ

ಹಾಡುತ್ತ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮರಳಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅಕ್ಷರಗಳೇ ತುಂಬಿದಾಗ ಅವರು ಮರಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಥವಾ ಒಂದು ವೇಳೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಬರೆಯುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಂದ ಮರಳನ್ನು ತಂದು ಹರಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗುವವರೆಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಅವರೊಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಈ ರೀತಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕವೇ ಪೆನ್ನು – ಪೇಪರ್ – ಶಾಯಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಾಳಾಗದಂತೆ ಅವನು ಓದು ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಲಿತನಂತೆ. ಆಗ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ನೀವು ಏನನ್ನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಯಾರು ತಿದ್ದುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಒಂದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಜನರು ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೆ, ಉಳಿದವರು ಅವನ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಬಹುದಲ್ಲ ಎಂದರು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸುಲಭವೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ವಿಧಾನ ಎಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರು ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಜವಿದೆ ಎಂದೆನಿಸಿತು.

ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾರತೀಯರೊಂದಿಗೆ ನಾವು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತೀಯರು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ನಿಧಾನಗತಿಯ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ತೋರಿಸುವ ನಿರಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದೇ ರೀತಿಯ ನಿರಾಸಕ್ತಿಯು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಅನಂತರ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಈಗ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಭಾರತದಿಂದಲೇ ಪಡೆದು ಈಗ ಮತ್ತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಈಗ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರು ತಾವು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರುವುದಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಾನು ಮೊದಲು ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿರುವುದು ಎಂದು ಅವರವರಲ್ಲಿಯೇ ಜಗಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರೆ ಈಗ ಮಿಶನರಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಭಾರತದಿಂದ ಪಡೆದಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಈಗ ನಾವು ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದು ಎಲ್ಲ ಮೂಲ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಹಣೆ ಬರವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದುತ್ತವೆ!

ಹಾಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಭಾರತೀಯರಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವರು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಶಾಲೆ ತೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬರುವುದು ಇಲ್ಲವೇ ವಿರೋಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಬದಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತೆಡೆದು ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸೋಮಾರಿತನಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಹಾಕಿದರು. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗೆ ವಿರೋಧವಾದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸರಕಾರವು ಇಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ತೊಂದರೆ ಮಾಡುವುದನ್ನಾಗಲೀ ಬಯಸಿದವರಲ್ಲ.

ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಚೀನ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮಗಳಿವೆ. ನಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮರಗಳೇ ಕಾಗದವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ಶಾಯಿಯನ್ನು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾಳೆಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಳೆಮರದ ಗರಿಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಹದಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗರಿಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಜೋಡಿಸಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. (ಈ ಗರಿಗಳ ಕಟ್ಟನ್ನೇ ಗ್ರಂಥ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ). ಇದಕ್ಕೆ ಮರದ ತುಂಡೊಂದನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಗರಿಗಳಿಗೆ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಗರಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮೂಲತಃ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ಕ್ರಮ ಇಲ್ಲ. ತಾಳೆಗರಿಗಳಿಗೆ ತೂತು ಕೊರೆದು ರೇಷ್ಮೆ ಎಳೆಯೊಂದನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ತೂರಿಸಿ ಬಿಗಿ ಮಾಡುವುದು ಭಾರತದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಕೂಡ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು ಎನ್ನುವುದಾಗಿ ಈವ್‌ಲಿನ್ (Evelyn) ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ನಾರ್ವೆ ಮತ್ತು ಸ್ವೀಡನ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಕಲ್ಲಿನ ತುಂಡು (Flake) ಮತ್ತು ಮರದ ತುಂಡುಗಳು (Gank) ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಮರದ ಹಲಗೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಕೋಲುಗಳಲ್ಲಿ (Stare)ಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಈಗಲೂ ಪದ್ಯವನ್ನು Stare ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1442ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿದ ಅಬ್ದುಲ್ ರಝಾಕನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಕೆಳಗೆ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಅಳ್ವಿಕೆಯ ವೇಳೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ತಿರುವಾಂಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ ಎಂದ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ಮಲಬಾರಿನ ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರದ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪವಾಗಿರಬಹುದು ಇದರಲ್ಲಿ 30 ರಿಂದ 40ರಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಗೊಂಡವುಗಳು. ಇವುಗಳಲೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳೇ ಇವೆ. ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ.

ಲುಸಿಯಡ್‌ನ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಬಾರಿನ ಪುಸ್ತಕವೊಂದರ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದು 181ನೇ ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಇದು ಭಾರತದ ಮಲಬಾರಿನ ಕವಿಯೊಬ್ಬರು ಬರೆದ 500 ಶ್ಲೋಕಗಳುಳ್ಳ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಎಂಟು ಸಾಲುಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಕುಚೋದ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಇದರ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮಲಬಾರಿನ ಈ ಕವಿಯ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.

ಇದರ ಲೇಖಕನು ಬಹುಶಃ ಏಕ ದೇವಾರಾಧಕನಿರಬೇಕು. ಇದು ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಇರುವ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಆಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ದೇವರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬೇಸರವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೀಗೆ ದೇವರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಮಾತಾಡುವ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ದೇವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಸರ್ವ ಕರ್ತವೂ ಆಗಿರುವನು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ವೇದಾಂತವು ಸರ್ವಸುಧಾರಣವಾದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತದೆ.

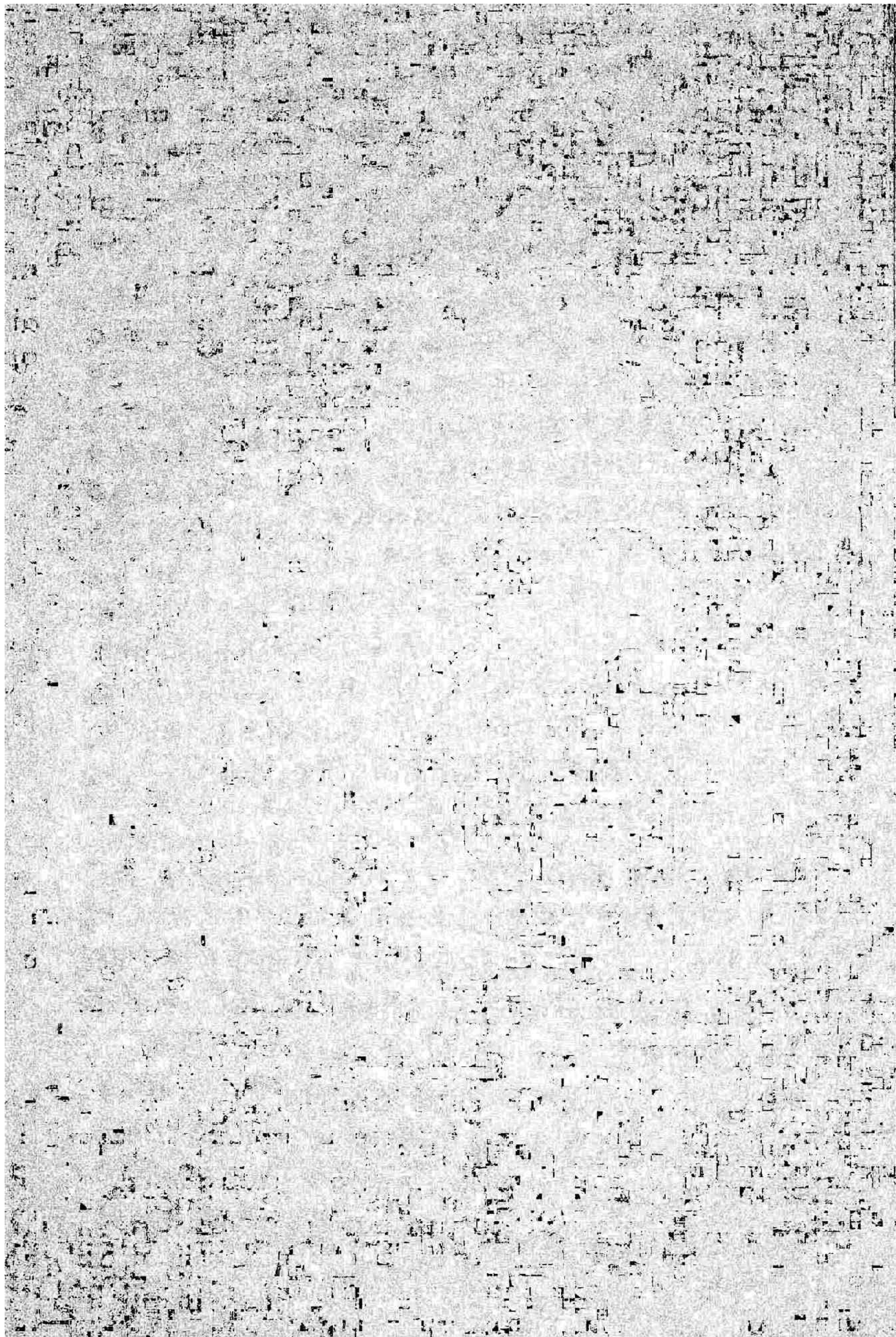
ಮಲಭಾರಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನಾಟಕಗಳು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಅವು ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ನಾನು ಇಂತಹ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದೆನು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಂಗಮಂದಿರವು ಬಯಲು ರಂಗಮಂದಿರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಪೆಂಡಾಲ್ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಾಟಕ ನೋಡಲು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಲಾಗಿ ಬೆಂಚುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ನೋಡಿದ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ

ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತು ಗಂಡಸರು ಜತೆಜತೆಯಾಗಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇದೊಂದು ಅಪರೂಪದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಎರಡು ಸಾವಿರರಷ್ಟು ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು ಇಂತಹ ನಾಟಕನನ್ನು ನೋಡಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪೆಂಡಾಲೊಂದನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೇ ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದರ ಹಾಗೆ ಬೆಂಚುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ನಾಟಕದ ಪಾತ್ರಗಳೆಂದರೆ ದೇವರು, ದೇವತೆಗಳು, ರಾಜರು, ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಖ-ಸಖಿಯರಾಗಿದ್ದರು, ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಯಾವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೋ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಯಂತ್ರದ ಬಳಕೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪರದೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಕಥಾನಕವು ಬಹುಶಃ ಇಬ್ಬರು ರಾಣಿಯರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ರಾಜನ ಪಾಡನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಾಗಿರಬೇಕು. ಅವರು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಜಗಳವಾಡುತ್ತ ಮತ್ಸರ ಪಡುತ್ತ ಅವನ ಜೀವ ಹಿಂಡುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಇದರಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ದೇವರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮೊರೆಯು ದೇವರಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ದೇವರು ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಅವನು ಯಾರಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವರು ಹಾಗೆಯೇ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಈ ವರದಿಂದ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಬರಲಾರದೆಂದು ಹಿರಿ ಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿದನು. ಆದರೆ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನುಮಾನವೇ ಬರತೊಡಗಿತು. ಅವಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಆತನು ಇನ್ನೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಗಮನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೆಂದೇ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅವನು ಅವಳಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಳೂ ಎದ್ದು ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ ಬಗೆಗೆ ಮತ್ಸರ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆದರೆ ಈ ನಾಟಕ ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಮರೆತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ನಾಟಕದ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಕುರಿತು 1793ರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವರದಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಈ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಈ ನಾಟಕವು ಇಬ್ಬರಿಗೆ ಒಬ್ಬಳು ಹೆಂಡತಿ ಸಾಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯರ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಯಗೊಟ್ಟರೆ ಅದರಿಂದ ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಈಡೇರುತ್ತೇವೆ ಎಂದೇನೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಈಗಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಉಪಯೋಗವು ಅಷ್ಟಕಷ್ಟೇ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಲೆ ಬಿಡುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆ ಮೊದಲಾಗಿ (ಪೋಷಕರ ಬಡರತನದಿಂದಾಗಿ) ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಬಂಗಾಳಿಗರ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅವರು ಐದು ವರ್ಷದವರಿರುವಾಗಲೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ; ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು ಚುರುಕಾಗುವ ಮೊದಲೇ, ಜ್ಞಾನದ ಉನ್ನತ ಹಂತಕ್ಕೆ ತಲುಪುವ ಮೊದಲೇ ಅವರು ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೊರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅವರ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಅಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದ ಗೌರವದಿಂದಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಪ ಸಂಭಾವನೆಯಿಂದಾಗಿ ಗೌರವಾನ್ವಿತರೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಆದವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾನ್ವಿತರಾದವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಅತೀ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೋ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ದೇಶ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಬಳವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದವರ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವಂತಾಗಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾಗುಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಮೊದಲು ಬೆರಳಿನಿಂದ ಮರಳು ತುಂಬಿದ ಬೋರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಆಮೇಲೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಎಂಟರಿಂದ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆನಂತರ ಅವರನ್ನು ತಾಳೆಗರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಲು ಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಕಂಠದಿಂದ ಅಳಿಸಬಹುದಾದ ಶಾಯಿಯಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಗುಣಿತ, ಸಂಧಿ, ಸಮಾಸ, ಪದಗಳು, ಹಣ, ಅಳತೆ, ಮೊದಲಾದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸುಮಾರು ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮುಂದುವರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಆರು ತಿಂಗಳ ತನಕ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೂಡಿಸುವುದು, ಕಳೆಯುವುದು, ಗುಣಕಾರ ಹಗೂ ಭಾಗಾಕಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವುದು ಹಾಗೆಯೇ ಸರಳವಾದ ಮಾಪನ

ವಿಧಾನಗಳು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಇದರ ಮುಂದಿನ ಹಂತವಾಗಿ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಬರೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಕ ಗಣಿತವನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ನಗರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಲೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ತೀರಾ ಕೆಳಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ವ್ಯಾಕರಣಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಒಂದೆರಡು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಷ್ಟೇ ಈ ದೇಶದ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಕಾವ್ಯದ ಕೆಲವೊಂದು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಅಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾಗುಣಿತ ದೋಷಗಳಿವೆ. ಅದು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ದೋಷಗಳಾಗಿದ್ದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಸದಿರುವುದನ್ನು ಅವು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮೌಖಿಕವಾಗಿಯೂ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೇ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ-ಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ವಿಷಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳ ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕೂಡ ತನ್ನದೇ ಆದ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಾದರಿ ನಡತೆಯಿಂದಾದರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಭಾವನೆಗಾಗಿ ಆತನು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ.

ಬಂಗಾಳದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು (ಪು. 137-146) : ಹಿಂದೂಗಳ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಹುಡುಗರಿಗೆ 5 ವರ್ಷ ತುಂಬುತ್ತಲೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದು ಆಗಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಏಳು, ಒಂಭತ್ತು ಅಥವಾ ಮುಂದಿನ ಯಾವುದೇ ವರ್ಷಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. ವರ್ಷದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ತಿಂಗಳು, ತಿಂಗಳಿನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಾರ, ವಾರದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿನಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದವು ಎಂದು

ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪೋಷಕರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡುವುದು. ಎರಡನೆಯದು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಮುಂದಿನ ಹಂತಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಶುಲ್ಕಕ್ಕಿಂತ ಅರ್ಧ, 1/3 ಅಥವಾ 1/4 ರಷ್ಟು ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಬಡವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವೇತನವು ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಆಣೆಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳ ವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅರಿವೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪೋಷಕರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಜೀವನ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ ವೇತನದ ಬದಲಾಗಿ ಊಟವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಶಾಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮುಖ್ಯರೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪೋಷಕರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನಿಗದಿತ ಸಂಬಳ ಮತ್ತು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುವ ಶುಲ್ಕದಿಂದಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ಎಂಟು ಆಣೆಗಳಿಂದ ಏಳು ರೂಪಾಯಿ ಎಂಟು ಆಣೆಗಳವರೆಗೆ ವೇತನ ಆಗಬಹುದು. ಸರಾಸರಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 5 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಬಳವಾಗಬಹುದು.

ಧರ್ಮೈಲ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಆದಾಯವೊಂದು ಶಾಲೆಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಅಪರೂಪದ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಶಾಲೆ ಇರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಚೌದರಿ ಕುಟುಂಬಗಳಿವೆ. ಅವರೇ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಖ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕನನ್ನು ಸಾಕುವಷ್ಟು ಸ್ಥಿತಿವಂತರೇನಲ್ಲ. ಅವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮನೆಯು ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ, ಇಲ್ಲವೇ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕುಟುಂಬವು ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಅಣೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನೀಡಿದರೆ, ಎರಡನೆಯ ಕುಟುಂಬವೂ ಅಷ್ಟೇ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯ ಕುಟುಂಬವು ಎಂಟು ಅಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕುಟುಂಬವು ಎಂಟು ಅಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕುಟುಂಬವು ಹನ್ನೆರಡು ಅಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಇದರ ಅನಂತರ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೊಡುಗೆ ಅಥವಾ

ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವೇತನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದೊರೆಯುವ ಈ ವೇತನವು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಆತನು ಇತರ ಕುಟುಂಬದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಾಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಒಂದು ಆಣೆ ನೀಡಿದರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಮೂರು ಆಣೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಾಲ್ಕನೆಯವನು ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯವನು ನಾಲ್ಕು ಆಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಅವರಿಂದ ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಅಣೆ ಹಾಗೂ ತರಕಾರಿ, ಅಕ್ಕಿ, ಮೀನು ಮೊದಲಾದವು ಆಗಾಗ ಸಿಗುವುದೂ ಇದೆ. ಕಗ್‌ಬರಿಯಾಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಐದು ಜನ ಹುಡುಗರು ಅಂದರೆ ಎರಡು ಕುಟುಂಬಗಳ ಹುಡುಗರು, ಥರ್ರೈಲ್‌ನ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮನೆಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಮೈಲು ದೂರ ಇದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದು ಬರಬೇಕು ಬರುವ ಐದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಇಬ್ಬರು ಎರಡು ಆಣೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮೂರು ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಆಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಬಡವರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೋಷಕರು ಬಡತನದ ನಡುವೆಯೂ ಎಂತಹ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವೇತನ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಂತೆ ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ಅವರ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ನಾನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಥವಾ ಇದೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ವೇತನವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಹತೆ ಇರುವ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಿಗಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ಮಾಡುವ ಸರಳವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ನಾನು ಹೇಳಿರುವ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆಂದು ಎಲ್ಲರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯೂ ಅವರ ಸ್ಥಾನಗಳು – ಅವರ ಹಾಗೆ ಇತರ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರೊಂದಿಗೆ – ಹೋಲಿಸಿ ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ

ಅವರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪಟ್ವಾರಿ, ಅಮಿನ್, ಶುಮರ್‌ನವೀಸ್ ಹಾಗೂ ಖಮರ್‌ನವೀಸ್ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪಟ್‌ವಾರಿಯು ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಝಮೀನ್ದಾರರ ಮನೆಯಿಂದ ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅತನಿಗೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ ಎಂಟು ಅಣೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ಅವನಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ರೈತರು ಬೆಳೆಯುವ ಮೊದಲ ಬೆಳೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾಗ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಎಂಟು ಆಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಗರ ನಡುವಿನ ಜಗಳವನ್ನು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಪರವಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸುವವನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಎಂಟು ಆಣೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ವೇತನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಶುಮರ್‌ನ್ನೀಸ್ ಎನ್ನುವವನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಟ್ವಾರಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಬಾಡಿಗೆಯ ಲೆಕ್ಕವನ್ನಿಡುವವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಖಮರ್ನೀಸನು ಜಮೀನ್ದಾರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬೆಳೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಷ್ಟೇ ಸಂಬಳ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಬಳ ದೊರೆಯುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವರು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಈಗ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಈ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ (ಅಂದರೆ ಪಟ್ವಾರಿ, ಅಮೀನ್ ಮೊದಲಾಗಿ) ಸಂಬಳವಲ್ಲದೆ ಅನಧಿಕೃತವಾದ ಇತರ ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಥಳಿಯವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಗೌರವಗಳು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇತರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕೂಡ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೌರವಾರ್ಹರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಅನಾನುಕೂಲತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲಾ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ವೇತನ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಭೇಟಿಯಾಗಿರುವ ಯಾವುದೇ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನ ಸಂಬಳವೂ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ಎಂಟು ಆಣೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯೇ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಏಳು ರೂಪಾಯಿ ಎಂಟು ಆಣೆಗಳಷ್ಟು ವೇತನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಶಾಲೆಗೆ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು 'ಚಂಡಿ ಮಂಟಪ'ದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಊರಿನ ಮುಖ್ಯ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದ್ದು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಊರ ಪರವೂರಿನ ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ

ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರರು ಬೈತಕ್ಕಣದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಯಾವುದೇ ವಾದ-ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಒಂದು ಮಂಟಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಶಾಲೆಯ ಪೋಷಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಯುವುದುಂಟು. ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಸಿಗೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓದು-ಬರಹ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಗುಡಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಆರು ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮರು 30 ರಿಂದ 40 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪೋಷಕರೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಗುಡಿಸಲು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದವರು ಓದು-ಬರಹದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯಬೇಕು ಇಲ್ಲವೇ ಮಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆನೆಯಬೇಕು. ಶಾಲೆಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಕಟ್ಟಡ ಕೋಣೆಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಉಸ್ತುವಾರಿಯು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಂಪರ್ಕವೇರ್ಪಡುವಂತಿರುತ್ತದೆ.

ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರು ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿದ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ್‌ಗಳನ್ನು ಕಲ್ಕತ್ತದಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವರಷ್ಟೇ ಅಥವಾ ಮಿಶನರಿ ಹಡಗುಗಳು ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ ನೌಕಯಾನ ಮಾಡಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಇಂತಹುದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಗಮನಿಸಿರಬಹುದಷ್ಟೇ. ಅದರ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಯಾರೂ ಈವರೆಗೆ ಮುದ್ರಣಗೊಂಡಿರುವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡಿರಲಾರರು. ನಾನು ಕಲ್ಕತ್ತ ಬುಕ್ ಹೌಸ್ ಸೊಸೈಟಿಯಿಂದ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಅಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಬೆಕ್ಕಸ ಬೆರಗಾದರು. ಈ ಸೊಸೈಟಿಯು ಈಗ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಏಜೆನ್ಸಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು ದೊರೆಯಬಹುದು.

ಕೇವಲ ಮುದ್ರಿತ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಕೂಡ ಇವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮೌಕಿಕವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗುರುಗಳು ಏನನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೋ ಅದು ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಬಾಯ್ದೆರೆಯವಾಗಿ ಕಲಿಸಿರುವ ಪಾಠಗಳು ತುಂಬ ಸೀಮಿತ

ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೊಳಪಟ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವರು ಹೀಗೆ ಕಲಿಯುವ ಒಂದು ಪಾಠವೆಂದರೆ 'ಸರಸ್ವತೀ ಭಂಡಾರ'. ಅದು ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆ ಬಿಡುವ ಮೊದಲು ನೆಲಕ್ಕೆ ಮಂಡಿಯೂರಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಾಯಕನು ಮೊದಲ ಸಾಲನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದವರು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಧ್ವನಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ಆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಎರಡು ಭಿನ್ನ ಪಾಠಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಿಂದ ದೊರೆತಿದೆ. ಅವು ಸರಸ್ವತಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳೇ ಆದರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿವೆ. ಇವು ತುಂಬಾ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಪದ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಇಂತಹದ್ದೇ ಪಾಠವೆಂದರೆ (ಎಂದರೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ನೆನಪಿನಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು) ಶುಭಂಕರ. ಇದು ಗಣಿತ ಪಾಠವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಬಂಗಾಳಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯ ಲೇಖಕನಾದ ಶುಭಂಕರನು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಾಸಭರಿತವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಈತ ಯಾರು, ಎಲ್ಲಿದ್ದ, ಯಾವಾಗ ಬದುಕಿದ್ದ ಇತ್ಯಾದಿ ಯಾವ ವಿವರಗಳು ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬದುಕ್ಕಿದ್ದಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದುದರಿಂದ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಅಥವಾ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆ ತುಂಬ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ತುಂಬಾ ಇದೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ಬಂಗಾಳಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳಿವೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮೊದಲ ಹಂತದ ಹತ್ತು ದಿನಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದಿರಿನ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಮರಳಿನ ಹಲಗೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಇದಕ್ಕೆ ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಎರಡನೆಯ ಅವಧಿಯು ಎರಡುವರೆ ವರ್ಷದಿಂದ ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಕ್ಷರದ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದನ್ನಷ್ಟೇ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಠದ ಮೂಲಕ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಗುರುಗಳು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಶಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಕೂಡಿಸಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ

ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬರುವವರೆಗೆ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ನೇರವಾಗಿ ಅಕ್ಷರ ದೋಷಗಳಾಗದ ಹಾಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಕಾಗುಣಿತ, ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾನಲ್ಲದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ನದಿ, ಪರ್ವತ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇದೆಯಂತೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಓದುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಕವಡೆ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ 100ರವರೆಗೆ ಎಣಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಥಾ ಕೋಷ್ಟಕ ಎನ್ನುವುದು ಭೂಮಿಯ ಮಹಜರ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೆಕ್ಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಕೋಷ್ಟಕವು ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಿವರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇತರ ಕೋಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುವುದಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ಹಂತದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಎರಡರಿಂದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ ಕೋಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬರೆಯುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಬರವಣಿಗೆಯ ಸರಳ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪದಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಬರೆಯುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಉಚ್ಚಾರವನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಇಳಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವರಯುಕ್ತ ಅಥವಾ ಒತ್ತಕ್ಷರಯುಕ್ತವಲ್ಲದ ರೂಪಗಳು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಲೋಪಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಪೂರ್ಣ ರೂಪ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳ ಸರಿಯಾದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನಿಲುಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಗಣಿತ ಬಾಲಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಕೂಡಿಸುವುದು, ಕಳೆಯುವುದು, ಗುಣಾಕಾರ ಹಾಗೂ ಭಾಗಾಕಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಗುಣಾಕಾರ ಮತ್ತು ಭಾಗಾಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಗಣಿತ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತರ ತನಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಿರುವ ಕೋಷ್ಟಕಗಳ

ಮೂಲಕವೇ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲ, ಪ್ರತೀ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಜೋರಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಇದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬಾಯಿಪಾಠವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಪುನಾರಾವರ್ತನೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅನುಕರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅದು ಅವರಿಗೆ ಕಂಠೋಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೂಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕಳೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎರಡು ತರಗತಿಗಳಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಎಂದು ವಿಭಜನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಪೋಷಕರ ಅಭಿಲಾಶೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅವರು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಜ್ಞತೆ ಎಂದರೆ ಆಯ-ವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು. ದೈನಂದಿನ ಅಥವಾ ತಿಂಗಳಿನ ಕೂಲಿಯನ್ನು ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವುದು; ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡುವ ಕಥಾ ಅಥವಾ ಬಿಗೆಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಇಡುವುದು' ಭೂಮಿಯ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡುವುದು. ಅದರ ಉದ್ದ ಅಗಲ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ನೋಡುವುದು ಮೊದಲಾದುವು ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಳತೆಯ ಭೂಮಿಗೆ ಹೊಂದುವ ವರಮಾನವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸುವುದು ಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಕೃಷಿ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ತೂಕ ಮಾಪನಗಳು, ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆಗಳು ಅವುಗಳ ವಿವಿಧ ಪರಿಮಾಣಗಳು. ಎಷ್ಟು ಕವಡೆಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನಾಣ್ಯಗಳು ಸಮ ಹಾಗೂ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಎಷ್ಟು ನಾಣ್ಯಗಳು ಸಮ; ಹಣದ ಬಡ್ಡಿ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳು, ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇತರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳು ಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಹಂತವು ಕೆಲವೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅವಧಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳು. ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕಲಿಸಿದ ಗಣಿತವನ್ನು ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾಗಿ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ, ಅರ್ಜಿ ಬರೆಯುವುದು, ಭೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡುವುದು, ಅನುದಾನ ನೀಡುವುದು, ಸ್ವೀಕೃತಿಗಳು, ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯುವುದು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಸಂಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಾಸ

ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ಅವರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಓದುಬರಹ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಾದವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಅವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮಾಯಣ, ಮಾನಸ ಮಂಗಳ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಬಂಗಾಳದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಕುರಿತು ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ಈ ಮೇಲಿನ ವಿವರಗಳು ತನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ನಾನು ಖುದ್ದಾಗಿ ನೋಡಿದ ವಿವರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಆಶಯ ಏನು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇಂದು ಅದು ಹೇಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನಷ್ಟೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಒಂದು ಸೀಮಿತ ಸಮಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅವಲೋಕನವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಂತೆ ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಈಗ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಂತಹ ತಜ್ಞತೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹವನ್ನು ತಖ್ತೆ ಎರಡರಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಸೀಮಿತವಾದುದನ್ನಷ್ಟೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕರಿಗೆ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮಗ್ಗಿ ಕೋಷ್ಟಕಗಳ ಅನಂತರ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಶುಭಂಕರವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂಕಗಣಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಓದುವುದರ ಮೂಲಕವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕವೂ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾಪಕರ – ಮುಂದೆ ಅಥವಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಯನಾದ ಓರ್ವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮುಂದೆ – ಈಗಾಗಲೇ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಕೈ, ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕಿವಿಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಓದು – ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮವು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬೇಕಾದುದೇ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಿವಿ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಗ್ರಹಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಜತೆಜತೆಯಾಗಿಯೇ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಂದಿರುವ

ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಿಕೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಿವಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತಿದೆ.

ಆದರೆ ಈಗ ಹೇಳಿದ ನಿದರ್ಶನದ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ? ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಇತ್ತು. ಅದು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಶಾಲಾ – ಮನೆಗಳು ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿಯಾಗಿದೆ. ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಡತನ ಸಹಿತವಾಗಿ, ಕಲಿಕೆಯ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಜರೂರು ಇದ್ದೇಇದೆ. ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ನನ್ನ ನೇರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವವೇ ಆಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸ್ಕಾಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ನನಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಅನುಭವಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗೂ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಯಥಾರ್ಥ ಸಂಬಂಧಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಯಥಾರ್ಥ ಸಂಬಂಧಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಗಾಳದ ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು : (ಪು. 140 – 153)

ನತ್ತೂರ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕುವರೆ ವರ್ಷದಿಂದ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಡುವೆ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಸೇರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ 10 ರಿಂದ 12ನೇ ವರ್ಷದ ನಡುವೆ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಅವರು ಶಾಲೆ ಬಿಡಲೂಬಹುದು. ಅವರು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವ ಅವಧಿಯು ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳಾಗಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಬಂಗಾಳಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಹೆಚ್ಚು ನುರಿತವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಂದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ತಜ್ಞರಾಗಿಬೇಕೋ ಆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅವರೇನೂ ತಜ್ಞರಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಂಗಾಳಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ನೈತಿಕ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ಶುಲ್ಕವನ್ನು

ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಎಂಟು ಆಣೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ವೇತನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಅವರು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಒಂದು, ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪೂರ್ವ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಅವರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ, ಎಂಟು ಆಣೆಯಿಂದ ಆರು ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಸಂಭಾವನೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ, ಊಟ, ಬಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಇತರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಕುಟುಂಬಗಳಾಗಲೀ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪೋಷಕರಾಗಲೀ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಭಾವನೆಯು ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಸರಾಸರಿ ಏಳು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಸಜ್ಜನರಾದ ಒಬ್ಬ ಮುಸಲ್ಮಾನರು – ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವಾಗಿ, ಒಂದಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಣವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ತಿಂಗಳು – ತಿಂಗಳು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಇಂತಹದ್ದೇ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ಸೇರಿರುವ ಒಂದು ಶಾಲೆಗೆ ಇತರ ಹತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಸನ–ವಸನಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಮನೆಗಳಿವೆ. ಅದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಉದಾರವಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇತರ ಎರಡು ಕುಟುಂಬಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ನಾಲ್ಕು ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುದ್ರಿತ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಗಳಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಯಾವುದೇ ಹಂತ ಅಥವಾ ಗ್ರೇಡ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದುಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಸಲ್ಮಾನರೂ ಕೂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ (ಹುಡುಗನೇ ಇರಲಿ, ಹುಡುಗಿಯೇ ಇರಲಿ) ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ, ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು, ನಾಲ್ಕು ದಿನ

ತುಂಬಿದಾಗ ಅವರು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುವ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ, ಮಗುವಿಗೆ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಮೆತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಷರಗಳು, ಲೆಕ್ಕ ಬಳಸುವ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು, ಕುರ್‌ಆನ್‌ನ ಪರಿಚಯ, ಅಧ್ಯಾಯ ನಾಲ್ಕರಿಂದ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳು, ಅಧ್ಯಾಯ 87 ಮೊದಲಾಗಿ ಮಗುವಿನ ಮುಂದೆ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದರ ಅನಂತರ ಒಂದನ್ನು ಹೇಳಲು ಅವನಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಗು ಹಟ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬಿಸಿಲ್ಲಾಹ್ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅಂದಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆತನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಆರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆತನಿಗೆ ಅಕ್ಷರ ಕಲಿಸುವ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು ಕೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮಗುವಿನ ಮುಂದೆ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಗು ಉಚ್ಚರಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಎಂದರೆ ಅಕ್ಷರಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗಳು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವವರೆಗೆ ಮಗುವಿಗೆ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ 13ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಓದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಚಿಕ್ಕವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ, ಹೆಣವನ್ನು ಹೂಳುವಾಗಲೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಷರಗಳ ಬಾಗು – ಬಳುಕು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ವಿರಳ ವಿರಳವಾಗಿ ಇದರಿಂದ ಕಲಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಗುವಿನ ಕೈಗೆ ಓದಲು ಕೊಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪುಸ್ತಕವೆಂದರೆ ಸಾದಿಯ 'ಪಂದನಮೆಹ್'. ಇದು ನೀತಿ ವಾಕ್ಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ನೀತಿಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮೀರಿದ ವಿಷಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೆಯೂ ಅವನು ಅದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿತಮೇಲೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ, ಕಾಗುಣಿತ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಅನಂತರ ಅಮದನಮೆಹ್ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂಲ, ಪರ್ಶಿಯನ್ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನದಟ್ಟಾಗುವವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕೆಯ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವಾಗಿ ಓದುವ ಮೊದಲ

ಪುಸ್ತಕವು ಸಾದಿಯ 'ಗುಲಿಸ್ತಾನ್' ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ರೀತಿ – ನೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವಾಗಿ ಅಥವಾ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಇದೇ ಲೇಖಕರ ಇನ್ನೊಂದು ಪುಸ್ತಕವಾದ ಬೋಸ್ತಾನವನ್ನೂ ಓದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಓದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಮುಂದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಅರೇಬಿಕ್ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚಾರಣೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಂದರವಾದ ಕೈಬರಹವನ್ನು ಒಂದು ಕಲೆ ಎಂದೇ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೇ ಇದನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಪ್ರತೀ ದಿನ ಮೂರರಿಂದ ಆರು ಗಂಟೆಯವರೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಆಮೇಲೆ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಅಕ್ಷರ, ಆಮೇಲೆ ಒತ್ತಕ್ಷರಗಳು – ಹೀಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಅವರು ಬೋರ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಪೆನ್ನಿನಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ, ತೆಳುವಾದ ಪೆನ್ನಿನಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಂಟಿಸಿದ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ರೂಢಿಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಒಂದೇ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮುಂದುವರಿಕೆಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಹೀಬ್ರೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಜೋಸೆಫ್ ಮತ್ತು ಜುಲೈಕಾರ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡುವುದೂ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಲೈಲಾ ಮತ್ತು ಮಜನು ಅವರ ಪ್ರೇಮ ಕಥೆಗಳು, ಸಿಕಂದರ ನಾಮೆಹ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ, ಮೊದಲನೆಯದು ಅಬ್‌ಜಾದ್ ಅಥವಾ ಅಕ್ಷರಗಳು, ಹಾಗೆಯೇ ಹತ್ತರಿಂದ ಸಾವಿರದವರೆಗಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು, ಎರಡನೆಯದು ಹಾಗೆ ಬಳಸಲಾಗುವ ಅಕ್ಷರಗಳ ಹೆಸರುಗಳು – ಇವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಕಗಣಿತ (ಅರೇಬಿಕ್ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಮೂಲಕ), ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಸಂಬೋಧನೆಗಳು, ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ, ಅರ್ಜಿ ಬರೆಯುವುದು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಾರಣ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನಷ್ಟೇ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಪಕರಂತೂ 'ಗುಲಿಸ್ತಾನ್ ಮತ್ತು ಬೊಸ್ತಾನ್‌ಗಿಂತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಲಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಯುವುದು ಹೆಚ್ಚು ರೂಢಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಶಾಲೆಯ ಅವಧಿಯು – ಬಿಡುವಿನ ಅವಧಿಯೂ

ಸೇರಿದಂತೆ – ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳ ಪಾಠಗಳನ್ನು – ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಹೊಸ ಪಾಠವನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಬಿಡುವು ಇರುತ್ತದೆ. ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಅವರು ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕೂಡ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಕತ್ತಲೆಯಾಗುವ ಒಂದು ಗಂಟೆಗೆ ಮೊದಲು ಅವರನ್ನು ಆಟಕ್ಕೆ ಬಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಪಾಠ ಓದುವ ತರಗತಿಗಳು; ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಾಗಿ, ಗುಲಿಸ್ತಾನ್, ಬೋಸ್ತಾನ್ ಮತ್ತು ಅಬ್ದುಲ್ ಫಝುಲ್‌ನ ಅಕ್ಷರಗಳು ಹಾಗೂ ಸಿಕಂದರ್ ನಾಮೆಹ್ ಮೊದಲಾಗಿ ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಒಂದರಿಂದ ಒಂದು ಪಾಠವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಲಿತಿರುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ಸಲ ಅವರು ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುವವರೆಗೂ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾರನೆಯ ದಿನದ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗುವ ತನಕವೂ ಅದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಅವರು ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಗುರುವಾರವೂ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳ ಪಾಠವನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದುದು. ಅದು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತೆ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಥವಾ ಮನೋರಂಜನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಗೀತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಗುರುವಾರ ಮೂರು ಗಂಟೆಯ ಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ಆ ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ರಜೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಶುಕ್ರವಾರ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಶುಭ ದಿನ. ಅಂದು ಶಾಲೆಗೆ ರಜೆ, ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವಾನ್ವಿತರೂ, ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಆದ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿರುವಲ್ಲಿ, ಶಾಲಾ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಮಿಯಾನ್ ಅಥವಾ ಅಖಿನ್‌ಗಳಲ್ಲದೇ, ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನೆ – ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣ–ನಡತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಿದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಜಶಾಹಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಯಾವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ.

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳಿರುವಾಗಲೂ – ಅವು

ಬಂಗಾಳಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮುಕ್ತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳ ನಿಯಮಿತವಾದ ಬಳಕೆಯು (ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯನ್ನೇ ಬಳಸುವಾಗಲೂ) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಿತ್ಯವು ಕಂಪೋಜಿಷನ್ ಬರೆಯುವುದರಿಂದ, ಶುದ್ಧವೂ ಮತ್ತು ಸುಂದರವೂ ಆದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದರಿಂದ, ನಿರಂತರವಾದ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ತಿಳಿವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕುದುರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ನೀತಿ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಆ ಎಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕಗಳೂ ಇತರ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವವೇ ಆಗಿವೆ. ಅಂದರೆ, ಅವುಗಳು ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಉಚ್ಚಾರಣೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದು ಅಥವಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು. ಅದರ ಹೊರತಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವು ನೈತಿಕ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಹರಿತಗೊಳಿಸುವುದಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ನೈತಿಕ ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವುದಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯದಾದ ಕಲಿಕೆಯ ಕ್ರಮವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಸರಿಯೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತೇ ಎನ್ನುವುದೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಹಾಗೂ ಅನುಭವದಿಂದ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಹಾಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಹಾಗೆ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದವನನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹಿಂದೂ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದವನೂ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯೋಣ. ಮೊದಲನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನೈತಿಕವಾಗಿಯೂ ಹಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು (ಪು. 152–153):

ಅರೇಬಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ, ಅಥವಾ ಕುರ್‌ಆನ್‌ನ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುರ್‌ಆನ್‌ನ ಕೆಲವು

ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹನ್ನೊಂದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 42 ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಏಳನೇ ವರ್ಷದಿಂದ 14ನೇ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ 8 ರಿಂದ 18ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಶಾಲೆ ಬಿಡಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ಐದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುವ ಅವಧಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದರೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಲು ಕೂಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ತಾವು ಓದುವುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕಲಿಸುವುದನ್ನೂ ಅರ್ಥ ಕೂಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಅಕ್ಷರಗಳ ಗುರುತು, ಹೆಸರು, ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಕಾಗುಣಿತ ರೂಪಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಅವರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಅದರ ಸರಳವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೂಡ ಹೇಳದೆ ಪದಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಊರು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರೆಲ್ಲರೂ ಕಥಾಮೊಲ್ಲಾಸ್‌ಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಅಂದರೆ, ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳವರ್ಗದ ಪ್ರೀಸ್ಟ್‌ಗಳು. ಇವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇತರ ರಿಲಿಜಿಯನ್ನಿನ ಜನರ ದಡ್ಡತನದಿಂದ ಮತ್ತು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಗೌರವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರಷ್ಟೇ. ಶಾಲೆಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯ ತರಬೇತು ಕೇಂದ್ರಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಕುರ್‌ಆನ್‌ನ ಬೋಧನೆಯನ್ನು 83ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಆರಂಭ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದಲು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮೊಲ್ಲಾಗಳು ಕುರ್‌ಆನ್‌ನ ಇಂತಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಓದನ್ನು ಕಲಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಬಂದ ಜನರಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಒಂದರಿಂದ ಎರಡು ಆಣೆಗಳವರೆಗೆ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಸಾವಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಒಂದರಿಂದ ನಲವತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಎರಡು ಆಣೆಯಿಂದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುರ್‌ಆನ್‌ನ ಪಠಣ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಲ್ಲಾಗಳು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಅವರು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಂಗವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ

ಮಾಂಸಾಹಾರವಿಲ್ಲದೇ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಊಟವನ್ನೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಯಾವುದೇ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನು ತನ್ನ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಮದುವೆ ಅಥವಾ ಸಾವಿನಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಂತಹ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಉಚಿತವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದೂ ಇದೆ. ಒಂದು ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಶಾಲೆಯ ಪೋಷಕರಿಂದಲೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹಣದ ನೆರವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಲೂ ಶುಲ್ಕ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಲ್ಲದೇ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಅನುಕೂಲಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿದರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿ ಎಂಟು ಆಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಪೋಷಕರು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಪೋಷಕರು ಊಟ, ವಸತಿ ಮತ್ತು ಬಟ್ಟೆ – ಬರೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವೇತನ ಎನ್ನುವುದು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂರೂ ನಿದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದು ಸಲಮಿ ಅಥವಾ ಐದು ಅಥವಾ ಆರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎರಡು ನಿದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಹೊಲಗಳಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಬಳದ ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶಾಲೆ ನಡೆಸುವ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂತಹ ಮನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ, ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅರೇಬಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಯಾವುದೇ ಇತರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇಷ್ಟೊಂದು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವೂ, ನಗಣ್ಯವೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆಗಳಿರುವಾಗಲೂ ಸ್ಥಳೀಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅದರದ್ದೇ ಆದ ಮಹತ್ವ ಇದೆ. ಅದು ಮುಲ್ಲಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಗೌರವ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಗಳಿಸುವ ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಂಬಳದಿಂದ ಬರುವುದಾಗಿದೆ. ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಬೇರೆಯವರು ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಇತರ ಆದಾಯವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಇತರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯದ ನೆಲೆಯಿಂದಾಗಲೀ ಸೇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸೇವಾ ಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಯಾರಾದರೂ ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು

ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಈವರೆಗೆ ಜನರ ಮೌಢ್ಯತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಗೌರವವೂ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದಂತವರು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿದಾರಿಗೆ ತರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ನನಗನಿಸುವಂತೆ ಸರಳ, ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ ಮತ್ತು ನಿರುಪದ್ರವಿಗಳಾದವರ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ನೇಮಕಾತಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ನೇಮಕಾತಿಯಾದರೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಣೆ ಮಾಡಬಲ್ಲರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ವೃತ್ತಿಗೂ ಒಂದು ಘನತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಎರಡು

ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತ ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಯೇಡಮ್‌ನ ನಿಲುವುಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯಗ್ರಹಿಕೆಗಳು (ಪು. 16–23): ವಾರ್ಡ್ ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಾಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದುಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದಿರುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಾಗೂ ಸಾಮುದಾಯಿಕವಾದ ಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಮಂತರೂ, ಬಲಶಾಲಿಗಳೂ ಆದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಹಿಂದೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದೆಂದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆದ ಹಾಗೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಕಲಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದಲೂ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಖಾಸಗಿಯಾಗಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಅನಾನುಕೂಲತೆಗಳು ಅಶನ, ವಸನ ಮತ್ತು ವಸತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ; ಇಲ್ಲಿಯ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಹಬ್ಬ – ಹರಿದಿನ ಜಾತ್ರೆ ಮದುವೆ ಮೊದಲಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಭೂಮಿ, ಹಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡುವುದಿದೆ. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಗಳು ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ದಿನಜ್‌ಪುರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಚ್ಚನ್ ಅವರು 16 ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುರ್ನಿಯಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೂ 119 ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಈ ಎರಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಲಭ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲೋ ಅಚಾತುರ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಕುರಿತು ಡಾ. ಬಚ್ಚನ್ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸ್ವತಃ ಸಂಗ್ರಹ

ಮಾಡಿದ ವಿವರಗಳಲ್ಲ, ಅದು ಬೇರೆಯವರು ನೀಡಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲೂ ನನಗೆ ನನ್ನದೇ ಆದ ಅನುಮಾನಗಳುಂಟಾಗಿವೆ. ಬಂಗಾಳದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಸರಾಸರಿ 100 ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯು ಇದೇ ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 1800 ರಷ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕೂಡ ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸರಾಸರಿ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಬಲ್ಲದಷ್ಟೇ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾರ್ಡ್ ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಗಳ 28 ಶಾಲೆಗಳಿರುವುದಾಗಿ ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 173 ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಆತನು ನಡಿಯದಲ್ಲಿ 31 ಶಾಲೆಗಳಿರುವುದೆಂದೂ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿದ್ದಾನೆ.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 747 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ 24 ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು ಎಂದೂ ಆತ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1820ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹೆಚ್.ಹೆಚ್. ವಿಲ್ಸನ್ ಅವರು ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿ 25 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದುವೆಂದೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 5 ರಿಂದ 600 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ 550 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರೆ ಸರಾಸರಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 22 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಭಾವ್ಯವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರೊಬ್ಬರಿಗೆ 3 ರಿಂದ 4 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಈಗ ಹೇಳಿದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಂತೆಯೇ ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 10,800 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಹಾಗಾದಾಗ ಹಿಂದೂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 12,600 ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಮೊತ್ತವಾಗಿದ್ದು ಅಷ್ಟು ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದವರು. ಅವರು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದವರಾದುದರಿಂದ ಪಂಡಿತರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಮುಂದೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಸರಾಸರಿಯೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಂದರೆ ಮೇಲಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಅರ್ಧದಷ್ಟು

ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದಾಗಲೂ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುವವರ ಹಾಗೂ ಪಾಠ ಹೇಳುವ ಹಿಂದೂಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಹಿಂದೂ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಎಂದು ನಾವು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಶಾಲೆಗಳೇ ಆಗಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರರಿಂದ ಐದು ಕೊಠಡಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ 9 ರಿಂದ 11 ಕೊಠಡಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಓದುವ ಕೊಠಡಿಯು ಕೂಡ ಇಟ್ಟಿಗೆಯದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಕುಟೀರಗಳನ್ನು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ತಮ್ಮ ಖರ್ಚಿನಿಂದಲೇ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈತನು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದ ಹಣದಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೊಡುಗೆಯೂ ಕೂಡ ಯಾರಾದರೂ ಕೊಡುಗೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಲಾ ಕೊಠಡಿಗಳು ಮತ್ತು ವಸತಿ ಕೊಠಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಮತ್ತು ಊರಿನ ಗಣ್ಯರನ್ನು ಕರೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೋರಂಜನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮುವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂದಾದರೆ, ಆತನು ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಕಿರಿಯ ಸಂಬಂಧಿಕರೊಂದಿಗೆ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ತಾವೂ ಸೇರಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಚರ್ಚಾಸ್ಪರ್ಧೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲೇಜು ಯಾವಾಗಲೂ ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರಗತಿಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಓದು – ಬರವಣಿಗೆಯ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಮೂರು ಗಂಟೆಗಳು ಸ್ನಾನ, ಪೂಜೆ, ಊಟ ಹಾಗೂ ನಿದ್ದೆಗೆ ಮೀಸಲು. ಮತ್ತೆ ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಮುಸ್ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳು ಸಂಜೆಯ ಪೂಜೆಗೆ, ತಿಂಡಿ, ಬೀಡಿ–ಸಿಗರೇಟು ಸೇವನೆಗೆ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆ ಮೀಸಲು. ಮತ್ತೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಆರಂಭವಾದರೆ 10 ರಿಂದ 11 ಗಂಟೆಯವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂಜೆಯ ತರಗತಿಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಓದಿದ ಪಾಠಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಓದಿದ ಪಾಠವನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸವು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ

ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಎರಡರಿಂದ ಮೂರು ಗಂಟೆಯ ತನಕವೂ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಕಾಲೇಜುಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಛಂದಸ್ಸು ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಕಾನೂನನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ; ಎರಡನೆಯ ಮಾದರಿಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರನೆಯ ಮಾದರಿಯ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ತರ್ಕವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಾರೆಯಲ್ಲದೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಉಪನ್ಯಾಸದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಲು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿದ ಪಾಠಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪಾಠದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅದು ಬಾಯಿಪಾಠ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಗತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರಗತಿಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಂದು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಪುಸ್ತಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಎದುರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನು ಜೋರಾಗಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದಿನದಿಂದ ದಿನ ಪುಸ್ತಕ ಮುಗಿಯುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ – ಈ ಓದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ವ್ಯಾಕರಣದ ಕಲಿಕೆಯು ಎರಡು ಮೂರು ಹಾಗೂ ಐದು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಾಣಿನಿಯ ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯಿಯ ಕಲಿಕೆಗೆ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಬೇಕು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ 12 ವರ್ಷಗಳೂ ಬೇಕಾಗುವುದುಂಟು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಕೂಡಲೇ ಕಾವ್ಯ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಉಳಿದ ವ್ಯಾಕರಣದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ (ಕಾನೂನು) ಮತ್ತು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಆರು, ಎಂಟು ಅಥವಾ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನು

ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತ ಬಳಿಕ ಆ ಗುರುವಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಬೇರೆ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾರ್ಡ್ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ, "ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ (1,00,000) ಒಂದು ಸಾವಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕಲಿತವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುನೂರು ಅಥವಾ ಐದು ನೂರು ಮಂದಿಗೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಐವತ್ತು ಮಂದಿ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿದವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಐದು ಸಾವಿರದಲ್ಲಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ನೂರು ಮಂದಿ ಓದಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಹತ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಮಂದಿ ತಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಓದಲಾರರು. ಮುನ್ನೂರು ಮಂದಿ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಓದಬಲ್ಲರು.

ಆದರೆ ಕೇವಲ ಐದರಿಂದ ಆರು ಮಂದಿಯಷ್ಟೇ ಮೀಮಾಂಸೆ, ಸಾಂಖ್ಯ, ವೇದಾಂತ, ಪತಂಜಲಿ, ವೈಶೀಷಿಕ ಅಥವಾ ವೇದಗಳನ್ನು ಓದಬಲ್ಲರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಮಂದಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ತಿಳಿದವರಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಉಳಿದ ಹತ್ತು ಮಂದಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರ ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಮಂದಿಗೆ ಭಾಗವತ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಅಲಂಕಾರಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗೆಗೂ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮತ್ತು ಅಮವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ರಜೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗುಡುಗು – ಸಿಡಿಲು ಇರುವ ದಿನವೂ ರಜೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಓದುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸತ್ತಾಗಲೂ ಶಾಲಾ – ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ರಜೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಯಾರಾದರೂ ಶಾಲೆಗೆ ಭೇಟಿ ಇತ್ತಾಗಲೂ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ರಜೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಸ್ವತೀ ಪೂಜೆಯ ದಿನವೂ ಶಾಲೆಗೆ ಮೂರು ದಿನ ರಜೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮಳೆಗಾಲದ ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಜೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆಗ ದುರ್ಗಾ, ಕಾಳಿ ಮತ್ತು ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧನೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧವಾದಾಗ ಆತನ ಸಹಪಾಠಿಗಳು ಗುರುಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಮತ್ತು ಅನುಮೋದನೆಯೊಡನೆ ಅವನಿಗೆ ಹೊಸದೊಂದು ಹೆಸರನ್ನು (ಅವನ ಗುಣ ನಡತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ) ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ದೇಶದ ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಸಮಾರಂಭವೊಂದರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ., ಕೆಲವು ಕಡೆ ಈ ಸಮಾರಂಭವು ರಾಜನ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಯಾರಾದರೂ ಜಮೀನ್ದಾರನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆತನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ

ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಉಡುಗೆಯೊಂದನ್ನು ನೀಡಿ ಹಣೆಗೆ ತಿಲಕವನ್ನಿಡುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಹೊಸ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮುಸಲ್ಮಾನರು ತಮ್ಮ ರಿಲಿಜಿಯನ್ ಮತ್ತು ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಹಿಂದುಗಳಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದವುಗಳಲ್ಲ. ಅವು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಶೋಧನೆಗಳಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಬಂಗಾಳದ ಕೆಳಭಾಗ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಖಾಸಗಿಯಾದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತುವುದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹವರು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆಯಾಗಿ, ಅದು ಅವರಿಗೆ ಜೀವನೋಪಾಯವೇನೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅದು ಅವರಿಗೆ ರಿಲಿಜಿಯನ್ನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೈತಿಕವೂ, ತಮಗೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮವರಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವೇತನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಪಡೆಯುವ ವೇತನವು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವಿನ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಲ್ಲದೇ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಓದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಿಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಹಾಜರಾತಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಗುರು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರ ಅನುಕೂಲ ಮತ್ತು ಇಚ್ಛೆಗನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೂ ಕೂಡ ತೀರಾ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನಿಯಮವನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆತನ ಸತತವಾದ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಅಥವಾ ಅಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೇ ಮೊಟಕುಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮೇಲಾಗಲೀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲಾಗಲೀ ಯಾವುದೇ ನಿಯಮ – ನಿಬಂಧನೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದೊಂದು ಪಾರಸ್ಪರಿಕವಾದ ಅನುಕೂಲತೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದಾಗಲೂ ಅವು ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಪರಿಹಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುವವರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕರೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು. ಮುಸಲ್ಮಾನರಾದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ತಲುಪಿಸುವವರಾಗಿ, ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಮೊದಲಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆಗಾಗ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದೂ ಇದೆ. ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬರಿಂದ ಕಲಿತರೆ ಪಂದನ್‌ಮೆಹನನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬನಿಂದ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಗುಲುಸ್ತಾನನ್ನು ಮೂರನೆಯವರಿಂದ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಕೆಯ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹೀಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಕ್ಷರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ತಾನು ಈಗ ಮುನ್ಷಿಪರವಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅವರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ಕೆಲಸ ಸಿಗುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಲಿಯುವ ಉದ್ದೇಶವೇ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಯುವುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ, ಥಿಯಾಲಜಿ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ನಿಜವಾದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದೇ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿದೆ.

ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ಈಗ ಇರುವ ಹಿಂದೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು 24 ಪರಗಣದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಎಷ್ಟು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾರ್ಡ್ ಅವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಆತನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿವೆ, ಅಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಇತರರು ಕೂಡ ತಿಳಿಸಿರುವುದುಂಟು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 173 ಇತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ಮೂರು ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ 15 ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರೇ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾರ್ಡ್ ಅವರೇ ಹೇಳುವುದು ಹೀಗೆ:–

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿರುವ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಲಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಹಾತೀ ಭಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಉನ್ನಂತು – ರಾಮು – ವಿದ್ಯಾ – ವಾಗೀಶು – 15 ಮಂದಿ

ಹಾತೀ ಭಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ರಾಮು – ಕುಮಾರು – ತರ್ಕಾಲಂಕಾರ – 8 ಮಂದಿ

ಹಾತೀ ಭಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ರಾಮು – ತೋಷ್ಣು ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರು – 8 ಮಂದಿ

ಹಾತೀ ಭಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ರಾಮು – ದೊಲಾಲು ಚುರಮುನಿ – 5 ಮಂದಿ

ಹಾತೀ ಭಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಗೋರುಮುನಿ ನ್ಯಾಯಾಲಂಕಾರು – 4 ಮಂದಿ

ಗೋಶಾಲು ಭಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಕಾಶೀನಾಥ – ತರ್ಕ ವಾಗೀಶು – 6 ಮಂದಿ

ಶಿಖ್‌ದರೆ ಭಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ರಾಮು – ಶೇಷು – ಕು ವಿದ್ಯಾವಾಗೀಶು – 4 ಮಂದಿ

ಬಗ್ – ಬಝೂರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಮೃತ್ಯೂನ್ – ಮಯು – ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರು – 15 ಮಂದಿ

ಬಗ್ – ಬಝೂರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ರಾಮು – ಕಿಶೋರು – ತರ್ಕ ಚುರುಮುನಿ – 6 ಮಂದಿ

ಬಗ್ – ಬಝೂರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ರಾಮು – ಕುಮಾರು – ಶಿರೋಮಣಿ – 4 ಮಂದಿ

ತಲ್‌ಬಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಜುಝು – ನಾರಾಯಣ – ತರ್ಕ ಪಂಚನಮನುಃ – 5 ಮಂದಿ

ತಲ್ ಬಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಂಭೂ – ವಾಚಸ್ಪತಿ – 5 ಮಂದಿ

ಲಾಲ್ ಬಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಿವ – ರಾಮು – ನ್ಯಾಯ – ವಾಗೀಶು – 10 ಮಂದಿ

ಲಾಲ್ ಬಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಗೋರು – ಮೋಹಮು ವಿದ್ಯಾಭೂಷಣ್ – 4 ಮಂದಿ

ಹಾತಿ ಬಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಹರೀ – ಪ್ರಸಾದ್ – ತರ್ಕ – ಪಂಚಮನು – 4 ಮಂದಿ

ಶಿಮಿಲದಲ್ಲಿರುವ ರಾಮು – ನಾರಾಯಣ – ತರ್ಕ – ಪಂಚಮನು – 5 ಮಂದಿ

ಹರಿ – ತುರ್ಕಿ ಭಗನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ರಾಮು – ಹರಿ ವಿದ್ಯಾಭೂಷಣ – 6 ಮಂದಿ

ಅರುಕೂಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಮುಲ – ಕಾಂತು – ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರ – 6 ಮಂದಿ

ಅರುಕೂಲಿಯಲಿರುವ ಗೋವಿಂದ ತರ್ಕ ಪಂಚನುನು – 5 ಮಂದಿ

ಅರುಕೂಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಾಂಬರ್ ನ್ಯಾಯ ಭೂಷಣ – 5 ಮಂದಿ

ತ್ವಂತ್, ಹುನಿಯೂದಲ್ಲಿರುವ ಪಾರ್ವತೀ ತರ್ಕ ಭೂಷಣ – 4 ಮಂದಿ

ತ್ವಂತ್ ಹ್ಯನಿಯಾದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಶೀನಾಥ ತರ್ಕಾಲಾಕಾರ – 3 ಮಂದಿ

ಶಿಮಿಲಾದಲ್ಲಿರುವ ರಾಮ – ನಾಥ ವಾಚಸ್ಪತೀ – 3 ಮಂದಿ

ಮುಲುಂಗದಲ್ಲಿರುವ ರಾಮಧನು ರಾಮು ತರ್ಕಸಿದ್ಧಾಂತ – 6 ಮಂದಿ

ಶುಭ ಬಜಾರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ರಾಮು – ಧನು ವಿದ್ಯಾವಾಗೀಶು – 5 ಮಂದಿ

ವೀರಪುರದಲ್ಲಿರುವ ರಾಮಕುಮಾರ ತರ್ಕ ಪಂಚನು – 5 ಮಂದಿ

ಇತಾಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಳಿದಾಸ ವಿದ್ಯಾವಾಗೀಶು – 5 ಮಂದಿ
ಶಿಮಿಲಾದಲ್ಲಿರುವ ರಾಮಧನು ತರ್ಕ ವಾಗೀಶು – 5 ಮಂದಿ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1801ರಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ ಅವರು 24 ಪರಗಣಗಳಿದ್ದವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನನಗನಿಸುವಂತೆ ಈ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಕಲ್ಕತ್ತ ನಗರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೊರವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ 190 ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ನ್ಯಾಯ, ವ್ಯಾಕರಣ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತರು ಉದಾರಿಗಳೂ ಆದ ಹಿಂದುಗಳು ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿ – ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಇವುಗಳಿಗೆ 19,500 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆದಾಯವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಅಲ್ಲಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನಾದರಿಸಿರುವವು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ನಡುವೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಲೆಗಳು ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳು ಯಾವುವೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾರ್ಡ್ಸ್ ಅವರು ಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಮುಜಿಲಿಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ 17 ಅಥವಾ 18 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂದೂಲಿಯಲ್ಲಿ 10 ಅಥವಾ 12 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ನನಗನಿಸುವಂತೆ ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಇದು ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರೋಢಿಕೃತವಾದ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಂತೆ ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಸುತ್ತಲಿನ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಲೀ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿರುವುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1801ರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಮದ್ರಸ ಅಥವಾ ಕಾಲೇಜು ಇತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಕಾನೂನನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆತನು ಅದು ಎಲ್ಲಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಆತನು ವಾರನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್‌ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೂ ತಪ್ಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಈಗ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ ಜನರಲ್ ಕಮಿಟಿಯ ಸುಪರ್ದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ) ಮುಸ್ಲಿಂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲ.

ಮಿಡ್ನಾಪುರ (ಪು. 50–51) : ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ನನು ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರು ನ್ಯಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವಂತಹ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ಮಿಡ್ನಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ

ಒಂದು ಶಾಲೆ ಇತ್ತಂತೆ. ಆದರೆ ಅದು ಇದ್ದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪಾಠಬೋಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಯನ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಉದಾರಿಗಳೂ ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂಗಳು ಕಲಿಯುವ ಶಾಲೆಗಳೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಆರು ಅಥವಾ ಏಳು ಜನಗಳು ಹಿಂದೂಗಳೇ ಆಗಿರುವ ಇಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದಾಗಲೂ ಅವರು ಓದು-ಬರಹವನ್ನು ಕಲಿತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವು ತೀರಾ ಕಡೆಗಣಿಸುವಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 40ರಷ್ಟಿವೆ. ಇಂತಹ ಅರೆಬರೆ ಮಾಹಿತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಈಗ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂದೆಂದರೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ನರು ಹಿಂದೂಗಳ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಮುಸ್ಲೀಮರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಅಧಿಕೃತ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ನನು ನಾನು ಈಗ ನೀಡಿದ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕಟಕ್ (ಪು.54) : ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸ್ಟರ್ಲಿಂಗ್ ಅವರು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಗತಿಯ ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಲೀ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಗೆಗಾಗಲೀ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಲ್ಲ. ಪುರಿ ಜಗನ್ನಾಥ ನಗರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆತನು ಮುಖ್ಯ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಮಠಗಳೇ ಇವೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಪಶ್ಚಿಮ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳು ವಿವಿಧ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗಾದುದರಿಂದ ಪುರಿ ಜಗನ್ನಾಥದಲ್ಲಿ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಇತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹೂಗ್ಲಿ (ಪು.57-59) : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾರ್ಡ್‌ನು ವನ್ಸ್‌ವರಿಯ ಎನ್ನುವ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ - ಅದು ಹೂಗ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿ - 12 ಅಥವಾ 14 ಕಾಲೇಜುಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ತ್ರಿವೇಣಿ ನಗರದಲ್ಲಿ 7 ಅಥವಾ 8 ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಯೂ, ಬಂಗಳಾದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮೇಧಾವಿಯೂ ಆದ ಜಗನ್ನಾಥ ತರ್ಕ ಪಂಚಾನನ

ಎನ್ನುವ ಪಂಡಿತನು ಪಾಠ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ತನ್ನ 109ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೀರಿಕೊಂಡನಂತೆ. ಅವನು ವೇದ, ವೇದಾಂತ, ಸಾಂಖ್ಯ, ಪಾತಂಜಲ, ನ್ಯಾಯ, ಸ್ಮೃತಿ, ತಂತ್ರ, ಕಾವ್ಯ, ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದನಂತೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾರ್ಡ್ ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುವಂತೆ, ಗುಂಡ್ಲಾಪುರ ಮತ್ತು ಭದ್ರೇಶ್ವರ ಎನ್ನುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 10 ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ವಲಿ ಎನ್ನುವ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 1801ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 150 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು ಹಿಂದೂ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಕುರಿತು ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ 5 ರಿಂದ 15 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈಗ ಈ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದೇನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಿ.ಶ. 1824ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವಂತೆ ಕೆಲವೊಂದು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ 30 ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಷ್ಟು ಹಿಂದೂ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಆಮಂತ್ರಣಗಳು ಹಾಗೂ ಉಡುಗೊರೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾದಷ್ಟು ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯಗಳೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಹೊರೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಪಾರವಾದ ಗೌರವ ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ, ಅವರು ಈ ಹೊರೆಯನ್ನು ಇಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಆದ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಾಲೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ನಗರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಮಂತರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಶನ – ವಸನ ನೀಡಲಾಗದ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ನೆರವಿಗೆ ಬರುವುದೂ ಉಂಟು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೊದಲ ಮೂರು ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕಲಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದಿನ ಆರು ಅಥವಾ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನ್ಯಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಕಲಿತಾದಮೇಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ; ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕೊನೆಗೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ವಿದ್ಯಾವಂತರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ

ಗುರುಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಹಜ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮರಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳೂ ಇವೆ. ಹಾಜಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಮಾಶಿನ್ ಅವರ ನೆರವಿನಿಂದ, ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವೆನ್ಯೂ ಇವರ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಿತಿಯ **(General Committee of Public Instruction)** ಅಧೀಕ್ಷಕರ ನೆರವಿನಿಂದಲೂ ನಾನು ಸೀತಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕಿಂತ 22 ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ದಿನಕ್ಕೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಎಂಟು ಆಣೆಗಳ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರಕಾರದಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಉಮಿಶ್–ಉದ್–ದಿನ್ ಅವರು ಮಾಡುವ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸೇವೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಸರಕಾರ ನೀಡಿದ ಧನಸಹಾಯವಾಗಿದೆ. ಅವರ ನಿಧನಾನಂತರ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರ ನಡುವಿನ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಇದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೂ ಅನುದಾನಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದುದರಿಂದ ಈಗ ಈ ಶಾಲೆಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಧನಸಹಾಯ ನೀಡುವುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಈ ಧನಸಹಾಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ಶಾಲೆಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್‌ನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1801ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಈ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ 30 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವರು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ 25 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೇವಲ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಯ ಅಥವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಛೇರಿಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1824ರಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಂಡ್ವುದಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮದರಸಾಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಅನುಕೂಲಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಯಿತು. ಒಂದಂತೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದತ್ತಿ – ದಾನಗಳು ಗತಿಸಿದ ಮೊಲಾಮಿರ್ ಘೋಲಮ್ ಹೈದರ್ ಮತ್‌ವಲಿಯ ಪೂರ್ವಜರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಪಂಡ್ವುದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಹ್ ಸಫದ್ – ದಿನ್ ಖಾನ್ ಶುಹಿದ್ ಎನ್ನುವ ಮಸೀದಿಗೆ – ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ಮೊಲಾ ಮೊಯ್ಯುನ್‌ದ್ದೀನ್ ಅಥವಾ ಮೊಲಾ ತಾಜುದ್ದೀನ್ ಮತ್ತು ಮೀರ್ ಘೋಲಮ್ ಮುಸ್ತಾಫರಿಗೂ ಇದು ಸೇರಿದುದಾಗಿದೆ. ಇವರು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿದ್ದು ಇವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ದತ್ತಿ – ಧಾನಗಳು

ಕೆಲವೊಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮದ ಭಾಗಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳು ಕೇವಲ ಮೂರು ಮದರಸಾಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದವು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಈ ದತ್ತಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನಾನುಕೂಲಕ್ಕೂ ಅವರು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮದರಸಾಗಳು ಸುಮಾರು ಎರಡು ತಲೆಮಾರುಗಳವರೆಗೆ ಊರ್ಜಿತವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಮುಂದಿನವರ ಉದಾಸೀನ್ಯದಿಂದ, ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದಾಗಿ ಇವುಗಳು ಮುಂದೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಜನರು ಹಾಗೆ ಇದ್ದರು, ಅವರು ಮದರಸಾಗಳಿಗೆ ಎದುರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೇ, ಆ ಮೂಲಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಆಗಿಂದಾಗ ದತ್ತಿ – ದಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲೆಕ್ಟರನ್ನು ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವಾಗ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಅವ್ಯವಹಾರ ನಡೆದಿರುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ಕುರಿತು ತನಿಖೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ತನಿಖೆಯು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಲ್ಲ.

ಬರ್ದವಾನ್ (ಪು 70 – 72) : ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ನನು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿನ ಘನ ಪಂಡಿತರಾದವರೂ ಹೂಗ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೇರಕ್ಕಿರುವ ನಡಿಯಾ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಮಿಡ್ನಾಪುರದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಾಹಿತಿಯ ಬಗೆಗೂ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಮಗೀಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೇಶೀಯವಾದ ಶಾಲೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದರ್ಥವಲ್ಲ; ಬದಲಿಗೆ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಪರಿಚಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲದೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಈಗಾಗಲೇ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಇಸ್ಲಾಂ ಶಾಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳಿರುವಾಗಲೂ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಆ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಲೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಇನ್ನೂ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಿನ ವಿವರಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು ನಾನು ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿರುವ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಇದರಿಂದ ಪಡೆದಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಇಂಡಿಯಾ

ಹೌಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದ ಆತ್ಮಚರಿತೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ನಾನು ಅಧಿಕೃತವಾದ ಒಂದು ದಾಖಲೆ ಎಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರಲ್ಲಿ ಬರ್ದವಾನ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನಿಗೆ ರಾಂಭುಲ್ಲಭ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬುವರು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ, ರೂ. 50 ಮೊತ್ತದ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಜಿ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಕಲೆಕ್ಟರನು ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ಅಮೀನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆತನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದುದರ ಉದ್ದೇಶವು ಈಗ ಯಾವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರವಾಗಿ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನವನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿದೆಯೋ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಈಗಲೂ ಇದೆಯೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ಅಮೀನನು ಈಗಲೂ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಇರುವುದೆಂದೂ, ಮತ್ತೆ ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಐದರಿಂದ ಆರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆಂದೂ ವರದಿ ಮಾಡಿದ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಸರಕಾರದಿಂದ ರಾಂಭುಲ್ಲುಭ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಸತ್ತ ಸಹೋದರನಿಗೂ ಸೇರಿ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನ ದೊರೆಯಿತು. ಇಂತಹ ನಿದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್ ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಾವಧಿಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ಪೂರ್ತಿ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದಲೇ ಸರಕಾರವು ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಈ ನಿವೃತ್ತಿ ವೇತನವನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಗತಿಸಿದ ಸಹೋದರನಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಬಾಕಿಯನ್ನು ನೀಡಿದರು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1819ರ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಬರ್ದವಾನಿನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮದರಸಾ ಮತ್ತು ಮಸೀದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಪಾವತಿಗಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶನ ಕೋರಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಕಲ್ಕತ್ತ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದಾವೆ ಹೂಡಲಾಯಿತು. ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1810ರ 19ರ ವಿಧಿಯನ್ವಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಪರಿಶೀಲನೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಈಗ ದಾವ ಹೂಡಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮುಸ್ಲಿಂ ಉದ್‌ದೀನಸ ಕೈಕೆಳಗೆ ಬರುವಂತಹವು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಳಿ ಇರುವ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆತನು ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಕಲೆಕ್ಟರನು ತನ್ನ ಅಮೀನನ್ನು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರವಾಗಿ ವರದಿ ನೀಡಿದನು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್ ಸ್ವತಃ, ಕಲೆಕ್ಟರನಿಗೆ ಒಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಿತ್ತಲ್ಲದೇ, ಆ ಮೂಲಕ ಯಾವ

ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಲೂ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಈ ಮದರಸ ಬಗೆಗೆ ಮುಂದೇನಾಯಿತೋ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಜುಲೈ ತಿಂಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ. 1823ರಂದು ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್ ಬರ್ದವಾನಿನ ಒಂದು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ರೂ. 254ರಂತೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಾಹಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜನರಲ್ ಕಮಿಟಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿತು.

ಜೆಸೂರ್ (ಪು. 73) : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಾಗಲೀ ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಗಳಾಗಲೀ ಇರುವುದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ನನಗನಿಸುವಂತೆ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದವು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅನುಮಾನಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಲ್ಲದ ಖಾಲಿ – ಖಾಲಿ ಜಾಗವಿರುವ ವರದಿಯಾಗಿದೆ.

ನಡಿಯಾ (ಪು. 75–82) : ನಡಿಯಾ ಪಟ್ಟಣವು ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಹಿಂದೂ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ ಅದು ವೈದಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ನನ್ನು ಇದನ್ನೊಂದು ಕಲಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಕರೆಯುತ್ತಾನಲ್ಲದೇ, ಅನಂತರ ಅದು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಪತನವಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1801ರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕ್ವಿಸ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದ ಕುರುಹುಗಳಿಲ್ಲ; ಎಂದಾದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ನ್ಯಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದಾಗಲೀ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಮುಂದೆ ನಾನು ನೀಡುವ ವಿವರಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈಗಾಗಲೇ ನಾನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಹಿಂದುಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವಜ್ಞೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ಶಾಲೆಯೊಂದಿದ್ದು, ಬನಾರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಯಾವುದೇ ನುಡಿ – ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ: ಅದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಷ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಮುಸ್ಲಿಮರ ಧಾಳಿಯ ವೇಳೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯವಾದ ಈ ಮಹತ್ವವೂ ಒದಗಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದು ಬಂಗಾಳದ ರಾಜಧಾನಿಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಬಂಗಾಳದ ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಅನಂತರದ ನಡಿಯಾದ ರಾಜರು ಕೆಲವು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ

ಸಲುವಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ನೆರವಿನ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ್ದರು. ಆ ಮೂಲಕ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಒಂದು ಘನತೆಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದರು. ರಾಜಕೀಯವಾದ ಏಳು ಬೀಳುಗಳು ಹಾಗೂ ದತ್ತಿ ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆದ ತಡೆಗಳಿಂದ ಈ ಸ್ಥಳವು ತನ್ನ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಈಗಲೂ ಅದು ಕಲಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1811ರಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಗವರ್ನರ್ ಆದ ಲಾರ್ಡ್ ಮಿಂಟೋ ನಡಿಯಾ ಮತ್ತು ತಿರ್‌ಹೂತ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿಂದೂ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ನಿಧಿಯ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಈ ನೀಲ – ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಕೈಬಿಡಲಾಯಿತಲ್ಲದೇ, ಅಂತಹದ್ದೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಮುಂದೆ, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕಲ್ಕತ್ತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಆಲೋಚಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಕಲ್ಕತ್ತದ ಇಂದಿನ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜು. ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಕಮಿಟಿಗಳ ನಡುವೆ ಮುಂದೆ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯಿತಲ್ಲದೇ, ಮೊದಲಿಗೆ ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಯೋಜಿತ ಕಾಲೇಜು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಜು. 3, ಕ್ರಿ.ಶ. 1816ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಆಗ ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿ 46 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವಲ್ಲದೇ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಘನ ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೋ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದ್ದ 'ತೋಲ್'ಗಳಲ್ಲಿಯೋ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರವರ ಖರ್ಚು – ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಭಾಗಶಃ ಆಗಿಯೋ ಭರಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಸತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಇದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 380 ಆಗಿತ್ತು; ಅವರು 25 ರಿಂದ 35 ವರ್ಷದೊಳಗಿನವರಾಗಿದ್ದರು.ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು 21 ವರ್ಷವಾಗುವವರೆಗೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 15 ವರ್ಷಗಳಾಗುವವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಅರ್ಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ಪರಿಣತಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಂಡಿತರಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾರ್ಡ್ ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿ 31 ಶಾಲೆಗಳಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಅದರಲ್ಲಿ 747 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ

ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ ಐದು ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾಠ ಹೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ 125 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರೇ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಪಾಠ ಹೇಳುವ ನಿದರ್ಶನವೂ ಅಲ್ಲಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾರ್ಡ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆತನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದಂತೂ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ತರ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೆಳಗೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾರ್ಡ್ ನೀಡಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ :-

ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿತ ಕಾಲೇಜುಗಳು :

* ಶಿವು – ನಾಥ – ವಿದ್ಯಾ ವಾಚಸ್ಪತಿ – 125 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ರಾಮು–ಲಕ್ಷ್ಮಣ–ನ್ಯಾಯ–ವಿಭೂಷಣ–25 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಕಾಶೀನಾಥ ತರ್ಕ – ಶಿರೋಮಣಿ – 30 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಉಭಯಾನಂದ – ತರ್ಕಾಲಂಕಾರ – 15 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ರಾಮು–ಶರಣ–ನ್ಯಾಯ–ವಾಗೀಷು – 15 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಭೋಲಾ–ನಾಥ–ತರ್ಕ–ಪಂಚನಂ – 10 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ರಾಮು–ಮೋಹನ–ವಿದ್ಯಾ–ವಾಚಸ್ಪತಿ – 20 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಶ್ರೀರಾಮು – ತರ್ಕ – ಭೂಷಣ – 20 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಕಾಳೀ – ಕಾಂತ – ಶಿರೋಮಣಿ – 5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಕೃಷ್ಣ – ಕಾಂತ – ವಿದ್ಯಾವಾಗೀಶ – 15 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ತರ್ಕಾಲಂಕಾರ – 15 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಕಾಳೀ – ಪ್ರಶ್ನ – 15 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಮಧುಭು – ತರ್ಕ – ಸಿದ್ಧಾಂತ – 25 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಕಮಲ – ಕಾಂತ – ತರ್ಕ – ಶಿರೋಮಣಿ – 25 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಈಶ್ವರ – ತರ್ಕ – ಶಿರೋಮಣಿ – 20 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಕಾಂತ – ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರ – 40 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು

ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳು

* ರಾಮ – ನಾಥ – ತರ್ಕ – ಸಿದ್ಧಾಂತ – 40 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಗಂಗಾ – ದುರ್ಗಾ – ಶಿರೋಮಣಿ – 25 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ದೇವೀ – ತರ್ಕಾಲಂಕಾರ – 25 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಮೋಹನ – ವಿದ್ಯಾ – ವಾಚಸ್ಪತಿ – 20 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಗಂಗಾಲೀ – ತರ್ಕಾಲಂಕಾರ – 10 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಕೃಷ್ಣ – ತರ್ಕ – ಭೂಷಣ – 10 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಮಣ್ಯ – ಕೃಷ್ಣ – ತರ್ಕ – ವಾಗೀಶು – 5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಪುರೋಹಿತ – 5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಕಾಶೀ – ಕಾಂತ – ತರ್ಕ – ಶಿರೋಮಣಿ – 30 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಕಾಶೀ – ಕಾಂತ – ತರ್ಕ – ಪಂಚನಂ – 20 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
* ಗದಾಧರ – ತರ್ಕ – ವಾಗೀಶು – 20 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು

ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳು

ಗುರುಪ್ರಸಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ವಾಗೀಶು – 50 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು

ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳು

ಶಂಭುನಾಥ ಶಿರೋಮಣಿ – 5 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು

ಕ್ರಿ.ಶ. 1821 ರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜನರಲ್ ಕಮಿಟಿಯ ಸದಸ್ಯನೂ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯೂ ಆದ ಎಚ್.ಎಚ್. ವಿಲ್ಸನ್ ಈಗ ಮುಂಬಡ್ತಿ ಹುದ್ದೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಡಿಯಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡಿಯಾದ 25 ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವುಗಳನ್ನು 'ತೋಲ್' ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವುಗಳು ಛಾವಣಿ ಹೊದಿಸಿರುವ ಕೊಠಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಮಂದಿರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಮಣ್ಣಿನ ಮನೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಸತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪಂಡಿತರು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೊರಗಿನಿಂದ ತೋಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಲೇಜುಗಳು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ತೆರೆದಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಗುಡಿಸಲುಗಳನ್ನು ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೇ ಅವುಗಳ ನವೀಕರಣವನ್ನು ಅವರೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವರು ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅಶನ-ವಸನ-ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬರುವ ಖರ್ಚುಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ರಾಜರು ನೀಡಿದ ದತ್ತಿಗಳು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದವು. ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಗುರುಗಳು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಘನತೆ-ಗೌರವಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಪ್ರಾಯಪ್ರಬುದ್ಧರಾದವರಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ವಯೋವೃದ್ಧರೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ತೋಲ್‌ನಲ್ಲಿ (ಕಾಲೇಜು) 20 ರಿಂದ 25 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅಂದರೆ ತುಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಪಂಡಿತರು ಇರುವಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 50 ರಿಂದ 60ರವರೆಗೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 500 ರಿಂದ 600 ರವರೆಗೂ ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿವನರು ಸ್ಥಳೀಯವರಾದ ಬಂಗಾಳದವರೇ ಆಗಿದ್ದರು.

ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗದಿಂದಲೂ ಬರುವವರಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಬರುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಿನವರು ನೇಪಾಳ ಮತ್ತು ಅಸ್ಸಾಮಿನವರಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಪೂರ್ವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯವರೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತಿರ್‌ಹೋತ್ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಗುರುಗಳು ವಸತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಟ್ಟೆ-ಬರೆ ಊಟವಸತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಗುರುಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದಲೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹೀಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪಟ್ಟಣಿಗರೂ, ನೆರೆಹೊರೆಯ ಪಟ್ಟಣದವರೂ ಇದ್ದರು. ಪ್ರಮುಖವಾದ ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೆಲವು ದಿನ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಭಿಕ್ಷೆ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಮುಂದಿನ ರಜಾ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ತರ್ಕವನ್ನು ಬೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಡಿಯಾದ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ರಘುನಂದನನ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದಖ್ಖನ್ನಿನವರು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಯುತ ವಿಲ್ಸನ್ ಅವರ ಮಾಹಿತಿಗಳು ನಾಡಿಯಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳೂ ಆಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಏರಿಳಿತಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿಯೂ, ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಒಂದು ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರಲ್ಲಿ 46 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ 380 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರಲ್ಲಿ 31 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ 747 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಿ.ಶ. 1829ರಲ್ಲಿ 25 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 5 ರಿಂದ 600 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಕಳೆದ 20 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈಗ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಬರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆಸಕ್ತಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿರುವ ಅನಾನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಈಗ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅನುದಾನಗಳೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಗ ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಹಿಂದೂ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವು ನೆರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಅಥವಾ ಸರಕಾರವು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಾದರೂ ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1813ರಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರ ಎನ್ನುವ ಗುರುವಿಗೆ ರೂ. 71–00 ರಷ್ಟು ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವು ದೊರೆಯಿತು. ಈತನು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಕಲೆಕ್ಟರನಿಗೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತು. ಕಲೆಕ್ಟರನು ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಇದರಂತೆ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಸ್ಥಳೀಯನೂ, ರಾಮಚಂದ್ರನ ಸಂಬಂಧಿಕನೂ ಆದುದರಿಂದ ಆತನ ಹೆಸರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ, ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅದು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರಲ್ಲಿ ಬಾಲನಾಥ ಶಿರೋಮಣಿ ಎನ್ನುವವರು ರಾಮಚಂದ್ರ ವಿದ್ಯಾಲಂಕಾರನ ಮಗನೆಂದೂ ಆತನು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದೂ ವಾದಿಸಲಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬಾಲನಾಥ ಶಿರೋಮಣಿಯು ಈಗಲೂ ಶಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಸೂಚಿಸಿದನು. ಆಗ ಬಾಲನಾಥ ಶಿರೋಮಣಿಯು ಆ ವೇಳೆಗೆ ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1820ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ರೂ. 71–00 ರಷ್ಟು

ಪಿಂಚಣಿಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಬಾಕಿಯೊಂದಿಗೆ ನೀಡಲು ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರಲ್ಲಿ ಶಿವನಾಥ ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ ಎನ್ನುವವನು ಕಲೆಕ್ಟರನ ಮೂಲಕ ನಡಿಯಾದ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕವಗಿ ರೂ.90-00 ರಷ್ಟು ಪಿಂಚಣಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಆತನ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದ ಶುಕ್ರ ತರ್ಕವಾಗೀಶನು ಶಾಲೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪಿಂಚಣಿಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅದನ್ನು ತಾನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ತನಗೂ ಅದನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಬೋರ್ಡ್ ಆತನ ಮನವಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಪಿಂಚಣಿ ಹಣವನ್ನು ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಬಾಕಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ಆದೇಶಿಸಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1819ರಲ್ಲಿ ನಡಿಯಾರ ಕಲೆಕ್ಟರನ ಮೂಲಕ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯಲಾಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮ್ ಶಿರೋಮಣಿ ಎಂಬವನು ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವನು. ಇದರಲ್ಲಿ ತಾನು ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪಿಂಚಣಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿನ ಬಾಕಿಯು ಸೇರಿದಂತೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ 36-00 ನೀಡಬೇಕೆಂದೂ ಆತನು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ನೆತ್ತೂರಿನ ರಾಜನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು, ಆತನಿಂದಲೇ ನೆರವು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸರಕಾರವು ಆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮ್ ಶಿರೋಮಣಿಯು ಈಗಲೂ ಶಾಲೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲದೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಅವನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ರೂ. 36-00 ಪಿಂಚಣಿ ದೊರೆಯಿತು.

ಇದೇ ರೀತಿಯ ತೀರ್ಮಾನವೊಂದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1819ರಲ್ಲಿ ರಾಮಜಯ ತರ್ಕ ಬಾಗ್ಚನೆಂಬವನ ಪರವಾಗಿಯೂ ಹೊರಬಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ಆತನಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 62-00 ರಷ್ಟು ಬಾಕಿ ವೇತನ ದೊರೆಯಿತು. ಆತನು ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲದೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಐದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆಗಲೂ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಿ..ಶ. 1823ರಲ್ಲಿ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ನಡಿಯಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲೇಜು ಇತ್ತೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರ ತರ್ಕವಾಗೀಶ ಎಂಬವನು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದೂ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಲಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ತನಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 24-00 ರಷ್ಟು ಪಿಂಚಣಿ ಅಥವಾ ಬಾಕಿ ವೇತನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದೂ ಮನವಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆತನ ತಂದೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ವರಮಾನ

ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಈಗ ರಾಜನಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ ತಾನು ಆ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಆತನು ಮನವಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್ ವಜೀರನಿಗೆ ಈ ಕುರಿತು ಪೂರ್ವಾಪರವನ್ನು ತಿಳಿದುಬರುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಿತು. ಅದರಂತೆ ರಾಮಚಂದ್ರ ತರ್ಕವಾಗೀಶನು ನಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕಾಲೇಜನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿ ಆತನು 31 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದೂ ವಜೀರನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಳೆದ 9 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ದಾಖಲು ಮಾಡಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹೆಸರು ಇರುವ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಇಲಾಖೆಯು ರಾಮಚಂದ್ರ ತರ್ಕವಾಗೀಶಗೆ ಪಿಂಚಣಿ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದೂ, ಆತನ ತಂದೆ ತೀರಿ ಹೋದಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಬಾಕಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಈತನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1829ರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯು (The Committee of Public Instruction) ನಡಿಯಾದ ಕೆಲವೊಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಕುರಿತು ಪರಾಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವ ಆದೇಶವೊಂದನ್ನು ಸರಕಾರದಿಂದ ಪಡೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ. 100.00ರಷ್ಟು ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಮಿತಿಯು ಅದರ ಕಿರಿಯ ಸದಸ್ಯನನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯನ್ನು ಇದರ ಪೂರ್ವಾಪರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನೇಮಿಸಿತು. ಅದರಂತೆ ಇವರು ಈ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಡಿಯಾದಿಂದ ಮೂರು ದಿನಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವ ಊರುಗಳಿಂದ ಬರುವವರಾಗಿದ್ದು, ಅವರೆಲ್ಲ ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಅನುದಾನವನ್ನೇ ನಂಬಿದ್ದವರೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೇ, ಹಿಂದಿನ ಸರಕಾರವು ಅವರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ 12 ಆಣೆಯಿಂದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೆ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು ಅದು ಅವರ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ ವಿವರಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರೂ. 90-00ರಷ್ಟು ಮಾಸಿಕ ಅನುದಾನ ನೀಡಲಾಯಿತು. ರೂ. 10 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸಲು ವಿನಿಯೋಗಿಸಲು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ವಿದೇಶಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 100 ರಿಂದ 150ರ ವರೆಗೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 150 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಮನವಿಯ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಮನವಿಯಂತೆ ಅವರಿಗೆ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಫಲಿತಾಂಶ ದೊರೆಯದೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟು ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಾಲೇಜನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಅವರು ಖುದ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ

ಮನವಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಬಾಕಿ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದನಲ್ಲದೇ, ಎಲ್ಲರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತದ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಒಬ್ಬ ಅಂಗಡಿ ಮಾಲಿಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಲೆಕ್ಟರನ [illegible]

ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಪತ್ರವೊಂದನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಾಳೀ ಪ್ರಸಾದ್ ತರ್ಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯನೆಂಬುವನು ತನ್ನ ಸೋದರನೆಂದೂ ಆತನು ಈ ವರ್ಷ ಗತಿಸಿರುವನೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಿಂದಿನ ಬಾಕಿ ಅಥವಾ ಪಿಂಚಣಿಯ ಮೊತ್ತ ರೂ. 156–11–10 ರಷ್ಟನ್ನು ತನಗೆ, ಶಾಂತಿಪುರದಲ್ಲಿ ಆ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಸಲುವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದೂ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಗತಿಸಿದ ಈ ಪಂಡಿತನ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿ, ಆತನು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಹಾಗೂ ಆತನ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 10 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದುಬಂತು.

ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳಿಂದ ಈಗ ಮನವಿ ಮಾಡಿರುವ ಸಹೋದರನು ಗತಿಸಿದ ಕಾಳಿ ಪ್ರಸಾದನಿಗೆ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲದೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಬಂತು. ಆದುದರಿಂದ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿರದಿರುವುದ–ರಿಂದ, ಕಲೆಕ್ಟರನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಂತೆಯೂ ಅನುದಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಂತೆಯೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆತನ ಅಂತಿಮ ಆದೇಶವು ದಾಖಲೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ವರದಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1801ರಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ನೀಡಿರುವ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಅಥವಾ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಸುವಂತಹ ಯಾವುದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಆ ವರದಿಯು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಹಾಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ನಡೆಸುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿರುವ ಬಗೆಗೆ ನಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಕುರುಹುಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವರಾದರೂ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇದ್ದಾಗಲೂ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ತೀರ ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವೇ ಆಗಿದೆ.

ಡಾಕಾ ಮತ್ತು ಜಲಾಲಪುರ : ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ನನು ಕೆಲವೊಂದು ಶಾಲೆಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಆತನು ಹೇಳಿರುವನಾದರೂ, ನನಗೆ ಆ ಕುರಿತು ಮುಂದೆ ಯಾವುದೇ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬ

ಮುಸಲ್ಮಾನರಿದ್ದಾಗೂ ಅವರು ನಡೆಸುವ ಯಾವುದೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1823ರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಈವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅನುದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಬಕರ್‌ಗಂಜ್ (ಪು.89) : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಅಥವಾ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳು ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಈವರೆಗೆ ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿರುವುದು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1823ರಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಈ ಜ್ಲಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ದತ್ತಿ ನಿಧಿಯಾಗಲೀ, ಧನಸಹಾಯವನ್ನಾಗಲಿ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ವರದಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಚಿತ್ತಗಾಂಗ್ (ಪು 88-89) : ಕ್ರಿ.ಶ. 1824ರ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದುವೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆಂದು ಹೆಚ್ಚು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಚರ್ಚ್‌ಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿ ಈಗ ತಲೆಯೆತ್ತಿವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಬಡವರಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಜಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಅನುದಾನವನ್ನು ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1827ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರನಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದತ್ತಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾಹಿತಿಯೊಂದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಸರಕಾರವು ಆದೇಶಿತು. ಅದರಂತೆ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತನಾದ ಆತನು ಮೀರ್ ಹಂಜ್ ಎನ್ನುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೋರ್ವನು ದತ್ತಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮದರಸವೊಂದನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 1570-00 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ ವರದಿ ಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲದೇ ಕ್ರಿ.ಶ. 1790ರಲ್ಲಿ 3 ರಷ್ಟು ಅನುದಾನವನ್ನು ಕಾನೂನು ಬದ್ಧವಾಗಿ ಆತನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿರುವ 1/3 ರಷ್ಟು ಅನುದಾನದಲ್ಲಿ ಆ ಮದರಸವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಮೌಲವಿ ಅಲಿ ಮಝ್ಹುಲ್ ಖಾನ್ ಕೆಮೌನ್ ಎಂಬುವವರಿಗೆ ಈ ಮದರಸವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಹೊಣೆ ಬಂತು. ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ 50

ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಮೂರು ಜನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಇರುವುದರಿಂದ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಬರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅರೇಬಿಕ್ ಭಾಷಾ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷಾ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ಇದ್ದರು. ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ 150 ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು; ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣದಾದರೂ ಸುಂದರವಾದ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಎರಡು ಮನೆಗಳಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲೆಕ್ಟರನು ಈ ಭೂಮಿಗಳು ಈಗ ಹಿಂದಿನ ಎರಡರಷ್ಟು ಬೆಲೆಬಾಳುವಂತಹವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯಬಹುದೆಂದೂ ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದರಂತೆ ಮೌಲ್ವಿಗೆ ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳು ಸರಕಾರವು ಹಣ ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವುದೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮೌಲ್ವಿಯ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವೆನ್ಯೂಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದೂ ಸಲಹೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. 'ದಿ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಇನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ನ' ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಿದರು.

ತಿಪೆರಾ (ಪು 91) : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಥವ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಗಳು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ ಬಹುಶಃ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸುವಂತೆ, ಇಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ, ಹಿಂದೂಗಳಾಗಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರಾಗಲೀ ಶಾಲೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಿತಿಯ (General Committee) ಆದೇಶದಂತೆ ಸರಕಾರದ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಡೆಸಿರುವ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ರಿ.ಶ. 1823ರಲ್ಲಿ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ದತ್ತಿಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರೂ ವ್ಯಯ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ಮಿಮ್ಯೂಸಿಂಗ್ (ಪು 92) : ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ನನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ನಡೆಸುವ ಯಾವುದೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತರಗತಿಯಲ್ಲೂ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಹಿಂದೂ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯು 19 ಪರಗಣ ಮತ್ತು ಆರು ತುಪ್ಪಾಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ 25 ಸ್ಥಳೀಯವಾದ ಘಟಕಗಳಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಸೇರಿದಾಗ 50 ರಿಂದ 60 ರಷ್ಟು ಹಿಂದೂಗಳ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಇವರಲ್ಲಿದೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಎಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಯಾರು ಹೀಗೆ ಕರೆದಿರುವುದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಐದು ಜನರಂತೆ ಮುಸ್ಲಿಮರಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿಲ್‌ಹೆತ್ : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿವೆ. ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ಸ್ ಇಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಂ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ನಿಯಮಿತವಾದ ಯಾವುದೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಓದುಗರಿಗೆ ಓದಲು ಮತ್ತು ಬರೆಯಲು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಿಮ್ಯೂಸಿಂಗ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಾದರೆ ಕಲಿಯುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಾದರೂ ಅವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಕುರಿತು ಆತ ಏನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಿಲ್‌ಹೆತ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಉನ್ನತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೆರಡೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇರಬಹುದಷ್ಟೇ.

ಮುರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್ (ಪು. 94–96) : ಕ್ರಿ.ಶ. 1801 ರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಸುವಂತಹ ಒಂದೇ ಒಂದು ಶಾಲೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ 20 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವಂತೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ ಹಿಂದೂ–ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಆಗಲೂ ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ದಾಖಲೆಗೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರ ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಳಿಕಾಂತ್ ಶರ್ಮ ಎನ್ನುವವನು ಬರೆದ ಅರ್ಜಿಯೊಂದನ್ನು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ರವಾನಿಸಿದನು. ಈ ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ತಾನು ಜಯರಾಮ್ ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾನನ ಮಗನೆಂದೂ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಮಹಾರಾಣಿ ಭವಾನಿ ಎನ್ನುವ ಚುಕಲಾಹ್ ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಂದೂ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಪಿಂಚಣಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಅದನ್ನೀಗ ತನಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದೂ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ಅರ್ಜಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಅರ್ಜಿದಾರನ ತಂದೆ ಈ ಪಿಂಚಣಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರ ಬಗೆಗೆ 1796ರ ದಾಖಲೆ ಇದೆ ಎಂದೂ, ಸದರಿ ಅರ್ಜಿದಾರನು ಉತ್ತಮ ಗುಣ ನಡತೆ ಹೊಂದಿದವನೆಂದು ಷರಾ ಬೇರೆ

ಬರೆದಿದ್ದನು. ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಇದರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲೆಕ್ಟರನ ಶಿಫಾರಸ್ಸನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ರವಾನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆಗ ಅದು 1811ರಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯದೇ ಹೋಗಿರುವುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅರ್ಜಿದಾರನಿಗೆ ಈಗ ಅದನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೂ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಆದರೂ ಆತನ ಸೇವಾತತ್ಪರತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸರಕಾರವು ಸ್ಪಂಧಿಸಿತು. ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳನ್ವಯವಾಗಿ, ಪಿಂಚಿಣಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು. ಆ ನಿಯಮಗಳೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಇರುವ ಪಿಂಚಿಣಿಯನ್ನು ಆ ಉದ್ದೇಶದ ಈಡೇರಿಕೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರಿಗೆ ನೀಡುವುದೆಂದೂ, ಆ ಕಾರಣದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಿಂಚಿಣಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಹಿಂದೆ ಇದರ ಫಲಾನುಭವಿಯಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪಿಂಚಿಣಿಗೆ ಅರ್ಹನೂ ಆಗಿದ್ದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಸದ್ರಿ ಅರ್ಜಿದಾರನಿಗೆ ಆತನ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಂಚಿಣಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದೆಂದೂ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಸರಕಾರವು ಕಾಳಿಕಾಂತ ಶರ್ಮನಿಗೆ ಪಿಂಚಿಣಿಯನ್ನು ನೀಡಿತು. ಮತ್ತೆ 1821ರಲ್ಲಿ ಆತನ ಮರಣಾನಂತರ ತನ್ನ ತಮ್ಮ ಚಂದ್ರಶಿವ ನ್ಯಾಯಾಲಂಕಾರನಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಸಿತು. ಆತನು ಆ ಕಾಲೇಜನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲದೆ ಏಳು ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ (ಅದರಲ್ಲಿ ಐದು ಜನರನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು) ಪಿಂಚಿಣಿಯನ್ನು ಮುಂದುರಿಸಲಾಯಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1822ನೇ ಜುಲೈ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಮುರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್‌ನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವೆನ್ಯೂಗೆ ರವಾನಿಸಿದನು. ಅದು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮನ ಮಗನಾದ ಕೃಷ್ಣನಾಥ ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾನನ ಅರ್ಜಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆತನು ತನ್ನ ತಂದೆಯು ತೀರಿ ಹೋಗಿರುವರೆಂದೂ, ಈ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಕೋಲಾಪುರದ ಸಮೀಪದ ವ್ಯಾಸಪುರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಕಾಲೇಜನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1793ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ತಿಂಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾಸಿಕ ಪಿಂಚಿಣಿ ರೂ 5–00 ಅನ್ನು ತನಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಅರ್ಜಿದಾರನು ಪಿಂಚಿಣಿಗೆ ಅರ್ಹನಾಗಿರುವನೆಂದೂ ಆತ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅರ್ಹ ವಾರಸುದಾರನೆಂದೂ

ಬರೆದಿದ್ದನು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಪಿಂಚಣಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲಾಯಿತು.

ಬೀರ್‌ಬೂಮ್ (ಪು 98–100) : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯವಾದ ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿರುವುದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ನನು ಕೂಡ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೌನಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1823ರಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ ಕಮಿಟಿಯು ಕೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿಯಾಗಲೀ, ಸರಕಾರದಾದುದಾಗಲೀ ಯಾವುದೇ ಶಾಲಾ–ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ನನಗನಿಸುವಂತೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಇರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮುಸಲ್ಮಾನನಿಗೆ 30ರಂತೆ ಹಿಂದೂಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1820ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಬಾನಂದ ಎನ್ನುವ ಹಿಂದೂ ಒಬ್ಬನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದನು. ಅವನು ವೈದ್ಯನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ತನ್ನ ಹಕ್ಕು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತ, ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರವು ನಡೆಸಿದರೆ ರೂ 5000–00 ದೇಣಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಭರವಸೆಯೊಂದನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಆತನನ್ನು ವೈದ್ಯನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ (ಓಜ) ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಈ ಹಣದ ಕುರಿತ ದಾಖಲೆಯೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಿತಿಯ ಮುಂದೆ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಈಗಾಗಲೇ ಕಲೆಕ್ಟರನ ಕಛೇರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವನೆಂದೂ, ಆತನು ತಾನು ಬಯಸಿದಂತಹ ಶಾಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೂರಿ ಎಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿರುವನೆಂದ ತಿಳಿದುಬಂತು. ಆದರೆ ಈ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸರಕಾರವು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತ, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾನನಿನ್ವಯ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಆದರೆ ಸದರಿ ಅರ್ಜಿದಾರನಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವ ಕಾನೂನುಗಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1823ರಲ್ಲಿ ಬೀರ್‌ಬೂಮ್‌ನ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಗಮನಿಸಿರುವಂತೆ ದೇವಾಲಯದ ವರಮಾನದಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ

ಕಾನೂನಿನ ಬೆಂಬಲವಿದೆ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಂತೆ ದೇವಾಲಯದ ಸರಾಸರಿ ವರಮಾನವು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ 30,000-00 ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವರಮಾನವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಯಾತ್ರಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1822ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಒಂದು ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ದೇವಾಲಯದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಒಟ್ಟು ಮೌಲ್ಯವು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 1,50,000-00 ಇತ್ತು. ಇನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನುಸಾರ ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಗೆ 15,000-00ರ ವರಮಾನ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ತಿಂಗಳೆನ್ನುವ ಅವಧಿಯು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಸೇರುವ ಅವಧಿ ಮಾತ್ರವೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನನಗನಿಸುವಂತೆ, ಈಗ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ದೇವಾಲಯದ ಈಗಿನ ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚಗಳು ಹಾಗೂ ಭಕ್ತರಿಂದ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಷ್ಟೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿವಿಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೆಂದೂ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವರೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದನು. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ದತ್ತಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿರುವವು ಎಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆತ ಸೂಚಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಿಯಾದ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ರೂಪಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕುರಿತು ನಾನು ಮುಂದಿನಂತೆ ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತೇನೆ. 22 ಪರಗಣಗಳಲ್ಲಿ 8,348 ಬಿಘೆಗಳಿವೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ 32 ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮೌಝುಂಗಳು (ಹಳ್ಳಿ) ದೇವೋತ್ತರ್ ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. 6,331 ಬಿಘೆಗಳಲ್ಲಿ ನಝುರ್ ಜಮೀನುಗಳು; 5,086 ಬಿಘೆ ಭೂಮಿಗಳು ಚೇರಾಗಿ ಮತ್ತು 1015 ಬಿಘೆ ಜಮೀನು ಪಿರೋತ್ತರ್ ಭೂಮಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇತರ 15 ಬಿಘೆ ಭೂಮಿಯು ಮುರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಬೀರ್‌ಬೂಮ್‌ಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. 1934 ಬಿಘೆಗಳು ದೇವೋತ್ತರ ಎಂದು ನಿಗದಿತವಾಗಿದ್ದು, ಮತ್ತೆ 162 ಪಿರೋತ್ತರ್‌ಗಳೂ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಮೊತ್ತ 32,877 ಬಿಘೆ ಮತ್ತು 39 ಹಳ್ಳಿಗಳಷ್ಟು ಭೂಮಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ದತ್ತಿ-ದಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪರಿಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಈ ದತ್ತಿ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು

ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನಗಂತೂ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಆ ಭೂಮಿಯು ಅಂತಹ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವುದೆಂದಾದರೆ ಅದು ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಹಾಗೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೆ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಭಾವನೆಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣವೂ ಧಾರ್ಮಿಕವಾದುದು ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸುವುದು; ಆದರೆ ಅಂತಹ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದಂತಹ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು - ಅದನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು - ಈ ಜನರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್‌ಶಾಹಿ (103–104) : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅನುಮಾನಗಳಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1813ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್‌ಶಾಹಿಯ ಕಲೆಕ್ಟರನು ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಕಾಳೇಶ್ವರ ವಾಚಸ್ಪತಿ, ಗೋವಿಂದರಾಮ್ ಸಿರ್‌ಹತ್ ಮತ್ತು ಹರೇರಾಮ್ ಶರ್ಮ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಮೂವರು - ಅವರ ತಂದೆಯು ಒಂದು ಕಾಲೇಜನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದುರಿಂದ - ರಾಣಿ ಭವಾನಿಯು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 90–00 ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಮುಂದುವರಿದು ಅವರು ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ಅವರ ಹಿರಿಯಣ್ಣನಿಗೆ ಅದು ಬರುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ ಅಣ್ಣನ ಮರಣಾನಂತರ ಅವರು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಅನುದಾನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಈ ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಕೂಲಂಕುಷವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಕಲೆಕ್ಟರನು ಕಾಶೇಶ್ವರನು ನತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದೂ, ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರು ಸೋದರರು, ಮೋಘ್‌ಸಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲೇಜನ್ನು ತೆರೆದಿರುವರೆಂದು ಷರಾ ಬರೆದನು.

ರೆವೆನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡಿನವರು ಕಲೆಕ್ಟರನ ಪತ್ರವನ್ನು ಮತ್ತು ಮನವಿದಾರರ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ ಅನುದಾನವನ್ನು ದಿ॥ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ತರ್ಕಶಿರೋಮಣಿಗೆ ಆತನ ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ನೀಡಿರುವುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಅದಲ್ಲದೇ, ಆತನಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಜೀವನೋಪಾಯವೂ

ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನೂ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ನತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಆತನೊಬ್ಬ ಸಮರ್ಥ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾದುದರಿಂದಲೂ ಅನುದಾನ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಅಂತಹ ಅನುದಾನವು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾದೀತೆಂದೂ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ್ದರು.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡಿನವರು ಈ ಸಹೋದರರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದೂ, ಪಿಂಚಣಿಗೆ ಅವರು ಸರಿಯಾದ ವಾರಸುದಾರರೆಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಅವರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರಕಾರದ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಈ ಪಿಂಚಣಿ ಲಗಾವು ಆಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಷರತ್ತನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರು. ಬಂಗಾಳ ಸರಕಾರವು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ರೂ. 90–00 ಅನುದಾನವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿತು.

ರಂಗಾಪುರ (ಪು 106–107) : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ನನು ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದು ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ಬರೆಯಬಲ್ಲರೆಂದೂ, ಐದರಿಂದ ಆರುಮಂದಿ ಪಂಡಿತರು 'ಆಗಮ' ದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರೆಂದೂ, ಅವರು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಸಾಮುದ್ರಿಕಾ ಶಾಸ್ತಗಳೆರಡನ್ನು ಬಲ್ಲವರೆಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಸ್ತ ಸಾಮುದ್ರಿಕಾ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಸ್ಥಳೀಯರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿನ ಅವರದೇ ಆದ ಪಂಡಿತರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆತನು ನೀಡಿರುವ ಈ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ಆಗಮಶಾಸ್ತ್ರವು ಕೇವಲ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಹಸ್ತ ಸಾಮುದ್ರಿಕಾವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಆಧುನಿಕ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನನ್ನಷ್ಟೇ ಯಾರೂ ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಹಿತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯನಲ್ಲಿರುವ ಒಂಬತ್ತು ಉಪವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 41 ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ 15 ರಿಂದ 25 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ವ್ಯಾಕರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅಲಂಕಾರ, ತರ್ಕ, ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 35ರಿಂದ 40 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ

ಹೆಚ್ಚಿನವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಅವರ ಗುರುಗಳು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ. ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ – ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲತೆಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಆದಾಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ಅನುದಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೇ ಪಕ್ಷ ಹತ್ತು ಮಂದಿಯಾದರೂ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು 25 ಬಿಘೆಗಳಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತೂರ್ ಭೂಮಿಯಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು 176 ಬಿಘೆಗಳಿರುವ ಲಕ್ಷೀರಾಜ್ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಇತರ ಭೂಮಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತೂರ್ ಭೂಮಿಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಶಾಲೆಯು ಇದ್ದ ಭೂಮಿಯ ಯಜಮಾನನು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ರೂ 35-00 ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 5 ರಿಂದ 8 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಪಂಡಿತನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡೇ ಜಮೀನ್ದಾರನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚಾರಿಯೂ ಆಗಿರುವುದುಂಟು.

ದಿನಜ್‌ಪುರ್ (ಪು 112–114) : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ 24 ಉಪವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 15 ಕಡೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಏಳು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಭೂಮಿ ಇದ್ದು ಅದು ಅವರ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಆದಾಯವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಎಲ್ಲ ಹಿಂದೂಗಳಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ದೇಣಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಕ್ಕೂ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೂ ಯಥಾರ್ಥ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಗುರುವೊಬ್ಬನ ಖ್ಯಾತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆಯಾಗಿ, ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು–ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡದೆಯೂ ಪಂಡಿತನೆಂಬ ಘನವಾದ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವರು ಅನುಚಿತವಾದ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ

ತೊಡಗಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ದಂಡ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟದೆಯೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕ ಜನ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆ ಅವರದೇ ಆದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದೆ ಎನ್ನುವಾಗಲೂ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯವರಿರುವಾಗಲೂ, ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅದು ತುಂಬ ನಿಧಾನಗತಿಯಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಂತೇ ಹೋಗಬಹುದೆನ್ನುವ ಭಯವೂ ಇದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು 12 ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಬಳಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಯತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಬಂಗಾಳದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಕರಣ, ನ್ಯಾಯ, ಆಗಮ, ವೇದಾಂತ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಆಯುರ್ವೇದ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವೈದ್ಯರು ಅಥವಾ ಕಾಯಸ್ಥರು ಎನ್ನುವ ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಯಬಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸನಾತನವಾದದ್ದು ಎಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ. ಡಾ॥ ಬುಚ್ಚನ್ ಅವರು ಬುಡಕಟ್ಟಿನವರಿಗೆ ಈಗ ಕಲಿಸದಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಷಯದಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವವರು ಈಗ ತುಂಬಾ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇತರ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆ ಜೊತೆಜೊತೆಯಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಬೌದ್ಧಿಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಅನೇಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರೀಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಮುದಾಯದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ನಾವು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ನಾವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅದು ಎಷ್ಟು ಅಪರಿಚಿತವಾದರೂ, ಅನುಭವವು ಅದರ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಒಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಶಾಲೆಗಳಿರುವುದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೂ ಇದೊಂದು ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ.

ಮುಸ್ಲಿಮರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕುರ್-ಆನ್‌ನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಓದಬಲ್ಲವರಾದರೂ (ಅದು ಕೆಲವೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ) ಡಾ॥ ಬುಚ್ಚನ್ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ಭಾಷೆಯ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪದ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಉಳಿದವನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆಯಷ್ಟೇ.

ಪರ್‌ನೀಹ್ (ಪು 119-122) : ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ, ಡಾ॥ ಬಚ್ಚನ್ ಹೇಳುವಂತೆ 119 ದೇಶೀಯವಾದ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳು ವಿವಿಧ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ, ತರ್ಕ, ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ , ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಆಚಾರಗಳು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗಿಂತ-ಅವರು ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗೌರವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಂದು ತರಗತಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಯುತವಾದವಾದರೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಶಾಲೆಗೆ ದೀರ್ಘ ರಜೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ಕೂಡ ಇತರ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯವರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪಂಡಿತನಿಗೂ ಎಂಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಕನಿಷ್ಠ ಒಬ್ಬ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಅಧ್ಯಾಪಕರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು 247 ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮನ್ನು ಅಧ್ಯಾಪಕರೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಾದರೂ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಅನೇಕರು ಎಂದರೆ 1800 ಅಥವಾ 1900 ರಷ್ಟು ಮಂದಿ ಪಂಡಿತರು ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರಾದರೂ ಅವರು ದಶಕರ್ಮರೆನಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಪೂಜಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಸರಿದಂತೆಲ್ಲ ಅವರನ್ನು ಶೂದ್ರರೆಂದೇ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕೆಲವರಷ್ಟೇ ಓದು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಓದುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ

ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲರು. ಅವರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು ಕಂಠಪಾಠ ಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡಬಲ್ಲವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ಪದ್ಧತಿಗಳೇ ಇರುತ್ತವೆಯಾಗಿ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶೂದ್ರರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ದಶಕರ್ಮರಷ್ಟೇ ಪಂಡಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ದಶಕರ್ಮರಾದವರು ತೋಲ್‌ಹಂತದ ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಓದುವುದನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ನುರಿತ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲ. ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವರ್ಷ ಓದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಅವರಿಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ವ್ಯಾಕರಣ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಅವರು ಓದುವ ಮಂತ್ರಗಳು ಅರ್ಥವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನ ಇದೆ.

ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎರಡು ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಹೌರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಪ್ರದೇಶ. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೆಯದು ಕೋಸಿಯ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿರುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರದೇಶ. ಹೌರ್‌ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರು, ಅನೇಕ ತೋಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಉಪಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಡಾ॥ ಬಚ್ಚನ್ನನು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಆರು ಜನ ಪಂಡಿತರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನಲ್ಲದೇ, ಅವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದತ್ತಿ ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ವೇತನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಇತರ ಪಂಡಿತರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೇ ಅವರನ್ನು ರಾಜಪಂಡಿತರೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಭಾಗದ 31 ಜನ ಪಂಡಿತರು ವ್ಯಾಕರಣ, ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ತರ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ 33 ಮಂದಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತಗಳೆರಡನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಹಸ್ತ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ದರ್ಭಾಂಗದ ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಆ ರಾಜನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ರಾಜಾಶ್ರಯದಿಂದ ಅಂತಹ

ವಿಶೇಷವಾದ ಪರಿಣಾಮದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 33 ಜನ ಪಂಡಿತರು ಕೋಸಿಯಾದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದೂ, ಕೇವಲ ಎಂಟು ಜನ ಮಾತ್ರವೇ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತರ್ಕ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜನ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರು, ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮಿಥಿಲೆಯ ಪಂಡಿತರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ. ಬುಚ್ಚನ್ನನು ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಕುರಿತು ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. 11 ಮಂದಿ ಪಂಡಿತರು ವೇದಾಂತಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆರು ಮಂದಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ನ್ಯಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಭಾಗವತವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಮಾತ್ರ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ 31 ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನಷ್ಟೇ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 20 ಮಂದಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಇವರಲ್ಲಿ 19 ಮಂದಿ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಂಟು ಮಂದಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವರಲ್ಲಿ ಮೂವರು ವ್ಯಾಕರಣ ಮತ್ತು ಭಾಗವತಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಇಬ್ಬರು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತಗಳನಲ್ಲದೇ ಭಾಗವತವನ್ನೂ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಾಕರಣ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬರು ವ್ಯಾಕರಣ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಇತರ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬರು ವ್ಯಾಕರಣ ತರ್ಕ ಹಾಗೂ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ 10 ಮಂದಿ ಕೇವಲ ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ 7 ಮಂದಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮಾತ್ರ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಬ್ಬರು ಕಾನೂನನ್ನು, ಮೂರು ಮಂದಿ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಮತ್ತು ವೇದಾಂತವನ್ನು ಹಾಗೂ ಆರು ಮಂದಿ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೇವಲ ಐದು ಮಂದಿ ಪಂಡಿತರು ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಡಾ॥ ಬುಚ್ಚನ್ನನು ವೈದ್ಯಕೀಯದ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತ 26 ಮಂದಿ ಬಂಗಾಳಿ ವೈದ್ಯರು ಮಂತ್ರ ಬಲ್ಲವರೆಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮೂವತ್ತೇಳು ಜನರು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೈದ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಐದು ಜನ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಹಿಂದೂಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನುರಿತ ವೈದ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೈದ್ಯಕೀಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಇಬ್ಬರದೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಹಲಿನ್ ಮಾದರಿಯದಿಂದ ಬಂದಿರುವುದಾಗಿದೆ. ವೈದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ 10 ರಿಂದ 20 ರಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಔಷಧಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಔಷಧಿ ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಾನಮಾನ ಲಭ್ಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಒಂದು ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳ ಪಿಂಚಣಿಗಾಗಿ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿನವರಿಗೆ ಓದುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ವೈದ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳದೇ ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿ ಔಷಧಿ ಕೊಡುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಯಾವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿದವರಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ರೋಗಗಳಿಗೆ ಔಷಧಿಯಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಬುಚ್ಚನ್ನನು ಅಂತಹ 450 ಮಂದಿ ವೈದ್ಯರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂದೂಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ತುಂಬ ಬಡವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದಷ್ಟು ಜನ ವೈದ್ಯರು ನೋವಿಗೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವಿದ್ಯಾವಂತರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ವೈದ್ಯವಿಜ್ಞಾನ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಏಕೈಕ ವೈದ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಓರ್ವ ಮುದುಕಿಯಷ್ಟೇ. ಆಕೆ ಮೂತ್ರಕೋಶದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಕಂಡು ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಮೂಲಕ ಹಳೆ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆಯೇ ತೆಗೆಯುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಬುಚ್ಚನ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಡಾ॥ ಬುಚ್ಚನ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಖಾಜಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಕುರ್-ಆನ್ ಅನ್ನು ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಅರೇಬಿಕ್ ವ್ಯಾಕರಣ, ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ರಿಲೀಜಿಯನ್ನಿನ ಬಗೆಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾರೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಾಠ

ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೇ ಇಲ್ಲವಂತೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಂ ಕಾನೂನನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಿರುವುದಾಗಲೀ, ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಾಗಿರುವುದನ್ನಾಗಲೀ ಹಾಗೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಹಾಗೆ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನಾಗಲೀ ಅವನು ಕಂಡು ಕೇಳಿಯೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ!

ಮೂರು

ಸ್ಥಳೀಯ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಯ್ಯೇಡಮ್‌ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

ರಾಜ್‌ಶಾಹಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಯ್ಯೇಡಮ್‌ನು ಅದು ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣದ ಜೊತೆಗೆ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅದರೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಈಗಾಗಲೇ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಶೋಧಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆಯಾದರೂ, ಆ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳ ಕುರಿತು ಒಂದು ಅಧಿಕೃತ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆಯೂ ಮಾಡಬಲ್ಲವು.

ಅಂತಹ ವೈದ್ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅವರನ್ನು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯ ವೈದ್ಯರೆಂದು ಕರೆಯುವುದಾದರೂ ನತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಸ್ಥಳೀಯ ವೈದ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 123 ಆಗಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ 83 ಮಂದಿ ಹಿಂದೂಗಳಾದರೆ, 34 ಮಂದಿ ಮುಸ್ಲಿಮರಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಲ್‌ಘಾರಿಯಾದಲ್ಲಿರುವ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಂತೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಸ್ಥೆ ಇದೊಂದೇ ಇರುವುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಇಬ್ಬರು ವೈದ್ಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬವೊಂದರ ಮನೆವೈದ್ಯರನ್ನಾಗಿಯೂ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಮನೆ ವೈದ್ಯರಾಗಿರುವ ಕಿರಿಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಂಬಳವಿದೆ; ತಿಂಗಳಿಗೆ ಆತನಿಗೆ ರೂ 25–00 ಸಂಬಳ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಿರಿಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಅದೇ ಸೇವೆಗಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ 15–00 ಸಂಬಳ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವೈದ್ಯನು ಈ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಅನಾರೋಗ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಬಂದರೆ ಸಾಕು. ನಾನು ಆ

ಕುಟುಂಬದವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಈತನು ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆಯಷ್ಟೆ ಈ ಕುಟುಂಬದವರ ಮನೆಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳವಾದ ಹಜ್ರಾ ನತ್ತೂರು ನಂ 26 ಎನ್ನುವ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜನ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ವೈದ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರೇ ಆಗಿದ್ದು ಅವರೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ಬಲ್ಲವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬೆಜ್‌ಪರ ಅಹ್ಮತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕಲಿತು ವೈದ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಈಗ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತ ವೈದ್ಯರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವನು ತನ್ನ 18ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ವೈದ್ಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆತನು ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಸಂಬಂಧಿಕರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಅವನು ಗಳಿಸುವ ಸಂಬಳವು ಸರಾಸರಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಹಾಗೆಂರ್ಯೇ ಅವನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತಮ್ಮ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿರಬೇಕು – ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸರಾಸರಿ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದ ಸ್ಥಳವಾದ ಹರಿಕೀವ ಖಾಲ್ಸಿ ನಂ 100ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯಾವಂತ ವೈದ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಂದಿ ವೈದ್ಯರು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಕುಶಲತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಯಾರೂ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ನೆರೆಹೊರೆಯವರು ವೈದ್ಯರ ಆದಾಯವು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎಂಟು, ಒಂಭತ್ತು ಮತ್ತು ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ನತ್ತೂರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಮಂದಿ ಹಿಂದೂ ವೈದ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದರೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಲಿತು ಮಾಡುವವರಲ್ಲ. ಅವರು ಬಂಗಾಳಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದವಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡವರು ಅವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಖಾಯಿಲೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಔಷದೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಸುವವರು. ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವಂತೆ ನತ್ತೂರ್‌ನಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿತ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಇರುವುದಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುವ 34 ಮಂದಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಈಗಾಗಲೇ ನಾನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಹಿಂದೂಗಳ ಹಾಗೆ ಅಶಿಕ್ಷಿತರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂಗಾಳಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಅನುವಾದವಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ಅಶಿಕ್ಷಿತ ವೈದ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲೀಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಶಿಕ್ಷಕ ವೈದ್ಯರಾದವರು ತುಂಬ ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಖಾಯಿಲೆಗೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅಶಿಕ್ಷಿತ ವೈದ್ಯರು ಅಪನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರು ಓದುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಲಘುವಾದವೂ ಅಸಮರ್ಪಕವೂ ಆದ ಅನುವಾದಗಳಾಗಿವೆ. ಅವರು ಯಾವುದೇ ರೋಗಿ ಹೋದರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ವೈದ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಯಿಲೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೇ, ಅಂತಹ ಖಾಯಿಲೆಗೆ ಇಂತಹುದೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಖಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಯಾವ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನಡೆಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಖಾಯಿಲೆಗೂ ಇಂತಹುದೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಖಾಯಿಲೆಯ ಮೇಲ್ತೋರಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡು ಬಂದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಾವು ಯಾವ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಷ್ಟೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಖನಿಜಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗಿದೆ. ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತೊಗಟೆ, ಎಲೆ, ಬೇರು ಹಾಗೂ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳು ಕಚ್ಚಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಓದಿಯೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅನುಭವದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅದು ರೂಢಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ ವೈದ್ಯರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಏನೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದವರು. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಇದೆಯಲ್ಲದೇ, ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ವೈದ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ನತ್ತೂರ್‌ನಲ್ಲಿ 205 ಅಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅವರಿಗೆ ವೈದ್ಯಕೀಯದ ಗಂಧಗಾಳಿಯೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅವರು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಔಷಧಿ ಕೊಡುವುದನ್ನಷ್ಟೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅವರು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದವರ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಅನೇಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವಗಳಿವೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಅವರು ಇತರರ ಮೇಲೆ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಉಂಟಾಗುವಂತೆಯೂ ಮಾಡ

ಬಲ್ಲರಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೈದ್ಯರಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ, ಹೆಂಗಸರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೆಚ್ಚಿನವರೆಲ್ಲ ಮುಸ್ಲಿಮರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸಿಡುಬುರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧ ಕೊಡುವವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ವೈದ್ಯರಿಗಿಂತ ಕೆಳ ಹಂತದವರು ಎಂದು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ನತ್ತೂರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಂತವರು 21 ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸರಿಯಾದ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವ ಕೈಚಳಕವನ್ನಷ್ಟೇ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯನು ದಿನಕ್ಕೆ 100 ರಿಂದ 500 ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೂ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ವೇತನವನ್ನು ಅಂದರೆ ಒಂದು ಆಣೆಯಿಂದ ಎರಡು ಆಣೆಯವರೆಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಕಡಿಮೆ ಮೊತ್ತ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ವೇತನದ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ದನದ ಸಿಡುಬು ರೋಗವು (Cow pox) ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳಿಯರಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಬೇರೆ ಕಡೆ ಸಿಡುಬು ರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರು ವಿರೋಧಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಈ ವಿರೋಧವು ಆರೋಗ್ಯಕಾರಿ ನೆಲೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲ. ಸಿಡುಬು ರೋಗ ಶಮನ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವು ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚೂ ಲಾಭದಾಯಕವೂ ಹಾಗೂ ಶ್ರಮದಾಯಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಸಿಡುಬಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ಯೆಯುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗೋವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮಹತ್ವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಗೋವಿಗೆ ಗಾಯ ಮಾಡಿದರೆ ಸಿಡುಬುರೋಗ ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದನದ ಸಿಡುಬು ರೋಗಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ವೈದ್ಯರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ತರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಅವರು ಮಾಡುವ ತಪ್ಪುಗಳೂ ಅರಿವಿಗೆ ಬರಬಹುದು.

ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ವೈದ್ಯರಾಗಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಲಂಡನ್ನಿನ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈದ್ಯನೊಬ್ಬನು ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್ಸ್‌ನ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಮಿತಿಯ ಎದುರು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಚೀನಾದಲ್ಲಿ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರು ಇಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದುವರಿದು ಆತನು ಆಫ್ರಿಕಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಈ

ಕುರಿತು ಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನತ್ತೂರ್‌ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಹಾಗೆ 297 ಮಂದಿ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹಾಸಿ ಹೊದೆಯುವಷ್ಟು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಹಳ್ಳಿಯ ವೈದ್ಯರಿಗಿಂತ ಇನ್ನೂ ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯವರೆಂದರೆ ಗಾರುಡಿಗರದು. ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ನತ್ತೂರ್ ಪೊಲೀಸ್ ಉಪ-ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ 722 ಇದ್ದೀತು. ಒಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಇರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಮಂದಿಯಾದರೂ ಇರುವುದುಂಟು. ನಾನು ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು ಸಮೇತ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ತಖ್ತೆ ಒಂದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಆ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ಹಾವು ಕಡಿದರೆ ಮಂತ್ರ ಪಠಣದ ಮೂಲಕ ಹಾವಿನ ವಿಷವನ್ನು ಇಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ, ಮಳೆಗಾಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗರು ಭಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಗಂಗಾನದಿಯ ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದಿತಂತೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದರಿಂದ ಬಿಲದಲ್ಲಿರುವ ಹಾವುಗಳ ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಹೊರಬಂದ ಹಾವುಗಳು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತವೆ. ಮನೆಮಂದಿಯು ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳ ಮಂತ್ರ ಪಠಣದಿಂದ ಹಾವುಗಳು ಕಡಿಯದಂತೆ ರಕ್ಷಣೆ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ವೈದ್ಯರು ವಾಸಿ ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕುತೂಹಲ ಸಂಗತಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಿರಾಳವೆನಿಸುವಂತಹ ಭಾವನೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಮಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಗಾರುಡಿಗನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ಇರಲೇಬೇಕೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಪಕ್ಕದ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಂತಹ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆದು ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಹ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನಿಗೆ ತುಂಡು ಜಮೀನನ್ನು ಕೊಡುವುದಲ್ಲದೇ ಇತರ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ಜನಗಳ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಊರಲ್ಲಿ ಜಗಳ ನಡೆದಾಗ ಅವನ ಮಾತೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಆತನ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಕಟಾವು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಜನ ತುದಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೃತ್ತಿಯು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾದುದೇನಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ

ಜಾತಿಯವರೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಪರಿಚಯವಾದವನೊಬ್ಬನು ಬೆಸ್ತರವನು, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಚೌತಿದಾರ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನೇಕಾರನು. ಯಾರು ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಕಲಿತವರಿಗೆ ಅದು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ನಂಬಲಾಗುತ್ತದೆಯಷ್ಟೇ. ಈ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಕೌಶಲ ಇರುವ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಕೇವಲ ಖಾಯಿಲೆಯನ್ನು ವಾಸಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಅದನ್ನು ತಾಯಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದೂ ಉಂಟು. ಅವರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವೃತ್ತಿ ಮತ್ಸರವಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇಂತಹ ಗಾರುಡಿಗರು ಹಾವು ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕೊಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಭೂತಚೇಷ್ಟೆಗೂ ಔಷಧಿ ಕೊಡುವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭೂತಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವವರು ಹಾವುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವವರು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ! ಆದರೆ ಇಂತಹ ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳು ನತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹುಲಿ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಔಷಧಿ ಕೊಡುವವನೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹವರು ಥಾನಾದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಇರುವರಾದರೂ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಅವರು ಒಂದಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾಡುಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬಹಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಈ ಮೂರು ರೀತಿಯ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಗುಣಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವರೆಂದರ್ಥ. ಅವರು ಧಾರಾಕಾರ ಮಳೆಯಾದಾಗ ಬೆಳೆಗಳು ನಾಶವಾಗುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಲ್ಲರಂತೆ. ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮುಸಲಧಾರೆಯಾದಾಗ ಒಂದು ತ್ರಿಶೂಲ ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆಯ ಒಂದು ಕೋಡನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಊರಿ ಈ ಗುಣಿಯು ಅದರ ಸುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕೊಂಬನ್ನು ಊದುತ್ತ ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಓಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರ ಪಠಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಳ್ಳಿಗರು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕುಂಭದ್ರೋಣ ಮಳೆಗೆ ಹಾಳಾಗುವ ಬೆಳೆಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಪುರುಷರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕೂಡ ಈ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ನತ್ತೂರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಗಾರುಡಿಗರಂತೆಯೇ ಇವರಿಗೂ ಊರಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಇದೆ.

ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಅನೇಕ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಎನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ಏಳಿಗೆಯನ್ನೇ ಈ ದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ; ಅವರಲ್ಲಿ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಇರುವಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಅದು ಅನೈತಿಕತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸರಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲದೆ ಬಾಲಿಶವಾಗಿ ನಿಸರ್ಗದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಹಿಂದೂ ಅಥವಾ ಮುಸಲ್ಮಾನರೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡು ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳು ಈ ಎರಡು ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಅವರ ನಂಬಿಕೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ, ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣವೆನ್ನುವಂತೆ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಬಹುದಿನದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗದವರು ಮಾಡಿರುವ ದಾಳಿಯ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ, ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವುದಾಗಿ, ಆ ಕಾಲದ ನಿಕೃಷ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ರೋಗಿಷ್ಟವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಅವರು ಇಂದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಅನುಬಂಧ ಇ

ಪಂಜಾಬಿನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಇತಿಹಾಸ (1882)

ಪಂಜಾಬಿನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಲೈಟ್ನರ್‌ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿವರಗಳು : ನಾನು ಯಾವುದೇ ವೈಭವೀಕರಣ ಅಥವಾ ಬಣ್ಣನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡದೆಯೇ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ವಿಷ್ಯಾದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬೆಳೆಸಿದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದು ನನ್ನ ಸದುದ್ದೇಶವಾಗಿರುವಾಗಲೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗೆ ಬದ್ಧರಾದ ಹೆಚ್ಚು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದಾಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಪರಂಪರೆಯ ಅರಿವಿದ್ದಾಗಲೂ ಪಂಜಾಬಿನ ನಿಜವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೇಗೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಅಳಿದೇ ಹೋಯಿತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದರ ಆರೋಗ್ಯಕಾರಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹಾಗೂ ಚೇತರಿಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳದೇ ಅದನ್ನು ಅವಗಣನೆ ಇಲ್ಲದೇ ವಿಕಾರಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಇದರ

ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸದೇ ಒಟ್ಟಾರೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಹೇಗೆ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿತು ಅಥವಾ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗೆ ಕುಸಿದುಹೋಯಿತು ಎನ್ನುವುದರ ಕಥೆ ಇದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ದೇಶದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸರಿದಾರಿಗೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ನಮಗೆ ನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವ ಅಧಿಕ ಜನಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿರಾಶೆಯಾಗಲಾರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಮುಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಶಃ ಉತ್ತರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಷ್ಟೇ.

ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಪೂರ್ವ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದು ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಂಜಾಬು ಕೂಡ ಅಪವಾದವೇನಲ್ಲ. ಆಗಾಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಧಾಳಿ ಮತ್ತು ನಾಗರೀಕ ಯುದ್ಧಗಳ ಆಚೆಗೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತುಂಬ ಪ್ರಭಾವಿ ನಾಯಕ, ದೊಡ್ಡ ದಲ್ಲಾಳಿ, ಅಷ್ಟೇಕೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಕೂಡ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾಲೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಯಾವುದೇ ಮಸೀದಿ ಮಾದರಿಯ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಯುವಕರು ರಿಲೀಜಿಯನ್ನಿಗೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮೌಲ್ವಿ, ಪಂಡಿತ ಹಾಗೂ ಗುರುಗಳನ್ನು ಅವರ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾವಿರಾರು ಧರ್ಮ ನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಶಾಲೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನ, ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಸಿಖ್ಖರೆಲ್ಲರೂ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಪಂಡಿತರು ಇತರ ಧರ್ಮೀಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುರುಗಳಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಒದರಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ನೀಡದ ಯಾವ ಹಳ್ಳಿಗನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕುಲೀನ ಮನೆತನದ ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ಗಂಡನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಡಸರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಿಖ್ಖರು ಕೂಡ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೂ, 3,30,000 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು (ಈಗಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ 1,90,000ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು) ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರು ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು ಹಾಗೂ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವುದು ಮೊದಲಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಅರಬ್ಬಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ

ಪೌರಸ್ತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಾನೂನು, ತರ್ಕ, ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅವರು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಈಗ ಸರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ತುಡಿಯುವ ಮನಸ್ಸು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದರ ಪ್ರಭಾವವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತದೆ; ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ – ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಕೆನ್ನುವವರು ಕೂಡ–ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಗೌರವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನಾವು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಆಕ್ರಮಣಶೀಲ ಗುಣವು ಸರ್ವಶಕ್ತನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಘಾಸಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಹೊರಗಿನವರೆಂದುಕೊಳ್ಳದೆಯೂ ಅವರು ನಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ದೇಶೀಯ ಶಾಲೆಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣಗಳು

ಸಿಖ್ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ

I ಗುರುಮುಖಿ ಶಾಲೆಗಳು

II ಮುಸ್ಲಿಂ ದೇಶೀ ಶಿಕ್ಷಣ

2. ಮಕ್ತಬ್‌ಗಳು
3. ಮದರಸಾಗಳು
4. ಕುರ್‌ಆನ್ ಶಾಲೆಗಳು

III ಹಿಂದೂ ದೇಶೀ ಶಿಕ್ಷಣ

5. ಛತ್‌ಸಾಲಾಗಳು
6. ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು (ಧಾರ್ಮಿಕ)
7. ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು (ಅರೆ–ಧಾರ್ಮಿಕ)

IV ಸಂಮಿಶ್ರ ದೇಶೀ ಶಿಕ್ಷಣ

9. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು
10. ದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳ ಶಾಲೆಗಳು
11. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗಳ ಶಾಲೆಗಳು

V ದೇಶೀಯ ಮಹಿಳಾ ಕಾಲೇಜುಗಳು

12. (ಅ) ಸಿಖ್ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಲೆಗಳು
(ಬ) ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಲೆಗಳು
(ಕ) ಹಿಂದೂಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಶಾಲೆಗಳು

ಇದನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೀಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು.

I ಮಕ್ತಬ್‌ಗಳು ಅಥವಾ ಮದರಸಾಗಳು

1. ಅರೇಬಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳು
2. ಪರ್ಸೋ–ಅರೇಬಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳು
3. ಕುರ್–ಆನ್ ಶಾಲೆಗಳು
4. ಪರ್ಸೋ–ಕುರ್ ಆನ್ ಶಾಲೆಗಳು
5. ಕುರ್–ಆನ್–ಅರೇಬಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳು
6. ಪರ್ಸೋ–ಕುರ್–ಆನ್–ಅರೇಬಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳು
7. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು
8. ಪರ್ಶಿಯನ್–ಉರ್ದು–ಶಾಲೆಗಳು
9. ಪರ್ಶಿಯನ್–ಉರ್ದು–ಅರೇಬಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳು
10. ಅರೇಬಿಕ್ ವೈದ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು
11. ಪರ್ಸೋ–ಅರೇಬಿಕ್–ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಾಲೆಗಳು

II ಗುರುಮುಖಿ ಶಾಲೆಗಳು

12. ಗುರುಮುಖಿ ಶಾಲೆಗಳು
13. ಗುರುಮುಖಿ ಮತ್ತು ಲಾಂಡೆ ಶಾಲೆಗಳು

III ಮಹಾಜನಿ ಶಾಲೆಗಳು

14. ಭತ್ ಶಾಲಾಗಳು
15. ನಾಗರಿ ಭತ್ ಶಾಲಾಗಳು
16. ಪರ್ಸೋ–ಭತ್ ಶಾಲಾಗಳು

IV ಪಾಠಶಾಲಾಗಳು

17. ನಾಗರಿ–ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲೆಗಳು
18. ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು
19. ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾರ್ಮಿಕೇತರ ಶಾಲೆಗಳು

20. ಅರೆ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲೆಗಳು
21. ಸಂಸ್ಕೃತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಾಲೆಗಳು
22. ಹಿಂದಿ-ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಲೆಗಳು
23. ಸಂಸ್ಕೃತ-ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು

V ದೇಶೀಯ ಮಹಿಳಾ ಶಾಲೆಗಳು

(ಮೇಲಿನಂತೆ)

ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕಗಳ ವಿವರಗಳು

I ವ್ಯಾಕರಣ

ಸಾರಸ್ವತ
ಚಂದ್ರಿಕಾ
ಲಘು ಕೌಮುದಿ
ಕೌಮುದಿ
ಶೇಖರ
ಮನೋರಮಾ
ಭಾಷ್ಯ
ಪಾಣಿನೀಯ ವ್ಯಾಕರಣ
ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೌಮುದಿ
ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಕಾರ

II ನಿಘಂಟು

ಅಮರ ಕೋಶ
ಹಲಾಯುಧ
ಮಾಲಿನಿ ಕೋಶ

III ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿ

ರಘುವಂಶ
ಮೇಘದೂತ
ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ
ಮಹಾಭಾರತ
ವೇಣೀಸಂಹಾರ
ಶಾಕುಂತಲ

ನೈಷಧ ಚರಿತ
ಮೃಚ್ಛ ಕಟಿಕ
ಕುಮಾರ ಸಂಭವ
ರಾಮಾಯಣ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಮತ್ತು ಇತರ ಪುರಾಣಗಳು

IV ಅಲಂಕಾರ

ಕಾವ್ಯ ದೀಪಿಕಾ
ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಪಣ
ಕುವಲಯಾನಂದ
ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರ
ದಶರೂಪ

V ಗಣಿತ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ

ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿರೋಮಣಿ
ಮುಹೂರ್ತ ಚಿಂತಾಮಣಿ
ಶೃಂಗಾರ ಬೋಧ
ಗರ್ಭಲಗ್ನ
ನೀಲಕಾಂತಿ
ಬೃಹದ್ಜಾತಕ
ಪರಾಶರೀಯ

VI ವೈದ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ
ಶಾಮರಾಜ
ಶುಶ್ರುತ
ಚರಕ
ಮಾದವ ನಿದಾನ
ನಿಘಂಟು
ಶೃಂಗಧಾರಾ
ಭಾಷಾ ಪರಿಚ್ಛೇದ
ವಾಗ್ಭಟ

VII ತರ್ಕ

ನ್ಯಾಯ ಸೂತ್ರ ವೃತ್ತಿ

ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವಾದ

ತರ್ಕ ಸಂಗ್ರಹ

ಗದಾಧರಿ

ತರ್ಕಾಲಂಕಾರ

ಕಾರಿಕಾವಲೀ

VIII ವೇದಾಂತ

ಆತ್ಮ ಬೋಧ

ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಗೌತಮ

ಮಿತಾಕ್ಷರ

ಪರಾಶರ ಸ್ಮೃತಿ

X ತತ್ತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಸಾಂಖ್ಯಾ ತತ್ತ್ವಕೌಮುದಿ

ಸಾಂಖ್ಯ ಪ್ರವಚನ ಭಾಷ್ಯ

ಯೋಗ ಸೂತ್ರ

ವೈಶೀಶಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಮುಕ್ತಾವಲೀ ಸೂತ (ಟೀಕು ಸಹಿತ)

ಪತಂಜಲೀ ಸೂತ್ರ (ಭಾಷ್ಯಾ ಸಹಿತ ವೃತ್ತಿ ಸೂತ್ರ)

ವೇದಾಂತ್ರ, ವೇದಾಂತಸಾರ

ಮೀಮಾಂಸಾ (ಸೂತ್ರ ಸಹಿತ ಭಾಷ್ಯ)

XI ಛಂದಸ್ಸು

ಶ್ರುತ ಬೋಧ

ವೃತ್ತಿ ರತ್ನಾಕರ

XII ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಹಿತೋಪದೇಶ

ದಶಕುಮಾರ ಚರಿತ

ವಾಸವದತ್ತ

XIII ಧರ್ಮ

ಋಗ್ವೇದ ಸಂಹಿತ

ಯಜುರ್ವೇದ

ಶುಕ್ಲಯಜುರ್ವಾಜಸೇನಿ ಸಂಹಿತ

ಅನುಬಂಧ ಎಫ್

ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್ ಅವರ ನಡುವಿನ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ

ದೇಶೀ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು :

ಅದು ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಈ ಭಾವೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೆವು. ನಾನು ಯಾವುದೇ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೇ ಇಂದು ನಾನು, ಹಿಂದಿಗಿಂತಲೂ ಇಂದು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಐವತ್ತೂ ಅಥವಾ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ನಾನು ಸವಾಲಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಬರ್ಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆ ಆಯಿತು. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಹೇಗೆ ಇದ್ದವೋ ಹಾಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸರ್ವನಾಶ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಮಣ್ಣನ್ನು ಅಗೆದು ಬೇರನ್ನು ಕಿತ್ತು ನೋಡಿದರು. ಅಷ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಅದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಚೆಲುವತರು ನಾಶವಾಯಿತು. ಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಲೆಗಳು ಬ್ರಿಟೀಷರಿಗೆ ಆಡಳಿತ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿವೆ ಎಂಬಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ, ಕಟ್ಟಡ ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ನಿಜ, ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಮಾಡಿರುವ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಾಚೀನ

ಶಾಲೆಗಳು ಈಗ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ದತ್ತಿ-ದಾನಗಳು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಬಂದಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ ಶಾಲೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ದುಬಾರಿಯಾದುದರಿಂದ ಜನಗಳ ಕೈಗೆ ಎಟುಕುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಒಂದು ಶತಮಾನಗಳೊಳಗೆ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸವಾಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದೊಂದು ಬಡದೇಶವಾಗಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಯ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹಳೆಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಲೆಗಳಿರುವಂತೆಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯುವಂತೆಯೂ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನೆ (ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್) : ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಕುಸಿದಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿವೆಯೇ?

ಆಗ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಜೀಯವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಪಂಜಾಬು ಆಡಳಿತ ವರದಿಗಳು. ತಾವು 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ' ದಲ್ಲಿ ಈ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಅವರು ಹೇಳಿದರು.

ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್ : ಹಾಗಾದರೆ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು 14% ರಷ್ಟು ಗಂಡಸರು ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿರುವಾಗ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೇವಲ 21% ರಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿರುವರೇಕೆ ಎಂದೂ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿರುವ ಹೈದ್ರಾಬಾದಿಗಿಂತಲೂ ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅನಕ್ಷರರು ಇರಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಹೇಳಬಲ್ಲರೇ?

ಶ್ರೀ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಮಹಿಳೆಯರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪುರುಷರಿಗಾಗುತ್ತಿರುವ ಅವಮಾನಗಳು ಕಾರಣವೆಂದರು. ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಆಕ್ಷೇಪ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಆಳುವ ರಾಜನೇ ಹೊಣೆಗಾರನೆಂದರು. ಅಥವಾ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಪ್ರಮಾಣವು 1/6 ಹಾಗೂ ಅರ್ಧ ಡಜನ್ನಷ್ಟು ಎಂದಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನವೆಂಬರ್ 1931ರಂದು ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಫೇರ್ಸ್‌ನ ವತಿಯಿಂದ, ಅಕ್ಟೋಬರ್ 20, 1931 ರಂದು ನಡೆದ ದುಂಡುಮೇಜಿನ

ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಇದು ಈ ದಿನಾಂಕದಂದು ಲಂಡನ್ನಿನ ರಾಯಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಫೇರ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮಹನೀಯರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ಓಥಿಯನ್ (Lord Othian) ಎನ್ನುವ ಆಂಗ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದನು.

(ಮೇಲಿನ ಪತ್ರವನ್ನು ಕಲೆಕ್ಟರ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಸಂ. 48, ಪು. 199–200, 201–202 ರಂದ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಕಲು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ)

5, ಇನ್‌ವರ್‌ನೆಸ್ ಗಾರ್ಡನ್
ಉ. 8,
21–4–1931

ಎಂ.ಕೆ. ಗಾಂಧಿ
ರೌಂಡ್‌ಟೇಬಲ್ ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್
ಸೈಂಟ್ ಜಾನ್ಸ್ ಅರಮನೆ,
ಎಸ್.ಡಬ್ಲ್ಯು 1.

ಪ್ರೀತಿಯ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧೀ ಅವರೇ,

ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿ, 'ರಾಯಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇನ್ಟರ್‌ನೇಷನಲ್ ಅಪೇರ್ಸ್' ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ಅಥವಾ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಇಳಿಮುಖವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದಿರಿ. ಹಾಗೂ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ನೀಡಬಲ್ಲೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದಿರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಸಾಕ್ಷಿ ನೀಡಿ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದಾಗ ಪಂಜಾಬಿನ ಸರಕಾರದ ವರದಿಯನ್ನು (ದಿನಾಂಕವನ್ನು ನೀಡದೆಯೂ) ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಇತ್ತೋ ಅದು ದೇಶದ ಇತರ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲೇಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದಿರಿ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ' ದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನದ ಬಗೆಗೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಿರಿ (ಅಲ್ಲಿಯು ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ) ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಳೆದ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಕುತೂಹಲವಿದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಯಾವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಿರೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಅಧಿಕೃತ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವಿಳಾಸವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಪತ್ರ ನಿಮಗೆ ತಲುಪುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನನಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ನೀವು ಕೇಳಿದ ಹಾಗೆ ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಇಡೀ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು

5, ಇನ್‌ವರ್‌ನೆಸ್ ಗಾರ್ಡನ್,
ಡಬ್ಲ್ಯೂ. 8
27 ಅ. 1931

ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರೇ,

ದಿ 23 ಅ. 1931ರಂದು ನೀವು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕದೇ ಕಳುಹಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಬದಲಿಗೆ ಅದರ ನಕಲಿಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿದ್ದೆ.

ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಲೇಖನವನ್ನು ನೀವು ಕಳುಹಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಿ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

	100 ಪುರುಷರಿಗೆ 5ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷಿತರು	100 ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 5ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷಿತರು
ತಿರುವಾಂಕೂರ್ ರಾಜ್ಯ	38.0	17.3
ಕೊಚ್ಚಿನ್ ರಾಜ್ಯ	31.7	11.5
ಬರೋಡಾ ರಾಜ್ಯ	24.0	4.7
ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತ	14.0	2.0
ಅಖಿಳ ಭಾರತ	13.9	2.1
ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ	14.3	2.2
ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯ	5.7	0.8
ರಜಪೂತ ಏಜೆನ್ಸಿ	6.8	0.5
ಕಾಶ್ಮೀರ ರಾಜ್ಯ	4.6	0.3

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿರುವಿರಿ. ನಾನೀಗ ಕಲ್ಕತ್ತ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಕಮಿಷನ್ನಿನ ರಿಪೋರ್ಟನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವರದಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ, ಸೈಮನ್ ವರದಿ ಸಂ. 1 ಪು 382ರಲ್ಲಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ :–

ಕ್ರಿ.ಶ. 1911ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಮಾಣವು 12% ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1881ರಲ್ಲಿ ಅದು 8% ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಶೇಕಡಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣವು ಹೆಚ್ಚು

ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸು. 20,000,000 ರಷ್ಟು ಮಂದಿ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿರುವುದೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ನೀವು ಗಮನಿಸುವುದಾದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1881 ರಲ್ಲಿ 8% ರಷ್ಟಿದ್ದ ಸಾಕ್ಷರತೆಯು ಕ್ರಿ.ಶ. 1511 ರಲ್ಲಿ 12% ಏರಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 1921ರಲ್ಲಿ ಅದು 14.4% ರಷ್ಟಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ತೀವ್ರವಾದ ಏರಿಕೆಯಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಏರಿಕೆಯಂತೂ ಹೌದು.

ತಿರುವಾಂಕೂರ್ ಮತ್ತು ಕೊಚ್ಚಿನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಕ್ರೈಸ್ತರು ಬಹಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಬರೋಡಾದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1893ರಲ್ಲಿಯೇ ಕಡ್ಡಾಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವರದಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ (ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಹಿಂದೂ ಪ್ರಜೆಗಳು) ಹಾಗೆ ಕಾಶ್ಮೀರಗಳಿಗೆ (ಹಿಂದೂ ರಾಜನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಮುಸ್ಲಿಂ ಪ್ರಜೆಗಳು) ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯು ಕುರಿತು ನೀವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇದಲ್ಲದೇ ನಾನು 'Modern India' ಎನ್ನುವ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಬರೆದ (Oxford University Press, 1931) ಅಧ್ಯಾಯವೊಂದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಭಾರತದ ರಾಜನೀತಿಜ್ಞರಾದ ಲಾಲ್ ರಜಪತರಾಯ್ ಅವರು ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀವು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು (National Eductaion in India, 1920) ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆಯಾದರೂ ನೀವದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.

ಉಳಿದಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು – ಅದು ತಕ್ಷಣದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿಸಿರುವಿರಿ – ನಾನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈಗ ನಿಮಗೆ ನೀವು ಹೇಳಿರುವುದು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವಿರೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ.

ಇತೀ ನಿಮ್ಮ, **ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್**

(ಸಹಿ)

5.ಇನ್‌ವರ್ನೆಸ್ ಗಾರ್ಡನ್
ಬಿ.8,
13 ನ, 1931

ಪ್ರೀತಿಯ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರೇ,

ನಾನು 27 ಅ. 1931 ರಂದು ದಿ 23 ಅ 1931ರಂದು ನೀವು ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈವರೆಗೆ ನೀವು ಹೇಳಿದ ದಾಖಲೆಗಳು (ಪಂಜಾಬ್ ಸರಕಾರದ ವರದಿ ಮತ್ತು 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ' ದ ಲೇಖನಗಳು) ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ತಲುಪಿಲ್ಲ. ಈ ದಾಖಲೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಸಾಕ್ಷರತೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಿರಿ.

ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ಬರೆದ ಹಿಂದಿನ ಪತ್ರವು ತಲುಪಿಲ್ಲವಾದರೆ ಅದರ ಯಥಾ ನಕಲೊಂದನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಿರುವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇದನ್ನು ನಾನು ರಿಜಿಸ್ಟ್ರರ್ಡ್ ಪೋಸ್ಟ್ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇತೀ ನೀಮ್ಮ,
ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್
(ಸಹಿ)

ಎಂ.ಕೆ. ಗಾಂಧಿ
88, ನೈಟ್ಸ್‌ಬ್ರಿಡ್ಜ್
ಡಬ್ಲ್ಯೂ

88, ನೇಟ್ಸ್‌ಬ್ರಿಡ್ಜ
ಎಸ್.ಡಬ್ಲ್ಯೂ 1
(ಪೋಸ್ಟ್ ಮಾರ್ಕ್ ನ 14, 1931)

ಗೆ,
ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್
ಲಂಡನ್

ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರ,

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ನೀವು ಬರೆದ 27 ಅಯ 1931ರ ಪತ್ರ ತಲುಪಿದೆ. ಈಗ ಅವರಿಗೆ 1920ರ ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರತಿಗಳು ಸಿಕ್ಕವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಅದನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇತೀ ನಿಮ್ಮ
ಮಹಾದೇವ ದೇಸಾಯಿ

ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತವಾದ ಲೇಖನ
(8 ಡಿ. 1920)

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಧೋಗತಿ

–ದೌಲತ್ ರಾಮ್ ಗುಪ್ತ ಎಂ.ಎ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದ ಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದರು ಎಂದು ಈಗ ನಂಬಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ 1854ರ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತವು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿತ್ತಲ್ಲದೇ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶಾಲೆಗಳು, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟ–ಎಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ಇದೀಗ ನಾವು ಅಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಾರತವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದಮೇಲೆ ಅದು ಶಿಕ್ಷಣ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಧೋಗತಿಯತ್ತ ಸಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಆಡಳಿತವು ಹಿಂದು ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ, ಮೌಲ್ಯಯುತ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿತು. ಈ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಿದ್ದವು. ಮಸೀದಿ, ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಶಾಲೆಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದರೂ ಶಾಲೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಪಡೆಯುವುದು ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದೇ ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರು ಸಂಸ್ಕೃತ, ವ್ಯಾಕರಣ, ತರ್ಕ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೆಳಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಅವು ದೇಶದ ತುಂಬ ಇದ್ದವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಕೃಷಿಕರು ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದೇನೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇತರ ಜಾತಿಗಳ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಬೇಕಾದಾಗ ಪೂಜಾರಿಯೊಬ್ಬನಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಪೂಜಾರಿಯು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇದರಿಂದ ಧರ್ಮದ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪಡೆಯುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವು ಶಿಕ್ಷಿತರ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಸೀದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡೇ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಅನುದಾನದಿಂದ ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೆಂಬಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಅನುದಾನ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಸಲ್ಮಾನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ, ಅಲಂಕಾರ, ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ಮುನ್ರೋ 1826ರಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ, 1826ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ 11,758 ದೇಶೀಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲದೆ 740 ಕಾಲೇಜುಗಳಿದ್ದವು. ಇಲ್ಲಿ 1,57,644 ಹುಡುಗರು ಮತ್ತು 4,023 ಹುಡುಗಿಯರು ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. (ಮದ್ರಾಸಿನ ಪ್ರೋವಿನ್ಸಿಯಲ್ ಕಮಿಟಿಯು 1884ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಎಜುಕೇಷನ್ ಕಮಿಟಿಯ ವರದಿ) ಆದುದರಿಂದ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಜನ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ (ಅದು 123,50,941) ದೇಶೀಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 1/4 ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಕೊನೇ ಪಕ್ಷ 1000 ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಲೆಯಾದರೂ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯರು ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ 500 ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಲೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನಬಹುದು.

ಶ್ರೀ ಮುನ್ರೋ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಮುಂದುವರಿದು ಈ ರೀತಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ.

.....ಆದರೆ ಈಗ ಹೇಳಿರುವಂತೆ 1/4 ರಷ್ಟು ಹುಡುಗರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು 1/3 ರಷ್ಟು ಮಂದಿ ಹುಡುಗರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ, ಏಕೆಂದರೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಹುಡುಗರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1826ರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆ ಪ್ರಾಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆನಂತರ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದುದರಿಂದ, ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಅನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಅವುಗಳನ್ನು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಿ ಹಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಆಡಮ್ ಇಂತಹದ್ದೇ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಕ್ರಿ.ಶ. 1835ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಳಾದಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿದನು. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು

ಒಂದು ಲಕ್ಷದಷ್ಟಿದ್ದವು. ಸರ್‌ದಾರ್ ಸಮಿತಿಯು ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರವು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಹರಿಸಿದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮೇಲಿನ ತರಗತಿಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ, ಅದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕೆಳಗಿನ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅನುದಾನಗಳೂ ಸರಕಾರದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಮೇಲಿನ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯವಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಅನುದಾನವೂ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಅನುದಾನ ದೊರೆಯದಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಶಾಲೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಇದರ ಉದ್ದೇಶವು ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯವಷ್ಟೇ ಆಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ನಾಯರ್ ಅವರು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:-

ಸರಕಾರವು ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಕಡೆ ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಹರಿಸಿದೆ. ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಗಮನ ಹರಿಸುವುದೆಂದರೆ ಅದು ದುಡ್ಡಿದ್ದವರಿಗಷ್ಟೇ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅನೇಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಬಡವರ ಮೇಲೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅನುದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೇ, ಅವು ಕಠಿಣವೂ, ವಿವಿಧ ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಷರತ್ತನ್ನು ಅನುಸರಿಸದಿದ್ದರೂ, ಅದರಿಂದ ಶಾಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಗಂಭೀರ ಪರಿಣಾಮಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ, ಶಾಲೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅದು ತೀರ ಅಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ, ಬಡವರಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಶುಲ್ಕವನ್ನು ತೆರುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಅಂತಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಯ ಶುಲ್ಕವನ್ನು ಭಾಗಶಃ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿನಾಯಿತಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಅನುದಾನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಸರಕಾರದ ನೀತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ಕೇವಲ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗಷ್ಟೇ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮಂತರು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಶಂಕರನಾಯರ್ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ನೀಡುವುದೆಂದೂ, ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಉನ್ನತ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ನೀಡುವುದೆಂದೂ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣದಿಂದ ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅನುಮಾನವಿದೆಯಷ್ಟೇ. ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿ, ನೇಮಕಾತಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು".

ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ತುಂಬ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಹಾರಾಜ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗ್ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಡಾ. ಲೈಟ್ನರನು ಲಾಹೋರಿನಲ್ಲಿರುವ ಓರಿಯಂಟಲ್ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಸರಕಾರಿ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಆಗಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಆತನು ಪಂಜಾಬಿನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ (Public Instruction) ಡೈರೆಕ್ಟರನಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಇದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಆತನು ಪಂಜಾಬಿನ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಬಹಳ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದನು. ತನ್ನ 'History of Indigenours Education in Punjab' ಎನ್ನುವ ಕೃತಿಯನ್ನು ಆತನು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ:-

ನಾನು ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ವೈಭವೀಕರಣ ಇಲ್ಲದೇ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಏಷ್ಯಾದ ನಾಗರಿಕತೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಏನು ಪ್ರಭಾವವಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದ್ದೇಶವಿದ್ದಾಗಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹಿಗಳಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದಾಗಲೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸರಕಾರವಿದ್ದಾಗಲೂ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾತ್ರ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಯಿತು. ಅದರ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ತಡೆಯೊಡ್ಡಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅದು ನಾಶವೇ ಆಯಿತು. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಯಿತು ಅಥವಾ ಕುರೂಪಗೊಳಿಸ-ಲಾಯಿತು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆರೋಪವನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಬದಲು ನಮ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಹೋಣೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಸರಿಯಾದುದು. ಅವನು ಮುಂದುವರಿದು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಪಂಜಾಬಿನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಇಳಿಮುಖ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗೆಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳಿರಬಹುದು ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಆಳುವವರಿಗೆ ಆಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಅವರು ನಿಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಬಲ್ಲರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ.... ಆಗ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಲೇಖಕ ಮತ್ತು ಓದುಗರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪೂರ್ವಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಿಂಹದ ಜೊತೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ಬರೆಯುವುದಾದರೆ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಳ್ಳೆಯದು!

ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ವೈಭವವನ್ನು ಆತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ–

ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಪೂರ್ವದವರ ಸಹಜ ಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪಂಜಾಬ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಕೂಡ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ದಾಳಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧದಿಂದ ನಲುಗಿ ಹೋದರೂ, ಅದು ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ದುಷ್ಟನಾದ ನಾಯಕ, ಧನದಾಹಿಯಾದ ದಲ್ಲಾಳಿ, ಅಷ್ಟೇಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನು ಕೂಡ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿ ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನ್ದಾರ ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದನ್ನು, ಶಿಕ್ಷಿತರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮಸೀದಿ, ಮಂದಿರ, ಹಾಗೂ ಧರ್ಮ ಶಾಲೆಗಳ ಪಕ್ಕ ಒಂದಾದರೂ ಶಾಲೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯುವಕರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಶ್ರೀಮಂತರು ಮೌಲ್ವಿ, ಪಂಡಿತ ಅಥವಾ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರ ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾವಿರಾರು ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷವಾದ ಶಾಲೆಗಳೂ ಇವೆ. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಮರು, ಸಿಖ್ಖರು ಹಾಗೂ ಹಿಂದುಗಳಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಪಂಡಿತರು ಉಚಿತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಹಧರ್ಮಿಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಗೌರವಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ನೀಡದ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಾಗಲೀ ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೂ 3,30,000 ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಓದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಓದು, ಬರವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ಗಣಿತವನ್ನೂ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಅರಬ್ಬಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪೌರಸ್ತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಾನೂನು, ತರ್ಕ, ತತ್ತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಜನರು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಈಗ ಸರಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪರೂಪವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ತುಡಿಯುವ ಮನಸ್ಸು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದರ ಪ್ರಭಾವವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತದೆ; ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೂ ಸಹ ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಕೆನ್ನುವುದೂ ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ನಾವು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಆಕ್ರಮಣಶೀಲ ಗುಣವು ಸರ್ವಶಕ್ತನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಘಾಸಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹೊರಗಿನವರೆಂದುಕೊಳ್ಳದೆಯೂ ಅವರು ನಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ. ಲೈಟ್ನರ್ ಮುಂದುವರಿದು ಪಂಜಾಬಿನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಕುರಿತು ಮನದುಂಬಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ –

ಪಂಜಾಬು ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಬಯಲು. ಅದು ಸಟ್ಲೇಜ್ ಮತ್ತು ಯಮುನಾ ನದಿಗಳ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಡೀ ಪ್ರಾಂತ್ಯವೇ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಅದರ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸರಳ ಪೂಜಾ ಪದ್ಧತಿ.... ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಸೌಜನ್ಯ ಪೂರಿತವಾದ ಭಕ್ತಿ–ಭಾವ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತದ ಒಂದು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅದು ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬಾರದು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಗೌರವ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಅವರ ಮನೋಭಾವ ಅಪರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ. ಪೂಜಾರಿಯು ಗುರುವು ಕವಿಯೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಧಾರ್ಮಿಕವಾದುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಗೌರವವೂ ಹೌದು. ಆದುದರಿಂದ, ನಾವು ಖಚಿತವಾಗಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಪಂಜಾಬಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದರದ್ದೇ ಆದ ಶಾಲೆ ಇತ್ತು ಎಂದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಭಾರತದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದರದ್ದೇ ಆದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಇದೆ ಎಂದಾದರೆ.. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯು ಒಂದು. ಅಸ್ಪೃಷ್ಯರ ಮಕ್ಕಳ ಹೊರತು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯವರ ಮಕ್ಕಳೂ

(ಅವರು ಜಾತಿಯ ಭಾಗವಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ) ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಡಾ. ಲೈಟ್ನರ್‌ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1854-55 ರಲ್ಲಿ ಕೊನೇ ಪಕ್ಷ 30,000 ಶಾಲೆಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದವು. ಈ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ 13 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರೆಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದರು ಡಾ. ಲೈಟರ್ನ್ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ.-

ಹಳ್ಳಿಗಳ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ 30,000 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿರುವ ಹುಶಿಯಾಪುರದಂತಹ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ 1852ರ ವರದಿ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಪ್ರತೀ 1965 ಮಂದಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಲೆ ಇತ್ತು. ಈಗ ಆ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೋಲಿಸುವುದಾದರೆ ಪ್ರತೀ 9,028 ಮಂದಿಗೆ ಒಂದು ಸರಕಾರಿ ಶಾಲೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆ ಅಥವಾ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಿಗಿರುವ 28187 ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1849ರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ 1783 ಮಂದಿಗೆ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆ ಇತ್ತು. ಇದು ಬ್ರಿಟೀಷರು ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಇದು 1882 ರ ಮೊದಲು ಇದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ'ದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆಯೇ ಧಿಗಿಲಾಗುವಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ.

ತೀರಾ ಮೇಲ್ನೋಟದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಹಾಗೆಯೇ ದೇಶೀ ಶಾಲೆಗಳು ಅಧೋಗತಿಯತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ 1882ರಿಂದ 1918-19ರ ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸ್ಥಗಿತವಾಗುವ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿತ್ತು. ಕಳೆದ 32 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಅದರ ಎಲ್ಲ ಜನಗಳಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಲೀ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಅಮೇರಿಕಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದೇ ಸಮಾನಾಂತರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಪಾನಿಗೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ-ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸುವುದು ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಆದಾಯದ ಮೂಲವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರತ್ತ ಎತ್ತಿಹಾಕುವುದು;

ಶಿಕ್ಷಣದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬರ ಹೆಗಲಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೆಗಲಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದರ ಹೊರತು-ಬೇರೇನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೂರ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇಶೀಯ ಶಾಲೆಗಳ ಅದೋಗತಿಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದು ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಂತಿಮ ಸುತ್ತಿಗೆ ತಲುಪಿತು ಎನ್ನುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನದ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಂಗ್ ಇಂಡೀಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನ
(29 ಡಿ. 1920)

ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅದೋಗತಿಯಾದುದು ಹೇಗೆ? (1849–1886)

ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನ ನೇರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬ್ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಾಂತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯು ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ಯಮುನಾ ನದಿಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮೊಘಲ್ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕರಣದಾಚೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೊಘಲ್ ಆಡಳಿತ ಕೂಡ ಅದರ ಉತ್ತರದ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಕಾಬೂಲಿನ ಹೆದ್ದಾರಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ನಿವಾಸವೆಂದು ಬೀಗ ಮುದ್ರೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ.

ಔರಂಗಜೇಬನ ಪೀಳಿಗೆಯವರು ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಸಾಗದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ, ಉತ್ತರದಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಗಳಾದವು. ಆಗ ಅರಾಜಕತೆ ದೊಂಬಿ ಮೊದಲಾದವು ತಲೆದೋರಿದವು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿಖ್ಖರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನಗಂಡರು. ಅಲ್ಲಿಂದ 1849ರವರೆಗೆ ಸಿಖ್ಖರು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಬಿಯಾಸನ್ನು ಎಲ್ಲ ರಾಜ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅಥವಾ ಯುದ್ಧವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿಟ್ಟರು. ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ದೌರ್ಬಲ್ಯದಿಂದ ಅವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾದಾಗ ಹಾಗೆ, ಅವರ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾಗದ ಹಾಗೆ, ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಹಿಂದೂಗಳ ಹಾಗೆ ಸಿಖ್ಖರು ಕೂಡ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರಾಗಿದ್ದು, ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳೂ ಹೌದು. ಅವರು ಗತಕಾಲದ ಬಗೆಗೆ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಮಠ-ಮಾನ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ, ಗೌರವ ಇರುವವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಆಡಳಿತದ ಎಳೆಯು ಸಿಖ್ಖರಿಗೂ ಎಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಾಗ, ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕತೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಆರಂಭಿಕ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಗಳ ಕೊರತೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಹಳೆಯ ಎಲ್ಲ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ದೂರವೇ ಇಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇತರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಸರಿಕಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನವೀಕರಣ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಸಿಖ್ ಸರದಾರರು ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಕೈಚೆಲ್ಲಿ ಕೂತರು. ಅವರಿಗೆ ಆದಾಯವೊಂದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿತತ್ತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಗಳು ಎಲ್ಲ ಅಳಿದುಹೋಗಿ ಕೇವಲ ಮೂರೇ ಮೂರು ಉಳಿದುಕೊಂಡವು.

ಹಳ್ಳಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಹಳ್ಳಿಯ ಆದಾಯದಿಂದಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡು, ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. 'ಹಳ್ಳಿ ಮಾಸ್ತರ' ಬಯಲು, 'ಕಾವಲುಗಾರರ ಬಯಲು' ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಂದ ಎಂದೂ ಮರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೇ, ಅಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ಇಲ್ಲವೇ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಶುಲ್ಕದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿವಿಧ ಹಂತದ, ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳೂ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಷಯಗಳಾದ ವೇದಾಂತ, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ಗಣಿತ, ವ್ಯಾಕರಣ, ತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಾದ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ವೈರುದ್ಯಗಳೆಷ್ಟೇ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಾವುದೇ ಸಂಶಯ ಇಲ್ಲ. ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು (ಅರೇಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕ ೃತವನ್ನು) ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾಜನಿ, ಶರಫಿ ಮತ್ತು ಲಾಂಡೆ ಮೊದಲಾದ ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಯಾವಾಗಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೇ, ಅವರು ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗೆಗೂ ಗಮನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಂಠ ಪಾಠ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಜೋರಾಗಿ ಓದುವುದು ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇದು ಪಾಠ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವ ತನಕ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದರಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ದೊರೆತು ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೇ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಓದಿನಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ನಮ್ಮ ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರುವ ಒಂದು ಕೊರತೆಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಪ್ರಾಯಪ್ರಬುದ್ಧನಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆತನು ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಗುರುವನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಒಬ್ಬನಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಜರ್ಮನಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹಾಗೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯು ಇಲ್ಲದೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಆರಂಭದ ಹಂತದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಉನ್ನತ ಹಂತದ ಕಲೆಗೆ ಭಾರತೀಯರು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಿಂಡರ್ ಗಾರ್ಟನ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲ ರೂಪಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಮತ್ತು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಸರಳವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ನಡಾವಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಯೋಮಿತಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಅವುಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ನಾನು ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶದತ್ತಲೂ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತೇನೇ. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1814ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ಸ್ ಅವರು ನೀಡಿದ ತೀರ್ಪಿನ ಒಂದು ಕಂಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

"ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮಾದರಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದು ಅವರು ಇಂತಹ ಗೌರವವಾರ್ಹವೂ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅನೇಕ ಕ್ರಾಂತಿಗಳು ನಡೆದಾಗಲೂ, ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳ

ಮುಂದುರಿಕೆಯು ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯು ಹೌದಾಗಿದೆ"

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವು ನ್ಯಾಯ ಬದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1848ರಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬು ಸರಕಾರವು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ 'ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯ ಕಂಪೆನಿ'ಗೆ ಬಂತು. ಪಂಜಾಬಿನ ಮೊದಲ 'ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್' ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು. ಅವರು ಅದನ್ನು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಿಖ್ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತ, ಹಾಗೆಯೇ ಹಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮವನ್ನು ಜೀವಂತಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಸರ್ ಜಾನ್ ಮತ್ತು ಸರ್ ಹೆನ್ರಿಯವರು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನೀತಿ–ನಿಯಮಗಳ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ನಾವು ಒಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಹಳ್ಳಿಯ ಎಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಾದರೂ ಅಂತಹ ಶಾಲೆಯೊಂದಿರಬೇಕು. ಕೊನೇಪಕ್ಷ ಆ ಮೂಲಕವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು.

ಇಂತಹ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುವುದು.

5. ಇನ್‌ವರ್ನೆಸ್
ಗಾರ್ಡನ್ಸ್,
ಡಬ್ಲ್ಯೂ 8
17 ನ. 1931

ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರೇ,

ನೀವು ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮೂಲಕ ಬರೆಸಿದ, ದಿನಾಂಕವಿಲ್ಲದ ಪತ್ರವು ನನಗೆ 14 ನ. 1931ರಂದು ತಲುಪಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಅದರೊಂದಿಗೆ 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ'ಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಡಾ. ಡಿ.ಆರ್. ಗುಪ್ತ ಅವರು ಬರೆದ ಲೇಖನಗಳ ಎರಡು ನಕಲು ಪ್ರತಿಗಳು ಕೂಡ ತಲುಪಿ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ಈ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ನನಗೆ, ಅಂದು ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ರಿಂದಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು

ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತೆನ್ನುವ ಮೇಲ್ನೋಟದ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ದೊರೆಯಿತೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಿತು. ನಾನು ಆ ಎರಡ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪಂಜಾಬು ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ನಿನ ವರದಿಯನ್ನು ಈಗ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಮೇಲೆಯೂ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಗಳಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಶೇಕಡವಾರು ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾದುದೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಡಾ. ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಲೈಟ್ನರ್ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ 'History of Indigenous Education in Punjab' ಎನ್ನುವ ಲೇಖನವಾಗಿದೆ. ಅವರೊಬ್ಬ ಪಂಜಾಬಿನ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಮಂಡಿಸುವಾಗ ಅದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1802ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಡಾ. ಡಿ.ಆರ್. ಗುಪ್ತ ಅವರು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಪಂಜಾಬು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅದರದ್ದೇ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಲೆಟರ್ನರ್ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಕೆಳಗಿನ ಬಂಗಾಳದೊಂದಿಗೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೇವಲ ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಶಿಕ್ಷಣ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬು ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ನನ್ನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ (ದಿ. 21 ಅ 1931) ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ನೀವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಪಂಜಾಬ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್‌ಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಇತ್ತೀಚಿನ ವರದಿಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದ ಬಗೆಗೆ ಏನೂ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿಲ್ಲ. ಪಂಜಾಬಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗಲಾದರೂ ನೀವು ಅಂದು ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನಿರಾಧಾರವಾದುದು ಎಂದೆನಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಇಂತಿ ನಿಮ್ಮ
ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟ್‌ಗ್
(ಸಹಿ)

ವಿ.ಸೂ: ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ನಾರಾಯಣರು ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಗುಪ್ತಾ ಅವರ ಮೊದಲ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಮೂಲ ಯಾವುದು ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯಬಹುದೇ?

ಎಂ.ಕೆ. ಗಾಂಧಿ,
88, ನೈಟ್ಸ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್
ಡಬ್ಲ್ಯೂ

88, ನೈಟ್ಸ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್
ಲಂಡನ್,
ಎಸ್.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. 1

19 ನ 1931

ಪ್ರೀತಿಯ ಶ್ರೀ ಫಿಲಿಪ್ ಅವರೇ,

ನೀವು 17 ನ. 1931ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನು ತುಂಬ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ನಾನು ಚಾಂತಮ್ ಹೌಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಹಿಂಪಡೆಯುವ ಇರಾದೆ ನನ್ನಲ್ಲೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಕೇಳಿದ ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈಗ ನನಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ನಿಮಗೆ ಭರವಸೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ನನಗೆ ಚಾಂಥಮ್ ಹೌಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಆಧಾರಗಳು ಸಿಗದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ, ನಾನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಹಿಂದೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ಖಂಡಿತ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ನಾನು ಅದಕ್ಕೆ ಚಾಂಥಮ್ ಹೌಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಚಾರ ಸಿಗುವಂತೆಯೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಇತಿ ನಿಮ್ಮ
ಎಂ.ಕೆ. ಗಾಂಧಿ
(ಸಹಿ)

ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್ ಕೆಂಬಿ. ಇ

5, ಇನ್‌ವರ್ನೆಸ್ ಗಾರ್ಡನ್, 5 ಇನ್‌ವರ್ನೆಸ್ ಗಾರ್ಡನ್ಸ್,
ಡಬ್ಲ್ಯೂ 8 ಡಬ್ಲ್ಯೂ 8

ಪ್ರಿಯ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರೇ,

ನಿನ್ನೆಯ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಧನ್ಯವಾದಗಳು,

ನನಗನಿಸುವಂತೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡರೆ, ಅದು ಹೆಚ್ಚು ನನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾದೀತೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ನೀವು ನಿಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಒಂದು ದಿನ, ಒಂದು ಗಂಟೆಯನ್ನು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ನಿಮ್ಮ
ಫಿಲಿಪ್ಸ್ ಹಾರ್ಟಗ್

ಎಂ.ಕೆ. ಗಾಂಧಿ, 5 ಇನ್‌ವರ್ನೆಸ್ ಗಾರ್ಡನ್
88, ನೈಟ್ಸ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್, ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಡಬ್ಲ್ಯೂ 8
22 ನ 1931

ಪ್ರೀತಿಯ ನಾಯ್ಡು ಅವರೇ,

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಾನು ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 27 ಮತ್ತು ನವೆಂಬರ್ 17, 1931ರಂದು ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಇತರ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳಿಲ್ಲ. ನೀವು ಲಗತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಮಯಾವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೇಗನೇ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಿರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶುಭಾಶಯಗಳೊಂದಿಗೆ,

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ
ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್
(ಸಹಿ)

ಶ್ರೀಮತಿ ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು,
7 ಪಾರ್ಕ್ ಪ್ಲೇಪ್
ಸೈಂಟ್ ಜೇಮ್ಸ್, ಎಸ್.ಡಬ್ಲ್ಯ್ 1

ಸ್ಕಾರ್ ಟಾಪ್, ಬೋರ್ಸ್ ಹಿಲ್, ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್
23 ನ. 1931

ಪ್ರೀತಿಯ ಶ್ರೀ ಫಿಲಿಪ್‌ಹಾರ್ಟಗ್,

ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಕುರಿತು ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದರ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ಯಾವ ನಂಬುಗೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿಗಳು ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಆವೇಶಭರಿತವಾದುದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಮಾಧಾನ ಚಿತ್ತದ್ದು.

ಆದರೂ ನಿಮಗೆ ಎಫ್.ಇ.ಕೇ (F.E. Kray) ಅವರ ಂಟಿಛಿಜಿಜಟಿಣ ಙಟಿಜುಚಿಟಿ ಇಜಣಛಿಚಿಣುಠಟಿ (Oxford University Press 1918) ಅವರ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೇ

ಡಾ. ಲೈಟನ್ನರ್‌ನ 'History of Indigenous Education in the punjab' ಪಂಜಾಬು ಸರಕಾರ 1882ರಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ವರದಿಗಳು.

ಎ.ಪಿ. ಹೌಪೆಲ್ಲನ 'Education in British India Prior to 1854'

ಹಾಗು ಲಡ್ಲೋನ British India ಮೊದಲಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ 1822–1826ರ ವರೆಗೆ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ನಡೆದಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ 1/6 ರಷ್ಟು ಹುಡುಗರು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಅದು 1/8ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಅದು 14.2 (ಯೇಡಮ್ಸ್‌ನ ವರದಿ, 1835) ವಿಲಿಯಮ್ ವಾರ್ಡ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ 1/5 ರಷ್ಟು ಬಂಗಾಳಿಗರು ಓದು ಬರಹ ಕಲಿತಿದ್ದರು.

ನನಗೆ ಕಷ್ಟಗಳ ಅರಿವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಆಗಾಗ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಷಯುವಾಗಿ ನಾನು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತಹದ್ದೇನೋ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಹಾಗನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಕಲ್ಕತ್ತಾ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯವು ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಗಳ ಪಾಡು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ
ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಥಾಮ್ಸನ್
(ಸಹಿ)

ಪಿ.ಸೂ: ನಾವು ದೇಶೀಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ದೇಶೀಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಡಿ. 2, 1931ರಂದು ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಸಂದರ್ಶನ

ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು ಅವರು ದಿ. 20 6 1931ರಂದು ಈ ರಾಯಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಪೇರ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ "ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಕಳೆದ 50–200 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಧೋಗತಿಗಿಳಿದಿದೆ' (ನೋಡಿ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಫಾರ್ಸ್, ನವೆಂಬರ್ 1931, ಪು. 727, 728, 734, 735) ಎನ್ನುವ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ನಾನು ತಕರಾರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತ ಅವರು ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಈವರೆಗೆ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೇನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಸರೋಜಿನಿನಾಯ್ಡು ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದೆ. ಅವರು ಫೋನ್ ಮಾಡಿ ಗಾಂಧಿಯೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಇಂದು ನಿಗದಿಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು 88, ನೈಟ್ಸ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾಣಲು ಸಂಜೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಹೋದೆ. ಐದು ಗಂಟೆಯವರೆಗೂ ಕಾದೆನು. ಅವರು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಶಾಲು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಬೆಂಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಮಲಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಆಯಾಸವಾದರೂ, ನಾನು ಬಂದಾಗ ಮತ್ತು ಹೋಗುವಾಗ ಏಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅವರು ಈಗ ಅದು ದುರ್ಬಲವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡದಿರುವಷ್ಟು ನಿಮಗೆ ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ ಎಂದೆ. ಆಗ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದುದು ತುಂಬ ಸಂತೋಷವೆಂದೂ, ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ಪತ್ರ ಬರೆಯದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಇರಲಿ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದರು.

ಅವರು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಹಾಗೆಯೇ ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಎರಡು ಲೇಖನಗಳು ಮತ್ತೆ ಡಾ॥ ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಲೈಟ್ನರ್‌ನ 'History of Indigenous Education in Punjab' ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ಹಿಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಆಕ್ಷೇಪಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅವರು

ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ನನಗೆ ಮಹಾದೇವ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎನ್ನುವವರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಮುಂದುವರೆದು ಅವರು 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ' ದಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಬರೆದವರೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನನಗೆ ಕಳಿಹಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುವುದೆಂದು ಮತ್ತು ಆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರ ಸಿಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನೆಂದೂ ಹೇಳಿದರು.

ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಲೈಟ್ನರ್‌ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪುಟ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಅವನು ಪಂಜಾಬು ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದಲ್ಲವೆಂದೂ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಕೆಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಪಂಜಾಬು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದ. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಗುಪ್ತಾ ಅವರು ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಗಾಂಧಿಯವರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1882ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಸರಿಸುಮಾರು 210 ಮಿಲಿಯನ್ ಇತ್ತೆಂದೂ ಅದು 1931ರಲ್ಲಿ 270 ಮಿಲಿಯನ್‌ಗೆ ಏರಿತ್ತು ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಅಂದರೆ 30% ರಷ್ಟು ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದರ್ಥ. ಅಂದರೆ ಆಗ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ 2½ ಮಿಲಿಯನ್ನಿನಿಂದ 11 ಮಿಲಿಯನ್ನಿನಷ್ಟು ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ಕಳೆದ 50 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಧೋಗತಿಗಿಳಿದಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಾದರೂ ಏನು?

ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಅಳೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದೆ. ಹಾವೆಲ್ಲನು ತನ್ನ 'ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಎನ್ನುವ ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಗನೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದ (ಪು 7) ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1917–1927ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ 30,000 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದರು (ನಿಜವಾದ ಸಂಖ್ಯೆ 3,70,000 ಆಗಿತ್ತು) ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿಗೆ ಹೋದಾಗ 30,000 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟರು. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸಾಕ್ಷರತೆಯೆನ್ನುವುದು ಆಗ ಏರಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಬಂಗಾಳದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ, ಮಾತೃಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು (1835–38) ಯೇಡಮ್‌ನ ವರದಿಯತ್ತ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರ ಗಮನ ಸೆಳೆದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು 1921ರ ಜನಗಣತಿಯೊಂದಿಗೆ (ಸಂ 5, ಪು 302) ತುಲನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು 1911 ಮತ್ತು 1901ರ ಜನ ಗಣತಿಯ ವರದಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. (ಅದೇ ಸಂ. ಪು 285) ಇದು ಬರ್ಮಾ, ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪಂಜಾಬು, ಬಿಹಾರ, ಬಾಂಬೆ ಮತ್ತು ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ, ಇಲ್ಲವೇ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು ಆಗ ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ–ಎಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು.

ಈ ಸಂದರ್ಶನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಈಗ ನಿಮಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಬಹುದಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಗ ಅವರು ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಈಗ ತನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಪರವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀ ಸಾಮ್ಯೂವೆಲ್ ಹೋರ್ ಅವರನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮುಂದೂಡಿರುವುದಾಗಿ ಅವರು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಮ್ಯೂವೆಲ್ ಹೋರ್ ಅವರಿಗೆ ಈಗ ಬಿಡುವಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಆಗ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಮೀಟಿಂಗ್‌ನ ಅವಧಿಯಾಗಿತ್ತು (ಬುಧವಾರ ಮತ್ತು ಗುರುವಾರ) ನಾನು ಅವರಿಗೆ "ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸದಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ" ಎಂದೆ. ಅವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಂದಿ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅದು ಗೊತ್ತೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದೇನೆಂದರೆ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಜ್ಞತೆ ಇರುವಾಗಲೂ ತಾವೇ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಅವರ ಅನುಭವವೊಂದನ್ನು ನನಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರು "ನಾನು ತರುಣನಾಗಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ತಂದೆಯವರು ಭಾರತದ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ನನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ರಾಜ್ಯದ ಮಂತ್ರಿಯ (ಜನಾಗರ್) ಪರಿಚಯವಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಸಹ ಮಾತ್ರವೇ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ತುಂಬ ನಿಪುಣರಾಗಿದ್ದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಯಾರು ತನಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸಲಹೆ

ಕೊಡಬಲ್ಲವರು ಎನ್ನವುದು ತಿಳಿದಿತ್ತಲ್ಲದೇ ಅವರಿಂದ ಸಲಹೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗೆ ರೂಪಾಯಿಯ ವಿನಿಮಯ ದರದ ಬಗೆಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರು ನನಗೆ ವಿನಿಮಯ ದರವೆಂದರೆ ಏನೆಂದೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದರು. ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯೊಬ್ಬನ ಕಥೆ ಇದು-ಅವನು ತಜ್ಞರನ್ನು ಬೇರೆ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ! ನಮಗೆ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಮಾಡಿ ಹಿಂದೆಯೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು, ಈಗಲೂ ಅದು ಗೊತ್ತಿದೆ"

ನನಗೆ ಈಗ ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ರಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದಾಗಲೀ ಈಗ ಸರಿಯಲ್ಲವೆನಿಸಿತು. ಅಷ್ಟಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀಡಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ನಾನು ನನ್ನ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮುಗಿಸುವ ಮೊದಲು ನಾನು ಶಾಂತಿಪ್ರಿಯನೆಂದೂ, ವಿವಾದಾರ್ಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಇಂಟರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಜರ್ನಲ್' ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಇದು ಅರ್ಥವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅವರದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದರು. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣ ಸುಖವಾಗಲಿ ಎಂದೂ, ನನ್ನ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಆಯಾಸವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು "ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದುದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ" ಎಂದೂ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ನಾನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡುವಾಗ ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದನು. ನನಗೆ ಈತನ ಬಗೆಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಸ್ಲೇಡ್ ಅವರು ನನಗೆ ಈತನನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿದರು. ಈತನು ಎತ್ತರದ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ಗಾಂಧಿಯವರ ಹಿಂದಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದು ಆಕೆ ನಾನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡುವಾಗ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲುಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ಈ ಸಂದರ್ಶನದ ವೇಳೆ ಯಾರೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಗಾಂಧೀಯವರೇ ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯಿಯು ಆ ಕುರಿತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಆತನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇಕಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯಿ ನಾನು ಮಟ್ಟಿಲಿಳಿದು

ಬರುವಾಗ ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನ ಚೀಟಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ಅದರಲ್ಲಿ 1859 ಮತ್ತು 1867–68 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಪುಸ್ತಕ ವಿಲ್‌ಪೂಟ್ ಅವರ 'The Indigenous System Of Education in India' ಎನ್ನುವುದಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ವರ್ಷ ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಮರೆತೆ. ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ "ಬ್ರಿಟಿಷರು ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವರನ್ನು ದೂಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ"ವೆಂದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಮುಂದುವರಿದು ಅವರು ಅವೆಲ್ಲ ತಾನಾಗಿಯೇ ನಾಶವಾಗುವಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮಾಡಿದರು ಎಂದೂ ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವು ತೀರಾ ಹದಗೆಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ನಾಶವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದುದೇ ಕಾರಣ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಅವರ ಮಂದಿಯೇ ಹೇಳುವಂತೆ "ಸರಕಾರದಿಂದ ನಡೆಸುವ ಮುಸ್ಲಿಂ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅವರಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದಿರಲಿ ಅದು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪ್ರಗತಿಗೇ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತಿದೆ" ಯಂತೆ! ಹಾಗೆಯೇ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತ "ಇತರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಂತಹವೇ ಆದ ಕೆಲವು ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳೂ ಇವೆ" ಎಂದೆ. ನಾನು ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಭಾರತದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಇದೆ ಎಂದನು. ನಾನು ಸೇಡ್ಲರ್ ಕಮಿಷನ್ನಿನ ಸದಸ್ಯನಾಗಿದ್ದೆ. ಆಗ ಶ್ರೀ ಮಾಂಟೆಗೋ ಮತ್ತು ಲಾರ್ಡ್ ಚೇಮ್ಸಫರ್ಡ್ ಅವರನ್ನು 1968ರಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೆ. ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಮರುನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದುದೇ ಆದರು, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ.

ಆದರೆ ನನಗೆ ಅವರ ಮುಂದೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಭಾರತವು ಇನ್ನೂ ಕೂಡ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃಷಿಕನಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ಕ್ಲರ್ಕ್ ಆಗಬೇಕೆಂದೇನೂ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಸೇರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀ ರೀಷಿಯವರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಶ್ರೀ ಜಾರ್ಜ್ ಅಂಡರ್ ಸನ್ನ್ ಅವರಿಂದಾಗಿ ಕಳೆದ ಹತ್ತು-ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತುಂಬ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ. ನಾನು

ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲದೇ ಅವರು ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಾಗಿರುವ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಬಗೆಗೂ ಹೇಳಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಬಾಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು ಎಂದೂ ಡಾ. ಪರಾಂಜಪೆಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಪರಾಂಜಪೆಯವರ ಅನಂತರ ಆ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳು ಈಗ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿವೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ.

ನಾನು ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ದೂರದ ಮಾತೆಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತ ನನ್ನ ನೇತೃತ್ವದ ಸಮಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ 19 ಕೋಟಿ ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಯ ಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ ಆ ಮೂಲಕ 80% ಹುಡುಗ-ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರೆಯಲಿದೆ ಎಂದೂ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಆಗ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗದೇ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದರಷ್ಟೇ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರು. ಆಗ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಅದು ಮುಂದಿನ ಹಂತವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿದಾಗ, ಅದು ಕೇವಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಲ್ಲದೇ, ಅವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರೂ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಭಾಷಾಧಾರಿತ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಬದಲಾಗಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೆನು.

ನಾನು ಅನಂತರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬಗೆಗೆ ಮಾತಾಡಿದೆನು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಸಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನಾನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಹುಡುಗಿಯರಿಗೇ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು ಎಂದೆನು. ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದೆ ಎಂದರು. ಆಮೇಲೆ ಅವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ತಾಯಂದಿರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು ನನ್ನ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಗಳನ್ನು ಓದಿಲ್ಲವೆಂದರು. ಆಗ ನಾನು ಪ್ರಯಾಣದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಮೇಲೆ ಓದುವಿರಾ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು 'ಆಗಲಿ' ಎಂದರು. ಆಗ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ವರದಿಯ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

(ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು 2 ಡಿ ಮತ್ತು 4 ಡಿ 1931ರಂದು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ)

ಪ್ರೀತಿಯ ಥಾಮ್ಸನ್ ಅವರೇ,

ನಾನು 2 ನ 1931ರಂದು ನೀವು ಬರೆದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸದಿದ್ದಕ್ಕೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಾನು ಯೇಡಮ್ಸ್ ಮತ್ತು ಲೈಟ್ನರ್‌ನ ವರದಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಾವೆರ್ಲ್ಲನ ವರದಿಗಳನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಕೇ ಅವರ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಆತನ ಲೇಖನ ನನಗೆ ಓಡಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾ, ನಾನು ಎಫ್.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಥಾಮ್ಸನ್‌ಗೆ ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಬಗೆಗೆ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದು ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ ಬೇರೆಯವರದೇ ಆಗಿದೆ.

ನೀವು ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪು 255ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ "ಭಾರತದ ಮರು ನಿರ್ಮಾಣ"ದ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಅನುಮಾನಗಳಿವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ತೀರ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದರೆ ಆಗ ಮಾತ್ರ ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಬೊಂಬಾಯಿ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಿ ಶಾಲೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಅನುಭವದ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ಹಾಜರಾತಿಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷರತೆಯವರೆಗೆ ಸಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಕಳೆದ 1917-27ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ 3,70,000 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ 30,000 ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ಉಳಿದದ್ದು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸಾಕ್ಷರತೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಯೇಡಮ್, ಹಾವೆಲ್ ಮತ್ತು ಲೈಟ್ನರ್ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಒತ್ತುಕೊಡುವವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳು ಹೊರತೇನೂ ಅಲ್ಲ.

ಲಾಂಗ್ಸ್ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿರುವ ಯೇಡಮ್ಸ್‌ನ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪು 268ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೀರಾ? ಅದರಲ್ಲಿ ಮೌಂಟ್ ಸ್ಟುವರ್ಟ್ ಎಫಿನ್ಸ್ಟನ್ ಅವರ ವದಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ (ದಿ 25ಂ 1819) ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.-

ಡೆಕ್ಕನ್ನಿನ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಶಾಲೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಓದುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗದವರು ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಹೆವೆಲ್ (ಪು 7) ಯೇಡಮ್ಸ್‌ನ ವರದಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ ಕ್ರಿ.ಶ. 1835ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ 100000 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮದ್ರಾಸ್ ಮತ್ತು ಬಾಂಬೆಯ ಬಗೆಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಮುಂದುವರಿದು ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಭಾರತದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾದರೂ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಅಧಕ್ಷತೆ, ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಕೊರತೆ, ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆ ಬಿಡುವುದು ಮೊದಲಾದವೆಲ್ಲ ಇದ್ದವು ಎನ್ನುವ ಬಗೆಗೂ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸರಕಾರವು ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕೆನ್ನುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಯೇಡಮ್ಸ್‌ನು ಕೆಲವೊಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿವೆ. ನಾನು ನೀಡಿರುವ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನಿಜವಾದ ಜನಗಣತಿ ವರದಿಯೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಇತಿ ನಿಮ್ಮ,
ಪಿ.ಜೆ. ಹಾರ್ಟಗ್
(ಸಹಿ)

ಸ್ಕ್ರಾಪ್ ಟಾಪ್
ಬೋರ್ಸ್ ಹಿಲ್,
ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್
5. ಡಿ, 1931

ಪ್ರೀತಿಯ ಫಿಲಿಪ್‌ಹಾರ್ಟಗ್,

ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮಗೆ ಯಾವುದರ ಬಗೆಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ ಎಂಬುದೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ದುರ್ಬಲವಾಗಿರಬಹುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದರ ಉದ್ದೇಶ ಬಹಳ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಎನ್ನುವ ತನಕ ನಾನು ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತೇನೆ. ನನಗನಿಸುವಂತೆ ಅದೊಂದೇ ನಾನು ವಿವಾದವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು-ಅವರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗಳೇ ಇರಲಿ, ಅಥವಾ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿಗಳೇ ಇರಲಿ-ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಂಬುವವನಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಒಂದಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ-ಭಾರತೀಯ ಶಾಲೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅಂದು ಬರೆದಿರುವುದರ ಬಗೆಗೆ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಏನಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದೂ ನನಗೆ

ನೆನಪಿದೆ. ಆಗ ನಾನು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೆ "ಇದರರ್ಥ ನಾನು ಕಳೆದ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ".

ಹೌದು. ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಹಾಜರಾತಿಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅವುಗಳೆರಡೂ ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕೇವಲ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಎನ್ನುವುದೊಂದೇ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾವು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ನಾನು ತುಂಬಾ ಆಂತಕದಲ್ಲಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾನು ಅಮೇರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಎನ್ನವುದು ಕೇವಲ ಓದುವುದಕಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅಥವಾ ಸತ್ತೇ ಹೋಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಡೈಲಿ ಮೈಲ್, ಡೈಲಿ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್, ಹಾಗೆಯೇ ರವಿವಾರದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಓದಲಾರರು. ಅವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕೈಗೆ ಎಟುಕದಷ್ಟು ದುಬಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇನೊಂದು ಕಡೆ ಅಕ್ಬರ್ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗದೆಯೇ ಓದುವುದನ್ನು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇಂತಹವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆ. ಅವರು ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೋ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಹಣ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ, ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೇಶೀ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಬಂಗಾಳದ ಬಝಾರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಪ್ರಸಾದ, ಚಂಡಿದಾಸ, ಕೃತ್ತಿವಾಸನ ರಾಮಾಯಣ ಮೊದಲಾದ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಹೇಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ? (ದಿನೇಶ್ ಸೇನ್ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು, ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವಂತೆ) ಹಾಗೆಯೇ ಬಾನುಲಿ ಪದ್ಯಗಳು (ಅದನ್ನು ಎರಡು ಪಂಗಡದವರು ಮಾತ್ರವೇ ಹಾಡುತ್ತಾರಂತೆ- ಸಾರತ್ ಚಟರ್ಜಿ ನನಗೆ 1921 ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು) ಕೂಡ ಪ್ರಟಕಟವಾಗಿವೆ. ಅದರ ಬೆಲೆ 12 ಆಣೆ ಇದ್ದರೂ 12,000–00 (ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ) ಸಂಭಾವನೆ ಆತನಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಅದು ಇನ್ನೂರು ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಮಾರಾಟವಾಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅರೆ-ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುಸ್ತಕಗಳ-ಅನೇಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಲುಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಭಾರತ ಹೇಗೆ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ನಿಜವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಏನೆಂದರೆ ನಾನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ 1917ರಿಂದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಯುದ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಕಛೇರಿ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀವು ಎಷ್ಟು ಗಮನಿಸಿದ್ದೀರೋ ನನಗಂತೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಒಂದು ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಇತ್ತು ಎಂದು ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿರುವುದೇ 1917ರಿಂದಷ್ಟೇ ಆಗಿದೆ. ನಾವು ಅನೇಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವೈಭವೀಕರಣ ಮಾಡುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಮಾಂಟೆಗೋ ಜೇಮ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಅನಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ಈಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

1917ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಎಷ್ಟಿತ್ತು? ಇರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ 4 ಅಥವಾ 5 ಶೇಕಡ ಇತ್ತಲ್ಲವೇ? ನನಗನಿಸುವಂತೆ ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ ಇದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಮಾರಾಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಆಗಿನ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಎಷ್ಟಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾನದಂಡವಾದೀತು.

ಇತಿ ನಿಮ್ಮ,
ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಥಾಮ್ಸನ್
(ಸಹಿ)

ಟೈಪ್ ಮಾಡಿದ ಪತ್ರ

ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಓದಿದೆ. ಇದೀಗ ನಾವು ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ (1) ಒಂದು ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಸಾಕ್ಷರತೆಯು ತೀರಾ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿತ್ತು (2) ಎಂ.ಸಿ. ಅಥವಾ ಎಂ.ಇ ಶಾಲೆಗಳು ಯುದ್ಧ ಪೂರ್ವದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ನಾವು ಹಳ್ಳಿಯ ಎಂ.ಸಿ. ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡದಕ್ಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವರು ಇಂಟರ್ ಆರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಫೈಲಾದವರು ಅಥವಾ ಮೆಟ್ರಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಫೈಲಾಗಿದ್ದ ಮಾಸ್ತರ್‌ಗಳು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ತುಂಬಾ ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ ಅದರ ಕತೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳಿ– ಯುದ್ಧ ಪೂರ್ವದ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಯ

ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಹದ್ದೇ ಆಗಿದೆ. ನನಗೆ ಆಗಿನ ಕಷ್ಟಗಳು ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ತಪ್ಪುಗಳಾದರೂ ಏನು ನಡೆದಿದೆ? ನಾನು ದಂಗೆಯ ಹಾಡಿನ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರು ಅದರ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆರ್ಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಜಿ ಐ.ಸಿ.ಎಸ್. ಹುಳುಗಳಿದ್ದವು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನಗೆ ಅವರ ಬಗೆಗೆ ಗೌರವವಿದೆ, ಇಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದವರಿಗೆ ಐ.ಸಿ.ಎಸ್.ಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಏನಾಗಿತ್ತು? ನನಗನಿಸುವಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರದವರು.... . ಭಾರತೀಯ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ನಮಗೆ ತಲೆನೋವಾಗಿದ್ದಾರೆ... ನಾವು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಅದನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವಾದಿತವಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಗಡಿಬಿಡಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು 24 ರಂದು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ. ಈ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಿಪರೀತ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವೆ.

ಇವರಿಗೆ,
ಸಂಪಾದಕರು,
ದಿ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ದಿ ರಾಯಲ್
ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಫಾರ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಪೇರ್ಸ್
ಮಾನ್ಯರೇ,

20 ಅ. 1931ರಂದು ಚೇತಮ್ ಹೌಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದೀರ್ಘವಾದ ಮೀಟಿಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು–

"ನಾನು ಯಾವುದೇ ಭಯವಿಲ್ಲದೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳಿಂದ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಭಾರತವು ಕಳೆದ ಐವತ್ತು–ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬರ್ಮಾ ಕೂಡ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ. ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವು ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಮೂಲೋತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು."

ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದವರು ಕೊಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಐವತ್ತು–

ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಇಳಿಮುಖವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಕೊಡಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಗ ಅವರು

"ನನಗೆ ಪಂಜಾಬು ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ವರದಿಗಳೇ ಆಧಾರಗಳು ಎಂದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕುರಿತಾದ ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ'ದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು

ಆಗ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಅವರ ಅಮೂಲ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದೆ. ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದ ಅವರು ಶ್ರೀ ದೌಲತ್ ರಾಮಗುಪ್ತಾ ಅವರು ಬರೆದ ಎರಡು ಲೇಖನಗಳ ಪ್ರಕಟಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು (Decline of Mass Education) ನನಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದರು. ಇವು 'ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ'ದಲ್ಲಿ ಡಿ 8 ಮತ್ತು 29, 1920ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಭಾರತದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಭಾರತದಲ್ಲಾಗಲೀ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂದೇ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವುಗಳು ಪಂಜಾಬ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್‌ನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಆಧರಿಸಿದ ಬರವಣಿಗೆಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಲೈಟ್ನರ್ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ History of Indigenous Education in the Punjab ಎನ್ನುವ ಲೇಖನವನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಡಾ. ಲೈಟ್ನರ್‌ನ ವರದಿಯು ಕ್ರಿ.ಶ. 1882ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ 49 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಾಂಧಿಯವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಗಾಂಧಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಮಾತುಕತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ 2 ಡಿ 1931ರಂದು ನಡೆಸಿದ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುವವರೆಗೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದೇ ಲೇಸು ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಇತೀ ನಿಮ್ಮ

ಪಿ.ಜೆ. ಹಾರ್ಟಗ್

(ಸಹಿ)

5 ಇನ್‌ವರ್ನೆಸ್ ಗಾರ್ಡನ್,
ವಿಕೇರೇಗ್ ಗೇಟ್,
ಡಬ್ಲ್ಯು 4
14 ಡಿ. 1931

ಗಾಂಧಿಯವರ ಪತ್ರ

ಪ್ರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತರೇ,

ನನಗೆ ಈಗ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಬಗೆಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಅನಾನುಕೂಲವಾಗಿದೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಿ. ಸಮಯ–ಸಂದರ್ಭಗಳು ನನ್ನ ಕೈ ಮೀರಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೀಗಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನ್ಯಾಯವಾದಿ ಮುನ್‌ಶಿಯವರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಅವರು ಬಾಂಬೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸೆನೆಟ್ ಮೆಂಬರ್ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಇಬ್ಬರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಲಯದ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಕೂಡ ಈಗ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಬಂಧಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ನ್ಯಾಯವಾದಿ ಮುನ್‌ಶಿಯವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಬಂಧನವಾದ ಕೂಡಲೇ ಅವರ ಬಂಧನ ಕೂಡ ಆಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಈಗ ರಾಜಕೀಯೇತರ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಮತಿ ಲಭಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರೋ. ಶಾಹ್ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ ನಿಮಗೆ ಅದರ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವೆ. ನೀವು ಒಬ್ಬ ಸತ್ಯಶೋಧಕರೆಂದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ನಿಮಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ನೀಡಲು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯಬಹುದು. ನಾನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಿರುವೆಂಬುದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿನಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ತಿಳಿಯ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಖಾಸಗಿ ವಿಳಾಸವಿಲ್ಲ. ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ನಾನು ಇಂಡಿಯಾ ಆಫೀಸಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇತೀ, ಎಂ.ಕೆ. ಗಾಂಧಿ
(ಸಹಿ)

ಯೆರವಾಡ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರಾಗೃಹ
15.2.1932
ಪೂನಾ

45. ಚೌಪತಿ ರೋಡ್,
ಬಾಂಬೆ (7)
20 ಫೆ. 1932

ಪ್ರೀತಿಯ ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಅವರೇ,

ನನಗೆ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರಿಂದ ಅವರು ಲಂಡನ್ನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂತು. ಹಾಗೆಯೇ ನೀವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ ಎಂದೂ ತಿಳಿದುಬಂತು. ನನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರು ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನದ ಆಧಾರವನ್ನು ನಿಮಗೆ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನೀವು ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾದ ದಾಖಲೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಿಮಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಇದಕ್ಕೆ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಬರೆದರೆ ನನಗೂ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿ.

ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಈಗ ನಾನು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವುದಾದರೆ, ನೀವು ಕೇಳುವ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳು ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಂತೂ ಸುದೈವದಿಂದ ಅದರ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ. ಒಂದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ನಿದರ್ಶನವೆಂದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಳಿದ ಅಕ್ಬರನ ಅಯನ-ಇ-ಅಕ್ಬರಿ ಎನ್ನುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಮೊದಲೇ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅಂತಹ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ ವಿವರಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಓದುವವರಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಲೋಪಗಳು ಕಂಡು ಬರಬಹುದಾದುದರಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ನೀಡಬಹುದೇ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನಗಳಿವೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳನ್ನು ಬಯಸುವ ಬದಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಈಗಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಲದ ಜನಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಂಪೆನಿಯ ಚಾರ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ 1793, 1813, 1833, ಮತ್ತಿ 1858 ರಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದರದೇ ಆದ ಮಿತಿಗಳಿವೆ.

ಅದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅನೇಕ ಕಛೇರಿಗಳ ದಾಖಲೆಗಳು, ವರದಿಗಳು, ಕೆಲವು ಸಮರ್ಥ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು-ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದೂ ನನಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಆಕಸ್ಮಿಕ ವಿವರಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅವೆಲ್ಲ ನೇರವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂತಹ ವಿವರಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನದೇ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ಈಗ ಈ ಪತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೇ ಹೇಳುವುದಾದರೂ ನೀವು ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮೊದಲು ಆಳಿದ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ವರದಿಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಅಧಿಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆನಿಸಿದ ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ಮುಲ್ಲರ್ ಮತ್ತು ಕೈರ್ ಹಾರ್ಡಿ ಅವರು ಈ ದೇಶದ ಬಗೆಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ಮ್ಯಾಕ್ಸ ಮುಲ್ಲರ್ ಅವರು ಅಧಿಕೃತವಾದ ದಾಖಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಿಶನರಿಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಬ್ರಿಟೀಷರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು 80,000 ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರತೀ 400 ಮಂದಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಲೆ ಇತ್ತೆಂದು ಇದರ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಡ್ಲೋ ತನ್ನ History of British India ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ-

"ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಲೆಗಳು ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಓದುವುದಕ್ಕೆ, ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ನಾವು ಯಾವಾಗ ಹಳ್ಳಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದೆವೋ ಹಳ್ಳಿ ಶಾಲೆಗಳೂ ನಾಶವಾದವು" (ಬಿ.ಡಿ. ಬಸು Education in India ಪು 18)

ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1818 ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತ ಆರಂಭವಾಯಿತಷ್ಟೇ ಮುಂಬಯಿ ಎಜುಕೇಷನ್ ಸೊಸೈಟಿಯ ಒಂದು ವರದಿಯಲ್ಲಿ (1819) ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ – "ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನರು ಓದು-ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಳವಾದ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು" ಇದೇ ವರದಿಯು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ – ಶಾಲೆಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ತುಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1821ರಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಬಾಂಬೆ ಸರಕಾರದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಿಂಡರ್‌ಗಾಸ್ಟ್ ಅವರು ಥಾಣೆ ಮತ್ತು ಪನ್‌ವೆಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಸ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಷರಾ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ- "ಇಲ್ಲಿ ನಾನು

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಬೋರ್ಡಿನ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ನಾನು ಸಹಿತ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅದೇನೆಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯು-ಅದು ಚಿಕ್ಕದ್ದೇ ಇರಲಿ ದೊಡ್ಡದ್ದೇ ಇರಲಿ- ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಶಾಲೆಯಾದರೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿಯಾದರೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಲೆಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ನಗರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಯುವಕರು ಓದು ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನಲ್ಲದೇ ಅಂಕಗಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಒಂದು ಮುಷ್ಠಿ ದವಸ", ಧಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಶುಲ್ಕವು ಅವರವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ವಿದ್ಯೆ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಕೃಷಿಕ ಅಥವಾ ಸಣ್ಣ ಡೀಲರ್ ಕೂಡ ತನ್ನದೇ ಆದ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರ-ಇದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟವಾಗಿದೆ-ಇದಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಡೀಲರ್‌ಗಳು, ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಯಾವುದೇ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗಿಂತ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ (ಕಾಮನ್ಸ್ ರಿಪೋರ್ಟ್, 1822 ಪು. 468). ನಾನು ಮದ್ರಾಸಿನ ಕಡೆಯಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಆಮೇಲೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನಾನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ವರದಿಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತೇನೆ ಅದು ಡಾ. ಲೈಟ್ನರ್ ಅವರು ಪಂಜಾಬು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗೆ ನೀಡಿದ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು ನುರಿತ ಡಾಕ್ಟರರು ಸರಕಾರಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರು ಮೊದಲಾದವರು ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ದೊರೆತ ಅಂಕೆ-ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತ್ತು. ತನ್ನ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. (ಇದನ್ನು ಅನುಬಂಧ ಇ ಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ನೀಡಲಾಗಿದೆ – ಅನು)

ಈಗ ನಾನು ಮದರಾಸಿನ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಬ್ರಿಟೀಷರು ಮೊದಲು ನೆಲೆನಿಂತ ಜಾಗವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈಗಲೂ ಆ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಅದಕ್ಕಿದೆ. ಸರ್.ಟಿ. ಥಾಮಸ್ ಮುನ್ರೋ ತನ್ನ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ (10–3–1826) ಪುರುಷರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ 5–10 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೇ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗಲೂ, 7,13,000 ಹುಡುಗರು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮಕ್ಕಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯು

ಅವನ ಪ್ರಕಾರ, 1,84,110 ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಸರ್. ಥಾಮಸ್ ಮುನ್ರೋನ ಪ್ರಕಾರ ನಿಜವಾದ ಅನುಪಾತವು 1/3 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. 1/4 ರಷ್ಟು ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಓದು-ಬರವಣಿಗೆ ಕಲಿತವರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ (ಯೇಡಮ್‌ನ ವರದಿ 1938) 5-14ರ ವರ್ಷದ, ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು 87,629 ಆಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ 6.76 ಮಂದಿ ಹೆಸರಾಂತ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಥವಾ 7.7% ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಮತ್ತು ಹುಡುಗಿಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಒಟ್ಟು 15% ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು ಹೀಗೆ ತೋರಿಸಲು ಒಂದು ಕಾರಣವೂ ಇದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಆ ಕಾಲದ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಓದಲು ಹೋಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯವನ್ನಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟು ಅಲ್ಲದೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವವರ ಒಟ್ಟು ಪ್ರತಿಶತ ಲೆಕ್ಕವು ನಿಜವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ನಾವು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಅದೇನೆಂದರೆ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅವರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 1929 ರಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು 6,81,735 ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಆಗ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿರವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು 35,153 ಆಗಿತ್ತು. ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ಮುನ್ರೋನ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 1/9ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಶಾಲೆ ಕಲಿಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯು 5,20,190 ಆಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಅರ್ಹತೆ ಹೊಂದಿದ ಮಕ್ಕಳು 7% ರಷ್ಟು ಇದ್ದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾವು ಹುಡುಗರ ಬಗೆಗಷ್ಟೇ ಗಮನ ಕೊಡುವುದಾದರೆ, ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 14% ರಷ್ಟು ಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು 1841ರ ವರದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಳೆದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮತ್ತು ಈಗ ಓದುವವರ ಸಂಖ್ಯೆಗನುಗುಣವಾದ ಪ್ರತಿಶತ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು 1921ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ 100 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿದೆ:-

ಮದ್ರಾಸ್	42.5	33
ಮುಂಬಯಿ	45.1	14 (ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ 28)
ಬಂಗಾಳ	37.2	16 (ಕೆಲವು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ 32)

ನಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ–ಹಳೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಈ ದಾಖಲೆಗಳು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಮರ್ಪಕವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ

1) ಇದರಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಓದುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿಲ್ಲ

2) ಇಂತಹ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಜನ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ

3) ಇಂತಹ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದವರು ಪರಿಣಿತರಲ್ಲ

4) ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿಡಲಾಗಿತು.

ಅದರಿಂದ ಈ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರನ್ನು ಹೊರಗಿಡಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು ಲೈಟ್ನರ್ ಮಾಡಿದ್ದ. ಹಾಗೆಯೇ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನೀಡಿದ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಮಾಹಿತಿಗಳೂ ಅಧಿಕೃತವಾದವುಗಳೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಹಾಗೆಯೇ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಸತಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರು ಈ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ನಿಜವಾದ ಉದ್ದೇಶವು ಭಾರತ ದೇಶದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಲ್ಲ. ಅವರ ಉದ್ದೇಶವೇ ಬೇರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿಯಾದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಇತಿ ನಿಮ್ಮ,
ಕೆ.ಟಿ.ಶಾಹ್
(ಸಹಿ)

5, ಇನ್‌ವರ್ನೆಸ್ ಗಾರ್ಡನ್
ವಿಸರಾಜ್ ಗೇಟ್,
ಲಂಡನ್, ಡಬ್ಲ್ಯು 8   9 ಮಾ 1932

ಇವರಿಗೆ,
ಎಂ.ಕೆ. ಗಾಂಧಿ
ಯರವಾಡ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರಾಗೃಹ
ಪೂನಾ
ಭಾರತ

ಪ್ರೀತಿಯ ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರೇ,

15 ಫೆ. 1932ರಂದು ನೀವು ಬರೆದ ಪತ್ರ ತಲುಪಿತು. ತುಂಬ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ನೀವು ನನಗೆ ನೀಡಿದ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಪ್ರೊ. ಶಾಹ್ ಅದನ್ನು ಅವರು ನಿಮಗೂ ಕಳುಹಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಿವರಗಳಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೇ ಅಥವಾ ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಶೇಕಡಾವಾರು ವಿವರಗಳಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನಿಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅಂದು ನೀವು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 20, 1931) ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ನೀವು ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಮೂಲಕ ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ನಿಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಬಲ್ಲವು ಎಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರೊ. ಶಾಹ್ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಲಗತ್ತಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ 14 ಡಿ 1932 ರಂದು ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ರಾಯಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದ ಲೇಖನದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಲಗತ್ತಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಶುಭಾಶಯಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಇತೀ ನಿಮ್ಮ
ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್
(ಸಹಿ)

5, ಇನ್‌ವರ್ಸ್ ಗಾರ್ಡನ್, ಡಬ್ಲ್ಯೂ, 8
10 ಮಾರ್ಚ್ 1932

ಇವರಿಗೆ,
ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಟಿ. ಶಾಹ್
45, ಚಾತಿ ರೋಡ್,
ಮುಂಬಾಯಿ (7)

ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರೊ. ಶಾಹ್ ಅವರೇ,

20 ಫೆ. 1932 ರಂದು ನೀವು ಬರೆದ ಪತ್ರ ನನಗೆ ತಲುಪಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೂ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರು ಕೂಡ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದ ಪತ್ರ ನನಗೆ ತಲುಪಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಅವರಿಗೂ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಿರುವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜನವರಿ 1932ರಂದು ಇಂಟರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಫೇರ್ಸ್‌ನ ಜನರಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಲಗತ್ತಿಸಿರುವೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಕಂಡು ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳಿಷ್ಟು : ಅದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ (ಅಂದರೆ ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅಧೋಗತಿಗಳಿಂದ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಆಧಾರಗಳೇನು?) ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನೀವು ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಹೊಸ ಆಧಾರವು ಲೈಟ್ನರ್‌ಸ್ನು ಬರೆದ "History of Indigenous Education in India in the Punjab" ಎನ್ನುವ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದು 1882ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ 50 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬರೆದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರದುದ್ದಕ್ಕೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಶತದ ವಿವರಗಳಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೆಯೇ ನೀವು ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಶೇಕಡವಾರು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಳೆಯಬಹುದು ಎಂದು ನೀವು ತಿಳಿದಂತಿದೆ. ಅದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಎಂದೂ ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಜನಗಣತಿಯ ವಿವರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವಂತೆ, ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷರತೆಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನ್ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿರುವ Education Committee of the Indian Statutory Commission ತನ್ನ

ವರದಿಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದೆ. ಅದು ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ 1917ರಿಂದ 1927ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 11,000ಕ್ಕೆ ಏರಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ 3,70,000ಕ್ಕೆ ಏರಿದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿಗೆ ಸೇರುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ 30,000 ಅಷ್ಟೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಮುಖ್ಯ ಏಕೆಂದರೆ ಇದುವೇ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಅಂತಿಮ ಹಂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಕಳೆದ 100 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಮಾಣವು ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿನಮ್ರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇದು ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಮೊದಲ ಹಂತದ ಉತ್ತರವಷ್ಟೇ ಆಗಿದೆ. ನಾನು ಮತ್ತೆ ನಿಮಗೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಇಂತಿ ನಿಮ್ಮ ಸಿ.ಟಿ. ಹಾರ್ಟಗ್

*****

20, ಮಾ. 1939

ಪ್ರೀತಿಯ ಗಾಂಧಿಯವರೇ,

ನೀವು ಕಳೆದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ, ರೌಂಡ್ ಟೇಬಲ್ ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್‌ಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ನಾವು ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿರುವುದು ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿರಬಹುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಂದು ನೀವು ರಾಯಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಶನಲ್ ಅಫೇರ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ಅಥವಾ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷರ ಆಡಳಿತದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ನಾಶವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಡಿಸೆಂಬರ್, 1931ರಂದು ನಾನು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ನೈಟ್ಸ್‌ಬ್ರಿಡ್ಜ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೂ ನೀವು ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಯರವಾಡ ಜೈಲಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೂ ನೀವು ನನಗೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ಬಳಿ ಇರುವ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ 15 ಫೆ. 1932ರಿಂದ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸಂವಾದಗಳು ಹೇಗೆ ನಡೆದು ಬಂದಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

ಈಗ ನಾನು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ ನನಗೆ ನನ್ನದೇ ಆದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ತುರ್ತು ಇರುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೀವು ಮತ್ತು ಪ್ರೊಶಾಡ್ ಅವರು ಹೇಳಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರು ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದುದು "Some aspects of Indian Education, Past and Present" ಎನ್ನುವ ನನ್ನ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಗಾಗಿ ಅದರ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ನಿಮ್ಮ ವಾರ್ದಾ ಯೋಜನೆಯ ಬಗೆಗೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಅದರ ಬಗೆಗೆ ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿ ಇದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ನೀವು ದುಂಡು ಮೇಜಿನ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ (ದಿ. 20.6.1931) ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಧಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದಿರದು. ಹಾಗಾದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವು ನಿಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾದರೆ ಈಗ ಕಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ನೀವು ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ನೀವು 15 ಫೆ. 1932ರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಉದ್ದೇಶವು ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟೇ ಎಂದು ಬರೆದಿರುವಿರಿ ತಾನೇ? ಆದುದರಿಂದ ಭಾರತೀಯರು ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟೀಷರ ನಡುವೆ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ ಎದುರಾಗಿರುವ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ನಾವಿಬ್ಬರು ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದೇವೆ.

ಶುಭಾಶಯಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಇಂತಿ ನಿಮ್ಮ

ಸಿ.ಹಾರ್ಟಗ್

3, ಮೇ, 1979

ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಟಿ. ಶಾಹ್
45, ಚೌಪತಿ ರೋಡ್,
ಮುಂಬಾಯಿ (7)

ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರೊ. ಶಾಹ್ ಅವರೇ,

ಕಳೆದ ವಾರಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ನನ್ನ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪುಸ್ತಕವಾದ "Some Aspects on Indian Education Past and Present" (ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್

ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್) ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೆ. ನಿಮಗೆ ಅದು ಈಗಾಗಲೇ ತಲುಪಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವೆ. ಈ ಕುರಿತು ನಿಮಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೂ ಕಾರ್ಯಬಾಹುಳ್ಯದಿಂದ ಬರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನೀವು ಗಮನಿಸುವಂತೆ ಅದು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನಾನು ನೀಡಿದ ಮೂರು ಭಾಷಣಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಂದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ನೈಜ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಮೂರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಫೆಬ್ರವರಿ, 1932ರಂದು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರ ಪರವಾಗಿ ನೀವು ಬರೆದ ಪತ್ರವನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 10 ಮಾ. 1932ರಂದು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ.

ನಾನು ಮತ್ತೆ ನಿಮಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ಒತ್ತಡದಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪತ್ರ ಮುಖಾಂತರ ಉತ್ತರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ಎನಿಸಿತು. ಈಗ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಇಂತಿ ನಿಮ್ಮ
ಫಿಲಿಸ್‌ಹಾರ್ಟಗ್

ರಹಸ್ಯ

ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿಯವರು ಸರ್ ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟ್‌ನ್ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ (16. ಆ. 1931ರಂದು ಕವರ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪತ್ರ. ಈ ಪತ್ರ ಬರೆದ ದಿನಾಂಕ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ).

ಸೇಗಾನ್, ವಾರ್ಧಾ

ಪ್ರೀತಿಯ ಫಿಲಿಪ್ ಅವರೇ,

ನಾನು ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪೂರ್ವ ಭಾರತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೂ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಗಳು ಹಾಗೂ ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಈಗಲೂ ನಾನು ಚಾಂತಮ್ ಹೌಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದ ಪರವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ನನಗೆ "ಹರಿಜನ" ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ

ಬರೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೇ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದ ಹೊಸ ಲೇಖನವೊಂದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಸಮಯವಿದ್ದರೆ ಈ ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿ.

ಇಂತಿ ನಿಮ್ಮ,
ಎಂ.ಕೆ. ಗಾಂಧಿ.

(ವಿ.ಸೂ. ಶ್ರೀ ಗಾಂಧಿಯವರು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ಲೇಖನವು ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಿ.ಜೆ.ಹೆಚ್)

10 ಸೆ. 1939

ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ,
ಸೇಗಾನ್ ವಾರ್ಡ್. ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಂತ್ಯ,
ಭಾರತ.

ಪ್ರೀತಿಯ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರೇ,

ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕದ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ತುಂಬ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

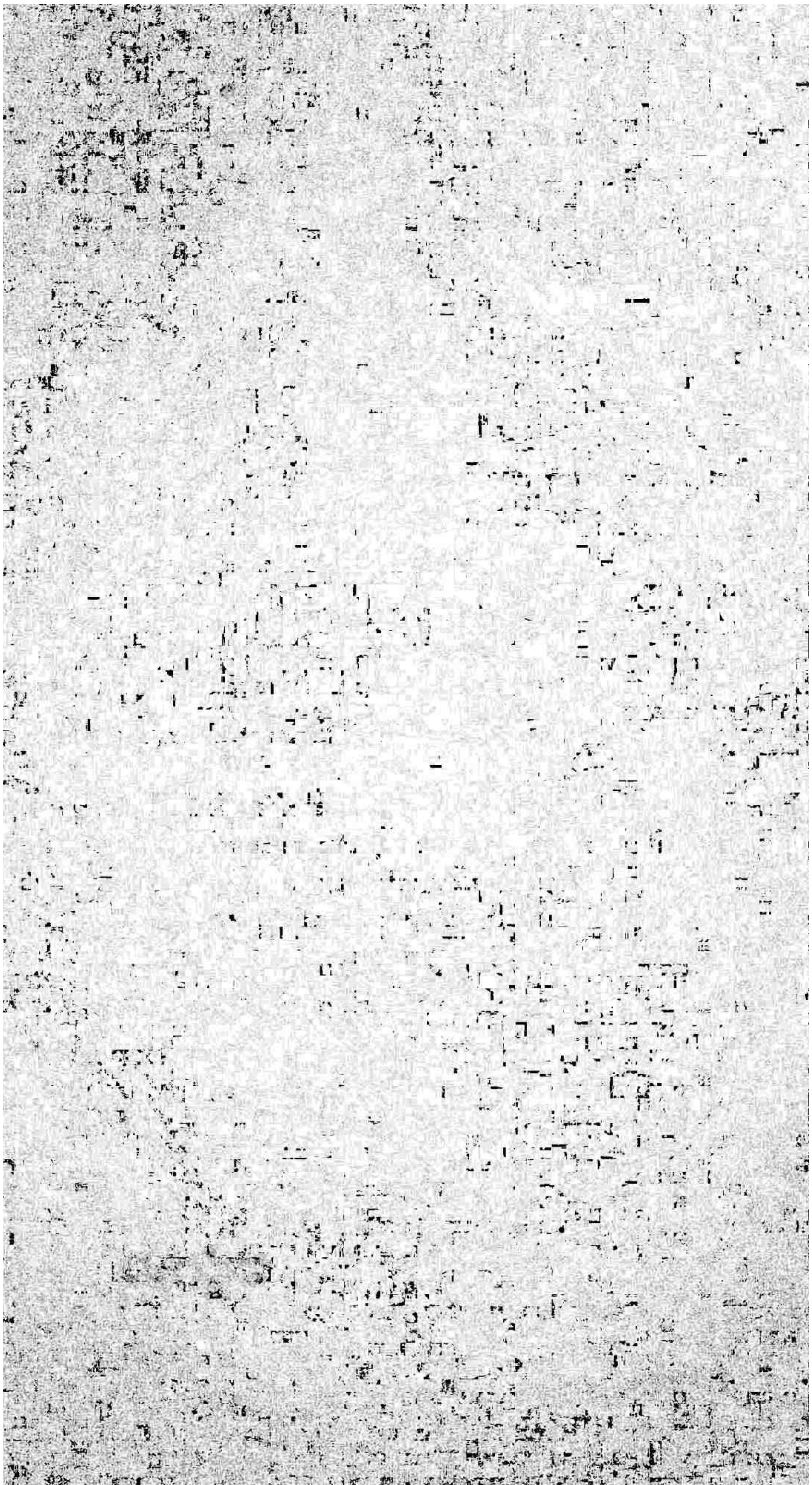
ನಾನು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಬಿಡುವಾದಾಗ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಡವನ್ನಂತೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಇಂದಿನ ಯುದ್ಧ ಕುರಿತು 'ಟೈಮ್ಸ್'ನಲ್ಲಿ ನೀವು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಇಡೀ ದೇಶವೇ ನಿಮಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.

ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ವಿರುದ್ಧ ನೀವು ನೀಡಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದಾಗಿ ನಾವು ತೆರಬೇಕಾದ ಬೆಲೆ ಎಂತಹುದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾನು ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲೆ. ನಾನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆಯೇ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅಪರಾಧಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಲುಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಮಗುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪೊಲೀಸರು ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಈಗ ಗ್ರೇಟ್ ಬ್ರಿಟನ್ ಮತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ಗಳು ಪೋಲೆಂಡನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯುದ್ಧಗಳು ಅದೇ ರೀತಿಯವು.

ಶುಭಾಶಯಗಳೊಂದಿಗೆ,

ಇತೀ ನಿಮ್ಮ,
ಫಿಲಿಪ್ ಹಾರ್ಟಗ್

ತಖ್ತೆಗಳು

ರೆವಿನ್ಯೂ ಇಲಾಖೆ, ಫೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್, 2 ಜುಲೈ, 1822
(ಟಿಎನ್ಎಸ್.ಎ.ಆರ್. ಸಂ. 277 ಪ್ರೊ. 2 ಜುಲೈ, 1822 ಪು. 1776)
ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲಾ – ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು		ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು			ಒಟ್ಟು			ಒಟ್ಟು		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
ಉ.ಆರ್ಕಾಟ್	ಶಾಲೆ	100																		
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	ಇಲ್ಲ																		

ಮುಸ್ಲಿಂ			ಹಿಂದೂ–ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
22	23	24	25	26	27	28	29	30
			ಜನಗಣತಿ ನಡೆದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅಂದಾಜು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ.					

ತಿನ್ನೆವೆಲ್ಲಿ
7 ನವೆಂಬರ್ 1822

ಜೆ.ಬಿ. ಹಡಲ್‌ಸ್ಟನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – 5

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ.

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ		ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ವೈಶ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಶೂದ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಇತರರು		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ತಿನ್ನೆವೆಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ	ಶಾಲೆ	542	1921	–	1921	–	–	–	2,708	–	2,708	3,003	107	3,110
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ಒಟ್ಟು ಹಿಂದು			ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
5,711	107	5,818	327	2	329	6,038	109	6,147	7,559	109	8,068
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ತಿನ್ನೆವೆಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ
ಶರೆನ್‌ಮೊದವಿ
18–6–1822

ಮನವಿ
ಪಂಜಮಹಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ
ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ

ಜೆ.ಬಿ. ಹಡಲ್‌ಸ್ಟನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – 6

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ದ್ವೀಪ	ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ		ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ವೈಶ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಶೂದ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಇತರರು		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ	ಶಾಲೆ	17	38	–	38	20	–	20	93	8	101	62	–	62
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಶಾಹೂರ್ ಗಂಜಂ ಪಟ್ಟಣ	ಶಾಲೆ	24	10	–	10	3	–	3	205	6	211	96	–	96
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
			48	–	48	23		23	298	14	312	158		158

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ದ್ವೀಪ	ಒಟ್ಟು ಹಿಂದು			ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಹಿಂದೂ–ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ದ್ವೀಪ	213	8	221	32	–	32	245	8	253	5,106	5,626	19,732
	–	–	–	–	–	–	–	–	–			
ಶಾಹೂರ್ ಗಂಜಂ ಪಟ್ಟಣ	314	6	320	54	–	54	368	6	374	9,645	11,135	29,880
	–	–	–	–	–	–	–	–	–			
	527	14	541	86	–	86	613	14	627	4,851	16,761	31,612

ಹೆಚ್. ವಿಬ್ರಾಟ್,
ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ 29, ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1822

ದಾಖಲೆ – VII

ತಿನ್ನೆವೆಲ್ಲಿ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು		ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ			ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು			ಒಟ್ಟು		
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ತಿನ್ನೆವೆಲ್ಲಿ	ಶಾಲೆ			607	2,016	–	2,016	–	–	–	2,889	–	2,889	3,557	117	3,674	8,462	117	8579
	ಕಾಲೇಜುಗಳು			–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ಮುಸ್ಲಿಂ			ಹಿಂದೂ–ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
796	2	798	9,258	119	9,377	2,83,719	2,81,238	5,64,957
–	–	–	–	–	–	–	–	–

ತಿನ್ನೆವೆಲ್ಲಿ
7 ನವೆಂಬರ್ 1822

ಜೆ.ಬಿ. ಹಡಲ್‌ಸ್ಟನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – VIII

ಪೋರ್ಟ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ 28ಡಿಸೆಂಬರ್ 1822

ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರ

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು (1)		ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (2)	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು (3)			ವೈಶ್ಯರು (4)			ಶೂದ್ರರು (5)			ಇತರರು (6)		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
1.ಕೊಯಮತ್ತೂರು	ಶಾಲೆ	95	204	–	204	60	–	60	1037	12	1049	106	–	106
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	45	108	–	108	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.ಪೋಲಚಿ	ಶಾಲೆ	60	30	–	30	9	–	9	448	3	451	31	–	31
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	01	07	–	07	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.ಸತ್ಯಮಂಗಳಮಂ	ಶಾಲೆ	30	73	–	73	20	–	20	279	10	307	40	–	40
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	22	92	–	92	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.ಚೇರೂರು	ಶಾಲೆ	46	69	–	69	16	–	16	315	7	322	20	–	20
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	03	19	–	19	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5.ಪರಿಂದೂರು	ಶಾಲೆ	51	23	–	23	4	–	4	391	11	402	–	–	–
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	02	14	–	14	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6.ದನ್ನೈಗುನಕೋಟ	ಶಾಲೆ	24	38	–	38	7	–	7	220	–	220	–	–	–
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	01	23	–	23	–	–	–	–	–	–	–	–	–
7.ಕೊಳ್ಳೆಗಾಲ	ಶಾಲೆ	24	27	–	27	45	–	45	202	–	202	18	–	18
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	14	56	–	56	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂಗಳು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಮುಸ್ಲಿಂಮರು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂಮರು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
1.	1407	12	1419	51	–	51	1485	12	1470	38665	39866	78531
	108	–	108	–	–	–	108	–	108	–	–	–
2.	518	3	521	11	–	11	529	3	532	21194	21700	42894
	7	–	7	–	–	–	7	–	7	–	–	–
3.	430	10	440	–	–	–	430	10	440	24106	24442	48548
	92	–	92	–	–	–	92	–	92	–	–	–
4.	420	7	427	51	–	51	471	7	478	19875	19629	39504
	19	–	19	–	–	–	19	–	19	–	–	–
5.	418	11	429	–	–	–	418	11	429	24188	24293	48481
	14	–	14	–	–	–	14	–	14	–	–	–
6.	265	–	265	13	–	13	278	–	278	11656	12333	23989
	23	–	23	–	–	–	23	–	23	–	–	–
7.	292	–	292	7	–	7	299	–	299	18661	17562	36223
	56	–	56	–	–	–	56	–	56	–	–	–

ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ವಿವರ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು

(1)		(2)	(3)			(4)			(5)			(6)		
1. ಅಂದೂರು	ಶಾಲೆ	26	24	–	24	8	–	8	189	7	196	–	–	–
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	12	57	–	57	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. ಈರೋಡ್	ಶಾಲೆ	43	24	–	24	2	–	2	271	2	273	–	–	–
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	7	33	–	33	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. ಕರೂರು	ಶಾಲೆ	76	136	–	136	39	–	39	603	–	603	–	–	–
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	25	138	–	138	0	–	0	–	–	–	–	–	–
4. ಪಲ್ಲಡೀಮ್	ಶಾಲೆ	79	57	–	57	7	–	7	717	3	720	–	–	–
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	8	44	–	44	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. ಧರಾಪೂರನ್ಡ	ಶಾಲೆ	65	129	–	129	16	–	16	516	14	530	7	–	7
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	23	88	–	88	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6. ಕೋಂಗ್ಯನಡ್	ಶಾಲೆ	57	36	–	36	14	–	14	318	10	328	4	–	4
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	1	8	–	8	–	–	–	–	–	–	–	–	–
7. ಚೇಕೆರ ಗೇರಿ	ಶಾಲೆ	87	48	–	48	42	–	42	855	3	858	–	–	–
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	9	37	–	37	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಒಟ್ಟು	ಶಾಲೆ	**763**	**918**	–	**918**	289	–	289	6379	82	6461	226	–	226
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	**173**	**724**	–	**724**	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

		(7)			(8)			(9)			(10)	
8.	221	7	228	8	–	8	229	7	236	15825	15875	31700
	57	–	57	–	–	–	57	–	57	–	–	–
9.	297	2	299	18	–	18	315	2	317	16515	16535	33050
	33	–	33	–	–	–	33	–	33	–	–	–
10.	778	–	778	46	–	46	824	–	824	33148	32935	66083
	138	–	138	–	–	–	138	–	1389	–	–	–
11.	781	3	784	39	–	39	820	3	823	23187	23997	47184
	44	–	44	–	–	–	44	–	44	–	–	–
12.	668	14	682	47	–	47	715	14	729	22799	22621	45420
	88	–	88	–	–	–	88	–	88	–	–	–
13.	372	10	382	–	–	–	372	10	382	19845	20913	40758
	8	–	8	–	–	–	8	–	8	–	–	–
14.	945	3	948	21	–	21	966	3	969	27267	28567	55834
	37	–	37	–	–	–	37	–	37	–	–	–
ಒಟ್ಟು	**7812**	**82**	**7894**	**312**	**–**	**312**	**8124**	**82**	**8206**	**316931**	**321268**	**638199**
	724	**–**	**724**	**–**	**–**	**–**	**724**	**–**	**724**	**–**	**–**	**–**

ಕೊಯಮತ್ತೂರು
23 ನವೆಂಬರ್ 1822

ಜೆ.ಸುಲಿವೇನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ಫೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ 2 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1822

ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಪೋಷಕರು ನೀಡುವ ಸರಾಸರಿ ಶುಲ್ಕ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತರುವಾಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಖರ್ಚುಗಳ ವಿವರ

(1)	(2)	(3)	(4)								(5)
	ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು	ಶಾಲೆಗಳು ಇರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಜೆರುಂಡಮ್	ಹಿಂದಿ	ತಮಿಳು	ತೆಲುಗು	ಕನ್ನಡ	ಪರ್ಶಿಯನ್	ಒಟ್ಟು		ಶಾಲೆಗಳು ಇರುವ ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆ
1.	ಕೊಯಮತ್ತೂರು	56	5	2	76	8	2	2	95		1470
2.	ಪೋಲಚಿ	57	–	2	57	1	–	–	60		532
3.	ಸತ್ಯಮಂಗಳಮಂ	23	–	1	26	–	3	–	30		440
4	ಚೇರೂರು	36	–	–	51	–	–	–	51		478
5.	ಪರಿಂದೂರು	45	–	1	36	–	6	3	46		429
6	ದನೈಗುನಕೋಟ	44	–	–	19	–	5	–	24		278
7.	ಕೊಳ್ಳೆಗಾಲ	15	–	2	–	1	19	2	24		299
8.	ಅಂದೂರು	19	–	–	25	1	–	–	26		236
9.	ಈರೋಡ್	28	–	–	40	2	–	1	43		317
10.	ಕರೂರು	44	–	1	70	3	1	1	76		824
11.	ಪುಳುದಮ್	70	–	3	70	6	–	–	79		823
12.	ಧರಪೂರಮ್	36	–	1	61	–	2	1	65		729
13.	ಕೊಂಗಯಂ	32	–	1	56	–	–	–	57		382
14.	ಚಕ್ರಗೇರಿ	58	–	–	84	3	–	–	87		969
	ಒಟ್ಟು	563	5	14	671	25	38	10	763		8206

ಮುಂದುವರೆಯುವುದು

(1)	(2)	(6)						(7)		
	ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು	ಹೆತ್ತವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ನೀಡುವ ಮಲ್ಯ						ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಾರ್ಷಿಕವೆಚ್ಚ		
		ತಿಂಗಳು			ವಾರ್ಷಿಕ					
		ರೂ	ಆ	ಪೈ	ರೂ	ಆ	ಪೈ	ರೂ	ಆ	ಪೈ
1.	ಕೊಯಮತ್ತೂರು	415	–	–	4980	–	–	680	12	–
2.	ಪೋಲಚಿ	166	4	–	1995	–	–	355	8	–
3.	ಸತ್ಯಮಂಗಳಮಂ	151	6	–	1816	8	–	263	15	–
4	ಚೇರೂರು	132	12	–	1593	–	–	303	–	–
5.	ಪರಿಂದೂರು	112	–	–	1344	–	–	107	4	–
6	ದಸ್ನೈಗುನಕೋಟ	75	9	–	906	–	–	139	8	–
7.	ಕೊಳ್ಳೆಗಾಲ	94	–	–	1128	–	–	384	–	–
8.	ಅಂದೂರು	59	–	–	708	–	–	204	–	–
9.	ಈರೋಡ್	99	2	–	1188	–	–	532	14	–
10.	ಕರೂರು	206	–	–	2472	–	–	987	13	–
11.	ಮಳುದಮ್	205	12	–	2469	–	–	809	4	–
12.	ಧರಪೂರಮ್	179	4	–	2151	–	–	327	–	–
13.	ಕೊಂಗಯಂ	104	12	–	1257	–	–	719	4	–
14.	ಚಕ್ರಗೇರಿ	268	4	–	3219	–	–	223	4	–
	ಒಟ್ಟು	2268	14	–	27226	8	–	6037	6	–

ಕೊಯಮತ್ತೂರು
23 ನವೆಂಬರ್ 1822

ಜೆ.ಸುಲಿವನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ಪೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ 2 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1822

ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಥಿಯಾಲಜಿ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಜೋಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿವರ

		ವೇದ,ತರ್ಕ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಕರಣ ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿವರ				ಪೋಷಕರಿಂದ ಕಾನೂನು ಚಂದ ಭೂಮಿಯ ಈಗಿನ ಅಂದಾಜು ಬೆಲೆ			
	ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು	ಥಿಯಾಲಾಜಿ	ಕಾನೂನು	ಜೋತಿಷ್ಯ	ಒಟ್ಟು	ಹುಡುಗರು	ರೂ	ಆ	ಪೈ
1.	ಕೊಯಮತ್ತೂರು	17	25	3	45	108	381	15	–
2.	ಪೋಲಚಿ	–	1	–	1	7	–	–	–
3.	ಸತ್ಯಮಂಗಳಮಂ	10	8	4	22	92	1409	–	–
4	ಚೇರೂರು	1	2	–	3	19	41	3	–
5.	ಪರಿಂದೂರು	2	–	–	2	14	–	–	–
6	ದನ್ನೈಗುನಕೋಟ	1	–	–	1	23	30	13	–
7.	ಕೊಳ್ಳೆಗಾಲ	7	7	–	14	56	217	1	–
8.	ಅಂದೂರು	0	2	1	12	57	14	13	–
9.	ಈರೋಡ್	5	2	–	7	33	50	8	–
10.	ಕರೂರು	16	8	1	25	138	–	–	–
11.	ಪುಳುದಮ್	4	4	–	8	44	20	14	–
12.	ಧರಪೂರಮ್	13	9	1	23	88	–	–	–
13.	ಕೊಂಗಯಂ	1	–	–	1	9	42	4	–
14.	ಚಕ್ರಗೇರಿ	8	1	–	9	37	–	–	–
	ಒಟ್ಟು	94	69	10	173	724	2208	7	0

ಕೊಯಮತ್ತೂರು
23 ನವೆಂಬರ್ 1822

ಜೆ.ಸುಲಿವೇನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – IX

ಮಧುರೈ, ದಿಂಡಿಗಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರ

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಸರು		ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು		
			ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಮದುರೈ	ಶಾಲೆ	177	411	–	411	31	–	31	2591	42	2591	658	–	658
ದಿಂಡಿಗಲ್	ಶಾಲೆ	252	219	–	219	290	–	290	1891	19	1891	613	7	620
ರಾಮನಾಡ ಜಮೀನ್ದಾರಿ	ಶಾಲೆ	188	295	–	295	271	–	271	1547	4	1547	670	14	684
ಶೀವಗುಣ ಜಮೀನ್ದಾರಿ	ಶಾಲೆ	227	261	–	261	527	–	527	1218	–	1218	1036	19	1055
ಒಟ್ಟು		**844**	**1186**	**–**	**1186**	**1119**	**–**	**1119**	**7247**	**65**	**7247**	**2977**	**40**	**3017**

ಒಟ್ಟು			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಹಿಂದು			ಒಟ್ಟುಜನಸಂಖ್ಯೆ		
ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
3691	42	3733	165	–	175	3856	42	3898	88224	84192	172416
3013	26	3039	427	–	427	3440	26	3466	121714	121325	243039
2783	18	2801	246	–	246	3039	18	3047	95249	90589	185838
3042	19	3061	309	–	309	3351	19	3370	96328	90575	186903
12529	**105**	**12634**	**1147**	**–**	**1147**	**13676**	**105**	**13781**	**401515**	**386681**	**788196**

ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾವುದೇ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವೇದಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ, ಪ್ಯಾರ 4 ರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರಗಳಿವೆ, ಇಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ

ತಿರುಮಂಗಲಂ
5 ಫೆಬ್ರವರಿ 1823

ಆರ್. ಪೀಟರ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – X

ತಂಜಾವೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ಚೇತ್ರಯ್‌ಗಳು			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು		
		ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ತಂಜಾವೂರ್	884	2817	--	2817	369	--	369	222	--	222	10661	125	10786	2426	29	2455
	109	769	--	769	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ಒಟ್ಟು			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಹಿಂದು			ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ		
ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
16495	154	16649	933	--	933	17428	154	17582	195522	187145	382667
769	--	769	--	--	--	769	--	769	--	--	--

ತಂಜಾವೂರು ನಾಗಪಟ್ಟಂ,
28 ಜೂನ್ 1823

ಜೆ.ಕಾಟನ್
ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

ನಂ.1, ತಂಜಾವೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದಲು ಮತ್ತು ಬರೆಯಲು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಾಲೆಗಳ ವಿವರ

ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು	ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಶಾಲೆಗಳು	ಉಚಿತವಿಲ್ಲದ ಶಾಲೆಗಳು	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	ಅಧ್ಯಾಪಕರು
1. ತ್ರಿವೇದಿ	95	7	130	137	137
2. ಪಾಪನಾಶಂ	33	1	52	53	53
3. ಕೀವಲೂರು	54	1	128	129	129
4. ಪುಟ್ಟೋಕೌಟ	12	–	17	17	17
5. ಮನಾರ್ ಗೋಡ್ಯ	40	–	64	64	64
6. ತ್ರಿವಲೂರು	28	1	47	48	48
7. ಕುಂಭಕೋಣಂ	62	4	131	135	135
8. ಮ್ಯಾವರಂ	104	8	128	136	136
9. ನನ್ನಿಲಂ	37	1	44	45	45
ಒಟ್ಟು	**465**	**23**	**741**	**764**	**764**
ರಾಜನಿಗೆ ಸೇರಿದ ತಂಜಾವೂರಿನ ಗ್ರಾಮಗಳು	28	21	99	120	120
ಒಟ್ಟು	**493**	**44**	**840**	**884**	**884**

ಎಲ್ಲ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜಾತಿಗಳ ವಿವರ ಮುಂದಿನ ಪುಟಕ್ಕೆ

ಜಾತಿವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ಕ್ಷತ್ರೀಯರು			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು		
	ಗ	ಹೆ	ಒ	ಗ	ಹೆ	ಒ	ಗ	ಹೆ	ಒ	ಗ	ಹೆ	ಒ	ಗ	ಹೆ	ಒ
1.	444	–	444	22	–	22	41	–	41	1881	49	1930	22	–	22
2.	234	–	234	5	–	5	26	–	26	417	2	419	459	3	462
3.	198	–	198	13	–	13	56	–	56	1655	11	1666	375	6	381
4.	20	–	20	5	–	5	8	–	8	222	–	222	45	1	46
5.	216	–	216	1	–	1	15	–	15	786	10	796	–	–	–
6.	173	–	173	–	–	–	–	–	–	677	6	683	–	–	–
7.	613	–	613	37	–	37	30	–	30	1354	6	1360	813	17	830
8.	382	–	382	8	–	8	23	–	23	1205	14	1219	663	1	664
9.	143	–	143	–	–	–	2	–	2	608	3	611	2	–	2
	2423	–	**2423**	**91**	–	**91**	**201**	–	**201**	8805	101	8906	2379	28	2407
10.	**394**	–	**394**	**278**	–	**278**	**21**	–	**21**	1856	24	1880	47	1	48
	2817	–	**2817**	**369**	–	**369**	**222**	–	**222**	**10661**	**125**	**10786**	**2426**	**29**	**2455**

ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂಗಳು			ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
	ಗ	ಹೆ	ಒ	ಗ	ಹೆ	ಒ	ಗ	ಹೆ	ಒ	ಗ	ಹೆ	ಒ
1. ತ್ರಿವೇದಿ	2410	49	2459	55	–	55	2465	49	2514	36154	36238	72392
2. ಪಾಪನಾಶಂ	1141	5	1146	41	–	41	1182	5	1187	12956	13289	26245
3. ಕೇವಲೂರು	2297	17	2314	277	–	277	2574	17	2591	9955	7959	17914
4. ಪುಟ್ಟೋಕೌಟ	1300	1	301	26	–	26	326	1	327	29133	27733	56866
5. ಮನಾರ್ ಗೋಡ್ಯ	1018	10	1028	7	–	7	1025	10	1035	12340	11055	23395
6. ತ್ರಿವಲೂರು	850	6	856	32	–	32	882	6	888	3003	2815	2818
7. ಕುಂಭಕೋಣಂ	2847	23	2870	111	–	111	2958	23	2981	30619	27771	58390
8. ಮ್ಯಾವರಂ	2281	15	2296	51	–	51	2332	15	2347	20554	18252	38806
9. ನನ್ನಿಲಂ	755	3	758	33	–	33	788	3	791	7922	7662	15584
ಒಟ್ಟು	13899	129	14028	633	–	633	14532	29	14661	162636	152774	315410
10. ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಗಳು	2596	25	2621	300	–	300	2896	25	2921	32886	34371	67257
ಒಟ್ಟು	16495	154	16649	933	–	933	17428	154	17582	195522	187145	382667

ವಿ.ಸೂ : ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಲೆಗಳು ತಹಶೀಲ್ದಾರನ ಸುಪರ್ಧಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ

ತಂಜಾವೂರು ನಾಗಪಟ್ಟಣಂ
28.ಜೂನ್ 1823

ಜೆ.ಕಾಟನ್
ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ತಂಜಾವೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಇತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು (1)	ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (2)	ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು (3)	ಕಟ್ಟಿದವರು (4)	ಸಹಾಯ (5)	ಮಾಸಿಯನ್ ಮಾದರಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಮುಂದುವರಿದ ರೂಪ (6)
ಪಾಪನಾಶಂ	1	ತ್ರಿಚೇತರಾಯ್	–	ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ 24 ಸಿ.ಕೆ.ಎಸ್.ಗಳನ್ನು	–
	1	ಯೆಂಜಿಕಾಲ್ಲಿ	–	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೀಡಿರುವ ಅತೀ	–
	1	ರಘುನಾಥಪುರಂ	–	ಉಚಿತ	–
ತ್ರಿವಲೂರು	1	ತ್ರಿವಲೂರು ಕಸ್ಬಾ	–	ಶಿಕ್ಷಕರ 12 ಸಿ.ಕೆ.ಎಸ್. ವಾರ್ಷಿಕ	–
	1	–	–	ಆ 12 ಸಿ.ಕೆ.ಎಸ್. ಮತ್ತು 9 ದೋ	–
	1	–	–	ಆ 12 ಸಿ.ಕೆ.ಎಸ್. ಮತ್ತು 9 ದೋ	–
	1	–	–	ಆ 12 ಸಿ.ಕೆ.ಎಸ್. ಮತ್ತು 9 ದೋ	–
	1	–	–	ಆ 12 ಸಿ.ಕೆ.ಎಸ್. ಮತ್ತು 9 ದೋ	–
	1	–	–	ಆ 12 ಸಿ.ಕೆ.ಎಸ್. ಮತ್ತು 9 ದೋ	–
	1	–	–	ಆ 12 ಸಿ.ಕೆ.ಎಸ್. ಮತ್ತು 9 ದೋ	–
ಮನ್ನಗೇಡಿ	1	ಮನ್ನಗೋಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಶ್ರವಂಶಿಂ	–	ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಸಂಬಳ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ	–
	1	–	–	ಆ 18 ಸಿ.ಕೆ.ಎಸ್. ಅದೇ	–
	1	–	–	ಆ 18 ಸಿ.ಕೆ.ಎಸ್. ಅದೇ	–

12 ಕಲಮುಗಳು ಮುಂದಿನ ಪುಟಕ್ಕೆ

ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು (1)	ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (2)	ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು (3)	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಹೆಸರು (7)	ಕಲಿಸುವ ವಿಷಯಗಳ ವಿವರಗಳು (8)	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ (9)	ವೈಶ್ಯ (10)	ಇತರೆ (11)	ಒಟ್ಟು (12)
ಪಾಪನಾಶಂ	1	ತ್ರಿಚೇಟರಿ	ಶುಭವದನಿ & ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರಿ	ವೇದಮ್ ಕಾವ್ಯಂ	10	–	–	10
	1	ಯೆಂಜಿಕಾಲ್ಲಿ	ಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಅದೇ	10	–	–	10
	1	ರಘುನಾಥಪುರಂ	ಶಶಿಧರ	ವೇದಮ್	20	–	–	20
ತ್ರಿವಲೂರು								
	1	ತ್ರಿವಲೂರು ಕಷ್ಬಾ	ಶಶಿಧರ	ವೇದಮ್		–	–	
	1	–	ಮಹಾದೇವಾರಾಧ್ಯರ್	ಅದೇ	2	–	–	2
	1	–	ಪರಶುರಾಮಾರಾಧ್ಯರ್	ಅದೇ	10	–	–	10
	1	–	ಅಪ್ಪಾಸ್ವಾಮ್ಯಾರಾಧ್ಯರ್	ಅದೇ				
	1	–	ರಾಮಾರಾಧ್ಯರ್	ಅದೇ	4	–	–	4
	1	–	ಸುಬ್ಬಾರಾಧ್ಯರ್	ಅದೇ	3	–	–	3
	1	–	ಅಪ್ಪಸ್ವಾಮಾರಾಧ್ಯರ್	ಕಾವ್ಯ	3	–	–	3
ಮಣ್ಣಗುಡ್ಡೆ	1	ಮನ್ನಗೋಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ	ಕೃಷ್ಣಅಯ್ಯಂಗಾರ್	ವೇದಮ್	5	–	–	5
		ವಶ್ರವಂಶಿಂ	ಜ್ಞಾನಾರಾಧ್ಯರ್	ಅದೇ	8	–	–	8
	1	–	ಸೋಮಾರಾಧ್ಯರ್	ಅದೇ	5	–	–	5
	1	–	ಅಣ್ಣಸ್ವಾಮಿಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ತರ್ಕಂ	3	–	–	3

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು (1)	ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (2)	ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು (3)	ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು (4)	ನೆರವು (5)	ಸ್ವರೂಪ (6)
ಕೇವಲೂರು	1	–	–	ಈ ಕಾಲೇಜು ಒಂದು ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯತೆ	–
	1	ರಾಮಚಂದ್ರನಾಥ ಗೌಡ	–	ನೆರವಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.	
ತ್ರಿವೇದಿ	1	ತ್ರಿವೇದಿ ಕಷ್ಬಾ	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.	–
	1	–	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.	–
	1	–	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.	–
	1	–	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.	–
	1	–	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.	–
	1	–	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.	–
	1	ಸಾತನೂರ್	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ತಿಂಗಳಿಗೆ & ಸೇರು	–
		ಕಂಜಂಪಳ್ಳ		ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯವರಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ	–
		ಪಳಿಮಲಾರ್	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.	–
				ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಧಣಗಳನ್ನು	–
ಪುದುಕೋಟ್ಟೈ	1	ನಂಜುಂಡಚೆಟ್ಟಿ	–	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.	–
				ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 50 ಸೇರು	–
				ಭತ್ತವನ್ನು ನಂಜುಂಡಶೆಟ್ಟಿಯವರಿಂದ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.	–

(ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ)

ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು (1)	ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (2)	ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು (3)	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಹೆಸರು (7)	ಕಲಿಸುವ ವಿಷಯಗಳ ವಿವರಗಳು (8)	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ (9)	ವೈಶ್ಯ (10)	ಇತರೆ (11)	ಒಟ್ಟು (12)
ಕೇವಲೂರು	1	–	ರಾಮಭಟ್ಟ 1 ರಾಮ ಒಡೆಯರ್	ವೇದಮ್	4	–	–	4
	1	ರಾಮಚಂದ್ರನಾಥ ಗೌಡ	ಪಂಚಣ್ಣ ಒಡೆಯರ್ ವೆಂಕಟಾಚಲ ಒಡೆಯರ್	ವೇದಮ್	7	–	–	7
ತ್ರಿವೇದಿ	1	ತ್ರಿವೇದ ಕಸಲಾ	ಜ್ಞಾನ ಒಡೆಯರ್	ಅದೇ	7	–	–	7
	1	–	ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಒಡೆಯರ್	ಅದೇ	10	–	–	10
	1	–	ರಘುನಾಥ ಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಅದೇ	4	–	–	4
	1	–	ಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಅದೇ	20	–	–	20
	1	–	ಕುಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಅದೇ	4	–	–	4
	1	–	ಟಿಪ್ಪುಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಅದೇ	7	–	–	7
ಪುದುಕೋಟೈ	1	ಕಂಜಂಪಲ್ಲಿ ಸೌತನೂರು	ರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಸಂಸ್ಥೆ	ಅದೇ	5	–	–	5
		ಪಳಿ ಮಾಡ	ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಂಗಾರ್ ಶಿವಸ್ವಾಮಿ	ಅದೇ	7			7
	1		ಜಟಿನ್ ವಲ್ಲಭರ್	ಅದೇ	9	–	–	9
					18			18
	1	–			15	–	–	15
	1	ನಂಜುಂಡಶೆಟ್ಟಿ			30	–	–	30

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು (1)	ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (2)	ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು (3)	ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು (4)	ನೆರವು (5)	ಸ್ವರೂಪ (6)
ಕುಂಭಕೋಣಂ	1	ಕುಂಭಕೋಣಂ ಕಸಲಾ	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.	–
	1	–	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.	–
	1	–	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.	–
	1	–	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.	–
	1	–	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ತಿಂಗಳಿ 4.5 & 2.5 ಪಣಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿಲ್ಲಿಡುತ್ತಾರೆ.	–
	1	ಸೈಂಗನೂರ್	–	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ.	–
	1	ವೈಪತ್ತೂರ್	–	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 30 ಫಣಗಳನ್ನು ತಿಂಗಳಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.	–
ವೈರೇದಮ್		ವಲ್ಲಾಲರ್ ಅಗ್ರಹಾರ	ಅಘೋರಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು 5ನೆಯ ಭತ್ತವನ್ನು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ	–
ನನ್ನೂಲಮ್	1	ವಾಲ್ಕೆ	–	ತಂಜಾವೂರಿನ ಮಹಾರಾಜರು.	–
ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳು	16	ತಂಜಾವೂರಿನ ಕೋಟೆ	–		

(ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ)

(1)	(2)	(3)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
ಕುಂಭಕೋಣಂ	1	ಕುಂಭಕೋಣಂ ಸಭಾ	ನಂಜುಂಡಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಅದೇ	2	–	–	2
	1	–	ಕೋಟ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಅದೇ	4			4
	1	–	ರಘುನಂದಾಚಾರಿ	ಅದೇ	8	–	–	8
	1	–	ಮುತ್ತುಚೇಟ್ಟುವಲ್ಲವರ್	ಅದೇ	20			20
	1	–	ಶ್ರೀನಿವಾಸಯ್ಯಂಗಾರ್	ಅದೇ	20	–	–	20
	1	ಸ್ಯೆಂಗನೂರ್	ಚಕ್ರತ್ತಿನ್	ಅದೇ	5	–	–	5
	1	ವೈಪತ್ತೂರ್	ಸುಂದರಪವದ್ಯೆ	ಅದೇ	10	–	–	10
		ವಲ್ಲಲ್ಲೂರ್ ಅಗ್ರಂ	ಪಿಟ್ಟಿಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಅದೇ	30	–	–	30
ಮಿರಾರಾಮ್ ನನ್ನಿಲಮ್	1	ವಾಲ್ಕೆ	ಮೈಯಿಶೈರಾನಂದಶಾಸ್ತ್ರಿ	ವೇದಂ	23	–	–	23
	1	ತಂಜಾವೂರ್‌ಕೋಟ್ಟೈ	ಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರಿ	ವೇದಂ	2	–	–	2
			ಜಂಬುನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿ	ವೇದಂ	1	–	–	1
ನಗರಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳು ಮಹಾ ರಾಜರಿಗೆ ಸೇರಿದವು.	16		ವಾಸುದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿ	ವೇದಂ	2	–	–	2
			ಮಹಾದೇವಭಟ್ಟ	ವೇದಂ	2	–	–	2
	1		ಭವಃವೈಶ್ಯ	ವೇದಂ	3	–	–	3
	1		ಸೇವೋಭಟ್ಟ	ವೇದಂ	4	–	–	4
			ರಾಮಭಟ್ಟ ಕನ್ನವೆಲ್ಲಚಾರ್	ವೇದಂ	3	–	–	3
			ಸೇತುಭಟ್ಟ]	ವೇದಂ	16	–	–	16
			ರಾಮವಶೇಯರ್	ವೇದಂ	6	–	–	6
			ಮಹಾದೇವಭಟ್ಟ	ವೇದಂ	9	–	–	9
			ನಾರದಭಟ್ಟಾಚಾರ್	ವೇದಂ	3	–	–	3
			ಅಪ್ಪೂಶಾಸ್ತ್ರಿ	ವೇದಂ	4	–	–	4
			ದೊಂಡೇಭಟ್ಟ	ವೇದಂ	3	–	–	3
			ಸಾಂಬುಶಾಸ್ತ್ರಿ	ವೇದಂ	5	–	–	5
			ಯಜ್ಞೇಶ್ವರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ	ವೇದಂ	3	–	–	3
			ಗೋಪಾಲಶಾಸ್ತ್ರಿ	ವೇದಂ	4	–	–	4
			ಸಂಕರಜೇತುವೆಲ್ಲರ್	ವೇದಂ	4	–	–	4
			ಶೇಷಜೇಲ್ಲುವಲ್ಲವರ್	ವೇದಂ	5	–	–	5
				ವೇದಂ	17	–	–	17

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು (1)	ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (2)	ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು (3)	ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು (4)	ನೆರವು (5)	ಸ್ವರೂಪ (6)
	8	ಮೂಠಿತ್ತುಕಪ್ಪೂರಂ	ಮಹಾರಾಜ	ಮಹಾರಾಜರಿಂದ	ಮಾನ್ಯ
		ಓಬಳಾಪುರಂ	ಅದೇ	ಅದೇ	ಅದೇ
ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳು	2	ಗಣಪತಿ ಅಗ್ರಹಾರಂ	ಅದೇ	ಅದೇ	ಅದೇ
	2	ಏಳಂಗರೆ	ಅದೇ		
	3	ಚಾರಂಗಡಿ	ಅದೇ		
	1	ವೇಛತ್ರರಾಜಪುರಂ	ಅದೇ		
	9	ವೇದಂಮುಗಳು	ಅದೇ	ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.	

(ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ)

(1)	(2)	(3)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳು	8	ಮೂಲೆತ್ತುಂ ಕಪ್ಪೂರಂ	ಜಯಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	9	–	–	9
			ಚೇತುಂಬ್ರಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	6	–	–	6
		ಓಮಳಾ ಪುರಂ	ಅಪ್ಪುಣೇಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	11	–	–	11
			ಸುಬ್ಬಾರಾಮ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	20	–	–	20
	2	ಗಣಪತಿ ಅಗ್ರಹಾರಂ	ರಘುನಾಥಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	8	–	–	8
			ವಾಸುದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	15	–	–	15
	2	ಏಳಂಗಡಿ	ಅನಂತನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	1	–	–	1
	3	ಚಾರಂಗಡಿ	ರಾಮಯ್ಯರ್	–	4	–	–	4
	1	ವೇಭತ್ಸರಾಜಪುರಂ	ಜಯಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	9	–	–	9
			ಅಪ್ಪುಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	8	–	–	8
			ಸುಂದರ ಗಣಪತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	7	–	–	7
			ವೆಂಗೂಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	1	–	–	1
			ಮುದ್ದುಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	4	–	–	4
			ಸೋಮಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	48	–	–	48
			ಸುಬ್ಬಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	1	–	–	1
			ಮುದ್ದೂರಾಮದತ್ತಶೆಟ್ಟಿ	–	3	–	–	3
			ಪಂಚಾನಂದಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	7	–	–	7
			ರಾಮಸುಬ್ಬಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	3	–	–	3
			ಕೌಸಿವಡೆಯರ್	–	13	–	–	13
			ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ	–	2	–	–	2
			ಆತ್ಮನಂದಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	1	–	–	1
			ಶ್ಯಾಂಭಟ್	–	1	–	–	1
			ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ	–	2	–	–	2
			ಸುಬ್ಬಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	1	–	–	1
			ಕೃಷ್ಣಚಾರಿ	–	4	–	–	4
			ಬಂಪ್ರವಡೆಯರ್	–	1	–	–	1
			ಸುಬ್ರಾಯ್	–	5	–	–	5
			ಶಿವರಾಯಜೋಷಿ	–	1	–	–	1
				–	1	–	–	1
								2

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು (1)	ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (2)	ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೆಸರು (3)	ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು (4)	ನೆರವು (5)	ಸ್ವರೂಪ (6)
	2	ರಾಜಸಾಂಬಪುರಂ		ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	
				ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	
	5	ಅನ್ನಛತ್ರಂ	ಮಹಾರಾಜ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ	ಮಾನ್ಯಂ
ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸೇರಿದ		ಸಕೋವರಾಂಭ ಪುರಂ	ಅದೇ	ಶುಲ್ಕ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.	ಅದೇ
ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳು	2	ರಾಜಸಾಂಬಪಟ್ಟಂ		ಮಹಾರಾಮರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	
	2	ಮಲ್ಲಿಮಹಾಛತ್ರಂ	ಅದೇ	ಮಹಾರಾಮರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	ಅದೇ
		ಧೃತರಂಬಪುರಂ		ಮಹಾರಾಮರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	
	4	ಸುಲೋಚನಂಚಪುರಂ	ಅದೇ	ಮಹಾರಾಮರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	
		ಶ್ಯಾದಂಬವೀ ಪುರಂ		ಮಹಾರಾಮರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	
	4	ಯಮುನಾಂಚಪಟ್ಟರಿ ಮೋಹನಂ	ಅದೇ	ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	
		ಕಹಪುರಂ		ಮಹಾರಾಮರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	
	71	ರಾಜಗುಮರಾಂಭಪುರಂ	ಅದೇ	ಮಹಾರಾಮರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	
				ಮಹಾರಾಮರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	
ಒಟ್ಟು	109		ಅದೇ	ಮಹಾರಾಮರಿಂದ ಸಂಭಾವನೆ	

(ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ)

(1)	(2)	(3)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸೇರಿದ	2	ರಾಜಸಾಂಭಪುರಂ	ವೆಂಕೋಬಾಚಾರಿ	–	1	–	–	1
ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಗಳು		ಅನ್ನಛತ್ರಪುರಂ	ಸುಬ್ಬಭಟ್ಟ	–	2	–	–	2
	5	ಸಕೂವರಂಭಪುರಂ	ಜ್ಞಾನವಡೇಯರ್	–	5	–	–	5
			ಜಯಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	17	–	–	17
		ರಾಜಸಾಂಭಪಟ್ಟಣಂ	ನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	5	–	–	5
		ಮಲ್ಲಿಮಣ್ಣಛತ್ರಂ		–	2	–	–	2
	2	ದ್ರುತದಾಂಭಪುರಂ		–	1	–	–	1
	2	ಸುಲೋಚನಾಂಚಪುರಂ	ರಾಜಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	2	–	–	2
		ಶ್ಯಾದಂಬಾಯಿಪುರಂ	ಅಪ್ಪುಶಾಸ್ತ್ರೀಯರ್	–	8	–	–	8
		ಯಮುನಾಂಚಪಟ್ಟಣಂ	ಪಂಚಣ್ಣವಯೇಯರ್	–	4	–	–	4
		ಮೋಹನಂ	ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	4	–	–	4
	4	ಕಹಪುರಂ	ಯಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರೀ	–	15	–	–	15
	4	ರಾಜಕುಮಾರಾಂಭ ಪುರಂ	ರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	10	–	–	10
			ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ವಡೆಯರ್	–	2	–	–	2
			ಶುಭದಿಶೇಟ್ಟರ್	–	3	–	–	3
			ವೆಂಗಾಶಾಸ್ತ್ರಿ	–	3	–	–	3
				–		–	–	
			ರಘುನಾಥ ವಡೆಯರ್	–	3	–	–	3
			ರಘುನಾಥಾಚಾರಿ	–	2	–	–	2
			ಅನ್ನವೇದನಿ	–	4	–	–	4
			ಅಯ್ಯೂವಡೆಯರ್	–	2	–	–	2
			ಶೇಷವಡೆಯರ್	–	3	–	–	3
			ಅಂಬಾವೀಯ	–	5	–	–	5
			ಜಯವಿಂಗರ್	–	5	–	–	5
			ಜಯವಿಂಗರ್	–	8	–	–	8
				–	407	–	–	407
				–	**769**	–	–	**769**

ತಂಜಾವೂರ್ ನಾಗಪಟ್ಟಂ 28ನೇ ಜೂನ್ 1823 (ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

ಜೆ. ರಾಟನ್ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್, ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XI

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರ

ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಒಟ್ಟು	ವೈಶ್ಯರು ಗ	ವೈಶ್ಯರು ಹೆ	ವೈಶ್ಯರು ಒಟ್ಟು	ಶೂದ್ರರು ಗ	ಶೂದ್ರರು ಹೆ	ಶೂದ್ರರು ಒಟ್ಟು	ಇತರರು ಗ	ಇತರರು ಹೆ	ಇತರರು ಒಟ್ಟು
ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯ	ಶಾಲೆ	305	358	1	359	789	9	798	3506	113	3619	313	4	317
	ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಶಾಲೆಗಳು	17	52	–	52	46	2	48	172	–	172	134	47	181
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ಒಟ್ಟು ಗ	ಒಟ್ಟು ಹೆ	ಒಟ್ಟು ಒಟ್ಟು	ಮುಸ್ಲಿಂ ಗ	ಮುಸ್ಲಿಂ ಹೆ	ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು	ಹಿಂದು / ಮುಸ್ಲಿಂ ಗ	ಹಿಂದು / ಮುಸ್ಲಿಂ ಹೆ	ಹಿಂದು / ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ ಗ	ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆ	ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಟ್ಟು
4966	127	5093	143	–	143	5109	127	5236	360000	340000	700000
404	49	453	10	–	10	414	49	463			
–	–	–	–	–	–	–	–	–			

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕಛೇರಿ
13ನೇ ನವೆಂಬರ್ 1822

ಎಲ್.ಜಿ.ಕೆ. ಮರ್ರಿ
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XII

ಉತ್ತರ ಅರ್ಕಾಟ್ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರ

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಸರು		ಇತರರು			ಒಟ್ಟು			ಮುಸಲ್ಮಾನರು			ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂಗಳು ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರು		
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಚಿತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	1	1	8	–	8	–	–	–	–	–	–
	ಹಿಂದೂ	3	–	3	28	–	28	1	–	1	3	–	3
	ತೆಲುಗು	18	–	18	15	–	15	33	–	33	135	–	137
	ತಮಿಳು	7	–	7	–	–	–	–	–	–	72	–	72
	ಪರ್ಶಿಯನ್	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಇಂಗ್ಲೀಷ್	1	–	1	2	–	2	–	–	–	3	–	3
		30	1	31	53	–	53	34	–	34	34	–	215
ತಿರುಪತಿ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	2	2	57	–	57	–	–	–	–	–	–
	ಹಿಂದೂ	1	–	1	5	–	5	–	–	–	–	–	–
	ತೆಲುಗು	16	–	16	48	–	48	51	–	51	160	–	160
		17	2	19	110	–	110	51	–	51	160	–	160
ಕಾವೇರಿಯಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	9	9	69	–	69	–	–	–	–	–	–
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠನಂ	–	3	3	34	–	34	–	–	–	–	–	–
	ಹಿಂದೂ	1	–	1	3	–	3	–	–	–	10	–	10
	ತೆಲುಗು	23	–	23	43	–	43	36	–	36	191	11	202
	ತಮಿಳು	40	–	40	30	–	30	39	–	39	426	3	429
	ಪರ್ಶಿಯನ್	6	–	6	–	–	–	–	–	–	2	–	2
	ಇಂಗ್ಲೀಷ್	1	–	1	–	–	–	–	–	–	5	–	5
		71	12	83	179	–	179	75	–	75	634	14	648

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಸರು		ಇತರರು			ಒಟ್ಟು			ಮುಸಲ್ಮಾನರು			ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂಗಳು ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರು		
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಚಿತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	8	–	8	–	–	–	8	–	8
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠನಂ	–	–	–	32	–	32	–	–	–	32	–	32
	ಹಿಂದೂವೀ ತೆಲುಗು	–	–	–	183	2	185	4	–	4	187	2	189
	ತಮಿಳು	–	–	–	72	–	72	–	–	–	72	–	72
	ಪರ್ಷಿಯನ್	–	–	–	–	–	–	5	–	5	5	–	5
	ಇಂಗ್ಲೀಷ್	–	–	–	5	–	5	–	–	–	5	–	5
		–	–	–	300	2	302	9	–	9	309	2	311
ತಿರುಪತಿ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	57	–	57	–	–	–	57	–	57
	ಹಿಂದೂವೀ	–	–	–	5	–	5	–	–	–	5	–	5
	ತೆಲುಗು	19	–	19	278	–	278	10	–	10	288	–	288
		19	–	19	340	–	340	10	–	10	350	–	350
ಕಾವೇರಿಯಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	69	–	69	–	–	–	69	–	69
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠನಂ	–	–	–	34	–	34	–	–	–	34	–	34
	ಹಿಂದುವೀ	–	–	–	13	–	13	–	–	–	13	–	13
	ತೆಲುಗು	91	1	92	361	12	373	1	–	1	362	12	374
	ತಮಿಳು	46	–	46	541	3	544	4	–	4	545	3	548
	ಪರ್ಷಿಯನ್	–	–	–	2	–	2	66	–	66	68	–	68
	ಇಂಗ್ಲೀಷ್	–	–	–	5	–	5	–	–	–	5	–	5
		137	–	138	1025	15	1040	71	–	71	1096	15	1111

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

(11)	(12)	(13)	(14)
–	–	–	–
–	–	–	–
–	–	–	–
–	–	–	–
8	83	–	83
7	183	–	183
–	–	–	–
15	266	–	266
–	–	–	–
–	–	–	–
9	10	–	10
16	110	–	110
25	120	–	120
–	–	–	–
–	–	–	–
–	–	–	–
6	20	–	20
7	88	–	88
–	–	–	–
13	108	–	108
36	43	–	43

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
ಶೋಲುಂಗೀರ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	34	–	34	–	–	–	34	–	34
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	–	–	23	–	23	–	–	–	23	–	23
	ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ	–	–	–	6	–	6	–	–	–	3	–	3
	ಹಿಂದೂವಿ	–	–	–	3	–	3	–	–	–	6	–	6
	ತೆಲುಗು	–	–	–	120	–	120	–	–	–	120	–	120
	ತಮಿಳು	3	–	3	212	–	212	1	–	1	213	–	213
	ಪರ್ಶಿಯನ್	–	–	–	–	–	–	9	–	9	9	–	9
		3	–	3	398	–	398	10	–	10	408	–	408
ತಿರುವಲ್ಲಮ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	20	–	20	–	–	–	20	–	20
	ಹಿಂದೂವೀ	–	–	–	2	–	2	–	–	–	2	–	2
	ತೆಲುಗು	9	–	9	40	–	40	–	–	–	40	–	40
	ತಮಿಳು	19	–	19	161	–	161	15	–	15	176	–	176
		28	–	28	223	–	223	15	–	15	238	–	238
ಸಾತ್‌ಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕು ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	–	–	9	–	–	–	9	–	9
	ಪಾಠಶಾಲ	–	–	–	13	–	13	–	–	–	13	–	13
	ಗಣಿತ	–	–	–	8	–	8	–	–	–	8	–	8
	ತೆಲುಗು	14	3	17	47	3	50	–	–	–	47	3	50
	ತಮಿಳು	1	–	1	108	1	109	29	–	29	137	1	138
	ಪರ್ಶಿಯನ್	–	–	–	–	–	–	110	5	115	110	5	115
		15	3	18	185	4	189	139	5	144	324	9	333
ಕಡಪಟ್ಟಂ ತಾಲ್ಲೂಕು		33	–	33	128	–	128	–	–		128	–	128

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
ಅರ್ಕಾಟ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	3	3	16	–	16	–	–	–	–	–	–
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	5	5	28	–	28	–	–	–	–	–	–
	ಓಂದೂವೀ	3	–	3	12	–	12	–	–	–	–	–	–
	ತೆಲುಗು	13	–	13	14	–	14	15	–	15	132	–	132
	ತಮಿಳು	50	–	50	38	–	38	10	–	10	662	–	662
	ಪರ್ಶಿಯನ್	9	–	9	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಇಂಗ್ಲಿಷ್	1	–	1	4	–	4	–	–	–	13	–	13
		76	8	84	112	–	112	25	–	25	807	–	807
ಪುಲ್ಲಿಕಾಂಡ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	1	1	2	–	2	–	–	–	–	–	–
	ಓಂದೂವೀ	3	–	3	13	–	13	–	–	–	12	–	12
	ತೆಲುಗು	17	–	17	21	–	21	46	–	46	130	11	141
	ತಮಿಳು	65	–	65	8	–	8	35	–	35	788	1	789
	ಪರ್ಶಿಯನ್	10	–	10	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಇಂಗ್ಲಿಷ್	4	–	4	–	–	–	–	–	–	32	–	32
		99	1	100	44	–	44	81	–	81	962	12	974
ತಿರುವತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	3	3	16	–	16	–	–	–	–	–	–
	ಪಾಠಶಾಲ	–	1	1	2	–	2	–	–	–	–	–	–
	ಓಂದೂವೀ	1	–	–	8	–	8	–	–	–	–	–	–
	ತೆಲುಗು	6	–	–	8	–	8	9	–	9	59	4	63
	ತಮಿಳು	46	–	46	97	–	97	31	–	31	471	–	471
		53	4	57	131	–	131	40	–	40	530	4	534

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
ಅರ್ಕಾಟ್ ತಾಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	16	–	16	–	–	–	16	–	16
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	–	–	28	–	28	–	–	–	28	–	28
	ಹಿಂದೂವೀ	17	1	17	29	–	29	–	–	–	29	–	29
	ತೆಲುಗು	8	–	9	169	1	170	–	–	–	169	1	170
	ತಮಿಳು	63	–	63	773	–	773	8	–	8	781	–	781
	ಪರ್ಶಿಯನ್	–	–	–	–	–	–	96	–	96	96	–	96
	ಇಂಗ್ಲಿಷ್	–	–	–	17	–	17	–	–	–	17	–	17
		88	1	89	1032	1	1033	104	–	104	1136	1	1137
ಪಲ್ಲಿಕೊಂಡ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	2	–	2	–	–	–	2	–	2
	ಹಿಂದೂವೀ	–	–	–	25	–	25	–	–	–	25	–	25
	ತೆಲುಗು	11	–	11	208	11	219	12	–	12	220	11	231
	ತಮಿಳು	17	1	18	848	2	850	64	–	64	912	2	914
	ಪರ್ಶಿಯನ್	–	–	–	–	–	–	81	4	85	81	4	85
	ಇಂಗ್ಲಿಷ್	–	–	–	32	–	32	2	–	2	34	–	34
		28	1	29	1032	13	1128	159	4	163	1274	17	1291
ತಿರುವತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	16	–	16	–	–	–	16	–	16
	ಪಾಠಶಾಲ	–	–	–	2	–	2	–	–	–	2	–	2
	ಹಿಂದೂವೀ	–	–	–	8	–	8	–	–	–	8	–	8
	ತೆಲುಗು	–	–	–	76	4	80	–	–	–	76	4	80
	ತಮಿಳು	1	–	1	600	–	600	–	–	–	600	–	600
		1	–	1	702	4	706	–	–	–	702	4	706

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
ಪೊಲ್ಲಾರ್ ತಾಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	1	1	9	–	9	–	–	–	–	–	–
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	–	–	4	–	4	–	–	–	–	–	–
	ತೆಲುಗು	1	–	1	11	–	11	5	–	5	4	–	4
	ತಮಿಳು	48	–	48	29	–	29	42	–	42	414	–	14
	ಇಂಗ್ಲಿಷ್	2	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–
		51	1	52	53	–	53	47	–	47	418	–	418
ಉಂಡವಾಷ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	6	6	38	–	38	–	–	–	–	–	–
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	2	2	6	–	6	–	–	–	–	–	–
	ತೆಲುಗು	9	–	9	29	–	29	5	–	5	33	–	33
	ತಮಿಳು	47	–	47	31	–	31	8	–	8	404	–	404
		51	8	64	104	–	104	13	–	13	437	–	437
ಸಾತ್‌ಗಡ ತಾಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	3	3	6	–	6	–	–	–	–	–	–
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	–	–	2	–	2	–	–	–	–	–	–
	ತೆಲುಗು	15	–	15	25	–	25	45	–	45	25	–	25
	ತಮಿಳು	10	–	10	–	–	–	39	–	39	12	–	12
		25	3	28	33	–	33	84	–	84	37	–	37
ಬಂಗಾರಿ ತಾಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	2	2	8	–	8	–	–	–	–	–	–
	ಕವಿಪಾಠ	–	1	1	1	–	1	–	–	–	–	–	–
	ತೆಲುಗು	9	–	9	19	–	19	25	–	25	25	–	25
	ತಮಿಳು	1	–	1	–	–	–	–	–	–	4	–	4
		10	3	13	28	–	28	25	–	25	29	–	29

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
ಪೊಲ್ಲಾರ್ ತಾಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	9	–	9	–	–	–	9	–	9
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	–	–	4	–	4	–	–	–	4	–	4
	ತೆಲುಗು	–	–	–	20	–	20	–	–	–	20	–	20
	ತಮಿಳು	25	–	25	510	–	510	11	–	11	521	–	521
	ಇಂಗ್ಲಿಷ್	–	–	–	–	–	–	18	2	20	18	2	20
		25	–	25	543	–	543	29	2	31	572	2	574
ಉಂಡವಾಷ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	38	–	38	–	–	–	38	–	38
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	–	–	6	–	6	–	–	–	6	–	6
	ತೆಲುಗು	–	–	–	67	–	67	–	–	–	67	–	67
	ತಮಿಳು	4	–	4	447	–	447	–	–	–	447	–	4474
		4	–	4	558	–	558	–	–	–	558	–	558
ಸಾತ್‌ಗಡ ತಾಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	3	6	–	6	–	–	–	6	–	6
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	–	–	2	–	2	–	–	–	2	–	2
	ತೆಲುಗು	83	1	84	178	1	179	1	–	1	179	1	180
	ತಮಿಳು	40	–	40	91	–	91	1	–	1	92	–	92
		123	1	124	227	1	228	2	–	2	279	1	280
ಬಂಗಾರಿ ತಾಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	8	–	8	–	–	–	8	–	8
	ಕವಿಪಾಠಂ	–	–	–	1	–	1	–	–	–	1	–	1
	ತೆಲುಗು	–	–	–	75	–	75	–	–	–	75	–	75
	ತಮಿಳು	–	–	–	4	–	4	–	–	–	4	–	4
		–	–	–	88	–	88	–	–	–	88	–	88

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
ಮೊಗ್ರಾಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	1	1	6	–	6	–	–	–	–	–	–
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	1	1	4	–	4	–	–	–	–	–	–
	ಹಿಂದುವೀ	2	–	2	15	–	15	–	–	–	–	–	–
	ತೆಲುಗು	30	–	30	15	–	15	64	–	64·	86	–	86
		32	2	34	40	–	40	64	–	64	86	–	86
ವೆಂಕಟಗಿರಿ ಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕು	ತೆಲುಗು	2	–	2	–	–	–	2	–	2	6	–	6

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
ವಿಷಯ	ಅಧ್ಯಯನ	–	43	43	298	–	298	–	–	–	–	–	–
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠಂ	–	24	24	117	–	117	–	–	–	–	–	–
	ಗಣಿತ		2	2	3	–	3	–	–	–	–	–	–
	ಗ್ರಂಥ	1	–	1	8	–	8	–	–	–	–	–	–
	ಹಿಂದುವೀ	16	–	16	92	–	92	1	–	1	25	–	25
	ತೆಲುಗು	201	–	201	312	–	312	395	–	395	1142	28	1170
	ತಮಿಳು	365	–	365	280	1	281	234	–	234	3634	4	3638
	ಪರ್ಶಿಯನ್	40	–	40	–	–	–	–	–	–	5	–	5
	ಇಂಗ್ಲಿಷ್	7	–	7	6	–	6	–	–	–	53	–	53
	ಒಟ್ಟು	630	69	699	1116	1	1117	630	–	630	4856	32	4888

ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಗಂ	ಹೆಂ	ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಗಂ	ಹೆಂ	ಒಟ್ಟು
1. ಚಿತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು	2835	2618	5453	5. ತಿರುವಲ್ಲಮ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	2732	2314	5096
2. ತಿರುಪತಿ ತಾಲ್ಲೂಕು	1814	1536	3350	6. ಸಾತ್‌ಗಡ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	2172	1682	3854
3. ಕಾವೇರಿಯಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕು	5580	4578	10758	7. ಕುಡ್ಡಪನುತಮ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	1001	780	1781
4. ಶೋಲಂಗಾರ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	2575	1791	4366	8. ಅರ್ಕಾಟ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	6254	5915	12169

(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
ಮೊಗ್ರಾಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	6	–	6	–	–	–	6	–	6
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠಂ	–	–	–	4	–	4	–	–	–	4	–	4
	ಹಿಂದುವೀ	–	–	–	15	–	15	–	–	–	15	–	15
	ತೆಲುಗು	20	1	21	185	1	186	4	–	4	189	1	190
		20	1	21	210	1	211	4	–	4	214	1	215
ವೆಂಕಟಗಿರಿ ಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕು	ತೆಲುಗು	8	–	8	16	–	16	–	–	–	16	–	16
ವಿಷಯ	ಅಧ್ಯಯನ	–	–	–	298	–	298	–	–	–	298	–	298
	ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ	–	–	–	117	–	117	–	–	–	117	–	117
	ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರ	–	–	–	3	–	3	–	–	–	3	–	3
	ಗ್ರಂಥ	–	–	–	8	–	8	–	–	–	8	–	8
	ಹಿಂದುವೀ	17	–	17	135	–	135	–	–	–	135	–	135
	ತೆಲುಗು	302	7	309	2151	35	2186	32	–	32	2186	35	2218
	ತಮಿಳು	210	1	211	4367	6	4373	133	–	133	4500	6	4506
	ಪರ್ಶಿಯನ್	–	–	–	2	–	2	385	11	396	387	11	398
	ಇಂಗ್ಲೀಷ್	–	–	–	59	–	59	2	–	2	61	–	61
	ಒಟ್ಟು	539	8	547	7140	41	7181	552	11	563	7692	52	7744

ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಗಂ	ಹೆಂ	ಒಟ್ಟು
9. ಮಲ್ಲಿಕಾಂಡ ತಾಲ್ಲೂಕು	6064	5441	11505
10. ತಿರುವತ್ತೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು	2986	2297	5283
11. ಪೋಲಾರ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	2988	2335	5323
12. ಉಂಡವಾಷ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	2537	1807	4344

ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಗಂ	ಹೆಂ	ಒಟ್ಟು
13. ಸಾತ್‌ಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕು	1906	1545	3451
14. ಭಂಗ್ರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು	748	638	1386
15. ಮೊಗ್ರಾಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕು	2196	1711	3907
16. ವೆಂಕಟಗಿರಿ ಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕು	72	63	135

3ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1823, ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಕಛೇರಿ

ವಿಲಿಯಂ ಕೂಕ್, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

ಅವಧಿವಾರು ವಿಷಯಗಳ ವಿವರಗಳು

	ಶಾಲೆ	ಕಾಲೇಜು	ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ವಿದ್ವಾಂಸರು	ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಅವಧಿ	ಕಾಲೇಜುಗಳು
ಅಧ್ಯಯನ	–	43	43		10 ಅಥವಾ 12	7
ಅಥವಾ					ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ	1
ಥಿಯಾಲಜಿ						7
						28
		43	43			43
ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠಂ	–	24	24		8 ಅಥವಾ 9	18
ಅಥವಾ					ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ	2
ಹಿಂದೂ ಕಾನೂನು						1
						3
	–	24	24			24
ಗಣಿತ	–	2	2		10 ಅಥವಾ12	2
ಅಥವಾ					ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ	
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ						
ಗ್ರಂಥ	1	–	1			
ಹಿಂದುವೀ	16	–	16		5 ಅಥವಾ 6	3
ತೆಲುಗು	201	–	201		ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ	580
ತಮಿಳು	365	–	365			

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸಿಗುವ ನೆರವು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಪರಾ		ಮೊತ್ತ		
					ರೂ.	ಆ	ಪೈ
ಉಚಿತ :							
ಅರ್ಧ : ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಕರೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ					–	–	–
ವರ್ಷಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ 1 ಆಣೆ 2 ಪೈಸೆಯಿಂದ 2 ರೂ ಗಳವರೆಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. 2 ರಿಂದ ಬಡವರಿಗೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 14 ಆಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ 24 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಶುಲ್ಕ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. 7 ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ 2.9.6 ರೂಗಳು					–	–	–
ಖಾಸಗಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು	ಕೌ	ಆಣೆ	ತೀರ್‌ವಾ		331	2	–
ಮೇನಿಯಂ	12	4 1/4	36.121.6)				
ಪೂಂಜೆ	26	4 1/4	342.13.8)				
ನಂಜೆ	38	8 3/4	379.10.2)				
ಮರಿಯ	—	—	137.01.7)				
			516.11.9)		516	11	9
ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಉಪಾಧ್ಯಯರಿಗೂ ಬಡವರಿಂದ ರೂ. 3.8 ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ರೂ. 36.12 ಆಣೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.							
ವಾರ್ಷಿಕ ಶುಲ್ಕ					847	13	9
ಅಧ್ಯಾಪಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಬಂಧಿಕರೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ					–	–	–
ಮರಿಯಾ ಖಾಸಗಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ 2 ಆಣೆ 6ಪೈಸೆ					–	–	–
ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರು ರೂ 2 ರಂತೆ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಬಡವರಿಗೆ ರೂ 1.14 ಆಣೆ ಶ್ರೀಮಂತರು ರೂ. 12ಗಳನ್ನು ಕೊಡಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ. 8–4–6 ಶುಲ್ಕ ಅರ್ಧ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ					5	8	4
					104	10	–
					110	2	4
ಉಚಿತ					–	–	–
ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ 1.14 ಪೈಸೆ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ರೂ. 1.12 ಆಣೆ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ					–	–	–

ಮುಂದುವರಿಯುವುದು

	ಶಾಲೆ	ಕಾಲೇಜು	ಒಟ್ಟು	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ಅವಧಿ	
ಹಿಂದಿನ ಪುಟದಿಂದ						
	583	–	583	6867		583
ಪರ್ಶಿಯನ್	40	–	40	398	7 ಅಥವಾ 8 ವರ್ಷ	1
						1
						6
						1
						31
						40
	40		40	398		24
ಇಂಗ್ಲಿಷ್	7	–	7	61	6 ಅಥವಾ 7 ವರ್ಷ	3
						4
	7	–	7	61		7

3 ಮಾರ್ಚ್ 1823 ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಕಛೇರಿ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	ಫರಾ	ಮೊತ್ತ ರೂ.	ಆ.	ಪೈ.
	ಬಡವರಿಗೆ 15 ಆಣೆ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ರೂ 21 580 ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ 1795–0–5 1/4 ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಮೊತ್ತ	21540	5	4
6867		21540	5	4
13	ಉಚಿತ	–	–	–
2	ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ಸಾತ್‌ಗಡ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಪರನ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು	–	–	–
68	ಖಾಸಗಿ ಶಾಲೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ 8 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಗೌಸ್ ಎನ್ನುವರು ಅಧ್ಯಾಪಕರು. ಅವರು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಶೇಕಡ 71/2 ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ರೂ. 9000ರೂ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.	90	–	–
	ಕಸಬಾ ಅರ್ಕಾಟ್ 60 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ	20	–	–
	12 ರಂತೆ ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ 4 ರಂತೆ	20	–	–
	ದೋರಾಗ್ ಗೋಲಮ್ ಮೊಯ್ದೀನ್	63	7	8
1	ರೂ. 20 ರಂತೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಖರ್ಚು	105	15	8
	ಕುಚ್ಚಲಕ್ಕಿ ಅನ್ನ ದಿನವೂ ನೀಡಲಾಗುವುದು	1271	12	–
7	ಅಡಿಗೆಯವರಿಗೆ ತಿಂಗಳು ಅಥವಾ ವಾರ್ಷಿಕ	1361	12	–
308	ನಬೂಬು ಮುಲ್ಲಾಸಾಹೇಬ್ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಕನು ಮೈಲ್ ಕುಪ್ಪಂ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆತನಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ರೂ. 2 ಆಣೆ 6 ಪೈಸೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಂತರು 2ರೂ ಗಳನ್ನು ಶುಲ್ಕವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬಡವರಿಂದ ತಿಂಗಳಿಗೆ ರೂ. 49–4–2 ಮತ್ತು	29	7	11
398	ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದ ರೂ. 24ರಷ್ಟು 3 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ರೂ. 14 ಆಣೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರಿಂದ ರೂ. 24ರಷ್ಟು ಶುಲ್ಕ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.	1431	2	–
		2822	5	–
17	ರೂ. 119–4–2 ಅಥವಾ	–	–	–
44	ವಾರ್ಷಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಆಣೆ 9 ರೂ. ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ರೂ. 3.8 ಆಣೆಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 71/2 ಹಾಗೂ 42 (ಶ್ರೀಮಂತರು) ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.	45	–	–
61		540	–	–

4 ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ದಾಖಲೆ – XIII

ಚಿಂಗಲ್‌ಪೇಟೆ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆ–ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು		ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ			ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು			ಒಟ್ಟು		
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಚಿಂಗಲ್‌ಪೇಟೆ	ಶಾಲೆ			508	858	3	861	424	–	424	4809	79	4888	452	34	486	6543	116	6659
	ಕಾಲೇಜುಗಳು			51	398	–	398	–	–	–	–	–	–	–	–	–	398	–	398
					–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾಥಿಗಳು			ಹಿಂದೂ–ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು		
ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
186	–	186	6729	116	6845
–	–	–	398	–	398

ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
190243	172886	363129

ಇ. ಸ್ಮಾಲೀ
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ಜಿಲ್ಲಾ ಚಿಂಗಲ್‌ಪೇಟೆ, ಪುದುಪಟ್ಟಣಂ
3 ಏಪ್ರಿಲ್ 1983

ದಾಖಲೆ – XIV

ಅರ್ಕಾಟ್‌ನ ದಕ್ಷಿಣ ವಿಭಾಗ ಮತ್ತು ಕುಡಲೂರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಸರು		ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಷ್ಣವರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರೆ		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
1.ತಿಂದೇವಣಂ	ಶಾಲೆ	67	76	–	76	24	–	24	633	9	642	9	–	9
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.ತ್ರಿವೇದಿ	ಶಾಲೆ	43	57	–	57	4	–	4	425	2	427	25	–	25
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.ವರ್ದಾವೂರ್	ಶಾಲೆ	43	52	–	52	8	–	8	348	–	348	55	–	55
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	--	–	–
4.ವಿಲ್ಲಪುರಂ	ಶಾಲೆ	73	177	–	177	20	–	20	557	2	559	169	2	171
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5.ಬೋನಂಗೆರೆ	ಶಾಲೆ	79	63	–	63	13	–	13	942	11	953	9	–	9
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6.ಮಣ್ಣಗುಡ್ಡೆ	ಶಾಲೆ	31	37	–	37	13	–	13	277	–	277	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
7.ಚೆತುಂಬರಂ	ಶಾಲೆ	32	118	–	118	16	–	16	454	15	469	10	–	10
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.ತ್ರಿನ್ನಮಲೆ	ಶಾಲೆ	40	27	–	27	33	–	33	296	2	298	5	–	5
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

	ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆ (ಹಿಂದೂ)			ಮುಸಲ್ಮಾನರು			ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರು)			ಶೂದ್ರರು		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
1.	742	9	751	18	–	18	760	9	769	15975	14178	30153
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.	511	2	513	15	–	15	526	2	528	19142	16726	35868
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.	463	–	463	13	–	13	476	–	476	9796	12157	21953
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.	923	4	927	34	–	34	957	4	961	11942	11120	23062
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5.	1027	11	1038	56	–	56	1083	11	1094	20223	17248	37471
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6.	327	–	327	–	–	–	327	–	327	6225	5430	11655
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
7.	598	15	613	18	–	18	615	15	630	9926	9254	19180
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8.	361	2	363	9	–	9	370	2	372	13846	11727	25573
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ಮುಂದುವರಿಯುವುದು

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಸರು		ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಷ್ಣವರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರೆ		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
9. ವರ್ದಾಚೆಲ್ಲಮ್	ಶಾಲೆ	169	97	–	97	67	–	67	1253	22	1275	400	–	400
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
10. ಎಲ್ಲುವಿನಸೋರ	ಶಾಲೆ	55	40	–	40	18	–	18	398	7	405	62	2	64
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
11. ತ್ರಿಕುಟೂರ್	ಶಾಲೆ	57	67	–	67	35	–	35	460	6	466	–	3	3
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
12. ಕುಲ್ಲಕೂರ್ಚಿ	ಶಾಲೆ	48	69	–	69	48	–	48	409	–	409	38	3	41
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
13. ಚೈತ್‌ಪುತ್	ಶಾಲೆ	89	47	–	47	16	–	16	660	–	660	28	–	28
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
14. ಒಟ್ಟು	ಶಾಲೆ	826	927	–	927	315	–	315	7112	76	7188	810	10	820
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
15. ಕುಡಲೂರು	ಶಾಲೆ	49	70	–	70	55	–	55	826	18	844	52	–	52
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
16. ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ	ಶಾಲೆ	872	997	–	997	370	–	370	7938	94	8032	862	10	872
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

	ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆ (ಹಿಂದೂ)			ಮುಸಲ್ಮಾನರು			ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರು)			ಶೂದ್ರರು		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
9.	1817	22	1839	15	–	15	1832	22	1854	25204	22822	48026
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
10.	518	9	527	19	–	19	537	9	546	17030	15156	32186
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
11.	562	9	571	4	–	4	566	9	575	19075	17808	36883
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
12.	564	3	567	7	–	7	571	3	574	21190	20238	41428
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
13.	751	–	751	3	–	3	754	–	754	19655	19394	39049
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
14.	9164	86	9250	211	–	211	9375	86	9461	209229	193258	402487
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
15.	1003	18	1021	41	–	41	1044	18	1062	8745	9298	18043
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
16.	10167	104	10271	252	–	252	10419	104	10523	217974	202556	420530
ಕುಡಲೂರು ಕಛೇರಿ 29 ಜೂನ್ 1823				–	–	–	–	–	–	–	–	–

ನೆಲ್ಲೂರು ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆ–ಕಾಲೇಜು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ			ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು			ಒಟ್ಟು		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಜಮೀನ್ದಾರಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ನೆಲ್ಲೂರು ಮತ್ತು ಓಂಗೋಲ್	804			2466	–	2466	1641	–	1641	2407	55	2462	432	–	432	6946	55	7001

ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾಥಿಗಳು			ಹಿಂದೂ–ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು		
ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
617	3	620	7563	58	7621

	ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಜಮೀನ್ದಾರಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ನೆಲ್ಲೂರು ಮತ್ತು ಓಂಗೋಲ್	232540	206927	439467
ಜಮೀನ್ದಾರಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು (ಅಂದಾಜು)	200000	200000	400000
	432540	406927	839467

ನೆಲ್ಲೂರು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರ ಕಛೇರಿ
23ಜೂನ್ 1828

ಟಿ ಫ್ರೇಝರ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XV

ಸರಕಾರದಿಂದ ಅನುದಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಲಾದ ಅನುದಾನದೊಂದಿಗೆ ನೆಲ್ಲೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರೇಬಿಕ್, ಪರ್ಶಿಯನ್, ವೇದ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಮತ್ತು ಅವರ ವೇತನಗಳ ವಿವರಗಳು

ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಂಚಿಕೆ	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಂಖ್ಯೆ			ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ					ಒಟ್ಟು	ವೇತನ		ಒಟ್ಟು
	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	ಮುಸಲ್ಮಾನರು	ಒಟ್ಟು	ಬಾಹ್ಮಣರು	ಶೂದ್ರರು	ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು		ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ (ವಾರ್ಷಿಕ)	ಜಮೀನು ರೂಪದಲ್ಲಿ (ವಾರ್ಷಿಕ)	
1. ಅರೇಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳು	–	10	10	–	2	83	1	84	89	756	2	776
2. ವೇದ	14	–	14	63	–	–	–	–	63	–	271	271
3. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	60	60
4. ಕುರಾನ್	–	1	1	–	–	14	–	14	14	360	–	360
	15	11	26	63	2	97	1	98	163	1116	351	1467

ನೆಲ್ಲೂರು ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಕಛೇರಿ
23 ಜೂನ್ 1823

ಟಿ. ಫ್ರೇಝರ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XVI

ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿವರಗಳು

ಪರಗಣ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹಂಚಿಕೆ	ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗಂ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಒಟ್ಟು	ಚೆಟ್ಟಿಗಳು ಗಂ	ಚೆಟ್ಟಿಗಳು ಹೆ	ಚೆಟ್ಟಿಗಳು ಒಟ್ಟು	ವೈಷ್ಣವರು ಗಂ	ವೈಷ್ಣವರು ಹೆ	ವೈಷ್ಣವರು ಒಟ್ಟು	ಶೂದ್ರರು ಗಂ	ಶೂದ್ರರು ಹೆ	ಶೂದ್ರರು ಒಟ್ಟು
1. ನೀಡದವೊಲೆ													
ಜೆಂಟೊ	8 –	23	–	23	–	–	–	22	–	22	33	–	33
ಸಂಸ್ಕೃತ	– 3	32	–	32	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. ಪೆಂತಾಪೌದ್	13 –	63	–	63	–	–	–	23	–	23	30	–	30
ಜೆಂಟೊ	0 5	24	–	24	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸಂಸ್ಕೃತ	20 –	71	–	71	–	–	–	23	–	23	45	–	45
3. ಬಹೂರ್‌ಜುಲಿ													
ಜೆಂಟೊ	– 1	4	–	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸಂಸ್ಕೃತ	13 –	23	–	23	–	–	–	51	–	51	35	–	35
4. ಗುಂಡಾವಗಲ್ಲೊ	17 –	35	–	35	–	–	–	74	–	74	53	–	53
ಜೆಂಟೊ	– 1	10	–	10	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸಂಸ್ಕೃತ	7 –	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. ಎಲ್ಲೂರು ಹವಿಲ್ಲಿ	5 –	29	–	29	–	–	–	22	–	22	20	–	20
ಕಾನೂನು ವಿಜ್ಞಾನ	1 –	4	–	4	–	–	–	–	–	–	4	–	4
ಪರ್ಶಿಯನ್													
6. ಅಂಬರ್‌ಪೇಟೆ	– –	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
7. ಚಾವೇಂದ್ರಾ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8. ಮಲತಚೆರಿಯಾ ಮೂಠಾ	17 –	73	–	73	–	–	–	6	–	6	83	–	83
9. ವೇಯೂರು ಪರಗಣಾ	– 12	36	–	36	–	–	–	–	–	–	–	–	–

	ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದೂಗಳು)			ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದೂಗಳು)			ಮುಸಲ್ಮಾನರು			ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರು)			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
1.	4	2	6	82	2	84	2	–	2	116	2	118	17193	12978	30171
	–	–	–	32	–	32	–	–	–	151	–	151	12218	9622	21840
2.	10	–	10	126	–	126	1	–	1						
	–	–	–	24	–	24	–	–	–	170	–	170	8276	6811	15087
3.	19	–	19	158	–	158	8	–	8	123	1	124	10239	8342	18581
	–	–	–	4	–	4	–	–	–						
4.										317	10	327	8063	7183	15246
	11	1	12	120	1	121	3	–	3						
5.	25	8	33	187	8	195	–	–	–						
	–	–	–	10	–	10	–	–	–						
6.	–	–	–	–	–	–	120	2	122	80	–	80	7950	6768	14718
	6	–	6	77	–	77	3	–	3						
7.	–	–	–	8	–	8	–	–	–	8	–	8			
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2124	1675	3799
8.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1837	1398	3235
9.	11	1	12	173	1	174	–	–	–						
	–	–	–	36	–	36	–	–	–	209	1	210	7297	5414	12711

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

(1)	(2)		(3)			(4)			(5)			(6)		
10. ಮದೂರ್ ಪರ್ಗುನ್ ಜೆಂಟೊ	21	8	98	–	98	–	–	–	18	–	18	50	–	50
ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು	–	–	12	–	12	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	–	13	4	–	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–
11. ನೂರಾ ಸ್ಕಾಟಲಂಡ್ ಜೆಂಟೊ	–	0	8	–	8	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಕಾನೂನು 12. ಗೊಲ್ಲಪಲ್ಲಿ	10	20	56	–	56	–	–	–	17	–	17	23	–	23
ಜೆಂಟೊ ಕಾನೂನು	–	–	4	–	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–
13. ಪರಗಣ ಜೆಂಟೊ	11	13	27	–	27	–	–	–	–	–	–	42	1	43
14. ಚತ್ರಾಯ್	–	17	8	–	8	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜಂಟೂ	2	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	10	–	10
15. ಪದಪದೂ ಮೂಠಾ ಜೆಂಟೊ	5	7	9	–	9	–	–	–	17	–	17	10	–	10
16. ನಂದೇಗಾಂ ಜೆಂಟೊ	2	5	2	–	2	–	–	–	–	–	–	11	–	11
17. ಪನ್ನೂಜೆಂಟ್ರೋಲೇಪ್ ಜೆಂಟೊ	52	1	118	–	118	–	–	–	47	–	47	32	–	32
18. ಬಟವಾಲು ಪರಗಣ ಜೆಂಟೊ	9	–	63	–	63	–	–	–	35	–	35	9	–	9
19. ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣ ನಗರ	9	–	19	–	19	–	–	–	111	–	111	20	–	20
ಮತ್ತು ಗಂಗೇಗುಡೂರು ಜೆಂಟೊ	65	17	205	–	205	–	–	–	217	–	217	350	–	350
20. ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣ ಪರ್ಶಿಯನ್	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

	(7)			(8)			(9)			(10)			(11)		
10.	21	2	23	187	2	189	–	–	–	211	2	213	15561	12598	28159
	–	–	–	12	–	12	–	–	–						
	–	–	–	4	–	4	–	–	–						
	–	–	–	8	–	8	–	–	–						
	11	–	11	107	–	107	–	–	–						
11.	–	–	–	4	–	4	–	–	–	111	–	111	11424	9463	20887
12.	22	2	24	128	3	131	1	–	1	137	3	140	9561	7981	17542
13.	–	–	–	8	–	8	–	–	–						
14.	–	–	–	21	–	21	1	–	1	22	–	22			
15.	8	–	8	44	–	44	–	–	–	44	–	44	2570	2162	4732
16.	–	–	–	13	–	13	–	–	–	13	–	13	1390	1190	2580
	3	–	3	200	–	200	2	–	2	202	–	202	11592	9856	21448
17.	3	–	3	110	–	110	–	–	–	110	–	110	4849	4187	9036
18.	–	–	–	150	–	150	–	–	–	150	–	150	6046	5632	11678
19.	141	6	147	913	6	919	–	–	–	966	6	972	26192	26173	52365
20.	–	–	–	–	–	–	53	–	53						

(1)	(2)		(3)			(4)			(5)			(6)		
21. ಅಚಲನಾಡ್ ಪಟ್ಟಾ	5	–	9	–	9	–	–	–	26	–	26	12	–	12
ಜೆಂಟೊ	6	–	34	–	34	–	–	–	19	–	19	13	–	13
22. ಕೊಂಡತಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾ														
ಜೆಂಟೊ	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಪರ್ಶಿಯನ್	3	–	5	–	5	–	–	–	1	–	1	6	–	6
23. ಐಸ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್														
ಜೆಂಟೊ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
24. ದಾವಿನ್‌ಕೊಟ್ಟ ಪಟ್ಟ	39	–	141	–	141	–	–	–	44	–	44	122	–	122
ಜೆಂಟೊ	–	1	12	–	12	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಪರ್ಶಿಯನ್	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
25. ವೇನಕೊಟ್ಟ ಪರಗಣ	18	–	80	–	80	–	–	–	23	–	23	86	–	86
ಜೆಂಟೊ	–	1	4	–	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–
26. ಗೋದೆವಾರ ಪರಗಣ	18	–	45	–	45	–	–	–	14	–	14	83	–	83
ಜೆಂಟೊ	11	–	33	–	33	15	–	15	8	–	8	44	–	44
ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಪರ್ಶಿಯನ್	–	4	8	–	8	–	–	–	–	–	–	–	–	–
27. ಬಝುವಾಡ ಪರಗಣ	–	1	8	–	8	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜೆಂಟೊ	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	–	–	24	–	24	–	–	–	14	–	14	13	–	13
28. ಪರ್ಶಿಯನ್	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜೂಡ್‌ಪರಗಣ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಪರ್ಶಿಯನ್														
29. ಗುಡೂರು ಪರಗಣ	11	–	47	–	47	–	–	–	–	–	–	47	–	47
ಜೆಂಟೊ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
30. ಲಿಪಟ್ಟಾ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
31. ಅಲಾಪಾಡ್ ಸಮಾಡ್	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
32. ದಿ ಪರಗಣ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

	(7)			(8)			(9)			(10)			(11)		
21.	5	–	5	52	–	52	–	–	–	52	–	52	2361	1890	4251
	17	–	17	83	–	83	5	–	5		–				
22.	–	–	–	–	–	–	33	–	33	121	–	121	4677	4110	8787
	2	–	2	14	–	14	–	–	–	14	–	14			
23.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–			
24.	36	–	36	343	–	343	–	–	–		–				
	–	–	–	12	–	12	–	–	–	365	–	365	20190	15912	36102
25.	–	–	–	–	–	–	10	–	10		–				
26.	12	–	12	201	–	201	1	–	1		–				
	–	–	–	4	–	4	–	–	–	206	–	206	9434	6656	16090
27.	5	–	5	147	–	147	–	–	–	147	–	147	6051	3978	10029
	2	–	2	102	–	102	2	–	2		–				
28.	–	–	–	8	–	8	–	–	–	130	–	130	6349	5174	11523
29.	–	–	–	8	–	8	–	–	–		–				
	–	–	–	–	–	–	10	–	10		–				
30.	–	–	–	51	–	51	–	–	–	51	–	51			
31.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–			
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–			
32.	8	1	9	141	1	142	–	–	–	141	–	142	7653	6596	14249

(1)	(2)		(3)			(4)			(5)			(6)		
33. ವೆಲ್ಲಂಸರ್‌ನೂತ್(ಕುಲ್ಲೂರು)	12	–	58	–	58	–	–	–	7	–	7	48	–	48
ಜೆಂಟೊ														
ಕಾನೂನು	–	3	10	–	10	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	–	4	15	–	15	–	–	–	–	–	–	–	–	–
34. ಮೈಲಾರಂ														
ಜೆಂಟೊ	15	–	52	–	52	–	–	–	30	–	30	45	–	45
35. ತೊಮ್ಮನಾಡಿ	4	–	16	–	16	–	–	–	12	–	12	7	–	7
ಜೆಂಟೊ														
36. ಬತ್ತರ್‌ಜಲ್ಲಿ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
37. ದೇವಿ														
ಜೆಂಟೊ	23	–	76	1	76	–	–	–	15	1	15	45	1	45
ಪರ್ಶಿಯನ್	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
38. ಚಿಂತಾಲಪೌಡಿ														
39. ಲಿಂಗೇರಿ	9	–	26	–	26	3	–	3	32	–	32	38	–	38
ಜೆಂಟೊ	2	–	4	–	4	–	–	–	4	–	4	2	–	2
40. ಮುಂಗಲಾಹ್														
ಜೆಂಟೊ	5	–	11	–	11	–	–	–	9	–	9	5	–	5
41. ಪದನಪದಪಟ್ಟಂ	5	–	18	–	18	–	–	–	16	–	16	6	–	6
ಜೆಂಟೊ														
42. ಮುತಾಹ್	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
43. ಜೆಂಟೊ	1	–	10	–	10	–	–	–	–	–	–	2	–	2
44. ವಿವ್ನಾ														
ಜೆಂಟೊ	1	–	11	–	11	–	–	–	5	–	5	2	–	2
45. ಐವರಿ	3	–	5	–	5	–	–	–	18	–	18	2	–	2
ಜೆಂಟೊ														

	(7)			(8)			(9)			(10)					
33.	2	1	3	115	1	115	–	–	–						
34.	–	–	–	10	–	10	–	–	–	140	1	141	3781	3192	6973
	–	–	–	15	–	15	–	–	–						
35.	27	–	27	154	–	154	3	–	3	157	–	157	9458	8033	17491
36.	3	–	3	38	–	38	–	–	–	38	–	38	2807	2381	5188
37.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2312	1898	4210
38.	15	–	15	151	1	151	–	–	–	159	1	160	12117	9961	22078
	–	–	–	–	–	–	8	–	8						
39.	6	–	6	105	–	105	4	–	4	109	–	109	6663	5345	12008
40.	1	–	1	11	–	11	–	–	–	11	–	11	1683	1481	3164
41.	7	–	7	32	–	32	–	–	–	32	–	32	1876	1619	3495
42.	18	–	18	58	–	58	5	–	5	63	–	63	4054	3505	7559
43.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–			
	–	–	–	12	–	12	–	–	–	12	–	12			
44.	–	–	–	18	–	18	–	–	–	18	–	18			
45.	2	–	2	27	–	27	–	–	–	27	–	27			

(1)	(2)		(3)			(4)			(5)			(6)		
46. ತುಮ್ಮಲವಿ ಮತ್ತು ಮಡ್ಡೂರು ಜೆಂಟೊ	10	–	27	–	27	–	–	–	42	–	42	17	–	17
47. ಕ್ಯಾತಪಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿ ಜೆಂಟೊ	1	–	2	–	2	–	–	–	–	–	–	1	–	1
48. ಜೆಂಟೊ														
49. ಜೆಂಟೊ	2	–	20	–	20	–	–	–	–	–	–	–	–	–
50. ಒಟ್ಟು	484	49	1872	1	1873	18	–	18	1108	18	1108	1506	1	1507
ಜೆಂಟೊ	465	–	1673	1	1674	18	–	18	1108	–	1108	1506	1	1506
ಸಂಸ್ಕೃತ	–	11	66	–	66	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಕಾನೂನು	–	30	98	–	98	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	–	8	35	–	35	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಪರ್ಶಿಯನ್	19	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಒಟ್ಟು	484	49	1872	1	1873	18	–	18	1108	–	1108	1506	1	1506

ಮುಂದುವರಿಯುವುದು

	(1)			(2)			(3)			(4)			(5)		
46.															
47.	6	–	6	92	–	92	–	–	–	92	–	92	8277	8277	15486
48.	1	5	6	4	5	9	–	–	–	4	5	9	856	856	1580
49.	–	–	–	20	–	20	–	–	–	20	–	20			
50.	470	29	499	4974	31	5005	275	2	277	5249	33	5282	289166	289166	529849
	470	29	499	4775	31	4806	41	–	41	4816	31	4847			
	–	–	–	66	–	66	–	–	–	66	–	66			
	–	–	–	98	–	98	–	–	–	98	–	98			
	–	–	–	35	–	35	–	–	–	35	–	35			
	–	–	–	–	–	–	234	2	236	234	2	236			
	470	29	499	4974	31	5005	275	2	277	5249	33	5228			

ಟಿಪ್ಪಣಿ : ಈ ವಿವರಗಳ ಹಾಳೆಯ ತುದಿಗಳು ತ್ರುಟಿತವಾಗಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಪರಗಣಗಳ ಮಾಹಿತಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.ಹಾಗೆಯೇ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳಿರುವ ಹಾಳೆಗಳು ಹಾಳಾಗಿವೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಚಲೀಪಟ್ಟಣದ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆತಾಳೆ ಹಾಕಿ. ಮೇಲಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

(ಎಂ.ಆರ್.ಓ. 50. 918 ಕ್ರೋ. 11 ಜುಲೈ 1822
ಪು. 6542 & 6544) ಕ್ರಮಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಕರು ನೀಡಿರುವರು.

ದಾಖಲೆ – XVII

ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣ ಜಿಲ್ಲೆ (1)	ಒಟ್ಟು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ (2)	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು (3)			ಕ್ಷತ್ರಿಯ (4)			ವೈಶ್ಯರು (5)			ಶೂದ್ರರು (6)		
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
1. ವಿಜಯನಗರ ಶಾಲೆ	469	2751	–	2751	75	2751	75	425	–	425	751	–	751
ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. ಕೌಸೀಪುರಂ ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಶಾಲೆ 3. ಬಾಬಿಲಿ ಕಾಲೇಜು	63	260	–	260	9	260	9	91	–	91	444	–	444
ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. ಆಂದ್ರಾ ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. ಸೂರಿಪಲಿ ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಬೀರ್ನಾವರಮ್ ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಕಾಲೇಜು 6. ಜೈಪುರ್ ಶಾಲೆ	166	254	94	94	–	94	–	38	–	38	266	71	337
ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಶಾಲೆ	30	50	–	–	–	–	–	60	–	60	40	–	40
7. ಪೋಲಾಂಡ ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

	ಇತರೆ (7)			ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ 3–7 (8)			ಮುಸ್ಲಿಂ (9)			ಒಟ್ಟು ಹಿಂದು / ಮುಸ್ಲಿಂ (10)			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ (10)		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
1.	833	49	882	4835	49	4884	80	–	80	4915	49	4964	235987	219974	455961
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	395	426	821
2.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.	–	–	–	804	–	804	–	–	–	804	–	804	43024	39172	82196
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1096	1020	2116
4.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	256	212	468
5.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6.	213	64	277	771	229	1000	–	–	–	771	229	1000	34143	36419	70562
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
7.	100	–	100	250	–	250	–	–	–	250	–	250	30307	30285	60592
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

(1)		(2)		(3)			(4)			(5)			(6)	
8. ಮೊರಿಂಗೇ	ಶಾಲೆ	8	50	–	50	–	–	–	6	–	6	20	–	20
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9. ಕೂರ್ಪಂ	ಶಾಲೆ	3	–	–	–	–	–	–	6	–	6	6	–	6
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
10. ಸಂಗುಮೂಲ್‌ಸಾ	ಶಾಲೆ	3	3	–	3	–	–	–	12	–	12	3	–	3
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
11. ಚಮಡು	ಶಾಲೆ	4	50	–	50	–	–	–	4	–	4	10	1	11
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
12. ಪಂಚೀಪಿಂತೆ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
13. ಮಡಿಗೋಳ್	ಶಾಲೆ	18	126	–	126	–	–	–	6	–	6	10	–	10
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
14. ಚೇದೀಕಂಡ ಎಸ್ಟೇಟ್	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
15. ಗೋಲ್‌ಕೊಂಡ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜಮೀನಾದರೀ	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
16. ಸಾಲೂರ್ ಜಮೀನ್ದಾರ್	ಶಾಲೆ	11	12	–	12	–	–	–	34	–	34	50	–	50
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

	(7)			(8)			(9)			(10)			(10)		
8.	250	–	250	326	–	326	–	–	–	326	–	326	5384	5660	11044
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
9.	20	–	20	32	–	32	1	–	1	33	–	33	6539	6150	12689
	0	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
10.	46	–	46	64	–	64	–	–	–	64	–	64	2881	2522	4903
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
11.	15	–	15	79	1	80	–	–	–	79	1	80	1702	1650	3352
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
12.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1008	1045	2053
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
13.	–	–	–	142	–	142	–	–	–	142	–	142	1589	1495	3084
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
14.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	116	119	235
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
15.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	805	732	1537
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
16.	–	–	–	105	–	105	–	–	–	105	–	105	19444	17271	36715
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

(1)		(2)	(3)			(4)			(5)			(6)		
17. ಬೆಳಗಾವಿ	ಶಾಲೆ	8	5	–	5	–	–	–	38	–	38	3	–	3
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
18. ಕಾಸಿಂಕೋಟ್ ಎಸ್ಟೇಟ್	ಶಾಲೆ	5	26	–	26	–	–	–	6	–	6	15	–	15
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
19. ಕೊಂಡಕೇರಳ	ಶಾಲೆ	2	10	–	10	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20. ಮೆಲ್ಲೂಪೇಕು	ಶಾಲೆ	4	4	–	4	1	–	1	5	–	5	8	–	8
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
21. ವಾಲ್ಟರ್	ಶಾಲೆ	1	–	–	–	–	–	–	6	–	6	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
22. ಪೆದ್ದಗುಮುಲೂರ್	ಶಾಲೆ	1	7	–	7	–	–	–	4	–	4	5	–	5
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
23. ಶ್ರೀರಾಮೂರ್	ಶಾಲೆ	3	10	–	10	–	–	–	8	–	8	11	–	11
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
24. ಗುಡುಚೇರ್ಲ	ಶಾಲೆ	6	25	–	25	–	–	–	10	–	10	22	–	22
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
25. ನೂಕ್‌ಪಿಲ್ಲಿ	ಶಾಲೆ	4	54	–	54	–	–	–	11	–	11	10	–	10
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

	(7)			(8)			(9)			(10)			(10)		
17.	74	3	77	120	3	123	2	–	2	122	3	125	4142	3860	8002
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
18.	–	–	–	47	–	47	9	–	9	56	–	56	4154	4159	8313
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
19.	18	–	18	28	–	28	–	–	–	28	–	28	3346	2924	6270
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
20.	3	–	3	21	–	21	–	–	–	21	–	21	3165	3149	6314
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
21.	32	–	32	38	–	38	–	–	–	38	–	38	3533	3572	7105
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
22.	5	–	5	21	–	21	–	–	–	21	–	21	587	603	1190
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
23.	10	–	10	39	–	39	–	–	–	39	–	39	2535	2359	4894
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
24.	44	–	44	101	–	101	–	–	–	101	–	101	3865	4460	7325
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
25.	–	–	–	75	–	75	–	–	–	75	–	75	2649	2364	5013
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

(1)		(2)	(3)			(4)			(5)			(6)		
26. ರಾಯಪುರಂ	ಶಾಲೆ	22	181	5	186	–	–	–	27	–	27	38	–	38
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
27. ಡಿಮ್ಲಿ	ಶಾಲೆ	11	121	–	121	10	–	10	0	–	0	11	–	11
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
28. ರಾಜಾಲೋಹ್	ಶಾಲೆ	1	–	–	–	–	–	–	4	–	4	5	–	5
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
29. ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿ	ಶಾಲೆ	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	0	–	0	–	–	–	–	–	–	–	–	–
30. ವೂರುಟ್ಲಾ	ಶಾಲೆ	10	56	–	56	–	–	–	24	–	24	17	–	17
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
31. ವಾಮೂಲಪಾಡಯ	ಶಾಲೆ	6	17	–	17	6	–	6	15	–	15	16	–	16
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
32. ಕೇಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ	ಶಾಲೆ	1	3	–	3	–	–	–	2	–	2	3	–	3
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
33. ವೇಲ್‌ಚೂರ್ ಕಡೂರು	ಶಾಲೆ	1	18	–	18	–	–	–	1	–	1	2	–	2
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
34. ಕೊಟ್ಟೂರು	ಶಾಲೆ	1	9	–	9	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

	(7)			(8)			(9)			(10)			(10)		
26.	36	6	42	282	11	293	–	–	–	282	11	293	4924	4603	9427
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
27.	40	–	40	191	–	191	–	–	–	191	–	191	2337	2807	5144
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
28.	3	–	3	8	–	8	–	–	–	8	–	8	449	402	851
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
29.	13	–	13	17	–	17	–	–	–	17	–	17	3788	3533	7321
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
30.	–	–	–	97	–	97	–	–	–	97	–	97	3514	3538	7052
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
31.	13	–	13	97	–	97	–	–	–	67	–	67	3530	3460	6990
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
32.	5	–	5	13	–	13	–	–	–	13	–	13	2497	2212	4709
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
33.	1	–	1	22	–	22	–	–	–	22	–	22	1334	1139	2473
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
34.	–	–	–	8	–	8	–	–	–	8	–	8	1986	1641	3627
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

(1)		(2)	(3)			(4)			(5)			(6)		
35. ಅಂಕಪಿಲ್ಲಿ ಎಸ್ಟೇಟ್	ಶಾಲೆ	21	174	–	174	–	–	–	42	–	42	25	–	25
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
36. ಕಾರ್‌ಪಾಲೆ	ಶಾಲೆ	1	4	–	4	–	–	–	5	–	5	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
37. ಬರ್ನೇಕಮ್	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
38. ರಿವಹಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
39. ಕೊರಡ ಕೊಂಡಿನಲ್ಲ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
40. ಮೂನಾಗತಾಕ ಎಸ್ಟೇಟ್	ಶಾಲೆ	4	24	–	24	2	–	2	9	–	9	11	–	11
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
41. ಚೀಪೂರ್‌ಪಿಲ್ಲಿ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
42. ಎಡೂಲಪಾಕ ಭಂಗೀ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
43. ಮೌವೀದಿವಾಡ	ಶಾಲೆ	1	6	–	6	–	–	–	2	–	2	4	–	4
	ಕಾಲೇಜು	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

	(7)			(8)			(9)			(10)			(10)		
35.	33	2	35	274	2	276	1	–	1	275	2	277	8751	8154	16905
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
36.	3	–	3	12	–	12	1	–	1	12	–	12	2262	1927	4189
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
37.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	417	382	799
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
38.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	659	646	1295
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	=	–
39.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	247	208	455
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
40.	13	–	13	59	–	59	–	–	–	59	–	59	4351	4024	8375
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
41.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1370	1200	2570
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
42.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	464	311	775
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
43.	2	–	2	14	–	14	–	–	–	14	–	14	163	183	346
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(1)		(2)	(3)			(4)			(5)			(6)		
44. ಶ್ರೀಮುರಂ ಎಸ್ಟೇಟ್	ಶಾಲೆ	7	5	–	5	–	–	–	10	–	10	20	–	20
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	0	–	–	–	–	–
45. ಹೊಂಜಾರಾಮ್	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	0	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	0	–	–	–	–	–
46. ಕೋಟ್ಲೆ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	0	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	0	–	–	–	–	–
47. ಶೈರ್‌ಮಹಮದ್ ಪುರ್	ಶಾಲೆ	4	2	–	2	–	–	–	6	–	6	4	–	4
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
48. ಕಕುಪ್ಲಿ	ಶಾಲೆ	1	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
49. ವೊಂಗರವಾಡ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
50. ವಿಶಾಕಪಟ್ಟಣ ನಗರ	ಶಾಲೆ	11	28	–	28	–	–	–	57	–	57	160	1	161
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

	(7)			(8)			(9)			(10)			(10)		
44	15	–	15	50	–	50	–	–	–	50	–	50	3137	2714	5851
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
45	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1857	1769	3626
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
46	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3882	3143	7025
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
47	15	–	15	27	–	27	–	–	–	27	–	27	5050	4551	960
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
48	5	–	5	6	–	6	–	–	–	6	–	6	2224	2229	4453
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
49	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	808	635	1443
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
50	25	7	32	270	8	278	4	–	4	274	8	282	10709	12139	22848
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ಜೆ. ಸ್ಮಿತ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XIX

ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ವೈಶ್ಯರು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಶೂದ್ರರು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಇತರರು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ	ಶಾಲೆಗಳು	790	1198	–	1198	229	–	229	7745	66	7811	329	18	347	9501	84	9585
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	9	131	–	131	–	–	–	–	–	–	–	–	–	131	–	131

ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
690	56	746	10191	140	10331	247569	233723	481292
–	–	–	131	–	131			

ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ
23 ಆಗಸ್ಟ್ 1823

ಸಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಸೆಂಡ್ರಸ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ - XIX

ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ		ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು			ಒಟ್ಟು		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಬಳ್ಳಾರಿ	ಶಾಲೆಗಳು	533	1185	2	1187	981	1	982	2998	26	3024	1174	31	1205	6338	60	6398
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	ಇಲ್ಲ															

ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
243	–	243	6581	60	6641	489673	438184	927857

ಎ.ಡಿ. ಕಾಮ್‌ಬೆಲ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XX

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ – ಕಾಲೇಜುಗಳ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲಾ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳು	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು		
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ													
ಶಾಲೆ	291	904	3	907	653	–	653	466	6	472	546	28	574
ಕಾಲೇಜು	279	1449	–	1449	–	–	–	–	–	–	5	–	5

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ												
ಶಾಲೆ	2569	36	2606	52	–	52	2621	37	2658	393512	344796	738308
ಕಾಲೇಜು	1454	–	1454	–	–	–	1454	–	1454			

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ ಜಿಲ್ಲೆ
ಮೊಹುಲತ್ತೂ
13 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1823

ಎಫ್.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ರಾಬರ್ಟ್‌ಸನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ - ಕಾಲೇಜುಗಳ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ವಿಭಾಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಥಿಯಾಲಜಿ	ಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾನೂನು	ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ / ಖಗೋಳ	ತೆಲುಗು ಅಥವಾ ಇತರೆ ಭಾಷೆ	ಪರ್ಶಿಯನ್ ಭಾಷೆ	ಇಂಗ್ಲೀಷ್	ಇಂಗ್ಲೀಷ್	ಒಟ್ಟು
ಪೋಲವರಮ್	8	1	10	–	10	–	–	–	21
ಪೆದ್ದಪುರ	16	19	5	–	27	–	–	–	51
ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ	17	17	1	–	30	–	2	–	50
ದ್ರೋಚೋದ್ರಂ	33	22	1	–	43	–	1	–	67
ನೀಲಪಲ್ಲಿ	10	7	1	–	25	–	–	–	33
ಜುಗ್ಗಮ್ ಪೇಟೆ	7	3	–	–	9	–	–	–	13
ನರಸಾಪುರ	7	9	8	2	20	–	–	1	40
ಪಿಟ್ಟಾಪುರ	23	12	4	5	34	–	1	–	56
ಅಮಲೋಪುರ	61	78	24	5	61	6	1	–	175
ಪೆನುಗುಂಡಿ	25	30	6	2	26	–	–	–	64
ಒಟ್ಟು	**207**	**198**	**60**	**14**	**235**	**7**	**5**	**1**	**570**

279
285
5
1
ಒಟ್ಟು **570**

ವಿವರಗಳು: ಕಾಲೇಜುಗಳೆಂದರೆ ಥಿಯಾಲಜಿಯನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶಾಲೆಗಳೆಂದರೆ ತೆಲುಗು ಶಾಲೆಗಳು.

	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ಚೆಟ್ಟಿಗಳು			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರೆ		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
1	115	–	115	3	–	3	32	–	32	19	2	21	9	–	9
2	269	–	269	5	–	5	84	–	84	92	–	92	55	2	57
3	158	1	159	8	–	8	107	–	107	33	3	36	34	3	37
4	248	1	249	8	1	9	72	–	72	58	–	58	42	5	47
5	66	–	66	5	–	5	53	–	53	42	–	42	60	–	60
6	21	1	22	–	–	–	32	–	32	17	–	17	13	–	13
7	159	–	159	1	–	1	33	–	33	29	–	29	30	2	32
8	280	–	280	6	–	6	130	–	130	38	–	38	119	2	121
9	836	–	836	25	1	26	82	–	82	100	–	100	59	9	68
10	201	–	201	47	–	47	128	–	128	38	1	39	22	3	25
	2356	**3**	**2356**	**108**	**2**	**110**	**658**	–	**653**	**466**	**6**	**472**	**443**	**26**	**469**

ವಿವರ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ			ಚೆಟ್ಟಿಗಳು			ವೈಷ್ಣವರು			ಶೂದ್ರರು		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಥಿಯಾಲಜಿ, ಕಾನೂನು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಕಾಲೇಜುಗಳು	1449	–	1449	4	–	4	–	–	–	–	–	–
ತೆಲುಗು ಕಲಿಸುವ ಶಾಲೆಗಳು	896	3	899	104	2	106	658	–	653	466	6	472
ಪರ್ಶಿಯನ್	5	–	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಇಂಗ್ಲೀಷ್	3	–	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಒಟ್ಟು	**2356**	**3**	**2356**	**108**	**2**	**110**	**658**	–	**653**	**466**	**6**	**472**

	ಒಟ್ಟು			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ)			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ			ಶುಲ್ಕ
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು
1	178	2	180	2	–	13	180	2	182	29020	26026	55082	@ 1 ರೂ.
2	505	2	507	9	–		514	2	516	46804	41986	88790	@ 12 ಅನ್ನ
3	340	7	347	17	–	–	357	7	364	51312	43780	95092	@ 8 –
4	428	7	435	10	–	–	438	7	445	36839	30364	67203	@ 6 –
5	226	–	226	5	–	5	231	–	231	20032	17825	37857	@ 4 –
6	83	1	84	–	–	–	83	1	84	17341	17071	34412	@ 3 –
7	252	2	254	–	–	–	252	2	254	33232	28274	61506	@ 2 –
8	573	2	575	4	–	–	577	2	579	47148	43976	91124	
9	1102	10	1112	5	–		1107	10	1117	63138	54520	117658	
10	336	4	340	–	–		336	4	340	48646	40938	89584	
	4023	**37**	**4060**	**52**	–		**4075**	**37**	**4112**	**393512**	**344796**	**6738308**	

ವಿವರ	ಇತರೆ			ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದು)			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದು & ಮುಸ್ಲಿಂ)		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ತೆಲುಗು ಕಲಿಸುವ	1	–	1	1454	–	1454	–	–	–	1454	–	1454
ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಗಳು	441	26	467	2560	37	2597	23	–	23	2583	37	2620
ಪರ್ಶಿಯನ್	–	–	–	5	–	5	29	–	29	34	–	34
ಇಂಗ್ಲೀಷ್	1	–	1	4	–	4	–	–	–	4	–	4
ಒಟ್ಟು	**443**	**26**	**469**	**4023**	**37**	**4060**	**52**	–	**52**	**4075**	**37**	**4112**

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ಮೊಹಲೂರ್

15 ಸೆ. 1823

ರಾಜ ಮಹೇಂದ್ರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು

ಶಾಲೆಗಳು

1. ಬಾಲರಾಮಾಯಣಂ
2. ರುಕ್ಮಿಣಿ ಕಲ್ಯಾಣಂ
3. ಪಾರಿಜಂತಾ ಪತ್ರಾಣಂ
4. ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣಂ
5. ರಾಮಾಯಣಂ
6. ದಂಶ್ರಾದಿ ಶತಕಂ
7. ಕೃಷ್ಣ ಶತಕಂ
8. ಸುಮತಿ ಶತಕಂ
9. ಜಾನಕಿ ಶತಕಂ
10. ಪ್ರಸನ್ನರಾಗ ಶತಕಂ
11. ರಾಮತಾರಕ ಶತಕಂ
12. ಬಹುಚರ ಶತಕಂ
13. ವಿಭೀಷಣ ಶತಕಂ
14. ಭೀಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಶತಕಂ
15. ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಶತಕಂ
16. ನಾರಾಯಣ ಶತಕಂ
17. ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತ್ರೆ
18. ವಸು ಚರಿತ್ರೆ
19. ಮನು ಚರಿತ್ರೆ
20. ಸುಮಂಗ ಚರಿತ್ರೆ
21. ನಳ ಚರಿತ್ರೆ
22. ವಾಮನ ಚರಿತ್ರೆ
23. ಗಣಿತ
24. ಪಾವೂಲರಿ ಗಣಿತ
25. ಭಾರತ
26. ಭಾಗವತಂ
27. ವಿಜಯ ವಿಲಾಸಂ
28. ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾ ವಿಲಾಸಂ
29. ರಾಧಾಮಾಧವ ವಿಲಾಸಂ
30. ಸಪಮಿ ಸ್ಕಂಧಂ
31. ಅಷ್ಟಮ ಸ್ಕಂಧಂ
32. ರಾಧಾ ಮಾಧವ ಸಂವಾದಂ
33. ಭಾವನಮಾಲಾ ಪರಿಣಯ
34. ವೀರಭದ್ರ ವಿಜಯ
35. ಲೀಲಾಸುಂದರಿ ಪಾರಾಯಣ
36. ಅಮರ
37. ಚಿರಂತನ ಸ್ವರಂ
38. ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವಂ
39. ಆದಿಪುರಾಣಂ
40. ಗಜೇಂದ್ರ ವೇಷ್ಣಂ
41. ಆಂದ್ರ ನಾಮಾ ಸಂಗ್ರಹಂ
42. ಕುಬೇ ಲೋಪಖ್ಯಾನಂ
43. ರಸಿಕ ಜ್ಞಾನ ಮನೋಭವನಂ

ವೇದ ಇತ್ಯಾದಿ

1. ಋಗ್ವೇದಂ
2. ಯಜುರ್ವೇದ
3. ಸಾಮವೇದ
4. ಶ್ರುತಿ
5. ದ್ರಾವಿಡವೇದ ಅಥವಾ ನನ್ನೂಲ್

ಶಾಸ್ತ್ರ

1. ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣ
   ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೌಮುದಿ
2. ತರ್ಕಂ
3. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಂ
4. ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಂ

ಕಾವ್ಯಗಳು

1. ರಘುವಂಶ
2. ಕುಮಾರ ಸಂಭವ
3. ಮೇಘಸಂದೇಶ
4. ಭಾರವಿ
5. ಮೋಕ್ಷ್ಯಂ
6. ನೈಷಧಂ
7. ಆಂಧ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಂ

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪುಸ್ತಕಗಳು
ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆ

ರಾಜಮಹೇಂದ್ರ ಜಿಲ್ಲೆ
ಮೊಂಗಲ್ಲೂರು, 19 ಸೆ. 1823

ಎಫ್.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ರಾಬರ್ಟ್‌ಸನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XXI

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ – ಕಾಲೇಜುಗಳ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲಾ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗಂ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಒಟ್ಟು	ವೈಶ್ಯರು ಗಂ	ವೈಶ್ಯರು ಹೆ	ವೈಶ್ಯರು ಒಟ್ಟು	ಶೂದ್ರರು ಗಂ	ಶೂದ್ರರು ಹೆ	ಶೂದ್ರರು ಒಟ್ಟು	ಇತರರು ಗಂ	ಇತರರು ಹೆ	ಇತರರು ಒಟ್ಟು
ಮಲಬಾರ್													
ಖಾಸಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಶಾಲೆ	759	2230	5	2235	84	13	97	3697	707	4904	2756	343	3099
ಕಾಲೇಜು	1	75	–	75	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಥಿಯಾಲಜಿ & ಕಾನೂನು	–	471	3	474	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	–	78	–	78	18	5	23	176	19	195	496	14	510
ಆಧ್ಯಾತ್ಮ	–	34	–	34	–	–	–	–	–	–	31	–	31
ನೀತಿ	–	22	–	22	–	–	–	–	–	–	31	–	31
ವಿಜ್ಞಾನ	–	31	–	31	–	–	–	59	–	59	100	–	100

	ಒಟ್ಟು ಗಂ	ಒಟ್ಟು ಹೆ	ಒಟ್ಟು ಒಟ್ಟು	ಮುಸ್ಲಿಂ ಗಂ	ಮುಸ್ಲಿಂ ಹೆ	ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ ಗಂ	ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ ಹೆ	ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಂ	ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆ	ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಟ್ಟು
ಮಲಬಾರ್												
ಖಾಸಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಶಾಲೆ	8767	1068	9835	3196	1122	4318	11963	2190	14153	458364	449207	907575
ಕಾಲೇಜು	75	–	75	–	–	–	75	–	75			
ಥಿಯಾಲಜಿ & ಕಾನೂನು	471	3	474	–	–	–	471	3	474			
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	768	38	806	2	–	2	770	38	808			
ಆಧ್ಯಾತ್ಮ	65	–	65	–	–	–	65	–	65			
ನೀತಿ	53	–	53	–	–	–	53	–	53			
ವಿಜ್ಞಾನ	190	–	190	4	–	4	194	–	194			

ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆ, 5 ಆಗಸ್ಟ್ 1823

ಜೆ. ವಾಘನ್, ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XXII

ಸೇಲಂ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ – ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲಾ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ವೈಶ್ಯರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಶೂದ್ರರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಇತರರು		
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಸೇಲಂ ಜಿಲ್ಲಾ													
ಜೆಂಟೂ & ಮಲೆಯಾಳಂ	333	459	–	459	324	–	324	1671	–	1671	1382	28	1410
ಥಿಯಾಲಜಿ & ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	53	324	–	324	–	–	–	–	–	–	–	–	–

	ಒಟ್ಟು			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ (ಅಂದಾಜು)		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಸೇಲಂ ಜಿಲ್ಲೆ												
ಜೆಂಟೂ	3836	31	3867	432	27	459	4268	58	4326	542500	533485	1075925
ಮಲೆಯಾಳಂ	324	–	324	–	–	–	324	–	324			
ಥಿಯಾಲಜಿ & ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ												

ಎಂ.ಡಿ. ಕಾಕ್‌ಬರ್ನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

...ಗಳ ವಿವರಗಳು

...ತ್ರರು ...ಗಳು		ಇತರರು		
ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	
1960	775	57	832	
–	–	–	–	

ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ (ಅಂದಾಜು)		
ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
243859	210895	454754
–	–	–

ಜೆ.ಸಿ. ವಿಶ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XXIV

ಕಲೆಕ್ಟರೇಟಿನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ – ಕಾಲೇಜುಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು (1)		ಶಾಲೆಗಳು (2)	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು (3)			ವೈಷ್ಣವರು (4)			ಶೂದ್ರರು (5)			ಇತರೆ (6)		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಸ್ಕೂರ್‌ಡಾಲಿ	ಶಾಲೆ	3	12	–	12	2	–	2	24	–	24	–	–	–
ಮೊಹರಿ	ಶಾಲೆ	47	104	–	104	20	–	20	100	–	100	240	6	246
ಕಲೆಕ್ಟ್	ಶಾಲೆ	22	73	–	73	11	–	11	197	–	197	–	–	–
ಪೌಲೂರು	ಶಾಲೆ	3	9	–	9	6	–	6	36	–	36	–	–	–
ಹೊಮ್ಮಾ	ಶಾಲೆ	2	5	–	5	4	–	4	16	–	16	–	–	–
ಬಿರಡ್ಡಿ	ಶಾಲೆ	5	10	–	10	7	–	7	29	–	29	–	–	–
ಪರ್‌ಲಾ ಕೆಮಿಡಿ	ಶಾಲೆ	21	113	–	113	10	–	10	13	–	13	51	2	53
ಬೂದ್ದುಶಿಂಗೀ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ರತದಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಕಿಂಗ್ಲೊ	ಶಾಲೆ	11	7	–	7	–	–	–	3	–	3	–	–	–
ಗಂಜಾಂ	ಶಾಲೆ	3	11	–	11	10	–	10	14	–	14	–	–	–

ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹೆಸರು		ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದೂ)			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಸ್ಕೂರ್‌ಡಾಲಿ	ಶಾಲೆ	38	–	38	–	–	–	38	–	38	2,462	2,531	4,998
ಮೊಹರಿ	ಶಾಲೆ	464	6	470	–	–	–	464	6	470	18,760	19,106	37,866
ಕಲೆಕ್ಟ್	ಶಾಲೆ	281	–	281	2	2	2	281	–	281	6,690	7,200	13,890
ಪೌಲೂರು	ಶಾಲೆ	51	–	51	–	–	–	51	–	51	832	990	1,822
ಹೊಮ್ಮಾ	ಶಾಲೆ	25	–	25	–	–	–	25	–	25	663	669	1,332
ಬಿರೆಡ್ಡಿ	ಶಾಲೆ	46	–	46	–	–	–	46	–	46	1,694	1,565	3,259
ಪರ್ಲಾ ಕೆಮಿಡಿ	ಶಾಲೆ	187	2	189	–	–	–	187	2	189	46,679	44,829	91,508
ಬೂದ್ದುಶಿಂಗೀ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	309	399	708
ರತದಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1,690	1,602	3,292
ಕಿಂಗ್ಲೂ	ಶಾಲೆ	10	–	10	–	–	–	10	–	10	1,257	1,189	2,446
ಗಂಜಾಂ	ಶಾಲೆ	35	–	35	–	–	–	35	–	35	3,746	4,017	7,763

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

(1)		(2)	(3)			(4)			(5)			(6)		
ಬರ್ವಾ	ಶಾಲೆ	7	12	–	12	18	–	18	20	–	20	71	–	71
ಅಸ್ಕಾನ್	ಶಾಲೆ	17	83	–	83	34	–	34	93	–	93	29	–	29
ಕುಮಾರಿ	ಶಾಲೆ	7	36	–	36	10	–	10	76	2	78	–	–	–
ಕುರ್ಲಾ	ಶಾಲೆ	6	13	–	13	8	–	8	32	–	32	–	–	–
ಪೌಲಾಟಗಂ	ಶಾಲೆ	2	–	–	–	–	–	–	5	–	5	15	–	15
ಗೋಪಾಲ ಪುರಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಚಕ್ಕಪಿಲ್ಲಿ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಕಡೂರು	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಗೌತಾಲವಾಲಲಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸಿಕ್ಕೀಶ್ವರ ಕೂಟ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಭೋಧಮ್	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸುಸೂರಮ್	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜನಪದ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಮಲಗಾಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(1)		(7)			(8)			(9)			(10)		
ಬರ್ವಾ	ಶಾಲೆ	121	–	121	–	–	–	121	–	121	3,100	3,081	6,181
ಅಸ್ಕಾನ್	ಶಾಲೆ	239	–	239	17	–	17	256	–	256	2,662	2,904	5,566
ಕುಮಾರಿ	ಶಾಲೆ	122	2	124	–	–	–	122	2	124	1,688	1,499	3,187
ಕುರ್ಲಾ	ಶಾಲೆ	53	–	53	–	–	–	53	–	53	1,619	1,627	3,246
ಪೌಲಾಟಗಂ	ಶಾಲೆ	20	–	20	–	–	–	20	–	20	2,306	2,132	4,438
ಗೋಪಾಲ ಪುರಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	622	566	1,188
ಚಕ್ಕಪಿಲ್ಲಿ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	723	522	1,245
ಕಡೂರು	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1,173	869	2,042
ಗೌತಾಲವಾಲಶಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	308	165	473
ಸಿಕ್ಕೇಶ್ವರ ಕೂಟ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	29	20	49
ಭೋಧಮ್	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	25	20	45
ಸುಸೂರಮ್	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	36	35	71
ಜನಪದ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಮಲಗಾಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	74	54	128

(1)		(2)	(3)			(4)			(5)			(6)		
ರಾಜಪುರಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜಾರಾಜೆಂಗ್ಗಿ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಜಟ್ಟಿ ಪಾಲಸ್ಸಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ದಂತ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಕೆಲಪೂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸೌದಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಮುಲಿಕಿ	ಶಾಲೆ	3	2	–	2	9	–	9	1	–	1	16	–	16
ಮೂರಲಂ	ಶಾಲೆ	2	23	–	23	–	–	–	1	–	1	6	–	6
ಅಕ್ಕಪಾಲಸಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಕುರುಕ್ಕಪಾಲಸಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಇಚ್ಛಾಪುಟ್ಟಂ	ಶಾಲೆ	3	8	–	8	4	–	4	4	–	4	12	–	12
ಮಂತ್ರಾಡಿ	ಶಾಲೆ	3	–	–	–	4	–	4	–	–	–	36	–	36
ಸೇನಾಪುರ	ಶಾಲೆ	1	–	–	–	3	–	3	17	–	17	–	–	–

(1)			(7)			(8)			(9)			(10)	
ರಾಜಪುರಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	30	20	50
ಜಾರಾಜೆಂಗ್ಲಿ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	434	348	832
ಚಿಟ್ಟಿ ವಾಲಸ್ಥಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	752	631	1,383
ದಂತ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	374	297	671
ತೆಲರೂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1,217	1,020	2,237
ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	916	658	1,574
ಸೌದಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	99	98	197
ಪುಲಕಿ	ಶಾಲೆ	28	–	28	–	–	–	28	–	28	4,692	4,095	8,787
ಮೂರಲಂ	ಶಾಲೆ	30	–	30	–	–	–	30	–	30	3,736	3,269	7,005
ಅಕ್ಕವಾಲಶಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	69	69	138
ಕುರುಕ್ಕವಾಲಶಾ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3,639	3,226	6,865
ಇಚ್ಛಾಪುಟ್ಟಂ	ಶಾಲೆ	28	–	28	–	–	–	28	–	28	9,186	9,263	18,449
ಮಂತ್ರಾಡಿ	ಶಾಲೆ	40	–	40	–	–	–	40	–	40	2,307	2,182	4,489
ಸೇನಾಪುರ	ಶಾಲೆ	20	–	20	–	–	–	20	–	20	4,133	4,115	8,248

(1)		(2)	(3)			(4)			(5)			(6)		
ಪೂಬಕಂಡನ್	ಶಾಲೆ	43	216	–	216	16	–	16	135	–	135	105	–	105
ತೆರೆಸ್ಥಾನಂ	ಶಾಲೆ	13	30	–	30	14	–	14	91	–	91	–	–	–
ಮೊನ್‌ಸೀರ್‌ಕೇಟ್ಟನ್	ಶಾಲೆ	2	–	–	–	6	–	6	19	–	19	–	–	–
ವದ್ದಾ	ಶಾಲೆ	27	27	–	27	35	–	35	35	–	35	234	–	234
ಬ್ಯರಿ	ಶಾಲೆ	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	24	–	24
ಗರ್ರೈ	ಶಾಲೆ	3	3	–	3	10	–	10	2	–	2	17	–	17
ವೂಮ್‌ದೂವಲಿ	ಶಾಲೆ	3	1	–	•1	2	–	2	18	–	18	10	–	10
ಸುಲ್‌ಮೂರ್	ಶಾಲೆ	5	10	–	10	–	–	–	20	–	20	20	–	20
ನಾಗರಕಟಕಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ದೂಸ್ತಿ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಪುರುಸೋತ್ತಾಪುರ್	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಒಟ್ಟು		**255**	**808**	–	**808**	**243**	–	**243**	**1,001**	**2**	**1,003**	**886**	**10**	**896**

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

(1)		(7)			(8)			(9)			(10)		
ಪೂಬಕಂಡನ್	ಶಾಲೆ	472	–	472	1	–	1	473	–	473	17,102	15,947	33,049
ತೆರಸ್ಥಾನಂ	ಶಾಲೆ	135	–	135	–	–	–	135	–	135	5,621	5,313	10,934
ಮೊನ್‌ಸೀರ್‌ಕೇಟ್ಟನ್	ಶಾಲೆ	25	–	25	–	–	–	25	–	25	2,674	2,390	5,064
ವದ್ದಾ	ಶಾಲೆ	331	2	333	9	–	9	340	2	342	6,024	5,777	11,801
ಬ್ಯರಿ	ಶಾಲೆ	24	–	24	–	–	–	24	–	24	3,228	2,906	6.,134
ಗರೈ	ಶಾಲೆ	32	–	32	–	–	–	32	–	32	2,027	1,778	3,805
ಪೂಮ್‌ದೂವಲಿ	ಶಾಲೆ	31	–	31	–	–	–	31	–	31	1,172	1,113	2,285
ಸುಲ್‌ಮೂರ್	ಶಾಲೆ	50	–	50	–	–	–	50	–	50	19,284	9,689	28,973
ನಾಗರಕಟಕಂ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1:486	1,383	2,869
ದೂಸ್ತಿ	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3,909	3,266	7,175
ಪುರುಸೋತ್ತಾಪುರ್	ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2,912	2,617	5,529
ಒಟ್ಟು		**2,938**	**2**	**2,950**	**27**	**–**	**27**	**2,965**	**12**	**2,977**	**1,96,170**	**1,79,111**	**3,75,281**

ಚಿಕಕೋಲ್
27, ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1823

ದಾಖಲೆ – XXVII
ಕಡಪಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆ – ಕಾಲೇಜುಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರ

ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು	ಮೊಹಲ್ಲುಗಳು	ಶಾಲೆಗಳು	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಶ್ಯವರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರೆ		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಕಂಬನ್	16	34	89	–	89	121	–	121	116	17	133	16	–	16
ದೂಪಡ್	14	14	44	–	44	42	–	42	10	17	27	14	–	14
ಬುದ್‌ವೆಲ್	9	14	27	–	27	58	–	58	11	–	11	32	3	35
ಮುಮ್ಮುಲ್ ಮೇಡ್ಗೋ	31	35	149	–	149	108	–	108	60	2	62	205	6	211
ದೂ	25	41	155	–	155	216	–	216	39	–	39	130	8	138
ಕೋಯ್ಲಿಗೇಂಟಾ	21	28	86	–	86	131	–	131	26	–	26	92	11	103
ಚಿಟ್‌ವೆಲ್	37	46	81	–	81	86	–	86	289	5	294	–	–	–
ಸಿದ್ದೂತ್	13	15	26	–	26	37	–	37	68	–	68	22	–	22
ಚಿನ್ನೂರ್	11	44	197	–	197	167	–	167	317	14	331	–	–	–
ಕಮಲಾಪುರ	17	20	65	–	65	89	–	89	24	–	24	55	11	66
ಗೂರುಮ್ಕೊಂಡ	49	61	102	–	102	211	–	211	223	13	236	63	–	63
ಪೀಲ್ ವೀಂಡಾ	67	70	184	–	184	251	–	251	316	11	327	–	–	–
ರಾಯಕೋಟೆ	18	26	50	–	50	80	–	80	86	–	86	18	–	18
ಮಂಗನೂರು	29	46	161	–	161	116	–	116	190	6	196	–	–	–
ಒಟ್ಟು	367	494	1416	–	1416	1713	–	1713	1775	68	1843	647	39	686

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದೂ)			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಕಂಬನ್	342	17	359	34	–	34	376	17	393	39418	34985	74403
ದೂಪದ್	110	–	110	–	–	–	110	–	110	40153	34461	74614
ಬುದ್‌ವೆಲ್	128	3	131	13	–	13	141	3	144	29669	26704	56373
ಜಮ್ಮುಲ್‌ಮೇಡ್ಗೋ	522	8	530	3	–	3	525	8	533	35836	30692	66528
ದೂ	540	8	548	12	–	12	552	8	560	32968	29886	62854
ಕೊಯ್ಲಿಗೊಂಟಾ	335	11	346	5	1	6	340	12	352	38225	35385	73610
ಚಿಟ್‌ವೆಲ್	456	5	461	30	–	30	486	5	491	40594	35991	76585
ಸಿದ್ದೂತ್	153	–	153	5	–	5	158	–	158	22860	19729	42589
ಚೆನ್ನೂರು	681	11	695	111	–	111	792	14	806	33590	31504	65094
ಕಮಲಾಪುರ	233	11	244	2	–	2	235	11	246	23619	20689	44308
ಗುರುಮೊಂಡ	599	13	612	30	–	30	629	13	242	84091	74915	159066
ಪೀಲ್‌ವೀಂಡ್ಲ	751	11	762	42	–	42	793	11	804	69052	61227	130279
ರಾಯಿಕೋಟಾ	234	–	234	32	–	32	266	–	266	52883	47490	100373
ಪುಂಗನೂರ್	467	6	473	22	–	22	489	6	495	35503	32341	67844
ಒಟ್ಟು	5551	107	5658	341	1	342	5892	108	6000	578461	515999	1094460

ರಾಯಹೂಟಿ ಕಲೆಕ್ಟರರ ಕಛೇರಿ
17ನೇ ಫೆಬ್ರವರಿ 1825

ಜಿ.ಎಂ. ಒಗಿಲ್‌ವಿ
ಸಬ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XXVIII

ಮದ್ರಾಸ್ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ - ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲಾ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ವೈಶ್ಯರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಶೂದ್ರರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಇತರರು		
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಮದ್ರಾಸ್ ಶಾಲೆ	305	358	1	359	789	9	798	3506	113	3619	313	4	317
ಅನುದಾನಿತ	17	52	–	52	46	2	48	172	–	172	134	47	181
ಮನೆಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	–	7586	98	7684	6132	63	6195	7809	220	7809	3449	136	3585

	ಒಟ್ಟು			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ (ಅಂದಾಜು)		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಮದ್ರಾಸ್ ಶಾಲೆ	4966	127	5093	143	–	143	5109	127	5236	28636	233415	462051
ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆ	404	49	453	10	–	10	414	49	463			
ಮನೆಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಕ್ಕಳು	4756	517	25273	1690	–	1690	26446	517	26963			

ಮದ್ರಾಸ್ ಕಛೇರಿ
12 ಫೆ. 1825

ಎಲ್.ಜಿ.ಕೆ. ಮರ್ರೆ
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ದಾಖಲೆ – XXIV

ಪ್ರತೀ ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆ – ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು		ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆ & ಕಾಲೇಜುಗಳ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಷ್ಣವರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರೆ		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಗಂಜಂ	ಶಾಲೆ	255	808	–	808	243	–	243	1001	2	1003	886	10	896
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ	ಶಾಲೆ	914	4448	99	4547	983	–	983	1999	73	2072	1885	131	2016
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ರಾಜಮಂಡ್ರಿ	ಶಾಲೆ	291	904	3	907	653	–	653	466	6	472	546	28	574
	ಕಾಲೇಜು	279	1449	–	1449	–	–	–	–	–	–	5	–	5
ಮಚಲಿಪಟ್ನಂ	ಶಾಲೆ	484	1691	1	1692	1108	–	1108	1506	1	1507	470	29	499
	ಕಾಲೇಜು	49	199	–	199	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಗುಂಟೂರು	ಶಾಲೆ	574	3089	5	3094	1578	–	1578	1923	37	1960	775	57	832
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ನೆಲ್ಲೂರ್	ಶಾಲೆ	804	2466	–	2466	1641	–	1641	2407	55	2462	432	–	432
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಬಳ್ಳಾರಿ	ಶಾಲೆ	533	1185	2	1187	981	1	982	2998	26	3024	1174	31	1205
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನ ಹೆಸರು		ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದೂ)			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	
ಗಂಜಾಂ	ಶಾಲೆ	2938	12	2950	27	–	27	2965	12	2977	196170	179111	375281	232015
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–				
ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣ	ಶಾಲೆ	9315	303	9618	97	–	97	9412	303	9715	482852	458152	941004	772570
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–				
ರಾಜಮಂಡ್ರಿ	ಶಾಲೆ	2569	37	2606	52	–	52	2621	37	2568	393512	344796	738308	738308
	ಕಾಲೇಜು	1454	–	1454	–	–	–	1454	–	1454				
ಮಚಲಿಪಟ್ನಂ	ಶಾಲೆ	4775	31	4806	275	2	277	5050	33	5083	289166	240683	529849	529849
	ಕಾಲೇಜು	199	–	199	–	–	–	199	–	199				
ಗುಂಟೂರು	ಶಾಲೆ	7365	99	7464	257	3	260	7622	102	7724	243859	210895	454754	454754
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–				
ನೆಲ್ಲೂರ್	ಶಾಲೆ	6946	55	7001	617	3	620	7563	58	7621	432540	406927	839467	839467
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–				
ಬಳ್ಳಾರಿ	ಶಾಲೆ	6338	60	6338	243	–	243	6581	60	6641	489673	438184	927857	927857
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–				

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು		ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆ & ಕಾಲೇಜುಗಳ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು			ವೈಷ್ಣವರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರೆ		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಕಡಪ	ಶಾಲೆ	494	1416	–	1416	1713	–	1713	1775	68	1843	647	39	686
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	0	–	–	–	–	–	–	–
ಚಿಂಗಲ್ ಪುಟ್	ಶಾಲೆ	508	858	3	861	424	–	424	4809	79	4888	452	34	486
	ಕಾಲೇಜು	51	398	–	398									
ಎನ್.ಡಿ.ಅರ್ಕಾಟ್	ಶಾಲೆ	630	1116	1	117	630	0	630	4856	32	4888	538	8	546
	ಕಾಲೇಜು	69												
ಎಸ್.ಡಿ.ಅರ್ಕಾಟ್	ಶಾಲೆ	875	997	–	997	370	–	370	7938	94	8032	862	10	872
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸೇಲಂ	ಶಾಲೆ	333	783	–	783	324	–	324	1671	3	1674	1382	28	1410
	ಕಾಲೇಜು	53	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ತಂಜಾವೂರು	ಶಾಲೆ	884	3186	–	3186	222	–	222	10861	125	10786	2456	29	2485
	ಕಾಲೇಜು	109	769	–	769	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ	ಶಾಲೆ	790	1198	–	1198	229	–	229	7745	66	7811	329	18	347
	ಕಾಲೇಜು	9	131	–	131	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಮದುರೈ	ಶಾಲೆ	844	1186	–	1186	1119	–	1119	7247	65	7312	2977	40	3017
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು		ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದು)			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ			ಒಟ್ಟು
		ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	
ಕಡಪ	ಶಾಲೆ	5551	107	5658	341	1	342	5892	108	6000	578461	515999	1094460	1094460
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–				
ಚಿಂಗಲ್ ಪುಟ್	ಶಾಲೆ	6941	116	7057	186	–	186	7127	116	7243	190243	172886	363129	363129
	ಕಾಲೇಜು													
ಎನ್.ಡಿ.ಆರ್ಕಾಟ್	ಶಾಲೆ	7140	41	7181	552	11	563	7692	52	7744	298539	278481	577020	892292
	ಕಾಲೇಜು													
ಎಸ್.ಡಿ.ಆರ್ಕಾಟ್	ಶಾಲೆ	10187	104	10271	252	–	252	10419	104	10523	217974	202556	420530	455020
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–				
ಸೇಲಂ	ಶಾಲೆ	4160	31	4191	432	27	459	4592	58	4650	542500	533485	1075985	1075985
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–				
ತಂಜಾವೂರು	ಶಾಲೆ	16495	154	16649	933	–	933	17428	154	17592	195522	187145	382667	901353
	ಕಾಲೇಜು	769	–	769	–	–	–	769	–	769				
ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿ	ಶಾಲೆ	9501	84	9585	690	56	746	10191	140	10331	247569	233723	481292	481292
	ಕಾಲೇಜು	131	–	131	–	–	–	131	–	131				
ಮದುರೈ	ಶಾಲೆ	12529	105	12636	1147	–	1147	13676	105	13781	401515	386681	788196	788196
	ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–				

ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆ & ಕಾಲೇಜ್	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ			ವೈಶ್ಯ			ಶೂದ್ರರು			ಇನ್ನಿತರ ಜಾತಿ		
ತಿನ್ನವೇಲಿ													
ಶಾಲೆ	607	2016	–	2016	–	–	–	2889	–	2889	3557	117	3674
ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ													
ಶಾಲೆ	763	918	–	918	289	–	289	6379	82	6461	226	–	226
ಕಾಲೇಜು	173	724	–	724	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಕೆನರಾ													
ಶಾಲೆ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–0	–	–	–
ಕಾಲೇಜು	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಮಲಬಾರ್													
ಶಾಲೆ	759	2230	5	2235	84	13	97	3697	707	4404	2756	343	3099
ಕಾಲೇಜು	1	75	–	75	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ													
ಶಾಲೆ	41	48	–	48	23	–	23	298	14	312	158	–	158
ಕಾಲೇಜು	–0	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಮದ್ರಾಸ್													
ಕಾಲೇಜು	305	358	1	359	789	9	798	3506	113	3619	313	4	317
ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆ	17	52	–	52	46	2	48	172	–	172	134	47	181
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	–	7586	98	7684	6132	63	6195	7589	220	7809	3449	136	3585
ಒಟ್ಟು	124498	42284	218	42502	19581	88	19669	83532	1868	85400	26379	1139	27516

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

ಕಲೆಕ್ಟರೇಟ್‌ನ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು (ಹಿಂದೂ)			ಮುಸ್ಲಿಂ			ಹಿಂದೂ & ಮುಸ್ಲಿಂ			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ			ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ (ಜನಗಣತಿಯಂತೆ)
ತಿನ್ನವೇಲಿ													
ಎಸ್.	8462	117	8579	796	2	798	9258	119	9377	283719	281238	564957	564957
ಸಿ.	–	–	–	–	–	–	–	–	–				
ಕೊಯಮತ್ತೂರು													
ಎಸ್.	7812	82	7894	312	–	312	8124	82	8206	316931	321268	638199	638199
ಸಿ.	724	–	724	–	–	–	724	–	724				
ಕೆನರಾ													
ಎಸ್.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ಸಿ.	–	–	–	–	–	–	–	–	–				
ಮಲಬಾರ್													
ಎಸ್.	8767	1068	9835	3196	1122	4318	11963	2190	14153	458368	449207	907575	907575
ಸಿ.	75	–	75	–	–	–	75	0	75				
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ													
ಎಸ್.	527	14	541	86	–	86	613	14	627	16761	14851	31612	31612
ಸಿ.	–	–	–	–	–	–	–	–	–				
ಮದ್ರಾಸ್													
ಎಸ್.	4966	127	5093	143	–	143	5109	127	5236	233415	228636	462051	462051
ಅನುದಾನಿತ ಶಾಲೆ	404	49	453	10	–	10	414	49	463				
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು	24756	517	25273	1690	–	1690	26446	517	26963				
ಒಟ್ಟು	**1717776**	**3313**	**175089**	**12334**	**1227**	**13561**	**184100**	**4540**	**188650**	**6502600**	**6091593**	**12594193**	**12850941**

ಅನುಬಂಧ – ಬಿ

ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜಾತಿವಾರು ವಿವರ (ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಆಡಮ್ಸ್ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀಡಿದ ವರದಿಯನುಸಾರ)

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜಾತಿ	ಮೂರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್ (ಪಿ. 230–1)	ಬೀರ್‌ಬೂಮ್ (ಪಿ. 236–7)	ಬರ್ದವಾನ್ (ಪಿ. 241)	ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್ (ಪಿ. 244–5)	ತಿರ್‌ಹೂತ್ (ಪಿ. 247)
1. ಸರ್ವೇ ಮಾಡಿದ ಶಾಲೆಗಳು		412	629	285	80
2. 1) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸರಾಸರಿ ವಯಸ್ಸು	10.1	10.05	9.9	9.3	9.2
2) ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವ ವಯಸ್ಸು	6.03	–	5.7	7.9	5.03
3) ಶಾಲೆ ಬಿಡುವ ವಯಸ್ಸು	16.5	–	16.6	15.7	13.1
3) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	1.080	6.383	13,190	3,090	507
ಮುಸ್ಲಿಂ	82	232	769	172	5
ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್	–	20	13	–	–
ಹಿಂದೂ	(998)	(6,131)	(12,408)	(2,918)	(502)
ಜಾತಿವಾರು					
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	181	1,853	3,429	256	25
ಕ್ಷತ್ರಿಯ	129	487	1,846	220	51
ಕೈವರ್ತ	96	89	223	–	2
ಸುವರ್ಣಾಬಣಿಕ	62	184	261	31	–
ತಂತಿ	56	196	249	1	–
ಸುನ್ರಿ	39	164	188	56	72
ತೆಳಿ	36	38	371	271	29
ಮೈರ	29	248	281	–	28
ತಿಲಿ	6	35	200	–	–
ಅಘೋರಿ	5	28	787	21	17
ಸದ್‌ಗೋಪ	2	290	1,254	–	–

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜಾತಿ	ಮೂರ್ಶಿದಾಬಾದ್	ಬೀರ್ಬೂಮ್	ಬರ್ದವಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್	ತಿರ್ಹೂತ್
ಗಂಧಬನಿಕ	49	529	606	540	32
ವೈದ್ಯ	14	71	125	–	–
ಸುತಾರ	13	50	108	–	2
ಕಮಾರ	9	109	262	–	4
ರಜಪೂತ	7	68	21	150	62
ಛತ್ರಿ	9	24	35	1	–
ಬರಯಿ	4	62	32	1	–
ಸುವರ್ಣಕಾರ	11	53	81	51	25
ನಾಪಿತ	75	79	192	39	4
ಗೊಲ್ಲ	19	560	311	38	8
ತಮ್ಲಿ	22	127	242	16	4
ಕಲು	1	258	207	–	–
ಕಹರ್	2	–	2	120	2
ದೊಮ್	–	23	61	–	–
ಬಗ್ದಿ	2	14	138	–	–
ಕೈರಿ	1	–	–	200	5
ಮಗಧ	–	1	–	468	18
ಕುಮಾರ	9	43	95	10	–
ಕ್ಷತ್ರಿಯ	26	52	161	18	7
ಕರ್ಮಿ	24	7	8	565	11
ವೈಷ್ಣವ	24	161	189	2	–
ಯೋಗಿ	10	9	134	89	–
ಕಸ್ಬಾಬಂಕಿ	7	9	34	20	–
ಹಲ್ವೈಕರ್	4	1	–	66	–
ದೈವಜ್ಞ	4	17	33	–	–
ಚಂಡಾಲ	4	1	61	–	–
ಜಲಿಯ	2	1	28	–	–
ಲಹರಿ	2	5	3	13	2

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜಾತಿ	ಮೂರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್	ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	ಬರ್ದವಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್	ತಿರ್‌ಹೂತ್
ಪಾಶಿ	1	–	1	22	5
ದೋಬ	1	28	24	1	–
ಬೈತಿ	–	13	16	1	–
ಭಟ್ಟ	–	9	11	15	–
ಮಾಲಿ	4	4	26	16	–
ಕಂಡು	–	–	1	9	18
ಕಲವಾರ	3	–	–	18	–
ವೈಶ್ಯ	1	11	–	–	–
ಮುಚಿ	1	3	16	–	–
ಮಹ್ಲಾ	–	–	–	1	6
ಹರಿ	–	13	11	–	–
ಲುನಿಯರ್	5	–	–	21	9
ಸಾಂಖ್ಯಬಾಣಿಕ	–	9	27	–	–
ಕಟಿಕೆ	–	–	–	2	1
ಅಗ್ರದನಿ	–	1	8	–	–
ಸನ್ಯಾಸಿ	–	1	–	14	–
ಬರ್‌ಹೈ	–	–	–	35	–
ಮಾಲ	16	–	–	–	–
ಓಸ್‌ವಾಲ	12	–	–	–	–
ಗೌರಬನಿಕ	3	–	–	–	–
ಕಂಡು	3	–	–	–	–
ಕಯಾಲಿ	3	–	–	1	–
ಮಹುರ	–	–	–	42	–
ಹರರ್	–	–	2	–	–
ಮಾಲ	–	12	2	–	–
ಮಾಟಿಯಾ	–	–	1	–	–
ಪರಸ್ಥ	–	–	–	–	2
ಧನುಕ	–	2	–	–	5

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜಾತಿ	ಮೂರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್	ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	ಬರ್ದವಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್	ತಿರ್‌ಹೂತ್
ದೊಸದ್	–	–	–	23	–
ಗರೇರಿ	–	–	–	–	–
ಕಲಾಲ್	–	–	–	–	40
ಕನ್ ಸಾರಿ	–	–	–	–	4
ಚುರಿಹರ	–	–	–	1	–
ಮುಸಹರ್	–	–	–	1	–
ಮಿಸ್ತ್ರ	–	23	–	–	–
ಕೆಯೀಶ್	–	15	–	–	–
ಚಯ್ಮಿಕರ್	–	–	–	–	2
ಬನವರ್	–	–	–	14	–
ಬೇಲ್ದಾರ್	–	–	–	8	–
ಭಂಡೇಲ	–	–	–	4	–
ನಟ್	–	8	–	–	–
ಲೋಹರ್	–	–	–	13	–
ಸಾರಕ್	–	7	–	–	–
ಪಟೋವರ್	–	–	–	4	–
ಬಹಲಿಯಾ	–	4	–	–	–
ಭೂಮ್ಯಾ	–	2	–	–	–
ಕೋಸ್ತ	–	2	–	–	–
ಗನ್‌ರಾರ್	–	2	–	–	–
ಮತಿಯಾ	–	2	–	–	–
ಬೌರಿ	–	1	–	–	–
ದೇಲಿಯಾ	–	1	–	–	–
ಬ್ಯುಧಾ	–	1	–	–	–
ಧಂಗ್ರೂಸ್	–	3	–	–	–
ಸಂತಾಲ್	–	3	–	–	–
ತಿಯೋರ್		–	4	–	–
ಕುನ್ಬಾರ್	–	–	3	–	–

ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಜಾತಿವಾರು ವಿವರ (ಅಡಮ್ಸ್‌ನ ವರದಿಯಿಂದ)

ಜಾತಿ	ಮೂರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್ (ಪಿ. 228)	ಬೀರ್‌ಬೂಮ್ (ಪಿ. 234)	ಬರ್ದವಾನ್ (ಪಿ. 239)	ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್ (ಪಿ. 243)	ತಿರ್‌ಹೂತ್ (ಪಿ. 246)	ಮಿದ್ನಾಪುರ (ಪಿ. 222)
ಒಟ್ಟು ಅಧ್ಯಾಪಕರು	67	412	639	285	80	778
(ಸರಾಸರಿ ವಯಸ್ಸು)	44.3 ವರ್ಷ	30.3 ವರ್ಷ	39.05 ವರ್ಷ	36 ವರ್ಷ	34.8 ವರ್ಷ	
ಕ್ಷತ್ರಿಯ	39	256	369	278	77	
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	14	86	107		1	
ಅಗುರಿ	3	2	30			
ಸದ್‌ಗೋಪ	1	12	50			
ವೈಷ್ಣವ		8	13			
ಭಟ್ಟ		4	9			
ತಲಿ			10	1		
ಕೈವರ್ತ	2	4	5			
ಸುನ್ರಿ	2	2	1			
ವೈದ್ಯ	1	2	1			
ಸುವರ್ಣಬನಿಕ	1	5	2			
ಕ್ಷತ್ರಿಯ	1					
ಛತ್ರಿ	1	1				
ಚಂಡಾಲ	1	1	4			
ಗಂಧಬಂಕಿ		5	6	1	2	
ಮ್ಯರ		4	1			
ಗೊಲ್ಲ		3	2			
ಯೋಗಿ		2	1			
ತಂತಿ		2	1			

	ಮೂರ್ಶಿದಾಬಾದ್	ಬೀರ್‌ಭೂಮ್	ಬರ್ದ್ವಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್	ತಿರ್‌ಹೂತ್	ಮಿದ್ನಾಪುರ
ಕಲು		2	1			
ಸ್ವರ್ಣಕಾರ		1				
ರಜಪುತ್		1	1			
ನಾಪಿತ		1	3			
ಬರುಯಿ		1	1			
ದೋಬಿ		1	1			
ಮಲೊ		1				
ಕುಮಾರ			3			
ಬಗ್ದಿ			2			
ನಾಗ			1			
ದೈವಜ್ಞ			1			
ಕಮಾರ			1			
ಮಗಧ						
ಸೋನಾರ್				2		
ಕೈರಿ				1		
ಮುಸ್ಲಿಂ		4	9	1		
ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್	1	1	3	1		

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು

ಸಂಕ್ಷೇಪಗಳು = ಮುರ್‌ಶಿರಾಬಾದ್ = ದಕ್ಷಿಣ ಬೀರ್‌ಮೂಮ್ = ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್ = ಬರ್ದಮಾನ್ = ತೀರ್‌ಹೂತ್

ಪುಸ್ತಕಗಳು	ವಿವರಣೆ	ಜಿಲ್ಲೆ
ದನ್ ಲೀಲಾ	ಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆ (ಹಿಂದಿ)	
ದದ್ದಿ ಲೀಲಾ	ಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆ (ಹಿಂದಿ)	
ಗುರು ಬಂದನ		
ಸುಬಂಕರ್	ಗಣಿತ ನಿಯಮ	
ಗುರು ದಕ್ಷಿಣ		
ಅಮರ್ ಸಿಂಗ್	ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಲ್ಪಿ	
ಶಬ್ದ ಸುಬಂತ	ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣ	
ಚಾಣಾಕ್ಯ	ನೀತಿ	
ಉಗ್ರ ಬಲರಾಮ	ಗಣಿತ	
ಸರಸ್ವತಿ ವಂದನ		
ಮನ ಭಜನ	ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಮ	
ಕಲಂಕ ಬಂಜನ	ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇಮ	
ಹಿತೋಪದೇಶ	ಕಥೆಗಳು	
ನೀತಿಕೋಶ	ನೀತಿ	
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ವಿವರಣೆ	ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	
ದಿಗ್ದರ್ಶನ	ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ	
ನೀತಿವಾಕ್ಯ	ನೀತಿ	
ಗೀತಗೋವಿಂದ		
ಅಷ್ಟಧಾತು	ಸಂಸ್ಕೃತ ಧಾತು ವಿವರ	
ಅಷ್ಟ ಸಬ್ದಿ	ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಮಪದ	
ಗಂಗ ವಂದನ	ಗಂಗಾ ಮಹಾತ್ಮೆ	
ಯುಗದ ಬಂದನ	ದುರ್ಗಾ ಮಹಾತ್ಮೆ	
ದಾನ ಕರ್ಣ	ಕರ್ಣನ ಕಥೆ	
ಆದಿಪರ್ವ	ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆ	
ಸುದಾಮ ಚರಿತ		
ರಾಮ ಜನ್ಮ	ತುಳಸಿ ರಾಮಾಯಣ (ಸಂಗ್ರಹ)	
ಸುಂದರ್ ಕಾಂಡ	ತುಳಸಿ ರಾಮಾಯಣ (ಸಂಗ್ರಹ)	
ಸೂರ್ಯ ಪುರಾಣ	ಪುರಾಣ ಕಥೆ	
ಸುಂದರ ಸುದಾಮ		

ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

	ಮೂರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್ (ಪಿ. 182)	ಬೀರ್‌ಬೂಮ್ (ಪಿ. 185)	ಬರ್ದ್‌ವಾನ್ (ಪಿ. 190)	ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್ (ಪಿ. 192.93)	ತಿರ್‌ಹೂತ್ (ಪಿ. 195)
1. ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ	9,69,447	12,67,067	11,87,580	13,40,610	16,97,700
2. ಶಾಲೆಗಳು	24	56	190	27	56
3. ಅಧ್ಯಾಪಕರು	24	58	190	27	56
1) ನರೇಂದ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	13	4	4		
2) ರಹಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	8	53	180	ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿರಾಮ ಇಲ್ಲ	
3) ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	3	–	2	27	56
4) ವೈದ್ಯ		1	4		
4. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	153	393	1,358	437	214
1) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	152	380	1,296	437	214
2) ಕಾಯಸ್ಥ	1				
3) ವೈಶ್ಯ		3	6		
4) ದೈವಜ್ಞ		1	1		
5) ವೈದ್ಯ		9	45		
5. ವಿಷಯವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು					
1) ವ್ಯಾಕರಣ	23	274	644	356	127
2) ನಿಘಂಟು	4	2	31	8	3

(ಮುಂದುವರೆಯುವುದು)

	ಮೂರ್ಶಿದಾಬಾದ್	ಬೀರ್ಬೂಮ್	ಬರ್ದವಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್	ತಿರ್ಹೂತ್
ಸಾಹಿತ್ಯ	2	8	90	16	4
ಕಾನೂನು	64	24	238	2	8
ಕರ್ತ	52	27	277	6	16
ಪುರಾಣ	8	8	43	22	1
ಛಂದಸ್ಸು		9	8	2	
ವೇದಂ		3	3	5	2
ವೈದ್ಯ		1	15	2	
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ		5	7	13	53
ತಂತ್ರ		1	2	2	
ಮೀಮಾಂಸಾ				2	
ಸಾಂಖ್ಯ				1	

ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು

ಸಂಕ್ಷೇಪಗಳು = ಮುರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್ = ತಿರ್‌ಹೂತ್
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್; ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್

ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು	ಪುಸ್ತಕದ ಲೇಖಕ ವಿವರಣೆ	ಎಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದು
ವ್ಯಾಕರಣ	ರಾಮಕೃಣತಾರಕವಾಗೀಶಿ ಟೀಕು ಸಹಿತ	
ಮುಗ್ಧ ಬಂಧು	ತ್ರಿಲೋಚನದಾತ ಟೀಕು ಸಹಿತ	
	ಕಾಮುಂಡಿ ಟೀಕು ಸಹಿತ	
ಕಲ್ಪ	ಗೋಯಿಚಂದ್ರ ಟೀಕು ಸಹಿತ'ದುರ್ಗದಾಸಿ	
	ಮತ್ತು ರಾಮತಾರಕ ವಾಶೀಕಿ ಟೀಕು ಸಹಿತ	
ಪಾಣಿನಿ	ಮೂಲ ಜೀವ ಗೋಸ್ವಾಮಿ	
ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಸಾರ	ಭಟ್ಟಾಜಿ ದೀಕ್ಷಿತ	
	ಪತಂಜಲಿ	
ಮುಗ್ಧ ಬೋಧ	ಪಟ್ಟಾಯ್ಚಿ ದೀಕ್ಷಿತ್	
	ಭಟ್ಟಾಜಿ ದೀಕ್ಷಿತ್	
ಹರಿನಾಮಾಮೃತ	ನಾಗೋಜಿ ಭಟ್ಟ	
ಶಬ್ದ ಕೌಸ್ತುಭ	ಕೊಂಡ ಭಟ್ಟ	
ಮಹಾಭಾಷ್ಯ	ಹರಿದೀಕ್ಷಿತ	
ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕಾಮುದಿ	ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಾನಂದ	
ಮನೋರಮಾ	ನಾಗೋಜಿ ಭಟ್ಟ	
ಶಬ್ದೇಶೇಖರ	ಅನುಭೂತಿ ಸ್ವರೂಪಾಚಾರ್ಯ	
ವೈಯಾಸಕರಣ ಭೂಷಣ	ನಾಗೋಜಿ ಭಟ್ಟ	
ಶಬ್ದರತ್ನ		
ಪರಿಭಾಷಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹ		
ಚಂದ್ರಿಕಾ		
ಪರಿಭಾಷೆಯ ಶೇಖರ		
ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಂಜೂಷ		
ಸರಸ್ವತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ		
ಲಘು ಕಾಮುದಿ		
ವೈಯುಕರಣ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಂಜೂಷ		
ನಿಘಂಟು		
ಅಮರಕೋಶ		
ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ		
ಹಿತೋಪದೇಶ		
ಭಟ್ಟಿಕಾವ್ಯ		
ಶಾಕುಂತಲ		
ರಘುವಂಶ		
ನೈಷಧ		

ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು	ಪುಸ್ತಕದ ಲೇಖಕ ವಿವರಣೆ	ಎಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದು
ಕುಮಾರ್ ಸಂಭವ		
ಮಾಘ		
ಮಾಘಭೂತಾ		
ಕಿರಾತ ಕಾವ್ಯ		
ಪೂರ್ವ ನೈಷಧ		
ಭಾರತೀಯ		
ಕಾನೂನು		
ತಿಥಿತತ್ವ		
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತತತ್ವ		
ಉದ್ವವತತ್ವ		
ಶುದ್ಧತತ್ವ		
ಶ್ರದ್ಧತತ್ವ		
ಆಹ್ನಿಕತತ್ವ		
ಏಕಾದಶಿತತ್ವ		
ಮಾಲಮಾಸತತ್ವ		
ಸಮಯಶುದ್ಧಿ ತತ್ವ		
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ತತ್ವ		
ದಯಾಭಾಗ		
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವಿವೇಕ		
ಮಿತಾಕ್ಷರ		
ಸರೋಜ ಕಾಲಿಕ		
ಶ್ರದ್ಧಾ ವಿವೇಕ		
ವಿವಾಹ ತತ್ವ		
ದಾಯ ತತ್ವ		
ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ		
ಕಾವ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರ		
ಕಾವ್ಯ ಚಂದ್ರಿಕಾ		
ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಪಣ		
ವೇದಾಂತ		
ವೇದಾಂತ ಸಾರ		
ಶಾಂಕರ ಭಾಷ್ಯ		
ಪಂಚಾದಶಿ		
ವೇದಾಂತ ಪರಿಭಾಷಾ		
ಮೀಮಾಂಸ		
ಅಧಿಕಾರಣ ಮಾಲಾ		
ಸಾಂಖ್ಯ		
ಸಾಂಖ್ಯ ತತ್ವ ಕೌಮುದಿ		
ತಂತ್ರ		
ತಂತ್ರಸಾರ		

ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು	ಪುಸ್ತಕದ ಲೇಖಕ ವಿವರಣೆ	ಎಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದು
ಶಾರದ ತಿಲಕ		
ತರ್ಕ		
ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪಂಚಕ		
ಪರ್ವ ಪಕ್ಷ		
ಸವ್ಯಾಭಿಚಾರ		
ಕೇವಲನ್ವಯ		
ಅವಯವ		
ಸಪ್ರತಿ ಪಕ್ಷ		
ಶಬ್ದಸೋಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶಿಕ		
ಸಿದ್ಧಾಂತ ಲಕ್ಷಣ		
ವೈಧಿಕಧರ್ಮ ಸಚ್ಚಿನ್ನಭಾವ		
ಸಿಂಹವ್ಯಾಪ್ತಿ		
ಅಚ್ಛೋಡಕ ತನಿರುಕ್ತಿ		
ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಗ್ರಹೋಪಾಯ		
ಸಮನ್ವಯಲಕ್ಷಣ		
ಪಕತಃ		
ಪಾರಾಶರ		
ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರುಕ್ತು		
ತರ್ಕ		
ಅನುಮಿತಿ		
ಸಪ್ರತಿ ಪಕ್ಷ		
ವೈಶೇಷ ವ್ಯಾಪ್ತಿ		
ಹೇತ್ವಾಭಾಸ		
ಶಬ್ದಶಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶಿಕ		
ಶಕ್ತಿಬಾಧಾ		
ಮುಕ್ತಿಬಾಧಾ		
ಬೌದ್ಧ ಧಿಕ್ಕರ		
ಪ್ರಮಾಣ್ಯ ಭದ್ರ		
ಲೀಲಾವತಿ		
ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ		
ಭಾಷಾಪರಿಚ್ಛೇದ		
ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮುಕ್ತಾವಲಿ		
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಖಾಂಡ		
ಪುರಾಣ		
ಭಾಗವತ ಪುರಾಣ		
ಭಗವದ್ಗೀತಾ		
ರಾಮಾಯಣ		
ಹರಿವಂಶ		
ಸಪ್ತಸತಿ		
ವೈದ್ಯ		
ನಿಧಾನ		
ಸಾರಂಗಧರ ಸಂಹಿತಾ		

ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು	ಪುಸ್ತಕದ ಲೇಖಕ ವಿವರಣೆ	ಎಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದು
ಚರಕ		ಬಿ.ಯು.ಎನ್.:ಎಸ್.ಬಿ.
ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯ ಮಧುಕೋಶ		ಬಿ.ಯು.ಎನ್.
ಚಕ್ರಪಾಣಿ		ಬಿ.ಯು.ಎನ್.
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ		
ಸಮಯ ಪ್ರದೀಪ		ಬಿ.ಎಂ.
ದೀಪಿಕಾ		ಬಿ.ಎಂ.
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಸಾರ		
ಮುಹೂರ್ತ ಚಿಂತಾಮಣಿ		ಎಸ್.ಬಿ.
ಮುಹೂರ್ತ ಕಲ್ಪದ್ರುಮ		ಎಸ್.ಬಿ.
ಲೀಲಾವತಿ		ಎಸ್.ಬಿ.
ಶ್ರೀಘುಬೋಧ		ಎಸ್.ಬಿ.
ಮುಹೂರ್ತ ಮಾರ್ತಾಂಡ		ಎಸ್.ಬಿ.
ನೀಲಕಂಠೀಯ ತಾಜಕ		ಟಿ.ಟಿ
ಲಘು ತಾಜಕ		ಟಿ.ಟಿ
ವಿಜ ಘಂಥ		ಟಿ.ಟಿ
ಗೃಹಲಗ್ನಿ		ಟಿ.ಟಿ
ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿರೋಮಣಿ		ಟಿ.ಟಿ
ಶ್ರೀಪತಿ ಪದ್ಧತಿ		ಟಿ.ಟಿ
ಸರ್ವ ಸಂಗ್ರಹ		ಟಿ.ಟಿ
ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ		ಟಿ.ಟಿ
ರತ್ನ ಸಾರ		ಟಿ.ಟಿ
ಬ್ರಹ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತ		ಟಿ.ಟಿ
ಬಾಲಬೋಧ		ಟಿ.ಟಿ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಶಾಲಾ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳ		ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ವೈಶ್ಯರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಶೂದ್ರರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಇತರರು		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ತಿನ್ನಾತೀಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ	ಶಾಲೆಗಳು	542	1921	–	1921	–	–	–	2708	–	2708	3003	107	3110
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	ಇಲ್ಲ	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂಗಳು			ಮುಸಲ್ಮಾನರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ಒಟು ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರು			ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ		
ಶ್ರೀ ರಂಗಪಟ್ಟಣದ ದ್ವೀಪ	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಶಾಲೆಗಳು	5711	107	5818	327	2	329	6038	109	6047	7559	109	8068
ಕಾಲೇಜುಗಳು	--	--	--	--	--	--	--	--	--			

ತಿನ್ನವೇಲೀ ಜಿಲ್ಲೆ
ಶರನ್ ಮಾದವಿ
18ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1822

ಮನವಿ
ಪಂಚಮಹಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ
ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ

ಜೆ.ಬಿ. ಹಡ್ಸನ್
ಕಲೆಕ್ಟರ್

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು ಶ್ರೀ ರಂಗಪಟ್ಟಣದ ದ್ವೀಪ	ಶಾಲಾ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ		ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು			ವೈಶ್ಯರು			ಶೂದ್ರರು			ಇತರರು		
			ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ	ಶಾಲೆಗಳು	17	38	–	38	20	–	20	93	8	101	62	–	62
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	ಇಲ್ಲ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ಶಾಹೂರ್ ಗಂಗಂ ಪಟ್ಟಣ	ಶಾಲೆಗಳು	24	10	–	10	3	–	3	205	6	211	96	–	96
	ಕಾಲೇಜುಗಳು	ಇಲ್ಲ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
			48	–	48	23	–	23	298	14	321	158	–	158

ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನ ಹೆಸರು ಶ್ರೀ ರಂಗಪಟ್ಟಣದ ದ್ವೀಪ	ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂಗಳು			ಮುಸಲ್ಮಾನರು			ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸಲ್ಮಾನರು			ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ		
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ	213	8	221	32	–	32	245	8	253	5106	5626	19,732
	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
ಶಾಹೂರ್ ಗಂಗಂ ಪಟ್ಟಣ	314	6	320	54	–	54	368	6	374	9745	11135	29,880
	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
	527	14	541	86	–	86	613	14	627	4851	16,761	31,612

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ 29, ಅಕ್ಟೋಬರ್, 1822

ಹೆಚ್. ವಿಬ್ರಾಟ್, ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಕ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

(ಆಡಳಿತ ವರದಿಯಿಂದ)

	ಮೂರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್		ಬೀರ್‌ಬೂಮ್		ಬರ್ದವಾನ್		ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್		ತಿರ್‌ಹೂತ್	
	ಶಾಲೆ	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು	ಶಾಲೆ	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು	ಶಾಲೆ	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು	ಶಾಲೆ	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು	ಶಾಲೆ	
1. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು	17	17	17	73	93	93	279	279	234	236
2. ಅರೇಬಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳು	2	2	2	2	8	12	12	12	4	4
3. ಖುರ್–ಆನ್ ಶಾಲೆಗಳು					3	3				
4. ಪರ್ಶಿಯನ್ ಶಾಲೆಗಳು										
1) ಮುಸ್ಲಿಂ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು		17		66		86		278		
2) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು				3		2				
3) ಕಾಯಸ್ತ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು				1		4		1		
4) ದೈವಾಜ್ಞ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು				1						235
5) ಗಂಧಬನಿಕ್ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು						1				1
5. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಯಸ್ಸು	36.5 ವರ್ಷ		36.3 ವರ್ಷ		39.5 ವರ್ಷ		34.2 ವರ್ಷ			
6. ಒಟ್ಟು ವಿಳಾಸ										
ಮುಸ್ಲಿಂ		109		490		971		1,486		33.9 ವರ್ಷ
ಹಿಂದೂ		47		245		519		559+60(ಎ)*		598
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ		62		245		452		867		.126+27(ಎ)
ಕಾಯಸ್ಥ		27		111		153		11		(470)
ಅಗುರಿ				83		172+1(ಎ)*		711+12(ಎ)*		30+ಎ
ಸಾದ್‌ಗೋಪ್		15		1		42+2(ಎ)*		1		349+ಎ
ಕೈರಿ		4		6		50		90		

	ಮೂರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್	ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	ಬರ್ದ್ವಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಬಿಹಾರ್	ತಿರ್‌ಹೂತ್
ಮಗಧ				55	20
ರಾಜ್‌ಪೂತ್			1	30	22
ಕ್ಷತ್ರಿಯ				13	6
ಸಾರ್ವಜನಿಕ	2	8	8		5
ಕೈವರ್ತ	4	11	2		ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು
ವೈದ್ಯ					
ಕರ್ಮಿ		10	4		236
ಗಂಧಾನಿಕ					4
ಕಮಾರ್		4	2		1
ಸುನ್ರಿ		4		11	
ಸ್ವರ್ಣಕಾರ		2		1	
ತೆಲಿ		1	3	2	1
ನೇಪಾಳಿ	1		2	4	235
ಒಸ್ವಾಲ್			1+1(ಎ)*	4	
ವೈಷ್ಣವ			1		14
ಗೋಲ್ಲ		2		1	1
ಕಲಾಲ್		2		2	1
ಛತ್ರಿ			3		4
ಮಹೂರಿ					
ಬಂದೇಲ					
ಮಾಲಿ	1			3	
ಸತಾರ	1			3	
ಕುರ್ಮಿ					
ಮೈರ			1	1	
ಕುಮಾರ್			2		
ತಂತಿ			1		
ಉಮಿರ್ (?)					
ಅರೇಬಿಕ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು				1	

ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು

ಮುರ್‌ಶಿದಾಬಾದ್ = ಎಂ.ಡಿ. ದ. ಬೀರ್‌ಬೂಮ್ = ಬಿ.ಎಂ. ಬಿಹಾರ್ = ಎಸ್.ಬಿ.
ಬರ್ಡ್‌ವಾನ್ = ಬನ್; ತಿರೂಟ್ = ಟಿಟಿ

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪುಸ್ತಕ	ಇತರೆ ಪುಸ್ತಕ	ಎಲ್ಲಿ
Pandnameh		MD
Gulistan		MD
Bostan		MD
Payindeh Beg		MD
Inhsa-i-Matlub		MD
Joseph and Zuleikh		MD
Asafi		MD
Secander Nameh		
Bahar-i-Danish		MD
Allami		MD
Amadnameh		BM*
Tutinameh		BM
Ruqaat-i-Alamgir		BM
Isha-i-Yusafi		BM
Mulatafa		BM
Toghra		BM
Zahir		BM
Nasir Ali		BM
Sayib		BM
Tis Takhti		BUN**
Farsi Nameh or Sirab		BUN
Dhoka		BUN
Insha-i-Herkern		BUN
Nal Daman		BUN
Urfi		BUN
Hifiz		BUN
Wahshati		BUN
Ghani		BUN
Badr		BUN
Khakani		BUN
Waquaia Nyamat Khan Ali		BUN
Hadikat-ul-Balaghat		BUN
Shah Nameh		BUN
Kuliyat-i-Khosro		SB
Mamaquima		SB
Nisab-us-Subyan		SB
Sawal Jawab		

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪುಸ್ತಕ	ಇತರೆ ಪುಸ್ತಕ	ವಿಧಿ
Bhagwan Das		SB
Insha-i-Madho Ram		SB
Insha-i-Musallas		SB
Mukhtasar-ul-Ibarat		SB
Inssha-i-Khurd		SB
Mufid-ul-Insha		SB
Insha-i-Munid		SB
Insha-i-Brahman		SB
Muradi-i-Hasil		SB
Alqub-Nameh		SB
Hilali		SB
Kalim		SB
Zahuri		SB
Kushaish Nameh		SB
Kisseh Sultan		SB
Nam-i-Haq		SB
Gouhar-i-Murad		SB
Kiranus Saadin		SB
Mizan-ut-Tib		SB
Tiba-i-Akber		SB
Mahmud Nameh		SB
Khushhal-us-Subyan		TT*
Nisab-i-Musallas		TT
Mahzuf-ul-Haruf		TT
Jawahir-ut-Tarkib		TT
Dastur-ul=Mubtadi		TT
Mufid-ul-Insha		TT
Fyz Baksh		TT
Mubarik Nameh		TT
Amanullah Hossein		TT
Fahmi		TT
Ruqaat-i-Abulfazl		TT
Arabic Books Used		
Mizan		MD
Tasrif		MD
Zubda		MD
Sharh-i-Miat-Amil		MD
Koran		BM**]
Munshaab		BM
Sarafmir		BUN***
Hidayat-us-Sarf		BUN

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಪುಸ್ತಕ ಇತರೆ ಪುಸ್ತಕ	ಎಲ್ಲಿ
Mait Amil	BUN
Jummul	BUN
Tatama	BUN
Hidyat-un-Nahv	BUN
Misba	BUN
Zawa	BUN
Kafia	BUN
Sharh-i-Mulla	BUN
Mizan-i-Mantik	BUN
Tahzib	BUN
Mir Zahid	BUN
Kutbi	BUN
Mir	BUN
Mulla Jalal	BUN
Sharh-i-Waqaia	BUN
Nurulanwar	BUN
Sirajiya	BUN
Hidaya	BUN
Niscat-ul-Misabib	BUN
Shams-i-Bazigha	BUN
Sadra	BUN
Sharh-i-Chaghani	BUN
Tauji	BUN
Talbi	BUN
Faragh	BUN
Fasul Akberi	SB
Nahv-i-Mir	SB
Zariri	SB
Sharh-i-Tahzib	SB
Mukhtasar-ul-Mani	SB
Maibadi	SB
Euclid	SB
Sharh-i-Tazkira	SB
Sharatiya	SB
Dair	SB
Almijasti	SB
Mir Zahid Risaleh	TT*
Akaideh Nisfi	TT
Kanz-ud-Dakaik	TT
Kalamullah Majid	TT

(ಆಡಳಿತ ವರದಿಯಿಂದ)

ಪಠ್ಯ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅವಧಿ

ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ವಯಸ್ಸು	ಆಡಮ್‌ನ ವರದಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಯಸ್ಸು	ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಬಹುದಾದ ವಯಸ್ಸು	ಸರಾ
ವ್ಯಾಕರಣ					
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್	23	11.9 ವರ್ಷ	15.2 ವರ್ಷ	18.8 ವರ್ಷ	20.7 ವರ್ಷ
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	274				
ಬರ್ದ್‌ವನ್	644	11.4 "	16.2 "	20.7 "	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	356	11.5 "	17.3 "	24.4 "	
ತಿರ್‌ಹೂಟ್	127	9.0 "	16.6 "	24.3 "	
	—				
ನಿಘಂಟು	1,424				
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್	4	18 "	19.2	20.0 "	
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	2				
ಬರ್ದ್‌ವನ್	31	15.7 "	16.4 "	17.8 "	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	8	15.5 "	19.6 "	23.8 "	
ತಿರ್‌ಹೂಟ್	3	20.6 "	20.5 "	22.6 "	
	—				
ಸಾಹಿತ್ಯ	48				
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್	2	16 "	25	26.5 "	
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	8				
ಬರ್ದ್‌ವನ್	90	18.6 "	21.4 "	24.9 "	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	16	16.6 "	18 "	23.4 "	
ತಿರ್‌ಹೂಟ್	4	20.2 "	21 "	25.5 "	
	—				
ಕಾನೂನು	120				
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್	64	23.6 "	28.7 "	33.2 "	
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	24				
ಬರ್ದ್‌ವನ್	238	23.2 "	27.5 "	33.5 "	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	2	18.5 "	21 "	26.5 "	
ತಿರ್‌ಹೂಟ್	8	21.8 "	25.2 "	31.2 "	
	—				
ತರ್ಕ	336				
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್	52	21 "	26.5 "	34.6 "	
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	27				
ಬರ್ದ್‌ವನ್	227	17.8 "	22.2 "	29 "	

(ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಇವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಆಡಮ್‌ನ ವರದಿಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	6	22.1 ವರ್ಷ	24.1	28.5 ವರ್ಷ	
ತಿರ್‌ಹೂಟ್	16	17.5 ”	26.2	25.5 ”	
	—				
ಪುರಾಣ	378				
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್	8	29.1 ”	31.1 ”	33.6 ”	
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	8				
ಬರ್ದ್‌ವನ್	43	24.6 ”	27.7 ”	31.6 ”	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	22	19.6 ”	21.9 ”	26.8 ”	
ತಿರ್‌ಹೂಟ್	1	20 ”	20 ”	24 ”	
	—				
ಸಾಹಿತ್ಯ	82				
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್					
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	9				
ಬರ್ದ್‌ವನ್	8	23.6 ”	23.8 ”	27.1 ”	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	2	20 ”	22 ”	24 ”	
ತಿರ್‌ಹೂಟ್					
	—				
ವೇದಾಂತ್	19				
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್					
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	3				
ಬರ್ದ್‌ವನ್	3	24.3 ”	31.3 ”	34.6 ”	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	5	13.0 ”	13.8 ”	16.6 ”	
ತಿರ್‌ಹೂಟ್	2	15 ”	15	21 ”	
	—				
ಮೀಮಾಂಸ	13				
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್					
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್					
ಬರ್ದ್‌ವನ್					
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	2	22.5 ”	24.5 ”	28.5 ”	
ತಿರ್‌ಹೂಟ್					
	—				
ಸ್ಮಾರ್ತ	2				
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್					
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್					
ಬರ್ದ್‌ವನ್					
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	1	21 ”	23	28 ”	
ತಿರ್‌ಹೂಟ್	—			21 ”	
	13				
ವೈದ್ಯ					
ಮುರ್‌ಶಿಬಾದ್					
ಬೀರ್‌ಬೂಮ್	1				

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ಬರ್ದ್ವನ್	15	16.2 ವರ್ಷ	20.5 ವರ್ಷ"	24.2 ವರ್ಷ	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	2	18 "	25 "	29 "	
ತಿರ್ಹೂಟ್					
	—				
ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಾ	18				
ಮುರ್ಶಿಬಾದ್					
ಬೀರ್ಬೂಮ್	5				
ಬರ್ದ್ವನ್	7	23.4 "	26.7 "	30.5 "	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	13	17 "	19.8 "	20.1 "	
ತಿರ್ಹೂಟ್	53	12.3 "	18.4 "	26.2 "	
	—				
ತಂತು	78				
ಮುರ್ಶಿಬಾದ್					
ಬೀರ್ಬೂಮ್					
ಬರ್ದ್ವನ್	2	27.5 "	32 "	32.5 "	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	2	26.5 "	27.5 "	33 "	
ತಿರ್ಹೂಟ್					
	—				
ಪರ್ಶಿಯನ್	4				
ಮುರ್ಶಿಬಾದ್	102	9.5 "	13.5 "	20.8 "	ಸಾಮಾನ್ಯ
ಬೀರ್ಬೂಮ್	485				ವರ್ಷ
ಬರ್ದ್ವನ್	899	10.3 "	15.6 "	26.5 "	ಮತ್ತು
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	1,424	7.8 "	11.1 "	21.5 "	13.5
ತಿರ್ಹೂಟ್	569	6.8 "	10.8 "	19.3 "	ವರ್ಷ
	—				
ಅರೇಬಿಕ್	3,479				
ಮುರ್ಶಿಬಾದ್	7	11.0 "	17.4 "	21.1 "	
ಬೀರ್ಬೂಮ್	5				
ಬರ್ದ್ವನ್	55	16.3 "	21.2 "	28.1 "	ಸಾಮಾನ್ಯ
ಕುರಾನ್	17	8.7 "	10.4 "	13.2 "	ವಯಸ್ಸು
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	62	12.3 "	16.0 "	24.2 "	18.4
ತಿರ್ಹೂಟ್	29	12.1 "	17.5 "	25.4 "	ವರ್ಷ
ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲೆಗಳು					
ಮುರ್ಶಿಬಾದ್	1,080	6.03 "	10.1 "	16.5 "	
ಬೀರ್ಬೂಮ್	6,383		10.05 "	"	
ಬರ್ದ್ವನ್	13,190	5.7 "	9.9 "	16.6 "	
ಎಸ್. ಬಿಹಾರ್	3,090	7.9 "	9.3 "	15.7 "	
ತಿರ್ಹೂಟ್	507	5.03 "	9.2 "	13.1 "	
	—				
	24,250				